

CVRIA

EUROOPA LIIDU KOHUS

Aastaaruanne
2013

EUROOPA LIIDU KOHUS

AASTAARUANNE 2013

Ülevaade Euroopa Kohtu,
Üldkohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg, 2014

<http://curia.europa.eu>

Euroopa Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Üldkohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Avaliku Teenistuse Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Liidu Kohus internetis: <http://curia.europa.eu>

Koostamise lõpp: 1. jaanuar 2014

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Liidu Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

ISBN 978-92-829-1694-0 (Trükis)
978-92-829-1671-1 (PDF)

ISSN 1831-8428 (Trükis)
2315-229X (PDF)

doi:10.2862/53443 (Trükis)
10.2862/46671 (PDF)

© Euroopa Liit, 2014

Printed in Luxembourg

TRÜKITUD TAASKASUTATUD PABERILE

Sisukord

Lk

Eessõna. Vassilios Skouris, Euroopa Kohtu president	5
--	---

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2013. aastal	9
B. Euroopa Kohtu praktika 2013. aastal	11
C. Euroopa Kohtu koosseis	51
1. Euroopa Kohtu liikmed	53
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2013. aastal	69
3. Protokolliline järjestus	71
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	73
D. Euroopa Kohtu statistika	77

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2013. aastal	109
B. Üldkohtu koosseis	145
1. Üldkohtu liikmed	147
2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2013. aastal	159
3. Protokolliline järjestus	161
4. Üldkohtu endised liikmed	165
C. Üldkohtu statistika	167

III peatükk*Avaliku Teenistuse Kohus*

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2013. aastal	189
B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	199
1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	201
2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2013. aastal	205
3. Protokolliline järjestus	207
4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed	209
C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	211

Eessõna

2013. aastal oli Euroopa Liidu Kohtu õigustmõistev tegevus oluliselt intensiivsem. Ühest küljest esitati liidu kohtusüsteemi kõige rohkem kohtuasju alates selle loomisest. Teisest küljest oli institutsiooni tulemuslikkus pretsedenditu: lõpetati 1587 kohtuasja. Euroopa Kohus võib ainult rahul olla selle arenguga, mis annab tunnistust liikmesriikide kohtute ja menetlusosaliste usaldusest liidu kohtute vastu.

See õigustmõistva tegevuse intensiivistumine võib aga juba lähitulevikus ohustada liidu kogu kohtusüsteemi tõhusust. Seetõttu tuleb pidevalt ja lakkamatult jätkata nii seadusandlike vahendite kui ka töömeetodite otsinguid, et tõsta liidu kohtusüsteemi efektiivsust.

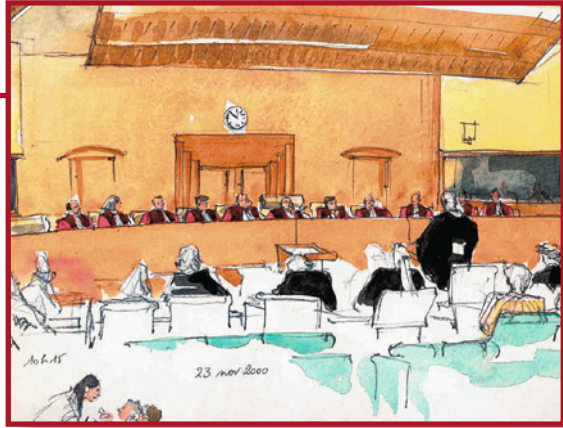
2013. aastal leidis veel aset Horvaatia Vabariigi ühinemine Euroopa Liiduga ja kahe Horvaatia kohtuniku saabumine vastavalt Euroopa Kohtusse ja Üldkohtusse. Lisaks võeti vastu otsus Euroopa Kohtu kohtujuristide arvu suurendamise kohta ja seoses sellega asus ametisse esimene Poola kohtujurist.

Lõpetuseks lahkus Üldkohtust selle koosseisu osalise uuendamise käigus kuus liiget ning Euroopa Kohtust ja Avaliku Teenistuse Kohtust vastavalt kaks liiget ja üks liige.

Käesolev aruanne annab lugejale täieliku ülevaate institutsiooni arengust ja tegevusest 2013. aastal. Lugejale selgituseks, et oluline osa aruandest pühendatakse kokkuvõtlikele, ent ammendavatele ülevaadetele Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistvast tegevusest, millele lisandub kohtustatistika. Sooviksin sel puhul tänada oma kolleege kolmest kohtust ja kogu Euroopa Kohtu personali suurepärase töö eest sel erakordsel ja nõudlikul aastal.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2013. aastal

President Vassilios Skouris

Aastaaruande esimeses osas esitatakse kokkuvõte Euroopa Liidu Kohtu tegevusest 2013. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni arengust möödunud aastal, tuues välja Euroopa Kohut puudutanud institutsioonilised muudatused ning selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud (1. osa). Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb Euroopa Kohtu töökoormuse osas toimunud arenguid ning keskmist menetlusaega (2. osa). Kolmandaks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud (3. osa).

1. Euroopa Liidu Kohtu üldise arengu seisukohast oli peamine sündmus möödunud aastal Horvaatia Vabariigi ühinemine Euroopa Liiduga. 4. juulil 2013 toimunud pidulikult kohtuistungil andsid esimene Horvaatia kohtunik Euroopa Kohtus ja esimene Horvaatia kohtunik Üldkohtus ettenähtud ametivande ja astusid samal päeval ametisse. Selle Euroopa Liidu seitsmenda laienemise ettevalmistus kulges institutsiooni jaoks probleemideta ning kahe kohtuniku, nende kaastöötajate ja institutsiooniga liitunud kogu Horvaatia personali integreerimine toimus sujuvalt.

Kohtu koosseisuga seoses tuleb märkida, et nõukogu 25. juuni 2013. aasta otsusega 2013/336/EL Euroopa Liidu Kohtu kohtujuristide arvu suurendamise kohta (ELT L 179, lk 92) suurendati kohtujuristide arvu alates 1. juulist 2013 üheksani ja alates 7. oktoobrist 2015 üheteistkümneni. Pärast selle otsuse vastuvõtmist andis 23. oktoobril 2013 ametivande esimene Poola kohtujurist.

Seoses menetlusnormidega ja pärast Euroopa Kohtu uue kodukorra jõustumist 2012. aastal esitas Euroopa Kohus nõukogule ettepaneku kodukorra uute lisasätete vastuvõtmiseks, millega asendatakse kodukorra 4. detsembri 1974. aasta lisasätted (EÜT L 350, lk 29), mida on viimast korda muudetud 21. veebruaril 2006 (ELT L 72, lk 1). Nõukogu võttis selle ettepaneku 2014. aasta esimestel päevadel vastu (ELT L 32, lk 37). Samal ajal võttis Euroopa Kohus vastu praktilised juhised pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega (ELT L 31, lk 1), mis asendavad alates 1. veebruarist 2014 15. oktoobri 2004. aasta praktilised juhised hagide ja apellatsioonkaebuste kohta (ELT L 361, lk 15), mida on muudetud 27. jaanuaril 2009 (ELT L 29, lk 51). Need kaks menetlust reguleerivat dokumenti jõustusid 1. veebruaril 2014.

2. Euroopa Kohtu 2013. aasta kohtustatistika näitab üldjoontes pretsedendituid arve. Möödunud aasta läheb nimelt ajalukku ühest küljest kui kõige produktiivsem aasta Euroopa Kohtu ajaloos ja teisest küljest kui aasta, mil esitatud kohtuasjade arv oli kõige suurem, mida eales on nähtud.

Euroopa Kohus menetles 2013. aastal lõpuni 635 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arvatud kohtuasjade liitmised nende seotuse tõttu), mis on oluliselt rohkem kui eelmisel aastal (2012. aastal menetleti lõpuni 527 kohtuasja). Neist 434 kohtuasjas tehti kohtuotsus ja 201 kohtuasjas kohtumäärus.

Euroopa Kohtusse saabus 699 uut kohtuasja (välja arvatud üksteisega seotud kohtuasjade liitmised), mis on umbes 10% rohkem kui 2012. aastal, kuid on siiski kõige suurem ühel aastal saabunud kohtuasjade arv Euroopa Kohtu ajaloos. Saabunud kohtuasjade koguarvu kasvu tuleb eeskätt seostada esitatud apellatsioonkaebuste ja eelotsusetaotluste arvu kasvuga võrreldes eelmise aastaga. Saabunud eelotsusetaotluste arv, mis ulatus 450-ni, oli suurem kui kunagi varem.

Menetlusaega puudutavad statistilised andmed on vägagi positiivsed. Eelotsusetaotluste menetlusaeg ulatub 16,3 kuuni. Menetlusaja mõningane pikenemine võrreldes 2012. aastaga (15,6 kuud) ei ole statistiliselt märkimisväärne. Hagide ja apellatsioonkaebuste puhul oli nende

keskmine menetlusaeg vastavalt 24,3 kuud ja 16,6 kuud. Tõsi on see, et hagide menetlusaeg pikenes 2013. aastal oluliselt võrreldes varasema aastaga (19,7 kuud). Euroopa Kohus pöörab sellele jätkuvat tähelepanu, kuid esimesed statistilised analüüsid näitavad, et see pikenemine on pigem põhjustatud tsüklilistest teguritest, mille üle Euroopa Kohtul on väga piiratud kontroll.

Euroopa Kohtu suurenenud efektiivsus kohtuasjade menetlemisel on lisaks eelnevatel aastatel toimunud töömeetodite uuendustele tingitud ka asjaolust, et kasutatakse rohkem kohtu käsutuses olevaid menetluslikke võimalusi teatud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks (eelotsuse kiirmenetlus, eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud menetlus, lihtsustatud menetlus ja võimalus teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta).

Eelotsuse kiirmenetlust taotleti viies kohtuasjas ning määratud koda leidis, et kodukorra artiklis 107 jj nõutud tingimused olid neist täidetud kahes. Nendes kohtuasjades viidi menetlus lõpuni keskmise menetlusajaga 2,2 kuud.

Kiirendatud menetlust taotleti käesoleval aastal 14 korral, kuid kodukorras nõutud tingimused ei olnud neist ühelgi juhul täidetud. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse kiirendatud menetluse taotlused või lükatakse need tagasi Euroopa Kohtu presidendi põhistatud määrusega. Lisaks anti viies kohtuasjas luba eelisjärjekorras menetlemiseks.

Samuti kasutas Euroopa Kohus talle esitatud teatavatele eelotsuse küsimustele vastamisel kodukorra artiklis 99 ette nähtud lihtsustatud menetlust. Nimetatud sätte alusel lõpetas kohus määrusega kokku 33 kohtuasja.

Euroopa Kohus kasutas üsna sageli ka põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. 2013. aastal tehti umbes 48% kuulutatud kohtuotsustest ilma kohtujuristi ettepanekuta.

Kohtuasjade jagunemise kohta Euroopa Kohtu eri kohtukoosseisude vahel võib märkida, et suurkoda menetles umbes 8%, viiest kohtunikust koosnevad koad 59% ja kolmest kohtunikust koosnevad koad ligi 32% kohtuasjadest, mis lahendati 2013. aastal kohtuotsusega või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega. Võrreldes eelmise aastaga on langenud suurkojas menetletud kohtuasjade proportsioon (9% 2012. aastal) ning tõusnud viiest kohtunikust koosnevates kodades menetletud kohtuasjade protsent (54% 2012. aastal).

Üksikasjalikumad statistilised andmed möödunud aasta kohta leiab lugeja käesolevas aruandes kohtustatistikale pühendatud osast.

B. Euroopa Kohtu praktika 2013. aastal

I. Konstitutsioonilised ja institutsionaalsed küsimused

1. Euroopa Liiduga seotud vaidlused

Nagu varasematel aastatel, oli Euroopa Kohtul paljude kohtulahendite kaudu võimalus anda olulisi selgitusi tema poolt teostatava kohtuliku pädevuse kasutamise tingimuste kohta.

a. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi

22. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-95/12: *komisjon vs. Saksamaa* võttis Euroopa Kohus seisukoha komisjoni hagi kohta, mis käsitles ühe Euroopa Kohtu varasema otsuse, millega oli tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine, täitmata jätmist¹. Nimetatud kohtuotsuses oli Euroopa Kohus tuvastanud, et Saksamaa rikkus kapitali vaba liikumist sellega, et jättis jõusse „Volkswageni seaduse“ teatavad sätted, eelkõige need sätted, mis puudutasid autotootja Volkswageni nõukogu liikmete määramist riigi ja Alam-Saksi liidumaa poolt, ning sätte hääleõiguse ülemmäära kohta koostoimes sättega, mis näeb kõnealuse autotootja aktsionäride teatavate otsuste tegemiseks ette 20-protsendilise blokeeriva vähemuse. Pärast Euroopa Kohtu otsust tunnistas Saksamaa kaks esimest sätet kehtetuks. Kuid ta jättis jõusse sätte blokeeriva vähemuse kohta. Kuna komisjon leidis, et rikkumise tuvastanud kohtuotsusest tulenevalt kujutasid kõik kolm sätet endast kapitali vaba liikumise iseseisvat rikkumist ning seega oleks tulnud kehtetuks tunnistada ka blokeerivat vähemust puudutav sätte, pöördus ta uuesti Euroopa Kohtu poole ning nõudis sellelt liikmesriigilt karistumakse ja põhisumma maksmist.

Kõnesoleva hagi kohta tehtud kohtuotsuses sedastas Euroopa Kohus, et nii tema varasema otsuse resolutsioonist kui ka põhjendustest tuleneb, et Euroopa Kohus ei tuvastanud kohustuse rikkumist, mis tuleneb blokeerivat vähemust puudutavast sättest, eraldi võetuna, vaid tuvastas üksnes kohustuste rikkumise, mis tuleneb selle sätte ja hääleõiguste ülemmäära käsitleva sätte koostoimest. Kuna Saksamaa tunnistas „Volkswageni seaduse“ sätte, mis puudutas nõukogu liikmete määramist riigi ja Alam-Saksi liidumaa poolt, ning hääleõiguste ülemmäära puudutava sätte kehtetuks, millega kadus viimati nimetatud sätte ja blokeerivat vähemust käsitleva sätte koostoime, täitis ta ette nähtud tähtaja jooksul tema kahjuks tehtud kohtuotsusest tulenevad kohustused. Sellest tulenevalt jättis Euroopa Kohus komisjoni hagi rahuldamata.

b. Tühistamishagi

Tühistamishagiga seoses väärivad esile tõstmist kaks Euroopa Kohtu otsust, mis puudutavad *Lissaboni lepinguga kehtestatud ELTL artikli 263 neljanda lõigu* uut versiooni: neist esimene kohtuotsus käsitleb mõistet „üldkohaldatav akt“ ja teine mõistet „rakendusmeetmed“².

¹ Euroopa Kohtu 23. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-112/05: *komisjon vs. Saksamaa* (EKL 2007, lk I-8995).

² Tühistamishagiga seotud asjade hulgast tuleb veel mainida 23. aprilli 2013. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-78/11 P–C-482/11 P: *Gbagbo jt vs. nõukogu* ja 28. mai 2013. aasta otsust kohtuasjas C-239/12 P: *Abdurrahim vs. nõukogu ja komisjon*. Neid otsuseid käsitletakse teema all „Ühine välis- ja julgeolekupoliitika. Rahaliste vahendite külmutamise“.

3. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-583/11 P: *Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu* jättis Euroopa Kohus jõusse Üldkohtu määruse³, millega Üldkohus tunnistas vastuvõetamatuks hagi, mille oli esitanud mitu füüsilist ja juriidilist isikut, kes esindasid Kanada inuitide huve, ning milles paluti tühistada määrus nr 1007/2009⁴.

Euroopa Kohus meenutas, et alates Lissaboni lepingu jõustumisest võivad füüsilised ja juriidilised isikud teatavaid üldakte liidu kohtutes vaidlustada, ilma et nad peaksid täitma isikliku puutumuse tingimuse. Aluslepingus on aga ühemõtteliselt täpsustatud, et leebemaid vastuvõetavuse norme kohaldatakse ainult üldaktide piiratud kategooriale, milleks on üldkohaldatavad aktid. Nagu Üldkohus iseäranis õigesti märkis, *ei kuulu seadusandlikud aktid üldkohaldatavate aktide hulka, kuigi nad on üldiselt kohaldatavad*, ning neile kohaldatakse jätkuvalt rangemaid vastuvõetavuse norme. Nimelt ilmneb Euroopa põhiseaduse lepingu eelnõu artikli III-365 lõiget 4 – mille sisu võeti ELTL artikli 263 neljandas lõigus identselt üle – ettevalmistavatest materjalidest, et selle sättega EÜ artikli 230 neljandasse lõiku sisse viidava muudatuse eesmärk ei olnud laiendada seadusandlike aktide peale esitatud tühistamishagi vastuvõetavuse tingimusi. Seega sõltub seadusandlike aktide puhul füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi vastuvõetavus ka edaspidi tingimusest, et vaidlustatud akt puudutab hagejat isiklikult.

Euroopa Kohus otsustas, et see tingimus ei ole käesolevas asjas täidetud, kuna määruses nr 1007/2009 kehtestatud hülgetoodete turustamise keeld on sõnastatud üldiselt ja seda kohaldatakse kõikide selle määruse kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtjate suhtes, ilma et oleks silmas peetud konkreetselt hagejaid, keda ei saa järelikult pidada asjaomasest keelust isiklikult puudutatuks.

Euroopa Kohus täpsustas veel, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 tagatud kaitse ei nõua, et õigussubjekt saaks esitada liidu kohtule otse ja ilma igasuguste tingimusteta tühistamishagi liidu seadusandlike aktide peale. Liikmesriikidel tuleb seevastu kehtestada õiguskaitsevahendite süsteem, mis võimaldab tagada, et peetakse kinni põhiõigusest tõhusale kohtulikule kaitsele. Samas ei nõua nimetatud sätte ega ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik, milles niisugune kohustus liikmesriikidele kehtestatakse, et õigussubjekt võiks esitada nende aktide peale hagi esmajoonel siseriiklikule kohtule.

ELTL artikli 263 neljandat lõiku Lissaboni lepinguga muudetud redaktsioonis tõlgendati ka 19. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-274/12 P: *Telefónica vs. komisjon*, mis tehti apellatsioonkaebuse alusel Üldkohtu määruse⁵ peale, milles Üldkohus tunnistas vastuvõetamatuks hagi komisjoni otsuse peale, millega tunnistati üks säte Hispaania seaduses juriidilise isiku tulumaksu kohta ühisturuga osaliselt kokkusobimatuks riigiabiks. Võtmata seisukohta selle otsuse sisu osas, tuli Euroopa Kohtul määratleda *kriteeriumid selle kindlaksmääramiseks, kas üldkohaldatav akt sisaldab „rakendusmeetmeid“* ELTL artikli 263 neljanda lõigu lõpuosa tähenduses.

Esmalt meenutas Euroopa Kohus, et kui üldkohaldatav akt sisaldab rakendusmeetmeid, siis tagavad liidu õiguskorra säilitamise kohtuliku kontrolli kas liidu kohtud, juhul kui selliste aktide rakendamine kuulub liidu institutsioonide, organite või asutuste pädevusse, või siseriiklikud kohtud, juhul

³ Üldkohtu 6. septembri 2011. aasta määrus kohtuasjas T-18/10: *Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu* (EKL 2011, lk II-5599).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1007/2009 hülgetoodetega kauplemise kohta (ELT L 286, lk 36).

⁵ Üldkohtu 21. märtsi 2012. aasta määrus kohtuasjas T-228/10: *Telefónica vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

kui niisugune rakendamine kuulub liikmesriikide pädevusse. Füüsilised ja juriidilised isikud võivad seega tugineda alusakti kehtetusele siseriiklikus kohtus ning paluda viimasel pöörduda ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtu poole.

Mis puutub küsimusse, kas üldkohaldatav akt sisaldab rakendusmeetmeid, otsustas Euroopa Kohus, et aluseks tuleb võtta sellise isiku seisund, kes tugineb õigusele esitada hagi. Seega ei ole oluline, kas vaidlusalune akt sisaldab rakendusmeetmeid teiste õigussubjektide suhtes. Lisaks tuleb juhinduda üksnes hagi esemest ja juhul, kui hageja palub akti tühistada vaid osaliselt, tuleb arvesse võtta üksnes rakendusmeetmed, mida see osa aktist sisaldab.

Kõnesolevas asjas vaidlustatud otsuse kohta märkis Euroopa Kohus, et selle ainuke eesmärk on tunnistada finantsvaldkonna õigusnormidest moodustuv abikava ühisturuga kokkusobimatuks ning see otsus ei määratle iga maksumaksja jaoks niisuguse tuvastamise erilisi tagajärgi, mis saavad konkreetse kuju üksnes haldusaktides, milleks on näiteks maksuteade, ja need aktid kujutavad endast rakendusmeetmeid ELTL artikli 263 neljanda lõigu lõpuosa tähenduses.

Euroopa Kohus jõudis seega järeldusele, et Üldkohus otsustas õigesti, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu lõpuosas ette nähtud vastuvõetavuse tingimused ei ole käesolevas asjas täidetud.

c. Eelotsusetaotlus

15. jaanuari 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-416/10: *Križan jt*⁶ oli Euroopa Kohtul võimalus selgitada nii seda, millise ulatusega on liikmesriigi kohtute õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui ka viimase astme kohtu mõistet. Euroopa Kohus meenutas, et siseriiklik menetlusnorm, mille alusel kõrgema astme kohtu antud hinnangud on madalama astme kohtule siduvad, ei saa kahtluse alla seada madalama astme kohtute õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui neil on kahtlused liidu õiguse tõlgendamise osas, kuna madalama astme kohtutel tuleb kõrvale kalduda kõrgema kohtu hinnangutest, kui nad leiavad Euroopa Kohtu antud tõlgenduse alusel, et need hinnangud ei ole liidu õigusega kooskõlas. Euroopa Kohus leidis, et mainitud põhimõtted kehtivad samamoodi siis, kui tegemist on konstitutsioonikohtu õigusliku seisukohaga, sest tulenevalt kindlalt väljakujunenud kohtupraktikast ei või siseriikliku õiguse sätted, isegi kui need on põhiseaduse sätted, kahjustada liidu õiguse ühtsust ja tõhusust.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et isegi siis tuleb siseriiklikku kohut pidada kohtuks, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata ELTL artikli 267 kolmanda lõigu tähenduses ja kes on seega kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, kui selle kohtu otsuste peale saab siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata sama liikmesriigi konstitutsioonikohtule, piirdudes liikmesriigi põhiseaduse või rahvusvahelise konventsiooniga tagatud õiguste ja vabaduste võimaliku rikkumise kontrolliga.

d. Kahju hüvitamise hagi

18. aprilli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-103/11 P: *komisjon vs. Systran ja Systran Luxembourg* tuli Euroopa Kohtul võtta seisukoht kohtualluvuse jagamise kohta liidu kohtute ja liikmesriigi kohtute vahel seoses kahju hüvitamise hagidega, milles taotletakse liidu lepinguvälise vastutuse kohaldamist. See kohtuasi sai alguse komisjoni apellatsioonkaebusest Üldkohtu otsuse⁷ peale, milles Üldkohus leidis,

⁶ Ühest teisest aspektist leiab see kohtuotsus käsitlemist teema all „Keskkond“.

⁷ Üldkohtu 16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-19/07: *Systran ja Systran Luxembourg vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-6083).

et vaidlus, milles heideti ette intellektuaalomandi õiguse rikkumist pärast kontserni Systran ja komisjoni vahel sõlmitud masintõlkesüsteemi käsitlevate lepingute lõppemist, on lepinguväline, ning mõistis komisjonilt kontserni kasuks välja üldsumma tekitatud kahju hüvitamiseks.

Euroopa Kohus leidis, et Üldkohus rikkus õigusnormi nende põhimõtete kohaldamisel, mis reguleerivad kohtualluvuse kindlaksmääramist liidu vastu esitatud kahju hüvitamise hagide puhul, ning kontserni Systran ja komisjoni lepinguliste suhete õiguslikul liigitamisel. Euroopa Kohus leidis, et liidu kohtud peavad enne kahju hüvitamise hagi sisulist lahendamist tegema kindlaks asja aluseks oleva vastutuse lepingulise või lepinguvälise olemuse ja seega ka vaidluse olemuse. Selleks ei saa nad tugineda üksnes poolte viidatud õigusnormidele. Nad peavad kohtutoimikus esitatud erinevate andmete uurimise alusel kontrollima, kas kahju hüvitamise nõue põhineb objektiivselt ja üldiselt lepingulistel või lepinguvälistel kohustustel.

Kui uurimise tulemusena tekib vajadus tõlgendada poolte vahel sõlmitud lepingu või lepingute sisu, siis peavad liidu kohtud vahekohtuklausli puudumisel tunnistama, et neil puudub pädevus asja lahendada. Sellisel juhul tekib kahju hüvitamise hagi puhul vajadus hinnata lepingulisi õigusi ja kohustusi, mis on siseriiklike kohtute pädevuses.

e. Menetlusaeg

Kolmes kohtuotsuses, mis tehti 26. novembril 2013 kohtuasjas C-40/12 P: *Gascogne Sack Deutschland* (varem *Sachsa Verpackung*) vs. komisjon⁸, kohtuasjas C-50/12 P: *Kendrion* vs. komisjon⁹ ja kohtuasjas C-58/12 P: *Groupe Gascogne* vs. komisjon¹⁰, avanes Euroopa Kohtul võimalus võtta seisukoht lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmise tagajärgede kohta sellise tühistamishagi lahendamise raames, mis on esitatud liidu konkurentsieskirjade rikkumise eest trahvi määrava komisjoni otsuse peale.

Euroopa Kohus meenutas, et kui puuduvad igasugused tõendid selle kohta, et Üldkohtu menetluse liiga pikk kestus on mõjutanud vaidluse tulemust, ei saa lahendi tegemise mõistliku aja ületamine viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni.

Üldkohtu menetluse liiga pika kestusega tekitatud finantstagajärgede hüvitamiseks sobiva õiguskaitsevahendi osas eemaldus Euroopa Kohus 17. detsembri 1998. aasta kohtuotsuses *Baustahlgewebe* vs. komisjon¹¹ esitatud lahendusest ja jättis apellatsioonimenetluses rahuldamata sel eesmärgil esitatud nõude, milles paluti määratud trahvisummat vähendada. Euroopa Kohus jäi 16. juuli 2009. aasta kohtuotsuses *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* vs. komisjon¹² esitatud lahenduse juurde, leides, et kui liidu kohus rikub põhiõiguste harta artikli 47 teisest lõigust tulenevat kohustust lahendada talle esitatud asjad mõistliku aja jooksul, siis karistatakse sellist rikkumist kahju hüvitamise nõude esitamisega, kuna selline nõue on niisugusele rikkumisele tuginemiseks ja selle eest karistamiseks tõhus ja üldkohaldatav õiguskaitsevahend.

⁸ Üldkohtu 16. novembri 2011. aasta otsuse peale kohtuasjas T-79/06: *Sachsa Verpackung* vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitatud apellatsioonkaebuse kohta tehtud kohtuotsus.

⁹ Üldkohtu 16. novembri 2011. aasta otsuse peale kohtuasjas T-54/06: *Kendrion* vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitatud apellatsioonkaebuse kohta tehtud kohtuotsus.

¹⁰ Üldkohtu 16. novembri 2011. aasta otsuse peale kohtuasjas T-72/06: *Groupe Gascogne* vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitatud apellatsioonkaebuse kohta tehtud kohtuotsus.

¹¹ Kohtuasi C-185/95 P (EKL 1998, lk I-8417), milles tehti otsus Üldkohtu 6. aprilli 1995. aasta otsuse peale kohtuasjas T-145/89: *Baustahlgewebe* vs. komisjon (EKL 1995, lk II-987) esitatud apellatsioonkaebuse kohta.

¹² Kohtuasi C-385/07 P (EKL 2009, lk I-6155), milles tehti otsus Üldkohtu 24. mai 2007. aasta otsuse peale kohtuasjas T-151/01: *Duales System Deutschland* vs. komisjon (EKL 2007, lk II-1607) esitatud apellatsioonkaebuse kohta.

Sellist nõuet ei saa esitada otse Euroopa Kohtule, vaid vastavalt ELTL artiklile 268 ja ELTL artikli 340 teisele lõigule tuleb see esitada Üldkohtule. Sellest lähtudes märkis Euroopa Kohus, et Üldkohus peab otsuse tegema erinevas koosseisus kui see, mis tegi otsuse tühistamishagi esemeks olevas menetluses, mille kestust vaidlustatakse.

Lisaks peab Üldkohus kahju hüvitamise nõude raames iga kohtuasja konkreetsete asjaolude alusel hindama, kas mõistliku aja põhimõttest on kinni peetud. Samuti peab Üldkohus hindama, kas asjasse puutuvatele pooltele on tegelikult kahju tekitatud seeläbi, et on rikutud nende õigust töhusale kohtulikule kaitsele. Tal tuleb arvesse võtta üldpõhimõtteid, mis on liikmesriikide õiguskordades kohaldatavad sarnastel rikkumistel põhinevate hagide lahendamisel. Üldkohus peab eeskätt uurima, kas peale varalise kahju esinemise on võimalik kindlaks teha mittevaralise kahju esinemine, mida kandis tähtaja ületamisest puudutatud isik ja mis vajaduse korral tuleb nõuetekohaselt hüvitada.

Tehes seejärel otsuse Üldkohtu menetlusaja kohta kõnealustes kohtuasjades – mis oli ligikaudu 5 aastat ja 9 kuud –, sedastas Euroopa Kohus, et sellist kestust ei saa põhjendada ühegi asjaomaste kohtuasjadega seotud asjaoluga. Menetluste ülemäärane kestus ei ole seletatav ei vaidluse keerukuse, poolte käitumise ega menetluse eripäraga. Neil asjaoludel järelendas Euroopa Kohus, et Üldkohtu menetlused rikkusid põhiõiguste hartaga pooltele antud õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ning see rikkumine kujutab endast isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selget rikkumist.

2. Euroopa Liidu põhiõiguste harta

Põhiõiguste kaitse valdkonnas tegi Euroopa Kohus kahes samal päeval tehtud kohtuotsuses olulisi täpsustusi põhiõiguste harta artikli 51 lõike 1 ja artikli 53 kohta, mis puudutavad vastavalt harta kohaldamisala ja hartaga tagatud kaitse taset¹³.

a. Harta kohaldamisala

26. veebruari 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-617/10: *Åkerberg Fransson*, olles viidanud väljakujuenenud kohtupraktikale põhiõiguste ulatuse kohta liidus ja *põhiõiguste harta artiklit 51* käsitlevatele selgitustele, märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et hartaga tagatud põhiõigusi tuleb kaitsta siis, kui siseriiklik õigusnorm kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse. Järelikult ei saa olla olukorda, mis jääb küll liidu õiguse kohaldamisalasse, kuid ilma et nimetatud põhiõigused kehtiksid. Liidu õiguse kohaldatavus tähendab seda, et hartaga tagatud põhiõigused kehtivad.

¹³ Aruande selles osas tuuakse välja ainult kaks põhimõttelist kohtuotsust, mis käsitlevad põhiõiguste harta üldsätteid. Käesoleva aastaaruande teiste teemade all on siiski kajastatud veel palju muid kohtuotsuseid, kus Euroopa Kohus on harta üle otsustanud. Sellega seoses võib ära märkida järgmised kohtuotsused: 26. novembri 2013. aasta otsused kohtuasjas C-40/12 P: *Gascogne Sack Deutschland* (varem *Sachsa Verpackung*) vs. komisjon, kohtuasjas C-50/12 P: *Kendrion* vs. komisjon ja kohtuasjas C-58/12 P: *Groupe Gascogne* vs. komisjon (vt „Euroopa Liiduga seotud vaidlused”); 27. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas C-93/12: *Agroconsulting* ja 17. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-101/12: *Schaible* (vt „Põllumajandus”); 17. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-291/12: *Schwarz* (vt „Piiride ületamine”); 6. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas C-648/11: *MA jt* ja 10. detsembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-394/12: *Abdullahi* (vt „Varjupaigapoliitika”); 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-168/13 PPU: *F* ja 29. jaanuari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-396/11: *Radu* (vt „Euroopa vahistamisäärus”); 11. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-260/11: *Edwards* (vt „Keskkond”) ning 19. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-579/12 RX II: *komisjon* vs. *Strack* (vt „Euroopa avalik teenistus”).

Seoses maksuõiguslike sanktsioonidega ja maksupettuse asjas algatatud kriminaalmenetlusega, mida rakendati põhi kohtuasjas seetõttu, et käibemaksu kohta esitatud andmed olid ebatäpsed, otsustas Euroopa Kohus, et need kujutavad endast liidu käibemaksusätete ja liidu finantshuve kaitset käsitlevate sätete¹⁴ kohaldamist ning seega liidu õiguse kohaldamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et siseriiklikke õigusnorme, mis on kõnealuste maksuõiguslike sanktsioonide ja kriminaalmenetluse aluseks, ei võetud vastu direktiivi 2006/112¹⁵ ülevõtmiseks, kuna nende normide kohaldamisega karistatakse nimetatud direktiivi sätete rikkumise eest ning seega on kohaldamise eesmärk täita aluslepinguga liikmesriikidele pandud kohustust karistada liidu finantshuve kahjustava tegevuse eest tõhusalt.

Viidates samal päeval tehtud kohtuotsusele *Melloni*¹⁶, märkis Euroopa Kohus veel, et kui liikmesriigi kohtul palutakse kontrollida niisuguse siseriikliku õigusnormi või meetme kooskõla põhiõigustega, millega – olukorras, kus liikmesriigi tegevus ei ole täiel määral reguleeritud liidu õigusega – rakendatakse seda õigust, on liikmesriigi ametiasutustel ja kohtutel õigus kohaldada põhiõiguste kaitse siseriiklikke standardeid. Selline kohaldamine ei tohi siiski kahjustada põhiõiguste hartas ette nähtud kaitse taset, nii nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, ega liidu õiguse ülimuslikkust, ühtsust ja tõhusust.

Põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtte kohta märkis Euroopa Kohus, et sellega ei ole vastuolus, kui liikmesriik näeb käibemaksu deklareerimise kohustuse rikkumistega seonduva samadel tehiooludel põhineva teokoosseisu jaoks ette järjestikku maksuõigusliku sanktsiooni ja kriminaalkaristuse, kui esimene karistus ei ole kriminaalkaristus. Maksuõiguslike sanktsioonide kriminaalkaristuslikku laadi hinnatakse kolme kriteeriumi alusel: rikkumise formaalne liigitus siseriiklikus õiguses, rikkumise laad ja selle karistuse laad ja raskusaste, mida asjaomasele isikule võidakse kohaldada.

Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et liidu õigusega on vastuolus selline liikmesriigi kohtupraktika, mille kohaselt peab liikmesriigi kohus jätma kõik põhiõiguste hartaga tagatud õigustega vastuolus olevad õigusnormid kohaldamata tingimusel, et see vastuolu tuleneb selgelt harta sõnastusest või seda käsitlevast kohtupraktikast, kui see kohtupraktika keelab liikmesriigi kohtul hinnata õigusnormi kooskõla hartaga täiel määral ja vajadusel koostöös Euroopa Kohtuga.

b. Hartaga tagatud põhiõiguste kaitse tase

26. veebruari 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-399/11: *Melloni*¹⁷ oli Euroopa Kohtul esimest korda võimalus võtta seisukoht *põhiõiguste harta artikli 53 tõlgendamise* kohta. See säte näeb ette, et põhiõiguste harta ei või kahjustada muu hulgas liikmesriikide põhiseadustega tagatud põhiõigusi. Selles kohtuasjas, mille aluseks oli Hispaania konstitutsioonikohtu eelotsusetaotlus vahistamismääruse

¹⁴ Vt ELTL artikkel 325 ning nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1), artikkel 2, artikli 250 lõige 1 ja artikkel 273, varem nõukogu kuuenda 17. mai 1977. aasta direktiivi 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23) artiklid 2 ja 22.

¹⁵ Eespool viidatud nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi.

¹⁶ Vt allpool 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-399/11: *Melloni*.

¹⁷ Ühest teisest aspektist leiab see kohtuotsus käsitlemist teema all „Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades”.

täitmise kohta vastavalt raamotsuse 2002/584 muudetud redaktsioonile¹⁸, märkis Euroopa Kohus, et põhiõiguste harta artikkel 53 ei luba liikmesriigil kohaldada tagaselja süüdi mõistetud isiku üleandmise suhtes tingimust, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis peab saama süüdimõistmist teista, selleks et vältida selle liikmesriigi põhiseadusega tagatud õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele ja kaitseõiguste rikkumist. Harta artikkel 53 kinnitab küll seda, et kui liidu õigusakti jaoks on vaja siseriiklikke rakendusmeetmeid, on liikmesriigi ametiasutustel ja kohtutel õigus kohaldada põhiõiguste kaitse siseriiklikke standardeid, tingimusel, et see ei kahjusta põhiõiguste hartas ette nähtud kaitse taset ega liidu õiguse ülimuslikkust, ühtsust ja tõhusust. Raamotsus ühtlustab aga tagaseljaotsuste kohta tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmise tingimusi. Järelikult kui lubada liikmesriigil kohaldada põhiõiguste harta artikli 53 alusel isiku üleandmise suhtes tingimust, mida raamotsus ette ei ole näinud, siis päädiks see sellega, et raamotsuses määratletud põhiõiguste kaitsestandardi ühtsust kahtluse alla seades kahjustatakse usalduse ja vastastikuse tunnustamise põhimõtteid, mida raamotsus püüab kindlustada, ja seega kahjustatakse nimetatud raamotsuse tõhusust.

3. Liidu kodakondsus

4. juuni 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-300/11: ZZ võttis Euroopa Kohus seisukoha *direktiivi 2004/38, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil*,¹⁹ artiklite 30 ja 31 tõlgendamise kohta. Selles kohtuasjas jättis Ühendkuningriigi sisserändeasjade kaebuste lahendamise erikomisjon (edaspidi „erikomisjon”) rahuldamata Prantsuse-Alžeeria kodaniku ZZ kaebuse otsuse peale, millega keelati Ühendkuningriigi territooriumile sisenemine avaliku julgeolekuga seotud põhjustel. Erikomisjon tegi „konfidentsiaalse” otsuse koos ammendava põhjendusega ning „avaliku” otsuse koos kokkuvõtliku põhjendusega. ZZ-le tehti teatavaks üksnes teine otsus. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele nimetatud otsuse peale edasi kaevati, soovis saada vastust küsimusele, millises ulatuses on pädev ametiasutus kohustatud tegema asjaomasele isikule teatavaks avaliku julgeolekuga seotud põhjused, mis olid sisenemist keelava otsuse aluseks.

Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 2004/38 eespool osutatud sätted koosmõjus põhiõiguste harta artikliga 47, mis käsitleb kohtuliku kontrolli tõhusust, nõuavad pädevalt siseriiklikult kohtult selle tagamist, et siseriiklik pädev ametiasutus piirduks sisenemist keelava otsuse aluseks olevate põhjuste ja nendega seotud tõendite puudutatud isikule täpselt ja täielikult avaldamata jätmisel ainult hädavajadusega. Siseriiklik kohus peab tagama selle, et puudutatud isikule tehakse igal juhul nende põhjenduste põhisisu teatavaks viisil, mis võtab nõuetekohaselt arvesse tõendite vajalikku konfidentsiaalsust. Euroopa Kohus selgitas niisiis, et puudub eeldus, et siseriikliku ametiasutuse viidatud põhjused nende põhjenduste teatavakstegemisest keeldumiseks on olemas ja sisuliselt põhjendatud. Pädev kohus peab seega kontrollima sõltumatult kõiki siseriikliku ametiasutuse esitatud õiguslikke ja faktilisi asjaolusid ning hindama, kas asjast puudutatud isikule sisenemist keelava otsuse aluseks olevatest põhjendustest täpselt ja täielikult teatamine on riigi julgeolekuga vastuolus.

¹⁸ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruaril 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, millega laiendatakse isikute menetlusõigusi ja soodustatakse nende kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis on tehtud ilma asjaomase isiku kohtulikust arutelust osavõtuta (ELT L 81, lk 24).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; parandatud ELT L 229, lk 35, ja ELT 2005, L 197, lk 34).

Juhul kui ilmneb, et selline teatavakstegemine on tegelikult riigi julgeolekuga vastuolus, siis tuleb otsuse õiguspärasuse üle teostatav kohtulik kontroll läbi viia menetluses, mis tasakaalustab riigi julgeolekust tulenevaid nõudeid ja nõudeid, mis tulenevad õigusest tõhusale kohtulikule kaitsele, piirates samas selle õiguse kasutamise võimalikke riiveid hädavajalikuni. Selline kaalumine ei ole siiski samamoodi kohaldatav nende tõendite suhtes, mis on aluseks pädevas siseriiklikus kohtus esitatud põhjendustele, võttes arvesse, et nende tõendite avaldamine võib otseselt ja eriomaselt kahjustada riigi julgeolekut²⁰.

4. Tõhustatud koostöö

16. aprilli 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-274/11 ja C-295/11: *Hispaania ja Itaalia vs. nõukogu* paluti Euroopa Kohtul esimest korda alates ajast, mil tõhustatud koostöö mehhanism Amsterdamis lepinguga loodi, hinnata niisuguse koostöö lubamise õiguspärasust. Hispaania ja Itaalia esitasid Euroopa Kohtule *hagi, milles palusid tühistada nõukogu otsuse 2011/167, millega antakse luba tõhustatud koostööks 25 liikmesriigi vahel ühtse patendikaitse loomise eesmärgil*²¹, kuna need liikmesriigid keeldusid ette nähtud keeltekasutuse korda arvestades selles koostöös osalemast.

Kõigepealt hindas Euroopa Kohus hagejate väidet, et nõukogu ei ole niisuguse tõhustatud koostöö lubamiseks pädev, kuna ELL artikli 20 lõige 1 välistab igasuguse tõhustatud koostöö valdkonnas, kus liidul on ainupädevus, ning et intellektuaalomandi õiguste ühetaolist kaitset tagavate Euroopa intellektuaalomandi õiguste loomise puhul ei ole tegemist liikmesriikide ja liidu jagatud pädevusega, vaid liidu ainupädevusega siseturu toimimiseks vajalike konkurentsieeskirjade kehtestamise valdkonnas, nagu on ette nähtud ELTL artikli 3 lõike 1 punktis b. Euroopa Kohus nende väidetega ei nõustunud. Kohus otsustas, et Euroopa intellektuaalomandi õiguste loomise ja kogu liitu hõlmava tsentraliseeritud loa andmise, koordineerimise ja järelevalve korra kehtestamise pädevus ning nende õigustega seotud keeltekasutuse korra kehtestamise pädevus kuulub siseturu toimimise valdkonda. Seega kuuluvad need pädevused ühte jagatud pädevuse valdkondadest ja seetõttu ei ole nende puhul tegemist ainupädevusega.

Lisaks sedastas Euroopa Kohus, et tingimusel et vaidlustatud otsus on kooskõlas ELL artiklis 20 ja ELTL artiklis 326 jj sätestatud nõuetega, ei kujuta vaidlustatud otsus endast võimu kuritarvitamist, vaid tugevdab integratsiooniprotsessi, võttes arvesse võimatust saavutada mõistliku aja jooksul ühtne regulatsioon liidus tervikuna. Kohus rõhutas veel, et asjaolust, et ELL artikliga 118 antud pädevust Euroopa intellektuaalomandi õiguste loomiseks kasutatakse tõhustatud koostöö raames, tuleneb iseenesest, et nõnda loodud Euroopa intellektuaalomandi õigus, sellega antav kaitse ja sellega kaasnevad korrad ei hakka kehtima mitte liidus tervikuna, vaid üksnes osalevate liikmesriikide territooriumil. Tegemist ei ole hoopiski ELTL artikli 118 rikkumisega, vaid see tagajärg tuleneb paratamatult ELL artiklist 20, mis sätestab lõikes 4, et tõhustatud koostöö raames vastuvõetud õigusaktid on siduvad ainult osalevatele liikmesriikidele.

Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et vaidlustatud otsuses on kinni peetud tingimusest, et tõhustatud koostöö lubamise otsus tehakse viimase abinõuna, kuivõrd nõukogu võttis arvesse asjaolu, et õigusloomeprotsess Euroopa patendi loomiseks algatati 2000. aastal, et kõik liikmesriigid arutasid märkimisväärsel hulgal erinevaid keeltekasutuse kordasid, ilma et ükski neist kordadest oleks

²⁰ Kohtuotsuses ZZ esitatud põhimõtete kohaldamise kohta ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas vt allpool 18. juuli 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P: *komisjon vs. Kadi*, mis on toodud teema all „Ühine välis- ja julgeolekupoliitika. Rahaliste vahendite külmutamine”.

²¹ Nõukogu 10. märtsi 2011. aasta otsus 2011/167/EL, millega antakse luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (ELT L 76, lk 53).

leidnud toetust, mis võinuks päädida liidu tasandil niisugust patenti käsitleva täieliku seadusandliku paketi vastuvõtmisega.

5. Pädevuse jaotus ja õiguslik alus

Pädevuse jaotusega seoses väärivad tähelepanu kolm kohtuotsust. Kaks esimest kohtuotsust puudutavad ühist kaubanduspoliitikat, kolmas kohtuotsus puudutab sotsiaalpoliitikat.

22. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-137/12: *komisjon vs. nõukogu* palus komisjon tühistada otsuse 2011/853 tingimusjuurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitse Euroopa konventsiooni liidu nimel allkirjastamise kohta²². Komisjon väitis nimelt, et kõnealune otsus kuulub ühise kaubanduspoliitika valdkonda ja seega oleks see otsus tulnud vastu võtta ELTL artikli 207 lõike 4 alusel, mitte õigusaktide ühtlustamist reguleeriva ELTL artikli 114 alusel. Euroopa Kohus märkis sellega seondult, et otsuse 2011/853 põhiline eesmärk on konkreetselt seotud ühise kaubanduspoliitikaga, mis nõuab selle otsuse vastuvõtmisel, et õigusliku alusena tuginetaks ELTL artikli 207 lõikele 4 koostoimes ELTL artikli 218 lõikega 5, ja mis tähendab lisaks seda, et tingimusjuurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitse Euroopa konventsiooni²³ allkirjastamine liidu nimel kuulub vastavalt ELTL artikli 3 lõike 1 punktile e liidu ainupädevusse. Siseturu toimimise tingimuste parandamine on seevastu selle otsuse täiendav eesmärk, mis ei õigusta otsuse õigusliku alusena ELTL artiklit 114.

Olles meenutanud, et ühise kaubanduspoliitika valdkonda kuuluvad üksnes need liidu õigusaktid, mis on konkreetselt seotud rahvusvahelise kaubavahetusega, märkis Euroopa Kohus, et vastupidi direktiivile 98/84²⁴, mis käsitleb tingimusjuurdepääsul põhinevate teenuste õiguskaitset liidus ja mille õiguslikuks aluseks on EÜ artikkel 100a, on otsuse 2011/853 eesmärgiks nimetatud konventsiooni liidu nimel allkirjastamiseks volitust andes luua sarnane kaitse nende Euroopa riikide territooriumil, kes ei ole liidu liikmed, selleks et edendada nendes riikides nimetatud teenuste osutamist liidus asuvate teenuste osutajate poolt. Järelikult on taotletav eesmärk, mis tundub asjaomase otsuse põhjenduste kohaselt koostoimes konventsiooniga olevat selle otsuse põhiline eesmärk, konkreetselt seotud nende teenuste rahvusvahelise kaubavahetusega, mis õigustab selle otsuse sidumist ühise kaubanduspoliitikaga. Euroopa Kohus rahuldab seega komisjoni hagi ja tühistas vaidlustatud otsuse.

Liidu ja liikmesriikide vaheline pädevuse jaotus oli keskseks küsimuseks 18. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-414/11: *Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland*, mis käsitles intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingut (TRIPS)²⁵. Vastuseks muu hulgas küsimusele, kas nimetatud lepingu artikkel 27, mis puudutab mõistet „patendi objekt“, kuulub valdkonda, kus põhiline pädevus kuulub liikmesriikidele, rõhutas Euroopa Kohus, et alates Lissaboni lepingu jõustumisest

²² Nõukogu 29. novembri 2011. aasta otsus 2011/853/EL tingimusjuurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitse Euroopa konventsiooni liidu nimel allkirjastamise kohta (ELT L 336, lk 1).

²³ Tingimusjuurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitse Euroopa konventsioon (ELT 2011, L 336, lk 2).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 1998. aasta direktiiv 98/84/EÜ tingimusjuurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitse kohta (EÜT L 320, lk 54; ELT eriväljaanne 06/03, lk 147).

²⁵ 15. aprillil 1994 Marrakechis alla kirjutatud ja Euroopa Ühenduse nimel tema pädevust puudutavas osas nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994), heaks kiidetud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu (EÜT L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) lisas 1C olev intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping.

hõlmab ühine kaubanduspoliitika – mis kuulub liidu välistegevuse hulka ja puudutab kaubavahetust kolmandate riikidega – ka intellektuaalomandi kaubandusaspekte²⁶. Järelikult, kui liidu õigusakti eesmärk on edendada, kergendada või reguleerida rahvusvahelist kaubavahetust, kuulub see ühise kaubanduspoliitika alla. Nimelt on kõnealuses lepingus sisalduvad õigusnormid konkreetselt seotud rahvusvahelise kaubavahetusega. Lepingu enda tekst kuulub rahvusvahelise kaubavahetuse liberaliseerimise raamesse ja selle eesmärk on intellektuaalomandi kaitse ülemaailmne tugevdamine ja ühtlustamine ning moonutuste vähendamine rahvusvahelises kaubanduses Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmesriikide territooriumil. Sellest tulenevalt leidis Euroopa Kohus, et asjaomane leping ja eelkõige selle artikkel 27 kuulub nüüd ühise kaubanduspoliitika alla ja liidu ainupädevusse.

26. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-431/11: *Ühendkuningriik vs. nõukogu* lahendas Euroopa Kohus hagi, milles paluti tühistada nõukogu otsus 2011/407 Ühiskomitees Euroopa Liidu võetava seisukoha kohta seoses EMP lepingu VI lisa (sotsiaalkindlustus) ja protokolli nr 37 muutmise²⁷. Ühendkuningriik väitis oma hagi põhjendamiseks, et vaidlustatud otsus võeti ebaõigesti vastu ELTL artikli 48 alusel, mis käsitleb meetmeid sotsiaalkindlustuse valdkonnas, kuigi sobiv õiguslik alus oleks olnud ELTL artikli 79 lõige 2, mis käsitleb siserändepoliitikat.

Euroopa Kohus otsustas, et otsuse 2011/407 võis õigustatult võtta vastu ELTL artikli 48 alusel. Selle otsuse eesmärk on võimaldada kohaldada liidu sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonna *acquis'd*, mida on muudetud määrustega nr 883/2004²⁸ ja nr 987/2009²⁹, ka Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikidele, kes on Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu osalised. Kõnealuse otsuse eesmärk on reguleerida vahetult mitte üksnes kolme EFTA riigi kodanike sotsiaalseid õigusi, vaid korraldada samamoodi ka liidu kodanike sotsiaalseid õigusi neis riikides. Seetõttu on otsus 2011/407 just üks sellistest meetmetest, millega laiendatakse liidu siseturu valdkonna õigust võimalikult täiel määral EMP-le, nii et nende riikide kodanikud saavad kasutada isikute vaba liikumise õigust samadel sotsiaalsetel tingimustel nagu liidu kodanikud. Sellest järeldub, et liidusiseselt kehtivate sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise eeskirjade kaasajastamine ja lihtsustamine, asendades määruse nr 1408/71³⁰ määrusega nr 883/2004, tuleb tingimata tagada ka EMP tasandil.

Lisaks ei saa Euroopa Kohtu hinnangul ELTL artikli 79 lõige 2 olla sellise meetme vastuvõtmise aluseks nagu otsus 2011/407, sest võttes arvesse EFTA riikidega loodud assotsiatsiooni arengu konteksti, millesse kõnealune otsus kuulub, ning eelkõige selle assotsiatsiooniga taotletavaid eesmärke, on selge, et see otsus ei ole ELTL artikli 79 lõige 2 – mis kuulub ELTL V jaotise 2. peatükki „Piirikontrolli-, varjupaiga- ja siserändepoliitika” – eesmärkidega ilmselt ühitatav. Seega jättis Euroopa Kohus Ühendkuningriigi hagi rahuldamata.

²⁶ Vt ELTL artikli 207 lõige 1.

²⁷ Nõukogu 6. juuni 2011. aasta otsus 2011/407/EL EMP Ühiskomitees Euroopa Liidu võetava seisukoha kohta seoses EMP lepingu VI lisa (sotsiaalkindlustus) ja protokolli nr 37 muutmise (ELT L 182, lk 12).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 988/2009 (ELT L 284, lk 43).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendamise kord (ELT L 284, lk 1).

³⁰ Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35).

II. Põllumajandus

Põllumajanduse valdkonnas tuleb ära märkida kaks kohtulahendit, mis puudutavad liidu õiguse põhimõtet ja põhiõiguste kaitset.

Esiteks paluti Euroopa Kohtul 27. juuni 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-93/12: *Agrokonsulting* võtta seisukoht selle kohta, kas võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtteid ning põhiõiguse harta artiklit 47 arvestades on lubatud kohaldada liikmesriigi kohtualluvuse reeglit, mille kohaselt antakse üheainsa kohtu alluvusse kõik kohtuasjad, mis puudutavad põllumajandustoetuste maksmise eest vastutava siseriikliku asutuse otsuseid. Vaidluse all oli Bulgaaria haldusmenetluse seadustiku säte, mille kohaselt oli eelotsusetaotluse esitanud kohus kohustatud lahendama kõik ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustoetuste maksmise eest vastutava siseriikliku asutuse aktide peale esitatud kaebused.

Euroopa Kohus otsustas, et selline reegel ei ole võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtetega ning põhiõiguste harta artikliga 47 vastuolus, tingimisel et menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada isikute liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, ei ole ebasoodsamad kui samalaadsete siseriikliku õigusega põllumajandustootjatele mõeldud erinevate abisüsteemidest tulenevate õiguste kaitseks ettenähtud õiguskaitsevahendid, ja selline siseriiklik eeskiri ei teki ta isikutele menetlusest tulenevaid ebamugavusi, see tähendab eelkõige menetlusele kulunud aja mõttes, mis võib muuta liidu õiguskorraga antud õiguste teostamise ülemäära raskeks.

Teiseks tuli Euroopa Kohtul 17. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-101/12: *Schaible* hinnata määruse nr 21/2004³¹ teatavate sätete kehtivust. Eelkõige sooviti vastust küsimusele, kas nendest sätetest lamba- ja kitsekasvatajatele tulenevaid kohustusi, mis puudutavad loomade individuaalset identifitseerimist, nende individuaalset elektroonilist identifitseerimist ja ajakohastatud registri pidamist, võib pidada kooskõlas olevaks põhiõiguste harta artikliga 16, mis kehtestab ettevõtlusvabaduse ja võrdse kohtlemise põhimõtte.

Euroopa Kohus leidis oma otsuses, et ei ilmne ühtegi tegurit, mis võiks mõjutada vaidlustatud sätete kehtivust ettevõtlusvabaduse ja võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes. Mis puudutab esmalt nende sätete kooskõla ettevõtlusvabadusega, sedastas Euroopa Kohus, et ehkki määruse nr 21/2004 sätted, mis kehtestavad lamba- ja kitsekasvatajatele kohustused seoses loomade individuaalse identifitseerimise ja ajakohastatud põllumajandusettevõtte registri pidamisega, võivad piirata ettevõtlusvabaduse kasutamist, ei kujuta see vabadus endast absoluutset õigust. Avalik võim võib ettevõtlusvabaduse teostamisse sekkuda mitmel erineval viisil, millega võidakse üldistes huvides kehtestada piirangud majandustegevusele, kuid eeldusel, et see vastab proportsionaalsuse põhimõttele. Euroopa Kohus leidis antud asjas, et kuigi põhikohtuasjas kõne all olevad kohustused võivad oma olemuselt ettevõtlusvabadust piirata, on nad üldise huvi õiguspärase eesmärkidega põhjendatud. Hõlbustades iga looma jälgimist ja võimaldades seega ametiasutustel võtta episoodiliste haiguspuhangute korral meetmeid, mis on vajalikud selleks, et hoida ära nakkushaiguste levikut lammaste ja kitsede hulgas, on need kohustused sobivad ja vajalikud, et saavutada asjaomased eesmärgid, nagu loomade kaitse, episoodiliste haiguste tõrje ja loomade heaolu ning asjaomases valdkonnas põllumajanduse siseturu loomine.

³¹ Nõukogu 17. detsembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT 2004, L 5, lk 8). Eelotsusetaotlus puudutas määruse nr 21/2004 artikli 3 lõiget 1, artikli 4 lõiget 2, artikli 5 lõiget 1, artikli 9 lõike 3 esimest lõiku ja B lisa punkti 2.

III. Liikumisvabadused

1. Töötajate vaba liikumine ja sotsiaalkindlustus

Töötajate vaba liikumise ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas pälvivad erilist tähelepanu kolm kohtuotsust.

Esiteks võttis Euroopa Kohus 16. aprilli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-202/11: *Las* seisukoha liikmesriigi õigusnormide kohta, mis näevad ette kohustuse kasutada töölepingutes ametlikku keelt. Käesolevas asjas võttis Antwerpenis (Belgia) asuv äriühing tööle Madalmaades elava Madalmaade kodaniku. Piiriülest laadi tööleping, mis oli koostatud inglise keeles, nägi ette, et asjasse puutuv isik täidab oma tööülesandeid Belgias. Hiljem ütles äriühing tema töölepingu üles kirjaga, mis oli samuti inglise keeles koostatud. Töötaja pöördus Arbeidsrechtbanki poole, väites, et töölepingu sätted on tühised, kuna need rikuvad flaamikeelse kogukonna dekreeti keelekasutuse kohta, milles kohustatakse hollandi keelepiirkonnas asuvat iga ettevõtjat koostama juhul, kui ta võtab töötaja tööle piiriülest laadi töökohale, kõik töösuhtega seotud dokumendid hollandi keeles, kuna vastasel juhul tunnistab kohus need töölepingud omal algatusel tühiseks. Euroopa Kohus otsustas, et kuna niisugused õigusnormid võivad mõjuda pärssivalt töötajatele ja töandjatele, kes ei räägi hollandi keelt, kujutavad need endast töötajate vaba liikumise piirangut. Kohus täpsustas veel, et piiriülest laadi lepingu eripära arvestades ei ole selline keelenõue proportsionaalne eesmärkidega, millele Belgia käesolevas asjas viitas, nagu ametliku keele kaitse, töötajate kaitse ja sellega seotud halduskontrollide lihtsustamine.

Teiseks tuleb mainida 20. juuni 2013. aasta otsust kohtuasjas C-20/12: *Giersch jt*, mis käsitleb võrdset kohtlemist seoses sotsiaalsete soodustuste andmisega piirialatöötajatele ja nende pereliikmetele. Euroopa Kohus otsustas, et määruse nr 1612/68³² artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on kõrgharidusõpinguteks rahalise abi andmise tingimus üliõpilase elamine antud liikmesriigis ja mille alusel koheldakse erinevalt – nii et see kujutab endast kaudset diskrimineerimist – asjaomases liikmesriigis elavaid isikuid ning neid, kes antud liikmesriigis ei ela, aga kes on selles liikmesriigis töötavate piirialatöötajate lapsed.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et kuigi eesmärk suurendada kõrgharidusdiplomi omandanud isikute osakaalu, selleks et edendada liikmesriigi majanduse arengut, on õiguspärane eesmärk, mis võib õigustada erinevat kohtlemist, ja kuigi selline elukohatingimus on sobiv antud eesmärgi saavutamiseks, läheb nimetatud tingimus siiski kaugemale sellest, mis on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik. Niisugune elukohatingimus takistab teiste tegurite arvesse võtmist – mis võiksid iseloomustada rahalise abi taotleja tegelikku seotuse astet asjaomase liikmesriigi ühiskonna või tööturuga –, nagu asjaolu, et üks üliõpilase vanematest, kes peab teda jätkuvalt ülal, on piirialatöötaja, kes töötab nimetatud liikmesriigis pidevalt ja on seda teinud juba märkimisväärse aja jooksul.

Kolmandaks puudutas 21. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-282/11: *Salgado González* füüsilisest isikust ettevõtjate vanaduspensioni arvutamise viisi, lähtudes võõrtöötajate sotsiaalkindlustust reguleerivatest liidu õigusnormidest³³.

³² Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrus (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/38/EÜ (ELT L 158, lk 77; parandatud ELT L 229, lk 35, ja ELT 2005, L 197, lk 34).

³³ Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35), muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis.

Euroopa Kohus meenutas kõigepealt, et kui liidu tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, siis määratakse iga liikmesriigi õigusaktidega kindlaks tingimused, mis annavad õiguse hüvitistele, ent liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust, eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid, mis käsitlevad liikumisvabadust. Määrus nr 1408/71 näeb sellega seoses ette, et juhul kui liikmesriigi õigusaktid seavad hüvitiste – nagu vanaduspensioni – saamise õiguse omandamise sõltuvusse kindlustusperioodide täitumisest, siis peab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus vajaduse korral arvesse võtma teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioode³⁴. Selleks arvestab ta kõnealuseid perioode nii, nagu oleksid need täitunud tema enda õigusaktide alusel.

Seega on siseriiklikud õigusnormid, mille alusel arvutatakse nii võõrtöötajast kui ka kohalikust töötajast füüsilisest isikust ettevõtja vanaduspensioni teoreetiline suurus, lähtudes eranditult selle töötaja poolt tehtud sissemaksetest määratud alusperioodi jooksul, mis vahetult eelnes viimase sissemakse tasumisele, määrmuses nr 1408/71³⁵ kehtestatud nõuetega vastuolus, juhul kui hüvitise teoreetilist summat arvutatakse nii, nagu oleks kindlustatud isik töötanud üksnes asjaomases liikmesriigis. Teisiti võiks olla juhul, kui siseriiklikud õigusaktid näeksid ette mooduse muuta vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamise viisi, et võtta arvesse asjaolu, et töötaja on kasutanud oma liikumisvabadust ja töötanud mõnes teises liikmesriigis.

2. Asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus

8. mai 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-197/11 ja C-203/11: *Libert jt* oli Euroopa Kohtul võimalus võtta seisukoht küsimuses, kas liidu õigusega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis esiteks seavad teatavates valdades asuva kinnisvara üleandmise sõltuvusse tingimusest, et piirkondlik hindamiskomisjon kontrollib, kas omandajal on asjaomaste valdadega „piisav seos”, ja teiseks nõuavad arendajatelt või ehitusettevõtjatelt sotsiaaleluasemete pakkumise tegemist, nähes selle eest ette maksusoodustused ja toetusmehhanismid.

Euroopa Kohus märkis, et niisugused üleandmise tingimused sätestavad õigusnormid kujutavad endast liidu õigusega tagatud põhivabaduste piirangut. Kohus rõhutas lisaks, et sotsiaaleluasemepoliitikaga seotud nõudeid – nagu kohaliku vähemkindlustatud elanikkonna kinnisvara vajaduste rahuldamine – võib pidada ülekaalukaks üldiseks huviks, mis sellist piirangut põhjendavad. Need meetmed lähevad siiski kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks, juhul kui kinnisvara üleandmiseks kehtestatud tingimused ei kajasta sotsiaal-majanduslikke tegureid, mis vastaksid eesmärgile kaitsta üksnes elanikkonda, kes on kinnisvaraturul vähemkindlustatud. Nimelt võivad sellisel juhul niisugused tingimused soodustada mitte üksnes vähemkindlustatud elanikkonda, vaid ka teisi isikuid, kellel on piisavalt vahendeid ja kellel järelikult ei ole nimetatud turul sotsiaalkaitse järele mingit erivajadust.

Seevastu leidis Euroopa Kohus, et ELTL artikliga 63 ei ole vastuolus see, kui teatud ettevõtjatele – nagu arendajatele ja ehitusettevõtjatele – on ehitusloa või kinnistu jagamise loa andmisega seoses kehtestatud „sotsiaalkohustus”, kuna selle kohustuse eesmärk on tagada piisav eluasemete pakkumine isikutele, kelle sissetulek on madal või kes kuuluvad mõnda muusse kohaliku elanikkonna vähemkindlustatud rühma.

24. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-85/12: *LB* (varem *Landsbanki Islands*) võttis Euroopa Kohus seisukoha, kuidas tõlgendada *direktiivi 2001/24 krediidasutuste saneerimise ja likvideerimise*

³⁴ Vt määruse nr 1408/71 artikkel 45.

³⁵ Vt eelkõige määruse nr 1408/71 artikli 46 punkt a.

*kohta*³⁶, mis on lisatud Euroopa Majanduspiirkonna lepingusse. Nimetatud direktiiv sätestab, et sellise krediitdiasutuse pankroti korral, kellel on teistes liikmesriikides filiaalid, kuuluvad saneerimismeetmed ja likvideerimismenetlus ühisesse maksujõuetusmenetlusse liikmesriigis, kus asub krediitdiasutuse peakontor (päritoluriik), ja need jõustuvad kogu liidus päritoluriigi õigusnormide kohaselt ilma täiendavate formaalsusteta.

Selles kohtuasjas tuli kindlaks teha, kas saneerimismeetmed, mis Island pärast teda tabanud pangandus- ja finantskriisi võttis, kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse. Need meetmed, millega võis välja kuulutada moratooriumi, kaitsesid krediitdiasutusi mis tahes kohtumenetluste algatamise eest ning peatasid kõik pooleliolevad kohtumenetlused kogu moratooriumi kehtimise ajaks. Islandi krediitdiasutusele LBI, kelle suhtes oli Islandil välja kuulutatud moratoorium, kohaldati Prantsusmaal ennetavaid areste, mille ta Prantsuse kohtus vaidlustas, väites, et tal on direktiivist tulenevalt võimalik tugineda Islandil võetud saneerimismeetmetele oma Prantsuse võlausaldaja vastu ning seega on need arestid tühised.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et direktiivi 2001/24 eesmärk on sisse seada kord, mille kohaselt liikmesriigid tunnustavad vastastikku meetmeid, mida igaüks neist on võtnud tegevusloa saanud krediitdiasutuste elujõulisuse taastamiseks. Seejärel sedastas kohus, et direktiivi 2001/24³⁷ kohaselt on ainult päritoluliikmesriigi haldus- ja kohtuasutustel õigus otsustada saneerimismeetmete rakendamise üle krediitdiasutuses ning sellise asutuse likvideerimismenetluse alustamise üle. Nendel meetmetel on kõigis teistes liikmesriikides samasugune mõju nagu see, mis on ette nähtud päritoluliikmesriigi õiguses. Sellest järeldub, et just päritoluliikmesriigi haldus- ja kohtuasutuste võetud saneerimis- ja likvideerimismeetmeid tunnustatakse direktiivi 2001/24 alusel ja nendega kaasneb päritoluliikmesriigi õiguses ette nähtud mõju. Seevastu saavad päritoluliikmesriigi õigusnormid põhimõtteliselt teistes liikmesriikides mõju omada vaid selle liikmesriigi haldus- ja kohtuasutuste poolt konkreetse krediitdiasutuse suhtes võetud meetmete kaudu.

24. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-221/11: *Demirkan* oli kõne all küsimus, kas *teenuste osutamise vabadus, mis on ette nähtud Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahelise assotsiatsioonilepingu*³⁸ *lisaprotokollis*³⁹ artikli 41 lõikes 1, hõlmab ka nn passiivset teenuste osutamise vabadust ehk sellist vabadust, millega tunnustatakse teenusesaaja õigust minna teenuste saamiseks teise riiki.

Euroopa Kohus leidis, et kuigi teenuste osutamise vabadust käsitlevate Euroopa Liidu toimimise lepingu sätete raames kehtestatud põhimõtteid tuleb võimalikult suurel määral kohaldada Türgi kodanike suhtes, et kaotada teenuste osutamise vabaduse piirangud lepinguosaliste vahel, ei saa siiski siseturgu puudutavatele liidu õigusnormidele, sealhulgas aluslepingu sätetele antud tõlgendust automaatselt üle kanda liidu ja kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingu tõlgendamisele, ilma et leping ise seda sõnaselgelt ette näeks. Selleks et otsustada, kas niisugune ülekandmine on võimalik, tuleb võrrelda ühelt poolt lepingu eesmärki ja konteksti ning teiselt poolt aluslepingu eesmärki ja konteksti. Nimelt on ühelt poolt assotsiatsioonilepingu ja selle lisaprotokollis ning teiselt poolt aluslepingu vahel põhimõttelised erinevused tulenevalt asjaolust, et EMÜ-Türgi assotsiatsioonil on puhtmajanduslik eesmärk toetada peaaesjalikult Türgi majanduslikku arengut. Seega ei

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. aprilli 2001. aasta direktiiv 2001/24/EÜ krediitdiasutuste saneerimise ja likvideerimise kohta (EÜT L 125, lk 15; ELT eriväljaanne 06/04, lk 15).

³⁷ Direktiivi 2001/24/EÜ artikli 3 lõige 1 ja artikli 9 lõige 1.

³⁸ Allkirjastatud 12. septembril 1963 Ankaras.

³⁹ Protokoll, mis on selle artikli 62 kohaselt assotsiatsioonilepingu lahutamatu osa. See protokoll allkirjastati 23. novembril 1970 Brüsselis ning sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72.

ole assotsiatsioonilepingu eesmärk arendada majanduslikke vabadusi, et võimaldada üldist isikute vaba liikumist, mis oleks võrreldav liidu kodanikele kohaldatavaga. Lisaks rõhutas Euroopa Kohus ajalisest aspektist, et ükski asjaolu ei viita sellele, et assotsiatsioonilepingu ja lisaprotokolli osalised oleksid nende allkirjastamise ajal lähtunud sellest, et teenuste osutamise vabadus hõlmab teenuste saamise vabadust. Järelikult ei hõlma teenuste osutamise vabadus lisaprotokolli artikli 41 lõike 1 tähenduses teenusesaajast Türgi kodanike vabadust siseneda liikmesriiki, et saada seal teenuseid.

3. Kapitali vaba liikumine

22. oktoobri 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-105/12–C-107/12: *Essent jt tuli Euroopa Kohut võtta seisukoht küsimuses, kas ELTL artikliga 345 ja kapitali vaba liikumist käsitlevate õigusnormidega on vastuolus elektri või gaasi jaotusvõrgu haldurite siseriiklik omandi õiguslik režiim, mis näeb ette nende haldurite erastamise absoluutse keelu*.

Euroopa Kohus meenutas esiteks, et ELTL artikkel 345 väljendab aluslepingute neutraalsust omandi õigusliku režiimi suhtes liikmesriikides. Iseäranis ei ole aluslepingutega põhimõtteliselt vastuolus ei ettevõtjate riigistamine ega nende erastamine, mistõttu võivad liikmesriigid õiguspäraselt seada eesmärgiks teatud ettevõtjate osas riikliku omandi õigusliku režiimi kehtestamise või säilitamise. Samas meenutas Euroopa Kohus, et ELTL artikli 345 kohaldamise tulemusena ei jää liikmesriikides olemasolevad omandi õiguslikud režiimid Euroopa Liidu toimimise lepingu aluseeskirjade, eelkõige diskrimineerimiskeelu, asutamisevabaduse ja kapitali vaba liikumist käsitlevate aluseeskirjade kohaldamisalast välja.

Euroopa Kohus sedastas antud asjas, et võttes arvesse erastamise keeluga kaasnevaid tagajärgi, kujutab see endast kapitali vaba liikumise piirangut. Kohus lisas, et elektri- ja gaasiturgude läbipaistvuse tagamise ning konkurentsi moonutamise ärahoidmise eesmärgi, millest siseriiklik seadusandja omandi õigusliku režiimi valikul lähtus, võib võtta arvesse kui ülekaalukast üldisest huvist tulenevaid põhjuseid, et õigustada kapitali vaba liikumise piirangut. Lisaks sedastas Euroopa Kohus kontserni asutamise keelu ja võrgu haldamist kahjustada võivate tegevuste keelu kohta, et eelnevalt nimetatud eesmärgid kui ülekaalukast üldisest huvist tulenevad põhjused võivad samuti õigustada tuvastatud põhivabaduste piiranguid. Siiski on veel vaja, et kõnealused piirangud oleksid taotletud eesmärkide saavutamiseks kohased ega läheks kaugemale, kui on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik.

IV. Piirikontroll, varjupaik ja sisseränne

1. Piiride ületamine

Välispiiride kontrolli puudutavaid norme ja menetlusi käsitlevate ühiste eeskirjadega seoses soovis Saksa kohus teada, kas määrus nr 2252/2004⁴⁰ on eelkõige põhiõiguste hartat arvestades *kehtiv osas, milles see kohustab passi taotlejat andma sõrmejälgi ja näeb ette nende säilitamise passis*. Euroopa Kohus vastas 17. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-291/12: *Schwarz* sellele küsimusele jaatavalt. Kuigi on tõsi, et sõrmejälgede võtmine ja nende passides säilitamine riivab põhiõiguste harta artiklis 7 kehtestatud õigust eraelu austamisele ja põhiõiguste harta artiklis 8 kehtestatud õigust isikuandmete kaitsele, on need meetmed siiski õigustatud eesmärgiga takistada igasugust passide kuritahtlikku kasutamist.

⁴⁰ Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 2252/2004 liikmesriikide poolt väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta (ELT L 385, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. mai 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 444/2009 (ELT L 142, lk 1; parandatud ELT L 188, lk 127).

19. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-84/12: *Koushkaki* täpsustas Euroopa Kohus viisapoliitikat käsitlevat kohtupraktikat, eriti mis puudutab ühtse viisa andmise korda ja tingimusi ning selleks liikmesriikidel olevat kaalutlusruumi. Kõigepealt otsustas Euroopa Kohus, et viisaeeskirja⁴¹ artikli 23 lõiget 4, artikli 32 lõiget 1 ja artikli 35 lõiget 6 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädevad ametiasutused võivad keelduda pärast ühtse viisa taotluse läbivaatamise lõppu sellise viisa andmisest taotlejale üksnes juhul, kui taotleja suhtes saab kohaldada mõnda nendes sätetes loetletud viisa andmisest keeldumise põhjustest. Ametiasutustel on selle taotluse läbivaatamisel kõnealuste sätete kohaldamise tingimuste ja asjakohaste faktide hindamise osas lai kaalutlusruum, et teha kindlaks, kas mõnda neist keeldumise põhjustest saab taotleja suhtes kohaldada.

Mis puudutab iseäranis keeldumise põhjust seoses asjaoluga, et taotlejal võib puududa kavatsus lahkuda liikmesriikide territooriumilt enne viisa kehtivusaja lõppu, otsustas Euroopa Kohus,⁴² et liikmesriigi pädevad asutused ei pea omama kindlust taotleja kavatsuse osas, vaid võivad üksnes konstateerida, et esineb põhjendatud kahtlus, võttes arvesse taotleja elukohariigi üldist olukorda ja taotlejale endale omaseid tunnuseid, mis on kindlaks tehtud tema esitatud teabe alusel.

Lõpetuseks leidis Euroopa Kohus, et viisaeeskirjaga ei ole vastuolus siseriiklik õigus, milles nähakse ette, et kui viisaeeskirjas kehtestatud viisa andmise tingimused on täidetud, siis on pädevatel ametiasutustel õigus taotlejale ühtne viisa väljastada, ilma et oleks täpsustatud, et nad peavad selle viisa andma, tingimisel et sellist siseriiklikku õigusnormi saab tõlgendada kooskõlas kõnealuse eeskirjaga. Seega võivad liikmesriigi pädevad ametiasutused keelduda ühtse viisa andmisest üksnes juhul, kui taotleja suhtes saab kohaldada mõnda neis artiklites ette nähtud keeldumise põhjustest.

2. Varjupaigapoliitika

Tähelepanu väärivad kaks kohtuotsust, mis puudutavad varjupaigapoliitikat ja milles käsitletakse määrust nr 343/2003 („Dublin II”)⁴³.

Esiteks esitati Euroopa Kohtule 6. juuni 2013. aasta otsuse C-648/11: *MA jt* aluseks olnud kohtuasjas küsimus selle kohta, kuidas määratakse liikmesriik, kes vastutab varjupaigataotluse läbivaatamise eest, juhul kui varjupaigataotleja, kes on saatjata alaealine, kelle ükski pereliige ei viibi seaduslikult Euroopa Liidu territooriumil, on esitanud varjupaigataotlused rohkem kui ühes liikmesriigis. Euroopa Kohus tõlgendas selleks määruse nr 343/2003 artikli 6 teist lõiku nii, et taotluse läbivaatamise eest vastutavaks liikmesriigiks on see liikmesriik, kus saatjata alaealine asub peale seda, kui ta on seal taotluse esitanud. Euroopa Kohus otsustas siinjuures, et nimetatud sättes esitatud sõnastust „[...] liikmesriik, kus alaealine esitas oma varjupaigataotluse” ei saa mõista nii, et see tähendab esimest liikmesriiki, kus alaealine oma varjupaigataotluse esitas. Kuna saatjata alaealised moodustavad eriti haavatavate isikute rühma, siis on oluline, et vastutava liikmesriigi määramise menetlus ei võtaks rohkem aega, kui on tingimata vajalik, vaid neile tuleb tagada kiire juurdepääs pagulasseisundi kindlakstegemise menetlusele. Seega, isegi kui alaealise huvi on sõnaselgelt mainitud üksnes määruse nr 343/2003 artikli 6 esimeses lõigus, siis toob põhiõiguste harta artikli 24 lõige 2 koostoimes selle artikli 51 lõikega 1 kaasa selle, et kõigi otsuste puhul, mille liikmesriigid teevad

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, lk 1).

⁴² Euroopa Kohus lähtus otsuse tegemisel viisaeeskirja artikli 32 lõikest 1 koostoimes sama eeskirja artikli 21 lõikega 1.

⁴³ Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109).

varjupaigaõiguse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks, tuleb samuti lapse huvid esikohale seada. Järelikult, kui saatjata alaealised on esitanud varjupaigataotluse liikmesriigis, ei tohi neid põhimõtteliselt üle anda teisele liikmesriigile, kus nad esimese varjupaigataotluse esitasid.

Teiseks otsustas Euroopa Kohus 10. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-394/12: *Abdullahi*, et määruse nr 343/2003 artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et *olukorras, kus liikmesriik on nõustunud varjupaigataotleja vastu võtma* kui liikmesriik, kuhu sisenedes sisenes varjupaigataotleja esimest korda liidu territooriumile, saab see varjupaigataotleja vaidlustada nimetatud liikmesriigile taotluse läbivaatamiseks kõnealuse määruse artikli 10 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide alusel antud pädevuse vaid siis, kui ta tugineb liikmesriigi varjupaigamenetluses ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustes esinevatele süsteemsetele puudustele. Korrates tõlgendust, mis tuleneb 21. detsembri 2011. aasta otsusest kohtuasjas *NS*⁴⁴, märkis Euroopa Kohus, et nimetatud süsteemsed puudused ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimused peavad kujutama endast tõsist ja tõendatud alust arvamaks, et varjupaigataotlejat võidakse tõepoolest kohelda ebainimlikult või alandavalt põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses.

3. Sisserändepoliitika

10. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-383/13 PPU: *G ja R* tuli Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2008/115 („tagasisaatmise direktiiv”)⁴⁵ artikli 15 lõikeid 2 ja 6, milles sätestatakse *menetluslikud tagatised, mis puudutavad ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike väljasaatmisotsuseid*. Sellega seoses kohustab direktiiv 2008/115 liikmesriike kehtestama nende otsuste vastu tõhusad õiguskaitsevahendid ja näeb lisaks ette, et asjaomane kolmanda riigi kodanik vabastatakse viivitamatult, kui kinnipidamine on ebaseaduslik.

Euroopa Kohus otsustas eelotsuse kiirmenetluses tehtud kohtuotsuses, et kui tehakse otsus pikendada riigis ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku kinnipidamist väljasaatmise eesmärgil, kuid ei järgita kaitseõigusi, ei too see automaatselt kaasa kinnipidamise tühistamist. Euroopa Kohtu hinnangul peab siseriiklik kohus siiski kontrollima, kas niisugune rikkumine jättis isiku, kes sellele viitab, ilma võimalusest ennast kaitsta, nii et selle haldusmenetluse tulemus, mille tagajärjel otsustati kinnipidamist jätkata, oleks võinud olla teistsugune.

19. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-297/12: *Filev ja Osmani* puudutab samuti direktiivi 2008/115 („tagasisaatmise direktiiv”) tõlgendamist. Euroopa Kohus otsustas muu hulgas, et selle direktiiviga on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis seab sisenemiskeelu kestuse piiramise tingimuseks, et *puudutatud kolmanda riigi kodanik esitab taotluse sellise piirangu kehtestamiseks*. Direktiivi artikli 11 lõike 2 sõnastusest tuleneb, et liikmesriigid peavad iga sisenemiskeelu kestust piirama, sõltumata sellest, kas selleks on esitatud taotlus.

Samuti leidis Euroopa Kohus, et selle sättega on vastuolus kriminaalkaristuse määramine liikmesriigi territooriumile sisenemise ja seal viibimise keelu rikkumise eest, kui selle keelu kehtestamisest on puudutatud kolmanda riigi kodaniku riiki uuesti sisenemise või selle direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud siseriiklike õigusnormide jõustumise kuupäeval möödas rohkem kui viis aastat, välja arvatud juhul, kui see kolmanda riigi kodanik kujutab endast tõsist ohtu avalikule korrale, avalikule julgeolekule või riigi julgeolekule.

⁴⁴ Liidetud kohtuasjad C-411/10 ja C-493/10 (EKL 2010, lk I-13905).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, lk 98).

Lõpetuseks rõhutas Euroopa Kohus, et kui liikmesriik on kasutanud „tagasisaatmise direktiivi” artikli 2 lõike 2 punkti b alusel võimalust jätta direktiiv kohaldamata kolmandate riikide kodanikele, kellele on määratud kriminaalkaristus, ei saa asjaomaseid siseriiklikke norme kohaldada selle kodaniku suhtes, kellele on määratud kriminaalkaristus enne direktiivi siseriiklikusse õigusesse ülevõtmist, ja kes oleks saanud direktiivile vahetult tugineda.

V. Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades

1. Euroopa vahistamismäärus

Seoses õigusalase koostööga kriminaalasjades väärivad tähelepanu kolm kohtuotsust, mis puudutavad raamotsust 2002/584 Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta⁴⁶. Nimetatud kohtuotsustest kahe kohtuotsuse aluseks olid Hispaania ja Prantsuse konstitutsioonikohtute poolt esitatud esimesed eelotsuse küsimused.

Esimeses kohtuasjas küsis Hispaania konstitutsioonikohus Euroopa Kohtult, kas raamotsus 2002/584 lubab siseriiklikel kohtutel – nagu Hispaania konstitutsioonikohtu praktika nõuab – kohaldada tagaselja süüdi mõistetud isiku üleandmise suhtes võimalust, et tagaselja tehtud süüdimõistvat otsust saab vahistamismääruse teinud liikmesriigis teista. Olles kõigepealt meenutanud, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib seada Euroopa vahistamismääruse täitmise tingimuseks ainult raamotsuses määratletud tingimused, otsustas Euroopa Kohus eespool viidatud 26. veebruari 2013. aasta otsuses *Melloni*, et kuna raamotsuse artikli 4a lõige 1 nimetatud tingimust ette ei näe, ei luba see õigusasutustel keelduda täitmast karistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, kui asjaomane isik ei ole ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule ja kui see isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, oli andnud volitused enda kaitsmiseks õigusnõustajale, kes teda ka tegelikult kaitses. Lisaks leidis Euroopa Kohus, et raamotsuse kõnealune säte, mis teatavatel tingimustel lubab asjaomase isiku kohtulikule arutelule ilmumata jätmise korral Euroopa vahistamismäärust täita, on kooskõlas nii õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õigusega õiglasele kohtulikule arutamisele kui ka põhiõiguse harta artiklis 47 ja artikli 48 lõikes 1 tagatud kaitseõigustega. Kuigi süüdistatava õigus ilmuda isiklikult kohtulikule arutelule on oluline osa õigusest õiglasele kohtulikule arutelule, ei ole see õigus absoluutne, kuna süüdistatav võib sellest loobuda, kui talle on kindlustatud teatavad tagatised.

Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus, et põhiõiguste harta artikkel 53 ei luba samuti liikmesriigil kohaldada tagaselja süüdi mõistetud isiku üleandmise suhtes tingimust – mida raamotsus ette ei ole näinud –, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis peab saama süüdimõistmist teista, selleks et vältida selle liikmesriigi põhiseadusega tagatud õiguste rikkumist. Euroopa Kohus märkis veel, et põhiõiguste harta artikli 53 teistsugune tõlgendamine kahjustaks liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõtet ja vähendaks raamotsuse 2002/584 tõhusust⁴⁷.

30. mai 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-168/13 PPU: *F*, mille aluseks oli esmatähtsa põhiseaduslikkuse küsimuse raames Prantsuse Conseil constitutionnel'i esitatud eelotsusetaotlus, vaagis

⁴⁶ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, edendades seeläbi isikute menetlusõigusi ja tõhustades selliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikule arutelule (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34; ELT L 81, lk 24).

⁴⁷ Vt selle kohta kõnealuse kohtuotsuse käsitlust teema all „Euroopa Liidu põhiõiguste harta”.

Euroopa Kohus võimalust esitada peatava toimega kaebus Euroopa vahistamismääruse mõju laiendava otsuse peale. Olles esmalt meenutanud, et raamotsus 2002/584 näeb juba ise ette põhiõiguste harta nõuetele vastava menetluse, märkis Euroopa Kohus, et asjaolu, et raamotsuses ei ole Euroopa vahistamismäärust käsitlevate otsuste peale peatava toimega kaebuse võimaliku esitamise õigust sõnaselgelt reguleeritud, ei takista liikmesriikidel sellist õigust ette näha ega pane neile selle kehtestamise kohustust. Euroopa Kohus otsustas siinkohal, et tingimusel et see ei lähe vastuollu raamotsuse kohaldamisega, ei takista raamotsus liikmesriigil kohaldada oma põhiseaduse norme muu hulgas seoses õiglase menetlusega.

Euroopa Kohus täpsustas, et liikmesriikide sellekohasele kaalutlusõigusele tuleb siiski seada teatud piirid. Sellest tuleneb, et tähtaegade olulisust arvestades tuleb lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha põhimõtteliselt kas 10 päeva jooksul pärast nõusoleku andmist tagaotsitava üleandmiseks või muudel juhtudel 60 päeva jooksul pärast tagaotsitava vahistamist. Euroopa Kohus märkis ka seda, et vastavalt raamotsusele⁴⁸ peab otsuse vahistamismääruse laiendamiseks või järgneva üleandmiseks tegema põhimõtteliselt 30 päeva jooksul pärast taotluse saamist. Järelikult, kui siseriiklike õigusnormidega on ette nähtud võimalus esitada niisuguse otsuse peale peatava toimega kaebus, siis tuleb see esitada eespool osutatud tähtaegadel, mis Euroopa vahistamismäärust käsitleva lõpliku otsuse tegemiseks on ette nähtud.

Kolmandas Euroopa vahistamismäärust käsitlevas kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus 29. jaanuari 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-396/11: *Radu*, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused ei saa keelduda kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjusel, et tagaotsitavat isikut ei ole enne vahistamismääruse väljaandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis ära kuulatud. Esiteks ei ole seda põhjust vahistamismääruse täitmata jätmise aluste seas, nagu need on ette nähtud raamotsuse 2002/584 sätetes. Teiseks sedastas Euroopa Kohus, et põhiõiguste harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigus olla ära kuulatud ei nõua, et liikmesriigi õigusasutusel oleks võimalus sel alusel keelduda kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kuna selline kohustus nurjaks vältimatult raamotsuses ette nähtud üleandmiskorra enda. Nimelt selleks, et vältida asjasse puutuva isiku põgenemist, peab vahistamismäärus olema mõneti üllatuslik. Euroopa Kohus märkis raamotsuse mitmele sättele tuginedes, et Euroopa seadusandja on taganud igal juhul õiguse olla ära kuulatud austamise vahistamismäärust täitvas liikmesriigis viisil, mis ei kahjusta Euroopa vahistamismääruse mehhanismi tõhusust⁴⁹.

2. Rahaliste karistuste vastastikune tunnustamine

14. novembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-60/12: *Baláž* tõlgendas Euroopa Kohus mõistet „eelkõige kriminaalasjades pädev kohus“ raamotsuse 2005/214 rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta⁵⁰ tähenduses. Euroopa Kohus selgitas kõigepealt, et see mõiste on liidu õiguse autonoomne mõiste. Võttes arvesse asjaolu, et raamotsuse reguleerimisala hõlmab süütegusid, mis seisnevad „käitumises, millega rikutakse liikluseeskirja“, ja et selliseid süütegusid ei käsitleta eri liikmesriikides ühetaoliselt, leidis Euroopa Kohus, et raamotsuse kasuliku mõju tagamiseks on selle mõistega hõlmatud iga kohus, kes kohaldab menetlust, mille puhul esinevad kriminaalmenetluse põhitunnused, ilma et seejuures oleks nõutav, et see kohus oleks

⁴⁸ Vt raamotsuse 2002/584 artikli 27 lõige 4 ja artikli 28 lõike 3 punkt c.

⁴⁹ Vt eelkõige raamotsuse 2002/584 artikkel 8, artiklid 13–15 ja artikkel 19.

⁵⁰ Nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (ELT L 76, lk 16), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT L 81, lk 24), artikli 1 punkti a alapunkt iii.

pädev ainult kriminaalasjades. Edasi otsustas Euroopa Kohus, et kuna raamotsust kohaldatakse ka haldusasutuste määratud rahaliste karistuste suhtes, võib vastavalt liikmesriikide õigussüsteemide eripäradele olla nõutav, et enne toimuks kohtueelne haldusmenetlus. Seega tuleb asuda seisukohale, et isikul on olnud võimalus juhtumi arutamisele eelkõige kriminaalasjades pädevas kohtus raamotsuse tähenduses, kui enne oma kaebuse esitamist pidi see isik ammeldama kohtueelse haldusmenetluse võimalused. Võimalus pöörduda pädevasse kohtusse ei tohi siiski olla seatud sõltuvusse tingimustest, mis muudavad selle võimaluse kasutamise võimatuks või ülemäära raskeks. Sellisel kohtul peab olema täielik pädevus vaadata kohtuasi läbi nii õigusliku hinnangu kui ka faktiliste asjaolude osas.

VI. Õiguslane koostöö tsiviilasjades

1. Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine

Õiguslane koostöö valdkonnas tsiviilasjades käsitles enamik sellel aastal tehtud kohtulahenditest määruse nr 44/2001 (Brüssel I)⁵¹ tõlgendamist.

Nende kohtuotsuste hulgas väärrib erilist tähelepanu 12. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-49/12: *Sunico jt*. Küsimus puudutas mõistet „tsiviil- ja kaubandusajad“ osutatud määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses ning teada taheti eelkõige seda, kas seda mõistet tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab hagi, millega ühe liikmesriigi ametiasutus nõuab teises liikmesriigis asuvatelt füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt kahjuhüvitist kahju eest, mis on tekitatud kuritegeliku kokkuleppega esimeses liikmesriigis käibemaksupettuse toimepanemiseks.

Euroopa Kohus leidis, et kuigi teatavad ametiasutuse ja eraõigusliku isiku vahelised vaidlused võivad kuuluda määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, ei ole see nii, kui ametiasutus teostab avalikku võimu. Kuna vaadeldavas asjas ei tugine ametiasutuse hagi mitte käibemaksu käsitlevatele siseriiklikele õigusnormidele, vaid eraõigusliku isiku osalemisele kuritegelikus kokkuleppes pettuse toimepanemiseks, mida reguleerivad selle liikmesriigi lepinguvälise tsiviilvastutuse normid, siis ei põhine nimetatud poolte vaheline õigussuhe avalikul õigusel, mis viitaks avaliku võimu teostamisele. Seega kuulub niisugune hagi mõiste „tsiviil- ja kaubandusajad“ alla määruse nr 44/2001 artikli 1 lõike 1 tähenduses. Euroopa Kohus otsustas, et siseriiklik kohus peab siiski kontrollima, ega ametiasutus ei ole kasutanud avaliku võimu teostamise teel saadud tõendeid, ja vajaduse korral kontrollima, kas ametiasutus on seoses oma hagiga teiste eraõiguslike isikutega samaväärses olukorras.

2. Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatav õigus

Ehkki kollisiooninorme käsitlevaid vaidlusi oli 2013. aastal Euroopa Kohtus vähe, siis 17. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-184/12: *Unamar* esitas kohus sellega seoses ühe olulise seisukoha. Olles palutud tõlgendada Rooma konventsiooni⁵² artiklit 3 ja artikli 7 lõiget 2, oli Euroopa Kohtul selles kohtuasjas võimalus selgitada, kas asja arutav kohus võib jätta kohaldamata kaubandusagentidele poolte poolt valitud õiguse, eelistades *lex fori* põhjendusel, et selle liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate kaubandusagentide olukorda reguleerivad õigusnormid on kohustuslikku laadi.

⁵¹ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

⁵² Roomas 19. juunil 1980 allkirjastamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon (EÜT L 266, lk 1; ELT C 169, lk 10).

Euroopa Kohus otsustas, et vastavalt Rooma konventsiooni artikli 3 lõikele 1 on kohustuslik järgida poolte valitud kohaldatavat õigust, mistõttu tuleb konventsiooni artikli 7 lõikes 2 viidatud „imperatiivsete sätete“ olemasoluga seotud erandit asjaomase liikmesriigi õigusaktide tähenduses tõlgendada kitsalt. Avalikku korda ja julgeolekut puudutavateks imperatiivseteks säteteks loetakse sätted, mille järgimisel on otsustav tähtsus vastava liikmesriigi poliitilise, ühiskondliku või majandusliku korralduse kaitsmiseks, mistõttu võib nende järgimise teha kohustuslikuks kõigile selle liikmesriigi territooriumil olevatele isikutele. Järelikult võib liikmesriigi seaduse, mille pooled on valinud kaubandusagendilepingule kohaldatavaks õiguseks ja milles on sätestatud direktiivis 86/653⁵³ ette nähtud minimaalne kaitse, asja lahendav kohus kohaldamata jätta üksnes siis, kui ta teeb üksikasjalikult kindlaks, et kohtu asukohariigi seadusandja pidas äärmiselt oluliseks anda kaubandusagendile suurema kaitse kui kõnealuse direktiiviga ette nähtud kaitse, võttes seejuures arvesse nende imperatiivsete sätete olemust ja eesmärki.

VII. Transport

Selles valdkonnas tehti käesoleval aastal kaks tähtsat kohtulahendit. Esiteks tuleb mainida 26. veebruari 2013. aasta otsust kohtuasjas C-11/11: *Folkerts*, milles selgitati lähemalt *eeskirju, mida kohaldatakse lennu hilinemise korral lennureisijatele hüvitise maksmisel*. Euroopa Kohus otsustas, et kui on tegemist ümberistumistega lennuga, võetakse kindlasummalise hüvitise kindlaksmääramisel aluseks hilinemine võrreldes kavandatud saabumisaajaga lõppsihtkohta, kusjuures lõppsihtkoha all tuleb mõista asjaomase reisija viimase lennu sihtkohta. Seega tuleb maksta hüvitist ümberistumistega lennu reisijale, kelle esimene lend väljus määruses nr 261/2004⁵⁴ sätestatud piiridest väiksema hilinemisega, kuid kes jõudis selle hilinemise tõttu oma lõppsihtkohta kavandatud saabumisaajast kolm või enam tundi hiljem.

Teiseks esitati Euroopa Kohtule 7. märtsi 2013. aasta otsuse C-547/10 P: *Šveits vs. komisjon* aluseks olnud kohtuasjas apellatsioonkaebus Üldkohtu otsuse⁵⁵ peale, milles jäeti rahuldamata nõue tühistada otsus 2004/12⁵⁶, millega komisjon oli kiitnud heaks Saksa ametiasutuste kehtestatud *piirangud õistele lendudele üle Saksamaa teatud piirkondade, mis asuvad Zürichi lennujaama läheduses*.

Euroopa Kohus nõustus täielikult analüüsiga, mille Üldkohus hagi kohta esitas. Euroopa Kohus meenutas, et vastavalt määruse nr 2408/92 artikli 8 lõikele 2 võib liikmesriik seada lennuliiklusõiguste kasutamise sõltuvusse siseriiklikest, piirkondlikest või kohalikest eeskirjadest eelkõige seoses keskonnakaitsega. Sellekohaste eeskirjade vastuvõtmine ei ole seesama, mis tingimuse kehtestamine määruse nr 2408/92⁵⁷ artikli 9 lõike 1 tähenduses, mis võib seisneda liiklusõiguste kasutamise piiramises või keelamises. Vastupidine tõlgendus muudaks määruse artikli 8 lõike 2 sisutühjaks. Kuna

⁵³ Nõukogu 18. septembri 1986. aasta direktiiv 86/653/EMÜ füüsilisest isikust ettevõtjatest kaubandusagentide tegevust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 382, lk 17; ELT eriväljaanne 06/01, lk 177).

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta (ELT L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10).

⁵⁵ Üldkohtu 9. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-319/05: *Šveits vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-4265).

⁵⁶ Komisjoni 5. detsembri 2003. aasta otsus 2004/12/EÜ Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordilepingu artikli 18 lõike 2 esimese lause ja nõukogu määruse (EMÜ) nr 2408/92 rakendamise kohta (ELT 2004, L 4, lk 13).

⁵⁷ Nõukogu 23. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2408/92 ühenduse lennuettevõtjate juurdepääsu kohta ühendusesisestele lennuliinidele (EÜT L 240, lk 8; ELT eriväljaanne 07/01, lk 420).

vaidlusaluste meetmetega ei kehtestata nende kohaldamisperioodil mingit Saksamaa õhuruumi läbimise keeldu, ei tingimuslikku ega osalist, lendude suhtes, mis lahkuvad Zürichi lennuväljalt või suunduvad sinna, vaid lihtsalt muudetakse nende trajektoori pärast nende sellest lennujaamast startimist või enne sinna maandumist, siis leidis Üldkohus käesoleval juhul õigesti, et need meetmed ei kuulu määruse artikli 9 lõike 1 kohaldamisalasse.

Lisaks, kuna Šveitsi Konföderatsioon ei ole liidu siseturuga ühinenud ja EÜ-Šveitsi õhutranspordialases kokkuleppes⁵⁸ puuduvad konkreetset sätteid, mis annaksid asjaomastele lennuettevõtjatele võimaluse teenuste osutamise vabadust käsitlevaid liidu õiguse sätteid kohaldada, siis ei saa nendele õigusnormidele siseturu raames antud tõlgendust nimetatud kokkuleppe tõlgendamisele üle kanda.

VIII. Konkurents

1. Kartellikokkulepped

a. Konkurentsieeskirjade rikkumine

Konkurentsiniormide tõlgendamisega seonduvalt tuleb esile tuua kaks kohtuotsust⁵⁹. Esiteks 18. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas C-681/11: *Schenker & Co jt*, milles Euroopa Kohus otsustas, et ettevõtja, kes on rikkunud ELTL artiklit 101, ei saa viidata õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumisele ega pääseda seetõttu trahvi määramisest, väites, et ta on advokaadi õigusarvamuse või siseriikliku konkurentsiasutuse otsuse sisu tõttu pidanud ekslikult oma tegevust õiguspäraseks. Euroopa Kohus märkis, et asjaolu, et asjaomane ettevõtja kvalifitseeris õiguslikult valesti oma tegevuse, ei saa mõjutada trahvi määramisest vabastamist, välja arvatud erandjuhtudel, kui trahvi määramine on näiteks vastuolus sellise liidu õiguse üldpõhimõttega nagu õiguspärase ootuse kaitse põhimõte. Siiski ei saa isik selle põhimõtte rikkumisele viidata, kui puuduvad täpsed tagatised, mille pädev haldusasutus on talle andnud. Seega ei saa advokaadi õigusarvamus tekitada ettevõtjas õiguspärase ootust; samamoodi ei saa niisugust õiguspärase ootust tekitada liikmesriigi konkurentsiasutused, kuna neil ei ole pädevust teha otsust, millega tuvastatakse liidu õiguse rikkumise puudumine, vaid nad on üksnes pädevad kontrollima ettevõtjate tegevust siseriiklikust konkurentsioigusest lähtuvalt.

Peale selle kujundas Euroopa Kohus seisukoha liikmesriigi asutuste pädevuse kohta trahvi mitte määrata vaatamata sellele, et on tuvastatud ELTL artikli 101 rikkumine. Kohus leidis, et ehkki määruse nr 1/2003⁶⁰ artikkel 5 neile sõnaselgelt sellist pädevust ei anna, ei välista ta ka seda. Siiski, selleks et tagada ELTL artikli 101 tõhus kohaldamine üldistes huvides, on vajalik, et liikmesriigi konkurentsiasutused jätaksid juhul, kui ettevõtja rikkus seda sätet tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu, üksnes

⁵⁸ Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline õhutranspordialane kokkulepe, mis on allkirjastatud 21. juunil 1999 Luxembourgis ja mis on ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu ja komisjoni (teadus- ja tehnikakoostöö kokkuleppe osas) 4. aprilli 2002. aasta otsusega 2002/309/EÜ, Euratom Šveitsi Konföderatsiooniga seitsme kokkuleppe sõlmimise kohta (EÜT L 114, lk 1; ELT eriväljaanne 11/41, lk 89).

⁵⁹ Konkurentsieeskirjade rikkumisi käsitlevate kohtumenetlustega seoses tuleb veel mainida eespool viidatud 26. novembri 2013. aasta otsust kohtuasjas C-40/12 P: *Gascogne Sack Deutschland* (varem *Sachsa Verpackung*) vs. komisjon, otsust kohtuasjas C-50/12 P: *Kendrion* vs. komisjon ja otsust kohtuasjas C-58/12 P: *Groupe Gascogne* vs. komisjon. Neid kohtuotsuseid vaadeldakse teema all „Euroopa Liiduga seotud vaidlused“.

⁶⁰ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

erandkorras trahvi määramata, ning trahvi võib sel viisil jätta määramata vaid siseriikliku leebema kohtlemise programmi raames ja üksnes juhul, kui see toimub viisil, mis ei riiva ELTL artikli 101 tõhusa ja ühetaolise kohaldamise nõuet.

Teiseks tuli Euroopa Kohtul 4. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-287/11 P: *komisjon vs. Aalberts Industries jt* lahendada apellatsioonkaebus, mis oli esitatud Üldkohtu otsuse⁶¹ peale, millega tühistati otsus, milles komisjon omistas vastutuse tütarettevõtjate toime pandud konkurentsieeskirjade rikkumiste eest emaettevõtjale.

Euroopa Kohus meenutas siinkohal, et tütarettevõtja tegevuse võib emaettevõtjale süüks panna siis, kui tütarettevõtja – olgugi, et tal on eraldi õigusvõime – ei määra oma tegevust turul kindlaks iseseisvalt, vaid rakendab enamjaolt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid ja seda eelkõige majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete tõttu, mis neid kahte õigussubjekti seovad. Euroopa Kohus otsustas, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta kontrollis vaid küsimust, kas iga tütarettevõtjaga seotud tõendite analüüsimise alusel võis nende tütarettevõtjate puhul tõdeda, et nad osalesid rikkumises eraldi, kuid ei kontrollinud väidet, milles vaidlustati emaettevõtja ja tema tütarettevõtjate kvalifitseerimine üheks ettevõtjaks EÜ artikli 81 tähenduses. Euroopa Kohus otsustas, et niisugune rikkumine ei ole käesolevas asjas siiski selline, mis tooks kaasa edasikaevatud kohtuotsuse tühistamise, kuna tühistamishagi oli igal juhul põhjendatud, sest komisjoni järeldused tütarettevõtjate osalemise kohta kartellis ei olnud õiguslikult piisavalt tõendatud.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et kuigi Üldkohus oli tuvastanud asjasse puutuvatest ettevõtjatest ühe ettevõtja osalemise kartelli raames toimunud koosolekutel, jättis ta õigustatult komisjoni otsuse osaliselt tühistamata, kuna ta kvalifitseeris kõnealuse kartelli ühe, mitmeosalise ja vältava rikkumisena. Euroopa Kohtu hinnangul on osaline tühistamine mõeldav vaid juhul, kui tegevus, mis moodustab rikkumise ühe etapi, on ülejäänud rikkumise etappidest eraldatav.

b. Õigus tutvuda toimikuga kartelliasjades

6. juuni 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-536/11: *Donau Chemie jt* tuli Euroopa Kohtul otsustada põhimõtete üle, mida kohaldatakse kartelli tõttu kahju saanud ja kahju hüvitamist nõudva isiku õigusele tutvuda ELTL artikli 101 kohaldamisega seotud siseriiklikku kohtumenetlust puudutavas toimikus sisalduvate dokumentidega. Euroopa Kohus leidis, et liidu õigusega, eelkõige tõhususe põhimõttega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis seab eelnevalt kirjeldatud toimikuga tutvumise sõltuvusse kõikide menetluses osalenud poolte nõusolekust, jätmata siseriiklikele kohtutele võimalust kaaluda asjaomaseid huve. See puudutab ka leebema kohtlemise programmi raames teatavaks tehtud dokumente. Liikmesriigi kohtutel peab olema võimalik kaaluda üksikjuhtumite kaupa taotleja huvi tutvuda nende dokumentidega, selleks et ette valmistada kahju hüvitamise hagi, arvestades taotleja muid olemasolevaid võimalusi, ning reaalseid kahjulikke tagajärgi, mille võib toimikuga tutvumise luba kaasa tuua avalikele huvidele või teiste isikute seaduslikele huvidele, sealhulgas leebema kohtlemise programmide tõhususega seotud avalikule huvile.

⁶¹ Üldkohtu 24. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas T-385/06: *Aalberts Industries jt vs. komisjon* (EKL 2011, lk II-1223).

2. Riigiabi

a. Riigiabi mõiste

Euroopa Kohus otsustas apellatsioonimenetluses 19. märtsil 2013 tehtud liidetud kohtuasjades C-399/10 P ja C-401/10 P: *Bouygues ja Bouygues Télécom vs. komisjon jt*, et Üldkohus⁶² tühistas ekslikult otsuse, milles komisjon kvalifitseeris riigiabiks aktsionärialaenu, mida Prantsusmaa krediitliini vormis *France Télécom SA-le (FT) andis ja mis tehti muu hulgas Prantsuse majandus-, rahandus- ja töösusministri pressiteatega teatavaks*. Üldkohus leidis oma otsuses, et FT-le antud finantseelis ei põhjustanud riigieelarve vastavat vähenemist, mistõttu ei olnud täidetud riigi ressurssidest meetme rahastamise tingimus, mis on vajalik, et seda meetet saaks kvalifitseerida riigiabiks.

Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu otsuse, meenutades, et kuigi on tõsi, et komisjon peab riigiabi olemasolu tuvastamiseks tõendama piisavalt otsest seost ühelt poolt kasusaajale antud eelise ja teiselt poolt riigieelarve vähenemise või eelarvel lasuva kohustuse piisavalt konkreetse majandusliku riski vahel, ei ole siiski vaja, et selline vähenemine või isegi selline risk vastaks mainitud eelisele või oleks sellega võrdväärne, ega et selle vastusoorituseks oleks selline vähenemine või selline risk, ega et see oleks samalaadne riigi ressursside kaasamisega, millest see tuleneb.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus Üldkohtule esitatud hagi sisu analüüsides, et komisjon leidis õigesti, et nimetatud pressiteates sisalduvat teadet selle meetme kohta tuleb käsitleda osana abimeetmest, mida hiljem aktsionärialaenu pakkumises konkretiseeriti. Mitut järjestikust sekkumist tuleb pidada üheks sekkumiseks eelkõige siis, kui sellised sekkumised on niivõrd tihedalt omavahel seotud, et neid on võimatu eraldada.

30. mai 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-677/11: *Doux Élevage ja Coopérative agricole UKL-ARREE* otsustas Euroopa Kohus, et riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ei kujuta endast liikmesriigi asutuse otsus, millega laiendatakse ja muudetakse siduvaks põllumajanduse ühe sektori kõikide ettevõtjate tootmisharudevaheline kokkulepe, millega kehtestatakse tootmisharudevahelises organisatsioonis makse, et oleks võimalik rakendada meetmeid, mis puudutavad teavitamist, reklaami, välissuhteid, kvaliteedi tagamist, teadusuuringuid ja asjaomase sektori huvide kaitsmist.

Euroopa Kohus sedastas esiteks, et esiteks ei sisalda kõnealune maksete mehhanism käesoleval juhul riigi ressursside otsest või kaudset üleandmist. Asjaomastest maksetest moodustunud summad ei liigu riigieelarve või mõne muu avalik-õigusliku asutuse kaudu ning riik ei loovuta mis tahes vormis ressursse, olgu need siis maksud, lõivud, tasud või muud maksed. Teiseks on tootmisharudevahelised organisatsioonid eraõiguslikud ühendused ja need ei ole avaliku halduse osa. Kolmandaks ei saa ametiasutused kõnealustest maksetest saadud vahendeid kasutada teatavate ettevõtjate toetamiseks, sest asjaomane tootmisharudevaheline organisatsioon otsustab ise, kuidas kasutada neid ressursse, mis on täielikult suunatud tema enda poolt kindlaks määratud eesmärkide saavutamisele. Lõpetuseks lisas Euroopa Kohus, et tootmisharudevaheliste organisatsioonide kasutatavad eraõiguslikud vahendid ei muutu avalikeks pelgalt seetõttu, et neid kasutatakse koos summadega, mis võivad pärineda riigieelarvest.

⁶² Üldkohtu 21. mai 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: *Prantsusmaa vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-2099).

b. Nõukogu ja komisjoni apellatsioonkaebused riigiabi valdkonnas

Euroopa Kohus tegi 2013. aastal mitu tähtsat otsust, milles määratleti komisjoni ja nõukogu vastav pädevus riigiabi valdkonnas.

Esiteks puudutas rida kohtuotsuseid põllumajandussektoris antavat abi. Ühenduse suunistes riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris aastateks 2007–2013⁶³ tegi komisjon liikmesriikidele ettepaneku muuta olemasolevaid abikavasid põllumajandusmaa ostmiseks hiljemalt 31. detsembriks 2007, et need vastaksid suunistele hiljemalt 31. detsembril 2009. Leedu, Poola, Läti ja Ungari nõustusid 2007. aastal komisjoni pakutud meetmetega. 2009. aastal esitasid need neli liikmesriiki nõukogule taotlused, milles palusid tunnistada siseturuga kokkusobivaks nende abikavad, mis võimaldavad neil osta põllumajandusmaad alates 1. jaanuarist 2010. Nõukogu rahuldab need taotlused. Komisjon esitas nõukogu otsuste vaidlustamiseks hagid. Euroopa Kohus jättis need hagid rahuldamata 4. detsembril 2013 tehtud nelja otsusega, mis tehti Leedu osas kohtuasjas C-111/10: *komisjon vs. nõukogu*, Poola osas kohtuasjas C-117/10: *komisjon vs. nõukogu*, Läti osas kohtuasjas C-118/10: *komisjon vs. nõukogu* ja Ungari osas kohtuasjas C-121/10: *komisjon vs. nõukogu*. Kohus määratles nendes kohtuotsustes nõukogule *ELTL artikli 108 lõike 2 kolmanda lõigu alusel antud pädevuse ulatuse* riigiabi erandlikel asjaoludel ühisturuga kokkusobivaks tunnistamiseks.

Euroopa Kohus meenutas, et komisjon mängib riigiabi kontrollimisel kesksel rollil ning nõukogule kõnealuse sättega antud pädevus on ilmselgelt erandlik. Kohus rõhutas lisaks, et selleks, et säilitada liidu tegevuse järjekindlus ja tõhusus ning õiguskindluse põhimõte, siis niipea, kui üks nendest institutsioonidest on teinud asjaomase abi kokkusobivuse kohta lõpliku otsuse, ei saa teine institutsioon enam vastu võtta vastupidist otsust. Vaidlustatud otsustega seoses märkis Euroopa Kohus, et asjasse puutuvate riikide võetud siseriiklikud meetmed, et viia nende abikavad komisjoni suunistega vastavusse, puudutasid 1. jaanuarile 2010 eelnevat perioodi ning seega olid nõukogu otsused suunatud uutele abikavadele.

Euroopa Kohus toonitas, et nõukogu ei ole siiski pädev andma uuele abikavale, mis on lahutamatu seotud olemasoleva abikavaga, mida liikmesriik on kohustunud komisjoni pakutud asjakohaste meetmete heakskiitmise tulemusena muutma või mille ta on kohustunud kehtetuks tunnistama. Euroopa Kohus märkis siiski kõnesolevas asjas, et kuna käesoleval juhul on asjaolud, millele nõukogu vaidlustatud otsuste põhjendavas osas viitab, oluliselt muutunud, ei saa kõnealustes suunistes esitatud komisjoni hinnangut pidada siiski selliseks, mis piirab nõukogu antud hinnangut, mis pidas silmas täiesti teistsugust majanduslikku konteksti kui see, millega arvestas komisjon oma hinnangu andmisel. Asjas tähtsust omavaid majanduslikke tingimusi analüüsides jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et võttes arvesse, et majandus- ja finantskriisi tagajärjed asjaomaste liikmesriikide põllumajandusele olid ebatavalised ja neid ei olnud võimalik ette näha, samuti arvestades nende ulatust, ei saa asuda seisukohale, et nõukogu tegi ilmselge hindamisvea.

Üks teine märkimisväärne kohtuotsus nõukogu ja komisjoni vahelise pädevuse jaotuse kohta on 10. detsembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-272/12 P: *komisjon vs. Iirimaa jt*, mis puudutab *aktsiise käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme*. Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu otsuse⁶⁴, millega rahuldati tühistamishagi komisjoni otsuse peale, milles kvalifitseeriti alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava raske kütteõli aktsiisivabastused riigiabiks. Teatavad liikmesriigid kehtestasid need vabastused

⁶³ Ühenduse suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris aastateks 2007–2013 (ELT 2006, C 319, lk 1).

⁶⁴ Üldkohtu 21. märtsi 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV: *Iirimaa jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

heakskiitvate otsuste alusel, mis nõukogu oli teinud direktiivi 92/81 mineraalõlilede kehtestatud aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta⁶⁵ artikli 8 lõike 4 kohaselt. Üldkohus leidis muu hulgas, et nõukogu heakskiitvad otsused takistasid seda, et komisjon saaks need vabastused riigiabiks kvalifitseerida.

Euroopa Kohus otsustas seevastu, et direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 4 sätestatud menetlusel on teistsugune eesmärk ja kohaldamisala kui ELTL artiklis 108 ette nähtud korral. Seega nõukogu otsus, mis annab direktiivi 92/81 kohaselt liikmesriigile loa kehtestada aktsiisivabastuse, ei saa takistada komisjonil ELTL artiklis 108 ette nähtud menetluse rakendamist selleks, et kontrollida, kas see vabastus kujutab endast riigiabi, ja teha selle menetluse tulemusel nende vabastuste suhtes lõplik negatiivne otsus.

Lõpetuseks sedastas Euroopa Kohus, et ehkki direktiiv on võetud vastu komisjoni ettepanekul, kes leidis, et need vabastused ei too kaasa konkurentsimoonutusi, ei takista see asjaolu kõnealuste vabastuste kvalifitseerimist riigiabiks, kuna riigiabi mõiste vastab objektiivsele olukorrale ega saa sõltuda institutsioonide tegevusest või avaldustest. Kokkusbimatu abi tagasinõudmise kohustuse puhul peab aga niisugust asjaolu õiguspärase ootuse kaitse põhimõttest ja õiguskindluse põhimõttest lähtudes arvesse võtma.

IX. Maksusätted

7. novembri 2013. aasta liidetud kohtuasjades C-249/12 ja C-250/12: *Tulică* tuli Euroopa Kohtul teha otsus *käibemaksuga maksustatava väärtuse arvutamise korra* kohta juhul, kui nimetatud maksu tasumata jätmise tõttu on liikmesriigi maksuhaldurid pidanud esitama korduvaid nõudeid seoses tehingutega, mille puhul poolte kindlaks määratud hind ei kajasta käibemaksu. Euroopa Kohus otsustas sellega seoses, et direktiivi 2006/112, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi,⁶⁶ täpsemalt selle artikleid 73 ja 78 tuleb tõlgendada nii, et kui pooled on kauba hinnas kokku leppinud käibemaksu sootuks mainimata ja kui kauba tarnijaks on isik, kes on kohustatud tasuma maksustatavalt tehingult tasumisele kuuluva käibemaksu, tuleb juhul, kui tarnijal ei ole võimalust ostjalt tagasi saada käibemaksu, mida maksuhaldur nõuab, pidada kokkulepitud hinnaks hinda, mis juba sisaldab käibemaksu.

Juhul kui tarnija ei saa ostjalt tagasi käibemaksu, mida maksuhaldur hiljem nõuab, siis tooks koguhinna maksustatava väärtusena arvesse võtmine tagajärjena kaasa selle, et käibemaks koormab tarnijat. Niisugune maksustatava väärtuse arvutamise kord rikuks nii põhimõtet, mille kohaselt käibemaks on tarbimismaks, mida peab tasuma lõpptarbija, kui ka nõuet, et maksuhaldur ei saa käibemaksuna koguda suuremat summat, kui on saanud maksukohustuslane.

⁶⁵ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/81/EMÜ mineraalõlilede kehtestatud aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta (EÜT L 316, lk 12).

⁶⁶ Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).

X. Õigusaktide ühtlustamine

1. Intellektuaalomand

Intellektuaalomandi valdkonnas on õigusaktide ühtlustamisega seoses 2013. aasta vaidluste hulgas tähelepanuväärsed eelkõige kaks kohtuotsust. Neist esimene, mida käsitleti teema juures „Tõhus-tatud koostöö”, puudutab ühtse patendi kava; teine kohtuotsus, mis tuleb käsitlesele käesolevas osas, arendab edasi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonda.

11. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-521/11: *Amazon.com International Sales jt* täpsustas Euroopa Kohus oma kohtupraktikat, mis puudutab õiglase hüvitise rahastamist isikliku koopia tegemise korral direktiivi 2001/29⁶⁷ artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses. Selles kohtuasjas olid vaatluse all siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt kehtestati õiglane hüvitis isiklikuks tarbeks reprodutseerimise tasuna, mida peavad maksma isikud, kes viivad reprodutseerimiseks sobivad andmekandjad kaubanduslikul eesmärgil tasu eest turule.

Euroopa Kohus märkis kohtuotsusele *Padawan*⁶⁸ viidates esiteks, et liidu õigusega ei ole vastuolus üldine tasu kogumise süsteem, millega kohaldatakse isiklikuks tarbeks reprodutseerimise tasu vahet tegemata kõnealuste andmekandjate esmakordse turule viimise suhtes, kui sellega koos on ette nähtud võimalus makstud tasu tagastamisele juhul, kui kasutamise eesmärk ei ole isikliku koopia tegemine. Liikmesriigi kohus peab siiski kontrollima, võttes arvesse iga siseriikliku süsteemi konkreetseid asjaolusid ja direktiiviga 2001/29 seatud piiranguid, kas praktilised raskused õigustavad sellist õiglase hüvitise rahastamise süsteemi ja kas õigus tasu tagastamisele on tegelik ega muuda makstud tasu tagasisaamist ülemäära raskeks. Euroopa Kohtu hinnangul võivad andmekandjate kasutamise isikliku eesmärgi kindlakstegemisega seotud praktilised raskused õigustada ümberlükatavat eeldust, et andmekandjate isiklikul eesmärgil kasutamisega on tegemist juhul, kui neid kandjaid viivad turule füüsilised isikud, kuid seda tingimusel, et sellise ettenähtud eeldusega ei kaasne isiklikuks tarbeks reprodutseerimise tasu kohaldamine juhul, kui neid kandjaid kasutatakse ilmselgelt mitteisiklikel eesmärkidel.

Euroopa Kohus selgitas seejärel, et isiklikuks tarbeks reprodutseerimise tasu ei saa olla välistatud seetõttu, et poolt selle tasu kaudu saadud tulust ei maksta mitte selle hüvitise saamiseks õigustatud isikutele, vaid nende huvides asutatud sotsiaal- ja kultuuriasutustele, kui need asutused toetavad tegelikult neid õiguste omanikke ja nende asutuste töökorraldus ei ole diskrimineeriv. Samuti ei saa asjaomase tasu maksmine olla välistatud seetõttu, et analoogilist tasu on teises liikmesriigis juba makstud. Isik, kes on selle tasu juba eelnevalt ära maksnud teises liikmesriigis, millel puudus selle tasu kogumiseks territoriaalne pädevus, võib siiski taotleda selle tasu tagastamist.

2. Rahapesu

Rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimine oli keskseks küsimuseks 25. aprilli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-212/11: *Jyske Bank Gibraltar*. Selles kohtuasjas tuli Euroopa Kohtul võtta seisukoht, kas direktiivi 2005/60⁶⁹ artikli 22 lõikega 2 on kooskõlas

⁶⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

⁶⁸ 21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-467/08 (EKL 2010, lk I-10055).

⁶⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta direktiiv 2005/60/EÜ rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (ELT L 309, lk 15).

liikmesriigi õigusnormid, mis nõuavad riigi territooriumil teenuste osutamise vabaduse korra alusel tegutsevalt krediitiasutuselt, et ta edastaks rahapesu vastu võitlemiseks vaja mineva teabe vahetult selle liikmesriigi rahapesu andmebüroole.

Euroopa Kohus leidis, et nimetatud sätet tuleb tõlgendada nii, et direktiivis märgitud ettevõtjad peavad edastama nõutud teabe selle liikmesriigi rahapesu andmebüroole, kelle territooriumil nad asuvad, st tehingute puhul, mis tehti teenuste osutamise vabaduse raames, päritoluliikmesriigi rahapesu andmebüroole. See säte ei takista vastuvõtval liikmesriigil nõudmast tema territooriumil teenuste osutamise vabaduse raames tegutsevalt krediitiasutuselt, et viimane edastaks teabe otse enda riigi rahapesu andmebüroole, kuid seda tingimusel, et nende õigusnormide eesmärk on tugevdada kooskõlas liidu õigusega rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhusust.

Kuigi sellised siseriiklikud õigusnormid kujutavad endast teenuste osutamise vabaduse piirangut, kuivõrd nendega kaasnevad raskused ja täiendavad kulud teenuste osutamise vabaduse raames toimunud tegevuse korral ja päritoluliikmesriigis võib tekkida vajadus neid täiendavalt kontrollida, ei saa eelneva põhjal siiski öelda, et need on ELTL artikliga 56 vastuolus. Vastuolu ei ole juhul, kui neid võib ülekaaluka üldise huviga põhjendatuks pidada. Sellega seoses võib selliseid õigusnorme esiteks pidada sobivaks rahapesu ja terrorismi rahastamise takistamise eesmärgi saavutamiseks ning teiseks võivad need kujutada endast proportsionaalset meetet nimetatud eesmärgi saavutamiseks, kui puudub tõhus mehhanism, mis tagaks rahapesu andmebüroode igakülgse ja täieliku koostöö.

3. Mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustus

Nende käesoleval aastal tehtud kohtulahendite hulgast, mis käsitlevad mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust, tuleb mainida 10. oktoobri 2013. aasta otsust kohtuasjas C-306/12: *Spedition Welter*. Selles kohtuasjas esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus selle kohta, kuidas tõlgendada direktiivi 2009/103⁷⁰ artikli 21 lõiget 5 seoses *volitustega, mis nõuete lahendamise eest vastutaval esindajal peavad olema*.

Euroopa Kohus meenutas siinjuures esmalt, et direktiivi 2009/103 eesmärk on tagada mootorsõidukitega toimunud õnnetustes kannatanutele samalaadne kohtlemine olenemata sellest, millises liidu osas õnnetus toimub. Selleks peab kannatanutel olema õigus esitada nõue oma elukohaliikmesriigist nõuete lahendamise eest vastutavale esindajale, kelle sinna määrab vastutava osapoole kindlustusselts. Lisaks peavad liikmesriigid direktiivi põhjenduse 37 kohaselt ette nägema, et nõuete lahendamise eest vastutavatel esindajatel oleksid piisavad volitused kindlustusseltsi esindamiseks sellistes õnnetustes kannatanud isikute ees ja samuti kindlustusseltsi esindamiseks siseriiklike ametiasutuste, sealhulgas vajaduse korral kohtute ees niivõrd, kuivõrd see on kokkusobiv rahvusvahelise eraõiguse kohtualluvusse määramist käsitlevate eeskirjadega. Seetõttu kuulub piisavate volituste hulka, mis peavad nõuete lahendamise eest vastutaval esindajal olema, õigus võtta vastu menetluskokkulepped. Kui selline õigus välistada, siis jätkaks see direktiivi 2009/103 ilma eesmärgist tagada kannatanutele samalaadne kohtlemine kogu liidu territooriumil.

4. Eksitav reklaam ja võrdlev reklaam

Eksitava reklaami ja võrdleva reklaamiga seoses tuleb mainida 11. juuli 2013. aasta otsust kohtuasjas C-657/11: *Belgian Electronic Sorting Technology*. Euroopa Kohus, kellel paluti selgitada, *millise*

⁷⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/103/EÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustuse ja sellise vastutuse kindlustamise kohustuse täitmise kohta (ELT L 263, lk 11).

ulatusega on mõiste „reklaam” direktiiviga 2005/29 muudetud direktiivi 84/450⁷¹ artikli 2 punkti 1 ja direktiivi 2006/114⁷² artikli 2 punkti a tähenduses, täpsustas, et seda mõistet ei saa tõlgendada ja kohaldada nii, et ettevõtja poolt oma kaupade või teenuste müügi edendamiseks tehtud toimingud, mis võivad mõjutada tarbijate majanduskäitumist ja seega ka selle ettevõtja konkurente, jäävad nende direktiivide kehtestatud ausa konkurentsi eeskirjade kohaldamisalast välja. Järelikult hõlmab see mõiste domeeninime kasutamist ja metasiltide kasutamist veebisaidi metaandmetes, kui domeeninimi või metasildid, mille näol on tegemist võtmesõnadega (*keyword metatags*), viitavad teatud kaupadele või teenustele või ka äriühingu ärinimele ning kujutavad endast üht teabe vormi, mis on suunatud potentsiaalsetele tarbijatele ja sisendab neile, et nad leiavad nimetatud kaupade või teenustega või kõnealuse äriühinguga seotud veebilehe. Seevastu ei hõlma kõnealune mõiste domeeninime registreerimist kui sellist, kuna sellisel juhul on tegemist puhtformaalse toiminguga, mis iseenesest ei viita tingimata potentsiaalsete tarbijate teadasaamisele domeeninimest ning ei saa seega mõjutada nende valikut.

XI. Sotsiaalpoliitika

1. Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel

25. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-81/12: *Asociația ACCEPT* puudutas *homofobseid avaldusi seoses professionaalse jalgpalliklubi töövõtupoliitikaga*. Kohtuasi oli eriline selle poolest, et avaliku avalduse, millega välistati homoseksuaalse jalgpalluri töövõtmine, tegi isik, kes esineb professionaalse jalgpalliklubi peamise juhina ja keda üldsus sellisena ka tajub, kuid kellel ei ole õigust võtta jalgpalliklubile kohustusi töövõtmise valdkonnas. Euroopa Kohus otsustas, et selliseid avaldusi võib direktiivi 2000/78⁷³, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, mõttes pidada asjaoludeks, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud diskrimineerimine seksuaalse sättumuse alusel jalgpalliklubi poolt.

Euroopa Kohus märkis siinjuures, et asjaolude esinemist, mille põhjal võib eeldada diskrimineeriva töövõtupoliitika rakendamist, ei saa tööandja kummutada üksnes väitega, et homofobsele töövõtupoliitikale viitavate avaldustega esines isik, kes ise kinnitab ja jätab ka mulje, et tal on selle tööandja juhtkonnas oluline roll, kuid kellel ei ole õigust võtta tööandjale kohustusi töövõtmise valdkonnas. Seevastu saab niisuguse diskrimineerimise kohta esitatud väite kummutada kokkuvõttevate kaardsete tõenditega, milleks on näiteks klubi selge distantseerumine homofobsetest avaldustest. Samas ei saa Euroopa Kohtu hinnangul direktiivis 2000/78 sätestatud tõendamiskoorimisest tulenevalt nõuda tõendeid, mida ei ole võimalik esitada ilma, et seejuures rikutaks õigust eraelu puutumatusele. Seega ei ole kostjaks oleval tööandjal vaja tõendada, et varem on teatud seksuaalse sättumusega isikuid tööle võetud.

⁷¹ Nõukogu 10. septembri 1984. aasta direktiiv 84/450/EMÜ, mis käsitleb eksitava reklaamiga seotud liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamist (EÜT L 250, lk 17; ELT eriväljaanne 15/01, lk 227), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiviga 2005/29/EÜ (ELT L 149, lk 22).

⁷² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/114/EÜ eksitava ja võrdleva reklaami kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT L 376, lk 21).

⁷³ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79), artikli 2 lõige 2 ja artikli 10 lõige 1.

11. aprilli 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-335/11 ja C-337/11: *Ring* võttis Euroopa Kohus samuti direktiivi 2000/78 alusel seisukoha küsimuses, kas *töötaja töölepingu lühendatud etteteatamistähtajaga haiguse tõttu ülesütlemine võib põhjustada puuetega töötajate diskrimineerimist*.

Sellega seoses rõhutas Euroopa Kohus iseäranis, et direktiiv 2000/78⁷⁴ kohustab tööandjat võtma asjakohaseid ja mõistlikke abinõusid, et võimaldada puuetega inimesel tööle pääseda, töös osaleda või edeneda. Direktiivi tähenduses on „mõistlikud abinõud” need abinõud, mille eesmärgiks on kõrvaldada erinevad takistused, mis raskendavad puuetega isikute täielikku ja tõhusat osalemist tööelus teiste töötajatega võrdsel alusel. Euroopa Kohus otsustas, et seega võib tööaja vähendamist, isegi kui see ei kuulu direktiivis 2000/78 otsesõnu nimetatud mõiste „töörütm” alla, pidada asjakohaseks abinõuks juhtudel, mil tööaja vähendamine võimaldab töötajal jätkata töötamist, ning tingimusel, et see ei ole tööandjale liiga koormav. Direktiivi 2000/78 preambulis sisalduv abinõude loetelu ei ole ammendav.

Mis puudutab siseriiklikku sätet, mis näeb ette töölepingu lühendatud etteteatamistähtajaga haiguse tõttu ülesütlemise, leidis Euroopa Kohus, et selline säte võib põhjustada kaudselt puudel põhinevat erinevat kohtlemist, kuna puudega töötajal on võrreldes terve töötajaga suurem risk, et tema suhtes võidakse kohaldada lühendatud etteteatamistähtaega. Olles meenutanud, et liikmesriikidel on sotsiaalpoliitika valdkonnas ulatuslik kaalutusruum, otsustas Euroopa Kohus, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kindlaks teha, kas siseriiklik seadusandja on selliseid õigus- ja teiselt poolt mõistliku tasakaalu saavutamist töötaja ja tööandja vastandlike huvide vahel haiguse tõttu töölt puudumise korral, jätnud arvesse võtmata olulised seigad, mis puudutavad eelkõige puudega töötajaid, ning erivajadused seoses kaitsega, mida nad oma seisundist tulenevalt vajavad.

2. Töötajate kaitse tööandja maksujõuetuse korral

25. aprilli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-398/11: *Hogan jt* otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2008/94 töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral⁷⁵ kohaldatakse endiste töötajate õigustele saada *vanadushüvitist tööandja loodud täiendavast pensioniskeemist*.

Selle direktiivi artikli 8 kohaselt peavad liikmesriigid tagama vajalike meetmete võtmise, et kaitsa töötajate huve seoses nende õigusega saada vanadushüvitist. Euroopa Kohtu hinnangul piisab asjaomase sätte kohaldamiseks sellest, kui täiendav pensioniskeem oli tööandja maksejõuetuks jäämise kuupäeval alarahastatud ja kui maksejõuetuse tõttu ei ole tööandjal vajalikke ressursse, et maksta pensioniskeemi piisavalt raha pensionihüvitiste täielikuks väljamaksmiseks. Et teha kindlaks, kas liikmesriik on täitnud direktiivi 2008/94 artiklis 8 kehtestatud kohustust, ei ole lubatud võtta arvesse riiklikku pensionihüvitist, mida selles artiklis ei ole nimetatud.

lirima võttis kohtuasjas *Hogan* vaidluse all olnud siseriiklikud õigusnormid vastu pärast Euroopa Kohtu varasemat otsust kohtuasjas *Robins jt*⁷⁶. Pärast selle kohtuotsuse kuulutamist teatati liikmesriikidele, et direktiivi 2008/94 artikli 8 nõuetekohase ülevõtmise tingimus on, et töötaja saab tööandja maksejõuetuse korral vähemalt pool asjaomaste vanadushüvitiste väärtusest. liri õigusnormidega oli aga põhikohtuasja hagejatele tagatud vähem kui pool vanadushüvitiste väärtusest. Euroopa Kohus leidis, et niisugused õigusnormid ei ole direktiiviga liikmesriikidele kehtestatud

⁷⁴ Direktiivi 2000/78 artikkel 5.

⁷⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (kodifitseeritud versioon) (ELT L 283, lk 36).

⁷⁶ Euroopa Kohtu 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-278/05: *Robins jt* (EKL 2007, lk I-1053).

kohustuste täitmiseks mitte üksnes ebapiisavad, vaid kujutavad endast ka selget liikmesriigi kohustuste rikkumist, millega võib kaasneda liikmesriigi vastutus. Euroopa Kohus lisas seejuures, et asjaomase liikmesriigi majanduslik olukord ei ole erandlik asjaolu, mis võiks õigustada madalamal tasemel kaitset töötajate õiguse suhtes saada vanadushüvitist.

3. Õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele

Euroopa Kohus otsustas 19. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-5/12: *Betriu Montull*, et direktiiviga 92/85⁷⁷, mille eesmärk on rasedate ja hiljuti sünnitanud töötajate kaitse, ning direktiiviga 76/207⁷⁸, mille eesmärk on *mees- ja naistöötajate võrdne kohtlemine*, ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt on õigus saada direktiivis 92/85 ette nähtud rasedus- ja sünnituspuhkust pärast ema kuue nädala pikkuse kohustusliku sünnitusjärgse puhkuse möödumist ainult neil vanematel, kui nii ema kui ka isa on töötajad, ning mille kohaselt jääb sellest õigusest ilma selle lapse isa, kelle ema ei ole töötaja ega ole riiklikus sotsiaalkindlustusskeemis kindlustatud.

Euroopa Kohus leidis, et esiteks ei kuulu niisuguse füüsilisest isikust ettevõtja olukord direktiivi 92/85 kohaldamisalasse, kuna direktiiv puudutab ainult rasedaid, hiljuti sünnitanud või rinnaga toitvaid töötajaid. Teiseks, kuigi sellised siseriiklikud õigusnormid näevad ette erineva kohtlemise soo alusel, on siiski tegemist õigustatud erineva kohtlemisega vastavalt direktiivile 76/207⁷⁹, mis tunnustab naise bioloogilise seisundi kaitse õigustatust raseduse ajal ja pärast rasedust⁸⁰.

XII. Tarbijakaitse

Tarbijakaitse valdkonnas tuleb mainida 14. märtsi 2013. aasta otsust kohtuasjas C-415/11: *Aziz*, mis puudutab küsimust, kuidas tõlgendada direktiivi 93/13⁸¹ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes. Kohtuasja aluseks on eelotsusetaotlus, mille esitas Hispaania kohus, kelle poole oli pöördunud hagiga üks tarbija, kes palus tuvastada, et hüpoteegiga tagatud laenulepingu tingimus on ebaõiglane, ja tühistada tema suhtes algatatud täitemenetlus.

Euroopa Kohus sedastas, et juhul kui siseriiklik menetluskord ei võimalda asja sisuliselt arutaval kohtul, kellele tarbija on esitanud taotluse väitega täitedokumendi aluseks olnud lepingu tingimuse ebaõigluse kohta, kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, mis võivad peatada hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse, kui selliste meetmete kohaldamine osutub vajalikuks tema lõpliku otsuse täieliku toime tagamiseks, on see menetluskord oma laadilt selline, mis võib kahjustada direktiiviga taotletud kaitse tõhusust. Ilma sellise võimaluseta ei saa kõikidel sellistel juhtudel, kus hüpoteegiga koormatud kinnisasi realiseeriti enne asjas sellise sisulise otsuse tegemist, millega tuvastatakse hüpoteegi aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglane laad ja tunnustatakse seega täitemenetluse tühisust, selline otsus anda tarbijale muud kaitset kui puhtalt

⁷⁷ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 348, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 110).

⁷⁸ Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiiv 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamise ning töötingimustega (EÜT L 39, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 187).

⁷⁹ Direktiivi 76/207 artikli 2 lõige 1.

⁸⁰ Direktiivi 76/207 artikli 2 lõige 3.

⁸¹ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

kahju hüvitamine, mis ei ole aga täielik ja piisav ega kujuta endast piisavat ja tõhusat vahendit, et lõpetada kõnealuse tingimuse kasutamine lepingutes, nagu seda näeb ette direktiivi 93/13 artikli 7 lõige 1.

Seejärel selgitas Euroopa Kohus, et mõistet „oluline tasakaalustamatus, mis kahjustab tarbijat” direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses, tuleb pooltevahelise vastava kokkuleppe puudumisel hinnata, arvestades kohaldamisele kuuluvate siseriikliku õiguse sätete analüüsi, selleks et kontrollida, kas ning mil moel seab leping tarbija ebasoodsamasse olukorda võrreldes sellega, mis on ette nähtud kehtivas siseriiklikus õiguses. Samuti on selleks vaja uurida tarbija õiguslikku olukorda, pidades seejuures silmas neid vahendeid, mis tal on siseriikliku õiguse alusel ebaõiglaste tingimuste kasutamise lõpetamiseks.

XIII. Keskkond

1. Õigus saada keskkonnateavet ja tutvuda keskkonnavalaste otsustega

Eespool viidatud 15. jaanuari 2013. aasta otsuses *Križan jt*⁸² võttis Euroopa Kohus seisukoha üldsuse õiguse kohta tutvuda planeeringu kehtestamise otsusega, mis puudutab prügilajamist. Kohus seadastas, et põhikohtuasjas vaidluse all olnud otsus on esiteks üks neist meetmetest, mille alusel võetakse vastu lõplik otsus, kas käitist lubada või mitte, ning teiseks sisaldab see loamenetluse jaoks asjaomast teavet. Euroopa Kohus märkis seega, et vastavalt Århusi konventsioonile⁸³ ja selle sätteid sisaldavale direktiivile 96/61 saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta⁸⁴ on asjast huvitatud üldsusel õigus selle otsusega tutvuda. Selle taustal täpsustas Euroopa Kohus, et planeeringu kehtestamise otsuse üldsusele kättesaadavaks tegemisest keeldumist ei saa põhjendada vajadusega kaitsta äri- või tööstusteabe konfidentsiaalsust. Kohus siiski mõnits, et planeeringu kehtestamise otsuse asjast huvitatud üldsusele kättesaadavaks tegemisest keeldumist on võimalik heastada, tingimisel et kõik variandid ja lahendused on veel võimalikud ja rikkumise kõrvaldamine võimaldab üldsusel otsustamisprotsessi tulemust tegelikult mõjutada.

Peale selle seadastas Euroopa Kohus, et direktiivi eesmärk, milleks on saastuse vältimine ja vähendamine, jääb saavutamata, kui oleks võimatu ära hoida, et käitis, mis võis saada direktiivi rikkudes väljastatud teostusloa, jätkab tegutsemist loa seaduslikkust käsitleva lõpliku otsuse ootel. Sellest tulenevalt nõuab direktiiv, et asjast huvitatud üldsuse esindajatel oleks õigus taotleda esialgse õiguskaitse abinõude rakendamist, mis võivad saastust vältida, näiteks paluda vaidlustatud loa kehtivus ajutiselt peatada.

Direktiivi 2003/4⁸⁵ kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagama, et riigiasutused peavad tegema nende valduses oleva või nende nimel hoitava keskkonnateabe kättesaadavaks igale taotlejale.

⁸² Teisest aspektist käsitleti seda kohtuotsust teema all „Euroopa Liiduga seotud vaidlused”.

⁸³ Århusis 25. juunil 1998 alla kirjutatud keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnavalaste otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon. See konventsioon kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ (ELT L 124, lk 1).

⁸⁴ Nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiiv 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, lk 26; ELT eriväljaanne 15/03, lk 80), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. jaanuari 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 166/2006 (ELT L 33, lk 1).

⁸⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 41, lk 26; ELT eriväljaanne 15/07, lk 375).

19. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-279/12: *Fish Legal ja Shirley* tuli Euroopa Kohtul täpsustada *riigiasutuse mõistet* selle direktiivi tähenduses.

Euroopa Kohus leidis, et selliseid üksuseid nagu kanalisatsiooni- ja veevarustustevõtjad võib käsitada juriidiliste isikutena, kes täidavad avalikke haldusülesandeid, ja on seega „riigiasutused” direktiivi⁸⁶ tähenduses, kui siseriikliku õiguse alusel on nende ülesanne osutada üldhuviteenuseid ja neile on selleks antud siseriikliku õiguse alusel märksa laiemad volitused kui need, mis tulenevad eraõiguslike isikute vahelistele suhetele kohaldatavatest normidest. Lisaks tuleb neid ettevõtjaid, kes osutavad keskkonnaga seotud avalikke teenuseid, samuti käsitada selle direktiivi⁸⁷ alusel „riigiasutustena”, kui nad osutavad sellekohaseid teenuseid direktiivi 2003/4 artikli 2 punkti 2 alapunktides a või b nimetatud organi või isiku kontrollile alludes ning need ettevõtjad ei saa tulenevalt sellest, et niisugusel organil või isikul on võimalik otsustavalt mõjutada nende ettevõtjate tegevust keskkonna valdkonnas, tõeliselt sõltumatul viisil kindlaks määrata, kuidas nad neid teenuseid osutavad.

Euroopa Kohus lisas, et selline isik, kes täidab „avalikke haldusülesandeid” direktiivi 2003/4 artikli 2 punkti 2 alapunkti b tähenduses ja kes on riigiasutus, peab võimaldama tutvuda kogu tema käsutuses oleva keskkonnateabega. Seevastu äriühingud, keda saab direktiivi artikli 2 punkti 2 alapunkti c alusel käsitada riigiasutustena üksnes tingimusel, et nad alluvad avalike teenuste osutamisel keskkonna valdkonnas riigiasutuse kontrollile, on kohustatud andma keskkonnateavet vaid juhul, kui see on seotud nimetatud teenuste osutamisega.

2. Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile keskkonnaasjades

11. aprilli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-260/11: *Edwards* tuli Euroopa Kohtul otsustada küsimuse üle seoses *kohtumenetluse kuludega*, mis võib riivata õigust tõhusale õiguskaitsevahendile keskkonnaasjades. Euroopa Kohus otsustas, et liidu õiguses⁸⁸ sätestatud nõue, mille kohaselt ei tohi kohtumenetlus olla üle jõu käival kulukas, tähendab, et kohtumenetluses tekkida võivad finantskulud, mille hulka arvatakse kõik kandmisele kuuluvad kulud, ei tohi asjasse puutuvatel isikutel takistada kaebuse või edasikaebuse esitamist kohtutesse. Euroopa Kohus täpsustas, et see nõue on keskkonna valdkonnas seotud põhiõiguste harta artiklis 47 ette nähtud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ning samuti tõhususe põhimõttega.

Seega, kui siseriiklik kohus peab tegema kohtuasja kaotanud kaebajalt kulude väljamõistmise otsuse keskkonnaalases vaidluses, peab ta tagama, et kohtumenetlus ei oleks üle jõu käival kulukas, võttes arvesse nii oma õigusi kaitsta sooviva isiku huve kui ka üldist huvi keskkonna kaitsmise vastu.

Niisugust hinnangut andes ei saa siseriiklik kohus lähtuda ainult isiku majanduslikust olukorrast, vaid hinnang peab tuginema ka kulude summa objektiivsele analüüsile. Seega ei tohi menetluskulud ületada asjaomase isiku majanduslikke võimalusi ja mingil juhul ei tohi need osutada objektiivselt põhjendamatuks.

⁸⁶ Direktiivi 2003/4 artikli 2 punkti 2 alapunkt b.

⁸⁷ Direktiivi 2003/4 artikli 2 punkti 2 alapunkt c.

⁸⁸ Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248) artikli 10a viies lõik ja nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivi 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, lk 26; ELT eriväljaanne 15/03, lk 80) artikli 15a viies lõik; neid direktiive on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiiviga 2003/35/EÜ, milles sätestatakse üldsuse kaasamine teatavate keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse ning muudetakse nõukogu direktiive 85/337/EMÜ ja 96/61/EÜ seoses üldsuse kaasamisega ning õiguskaitse kättesaadavusega (ELT L 156, lk 17; ELT eriväljaanne 15/07, lk 466).

XIV. Telekommunikatsioon

Käesoleval aastal tehtud kohtulahendites oli Euroopa Kohtul võimalus keskenduda elektroonilistele sideteenustele kohaldatavale reguleerivale raamistikule.

21. märtsi 2013. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas C-375/11: *Belgacom jt* esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus Belgia *mobiilsideoperaatoritele kohaldatavate tasude kooskõla* kohta direktiiviga 2002/20 elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta⁸⁹.

Euroopa Kohus täpsustas esiteks, et raadiosageduste kasutamise õiguste uuendamise korda tuleb käsitada uute õiguste andmisena ja seega tuleb raadiosageduste kasutamise õiguste andmise korra suhtes kohaldada direktiivi. Teiseks leidis Euroopa Kohus, et direktiivi artiklitega 12 ja 13 ei ole vastuolus, kui liikmesriik kehtestab mobiilsideoperaatoritele ühekordse tasu, mis kuulub tasumisele nii raadiosageduste uute kasutusõiguste omandamisel kui ka nende õiguste uuendamise korral ning mis lisandub sageduste kasutusse andmise aastatasule – mille eesmärk on soodustada ressursside optimaalset kasutamist – ning ka loahalduse kulusid katvale tasule, tingimusel et nende tasudega püütakse tõepoolest tagada raadiosageduste optimaalset kasutamist, et need tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed võrreldes nende kavandatud eesmärgiga, ja et nende puhul on arvesse võetud direktiivi artiklis 8 sätestatud eesmäärke.

Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus, et ühekordse tasu kehtestamine kujutab endast tingimuste muutmist, mida kohaldatakse operaatorite suhtes, kellele kuuluvad raadiosageduste kasutamise õigused. Seega ei ole direktiivi artikli 14 lõikega 1 vastuolus, kui liikmesriik näeb ette niisuguse tasu, kuid tingimusel, et muutmine on kooskõlas kõnealuses sättes toodud tingimustega, mille kohaselt peab muutmine olema objektiivselt põhjendatud ja proportsionaalne ning sellest peab eelnevalt teavitama kõiki huvitatud isikuid, et nad saaksid oma arvamust väljendada.

7. novembri 2013. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas C-518/11: *UPC Nederland* tuli Euroopa Kohtul täpsustada nende *direktiivide esemelist kohaldamisala, mis moodustavad elektroonilistele sidevõrkudele ja -teenustele kohaldatava uue reguleeriva raamistiku liidu õiguses*⁹⁰.

Euroopa Kohus otsustas, et teenus, mis seisneb kaabellevi kaudu raadio- ja teleprogrammide baasvaliku edastamises ning mille eest makstav tasu sisaldab edastustasu ning tasu ringhäälinguorganisatsioonidele ja autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonidele nende materjali avaldamise eest, on hõlmatud elektroonilise sideteenuse mõistega ning kuulub seega elektroonilist sidet reguleerivate eeskirjade esemelisse kohaldamisalasse.

⁸⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (loadirektiiv) (EÜT L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337).

⁹⁰ Siia alla kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/66/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset telekommunikatsioonisektoris (EÜT 1998, L 24, lk 1), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (EÜT L 108, lk 7; ELT eriväljaanne 13/29, lk 323), eespool viidatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta („loadirektiiv”) (EÜT L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, lk 33) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul („universaalteenuse direktiiv”) (EÜT L 108, lk 51; ELT eriväljaanne 13/29, lk 367).

Mis puudutab seejärel liikmesriigi ametiasutuste pädevust kõnealuste eeskirjade kohaldamisel, otsustas Euroopa Kohus, et asjaomaseid direktiive tuleb tõlgendada nii, et need ei luba sellisel haldusüksusel nagu omaavalitsusüksus, mis ei ole riigi reguleeriv asutus direktiivi 2002/20 tähenduses, otse mõjutada tasu, mida kaabellevi kaudu raadio- ja teleprogrammide baasvaliku edastamise eest lõppkasutajatele kohaldatakse. Samuti ei või omaavalitsusüksus lojaalsuskohustust arvestades tugineda kaabellevi kaudu raadio- ja teleprogrammide baasvaliku pakkuja puhul tingimusele, mis tuleneb enne uue reguleeriva raamistiku vastuvõtmist sõlmitud lepingust ja mis piirab selle pakkuja tasu kehtestamise vabadust.

Peale selle oli kahes tähtsas Euroopa Kohtu otsuses vaatluse all direktiiv 2010/13, mis käsitleb audiovisuaalmeedia teenuseid⁹¹.

Esiteks tuli Euroopa Kohtul 22. jaanuari 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-283/11: *Sky Österreich* hinnata *direktiivi 2010/13 artikli 15 lõike 6 kehtivust omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse seisukohast*. Selle direktiivi sätte kohaselt on ainuõiguste valdaja kohustatud võimaldama mis tahes muul liidus asuval ringhäälinguorganisatsioonil edastada lühivuudiseid, ilma et tal oleks võimalik nõuda rahalist hüvitist, mis ületaks signaalile juurdepääsu tagamisega otseselt seotud lisakulusid.

Väite kohta, et on rikutud põhiõiguste harta artiklit 17, mis sätestab õiguse omandile, märkis Euroopa Kohus, et üldsusele suurt huvi pakkuvate sündmuste teleülekande ainuõiguste valdaja ei saa tugineda selle sättega tagatud kaitsele, kuna ta ei saa väita, et ta võib tugineda omandatud õigustlikule seisundile, et nõuda rahalist hüvitist, mis ületaks signaalile juurdepääsu tagamisega seotud lisakulusid.

Mis puudutab edasi direktiivi 2010/13 artikli 15 lõike 6 kooskõla ettevõtlusvabadusega, mis on ette nähtud põhiõiguste harta artiklis 16, märkis Euroopa Kohus, et teleülekande ainuõiguste valdaja jaoks ei kujuta see vabadus endast absoluutset õigust, vaid sellega tuleb arvestada vastavalt selle ülesandele ühiskonnas. Seega, võttes arvesse esiteks seda, et oluline on kaitsta põhivabadust saada teavet ning massiteabevahendite vabadust ja mitmekesisust, ning teiseks ettevõtlusvabaduse kaitset, siis oli liidu seadusandjal lubatud vastu võtta sätted, nagu on direktiivi 2010/13 artiklis 15, mis sisaldavad ettevõtlusvabaduse piiranguid, pidades – lähtuvalt vajadusest kaaluda asjaomaseid õigusi ja huve – avalikkuse juurdepääsu teabele olulisemaks lepinguvabadusest.

Teiseks oli Euroopa Kohtul 18. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-234/12: *Sky Italia* võimalus võtta seisukoht *siseriiklike õigusnormide kohta, mis näevad tasu eest levitatava teleringhäälingu organisatsioonidele ette väiksema telereklaami edastamisaja ülempiiri* kui tasuta levitatava teleringhäälingu organisatsioonidele.

Euroopa Kohus leidis oma otsuses, et siseriiklik seadusandja võib võrdse kohtlemise põhimõtet rikkumata kehtestada erinevad reklaami edastamisaja ülempiirid olenevalt teleringhäälinguorganisatsioonide tasulisest või tasuta olemusest. Kohus täpsustas sellega seoses, et telereklaami edastamisaja eeskirjade põhimõtted ja eesmärgid, mis tulenevad eelkõige direktiivist 2010/13, on suunatud ühelt poolt teleringhäälinguorganisatsioonide ja reklaamijate finantshuvide ning teiselt poolt õigustatud isikute, s.o autorite ja loojate ning tarbijate kui televaatajate huvide tasakaalustatud kaitsmisele. Kõnealuste huvide tasakaalustatud kaitsmine erineb vastavalt sellele, kas teleringhäälinguorganisatsioonid edastavad oma programme tasu eest või tasuta, kuna nimetatud organisatsioonide ja nende televaatajate olukord on objektiivselt erinev.

⁹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (ELT L 95, lk 1).

Lisaks rõhutas Euroopa Kohus, et ehkki kõne all olevad õigusnormid võivad endast kujutada ELTL artiklis 56 sätestatud teenuste osutamise vabaduse piirangut, on tarbijate kaitsmine telereklaami ülekülluse eest üldisest huvist tulenev ülekaalukas põhjus, mis võib sellist piirangut õigustada, tingimusel et piirangu kohaldamine on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik.

XV. Ühine välis- ja julgeolekupoliitika. Rahaliste vahendite külmutamine

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonnas tegi Euroopa Kohus mitu lahendit, mis käsitlevad rahaliste vahendite külmutamise meetmeid ning mille puhul väärivad tähelepanu selgitused selle kohta, millistele sisulistele tingimustele peavad need meetmed vastama, milline on nende meetmete üle teostatava kohtuliku kontrolli ulatus ning millised on nende meetmete peale esitatud kaebuste suhtes kohaldatavad menetlusnormid.

1. Liidu kohtu teostatav õiguspärasuse kontroll

18. juuli 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P: *komisjon vs. Kadi* („Kadi II”) andis Euroopa Kohus muu hulgas seisukoha selle kohta, milline on *liidu kohtu teostatava õiguspärasuse kontrolli ulatus rahaliste vahendite külmutamise meetmete üle*.

Edasikaevatud Üldkohtu otsuse aluseks olnud kohtumenetluses palus Y. A. Kadi tühistada otsuse, mille komisjon tegi pärast Euroopa Kohtu 3. septembri 2008. aasta otsust *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon*⁹². Ta tugines muu hulgas põhjendamiskohustuse rikkumisele ja tema kaitseõiguste rikkumisele. Üldkohus tunnistas hagi põhjendatuks ja tühistas vaidlustatud otsuse. Euroopa Kohus küll tuvastas, et Üldkohus oli rikkunud vaidlustatud kohtuotsuses⁹³ õigusnormi, kuid jättis kohtuotsuse siiski muutmata ning sedastas pärast asjaolude kontrollimist, et õigusnormi rikkumisele vaatamata on Üldkohtu otsuse resolutsioon põhjendatud.

Euroopa Kohus meenutas, et liidu kohus peab tagama, et piiravaid meetmeid sisaldav otsus põhineb arvestataval faktilisel alusel. Selline analüüs hõlmab otsuse aluseks olevas põhjenduste ülevaates väidetud asjaolude kontrollimist, nii et kohtulik kontroll ei ole piiratud esitatud põhjuste abstraktse tõenäosuse hindamisega, vaid see käsitleb küsimust, kas need põhjused on tõendatud.

Sellekohaseks hindamiseks ei ole nõutav, et liidu pädev asutus esitaks liidu kohtule kogu teabe ja kõik tõendid, millel rajanevad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu sanktsioonide komitee esitatud ülevaates välja toodud põhjendused. Tähtis on aga see, et esitatud teave või tõendid toetavad puudutatud isiku vastu kasutatud põhjendusi. Kui liidu pädeval asutusel ei ole siiski võimalik liidu kohtule teavet esitada, peab kohus võtma aluseks ainult need tõendid, mis talle on edastatud. Kui need andmed ei võimalda tuvastada konkreetse põhjuse põhjendatust, ei võta liidu kohus seda loetellu kande tegemise või asjasse puutuva kande säilitamise otsuse põhjendusena arvesse.

⁹² Liidetud kohtuasjad C-402/05 P ja C-415/05 P (EKL 2008, lk I-6351).

⁹³ Üldkohtu 30. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-85/09: *Kadi vs. komisjon* (EKL 2010, lk II-5177).

Euroopa Kohus rõhutas siinjuures eespool viidatud kohtuotsusele ZZ⁹⁴ viidates, et ülekaalukad kaalutlused, mis puudutavad liidu või tema liikmesriikide julgeolekut või nende rahvusvaheliste suhete toimimist, võivad takistada puudutatud isikule teatud andmetest või tõenditest teatamist. Sellisel juhul peab liidu kohus tasakaalustama ühelt poolt legitiimseid julgeolekukaalutlusi seoses õigusakti vastuvõtmisel arvesse võetud teabe olemuse ja allikatega ning teiselt poolt vajadust tagada õigussubjektile piisavas ulatuses tema menetlusõiguste kaitse, nagu õigus olla ära kuulatud ja võistlevuse põhimõte. Kui liidu kohus leiab, et julgeolekut puudutavate ülekaalukate kaalutlustega ei ole vastuolus asjasse puutuvate andmete teatavakstegemine, siis annab ta pädevale liidu asutusele võimaluse teha need puudutatud isikule teatavaks. Kui see asutus neid andmeid või tõendeid teatavaks ei tee, kontrollib liidu kohus vaidlustatud akti seaduslikkust üksnes teabe põhjal, mis puudutatud isikule avaldati.

Kui aga ilmneb, et liidu pädeva asutuse viidatud põhjused ei võimalda tegelikult teavitada puudutatud isikut liidu kohtule esitatud andmetest või tõenditest, siis tuleb viia nõuded, mis on seotud õigusega tõhusale kohtulikule kontrollile, eelkõige võistlevuse põhimõtte järgimisega, sobival viisil tasakaalu nõuetega, mis tulenevad liidu või selle liikmesriikide julgeolekust või nende rahvusvaheliste suhete toimimisest. Selleks tuleb hinnata, kas konfidentsiaalsete andmete puudutatud isikule avaldamata jätmine võib mõjutada nende tõenduslikku jõudu.

Euroopa Kohus märkis vaadeldavas kohtuasjas, et vastupidi Üldkohtu seisukohtadele on enamus Y. A. Kadi vastu esitatud põhjendustest piisavalt selged ja konkreetsed, mis võimaldavad tõhusalt kasutada kaitseõigusi ja teostada vaidlustatud akti õiguspärasuse kontrolli. Kuna ei ole esitatud aga mingeid andmeid või tõendeid, mis kinnitaksid väiteid Y. A. Kadi seotuse kohta rahvusvahelise terrorismiga, ei saa need väited põhjendada liidu tasandil tema suhtes piiravate meetmete võtmist.

ÜVJP valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide samale tõlgendusele tuginedes jättis Euroopa Kohus 28. novembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-280/12 P: *nõukogu vs. Fulmen ja Mahmoudian* samamoodi rahuldamata nõukogu esitatud apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse⁹⁵ peale, millega tühistati hagejatele kohaldatud piiravad meetmed, mis kuulusid meetmete hulka, mis võeti Iraani vastu tuumarelvale leviku tõkestamiseks suunatud meetmete rakendamiseks⁹⁶. Euroopa Kohus sedastas, et kuna nõukogu ei esitanud liidu kohtus tõendeid ega kokkuvõtet konfidentsiaalsetest andmetest, pidi kohus tuginema ainult ühele talle edastatud tõendile, milleks oli asjaomaste õigusaktide põhjenduses toodud väide. Euroopa Kohus sedastas, et Üldkohus ei rikkunud seega õigusnormi, kui ta otsustas, et nõukogu ei tõendanud Fulmeni ja F. Mahmoudiani osalemist tuumarelvale levikus.

Seejärel võttis Euroopa Kohus 23. aprilli 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-478/11 P–C-482/11 P: *Gbagbo jt vs. nõukogu* seisukoha selle kohta, millal hakkab kulgema tühistamishagi esitamise tähtaeg ÜVJP valdkonnas. Euroopa Kohtule esitati apellatsioonkaebused Üldkohtu määruste⁹⁷ peale, millega jäeti hilinemise tõttu läbi vaatamata hagejate hagi, milles pa-

⁹⁴ Seda kohtuotsust käsitleti teema all „Liidu kodakondsus“.

⁹⁵ Üldkohtu 21. märtsi 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-439/10 ja T-440/10: *Fulmen vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

⁹⁶ Üldkohus otsustas, et seaduslikkuse kontroll [...] ei ole piiratud esitatud põhjenduste „tõepärasuse“ abstraktse kontrollimisega, vaid peab hõlmama küsimust, kas need on tõendid ja konkreetsed andmetega õiguslikult piisavalt kinnitatud. Üldkohus leidis, et nõukogu ei saa tugineda konfidentsiaalsetest allikatest pärit tõenditele jõudmaks järeldusele, et nõukogu ei ole hagejate osalemist tuumarelvale levikus tõendanud.

⁹⁷ Üldkohtu 13. juuli 2011. aasta määrused kohtuasjas T-348/11: *Gbagbo vs. nõukogu*, kohtuasjas T-349/11: *Koné vs. nõukogu*, kohtuasjas T-350/11: *Boni-Claverie vs. nõukogu*, kohtuasjas T-351/11: *Djédjé vs. nõukogu* ja kohtuasjas T-352/11: *N'Guessan vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

luti tühistada neile piiravad meetmed kehtestanud nõukogu otsused ja määrused, mis olid nende otsuste ja määruste hulgas, millega kehtestati teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud piiravad meetmed seoses olukorraga Côte d'Ivoire'is. Hagejad väitsid Üldkohtus, et kahekuuline tähtaeg hagi esitamiseks ei ole nende suhtes kohaldatav, kuna neid ei teavitatud vaidlusalustest õigusaktidest. Üldkohtu seisukohast hakkas aga see tähtaeg kulgema 14 päeva möödumisel Euroopa Liidu Teatajas avaldamisest ning oli hagiavalduste esitamise ajal juba möödunud.

Euroopa Kohtu seisukohast rikuti sellise hinnangu andmisel õigusnormi, mis aga ei mõjutanud siiski hagi vastuvõetavust, sest hagi oli igal juhul esitatud hilinenult. Euroopa Kohus meenutas, et vaidlusalused õigusaktid peavad olema mitte üksnes avaldatud Euroopa Liidu Teatajas, vaid need peavad olema ka puudutatud isikutele kas otse edastatud, juhul kui aadress on teada, või aadressi puudumisel edastatud Euroopa Liidu Teatajas teatise avaldamise kaudu, mis on ette nähtud otsuse 2010/656⁹⁸ artikli 7 lõikes 3 ja määruse nr 560/2005⁹⁹ artikli 11a lõikes 3. Niisugune teatis võimaldab puudutatud isikutel tuvastada viisi, kuidas nad saavad enda kandmist kõnealustesse loeteludesse vaidlustada ning milline on hagi aegumise tähtaeg. Antud asjas ei edastatud vaidlustatud õigusakte otse asjast puudutatud isikute aadressidele, vaid need tehti teatavaks nimetatud teatiste avaldamise kaudu. Järelikult hakkas tühistamishagi esitamise tähtaeg kulgema iga asjaomase isiku ja üksuse osas alates päevast, mil toimus neile teatise avaldamise kaudu teatavakstegemine.

28. mai 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-239/12 P: *Abdulrahim vs. nõukogu ja komisjon* tuli Euroopa Kohtul lahendada küsimus, millistel tingimustel võib säilida hageja põhjendatud huvi rahaliste vahendite külmutamise meetme tühistamise vastu isegi juhul, kui see meede ei ole pärast hagi esitamist enam kehtiv.

A. Abdulrahim pöördus kõigepealt Üldkohtu poole nõudega tühistada määrus, millega kehtestati tema suhtes piiravad meetmed pärast seda, kui ta kanti loetellu, mille ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga asutatud sanktsioonide komitee oli koostanud olukorra kohta Afganistanis. Kohtuasja menetluse ajal Üldkohtus kustutati tema nimi sanktsioonide komitee loetelust ning hiljem komisjoni määrusega kehtestatud loetelust. Kuna tema loetelusse kandmise tühistamisnõude alus oli ära langenud, otsustas Üldkohus,¹⁰⁰ et puudub vajadus selle nõude üle otsustada.

Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu määruse, meenutades, et isikul, keda vaidlustatud akt puudutab, säilib põhjendatud huvi nõuda selle akti tühistamist, selleks et saavutada tema endise olukorra taastamine, või selleks, et vaidlustatud akti andja teeks tulevikus asjakohased muudatused ja seega saaks vältida õigusvastasuse kordumise riski, või lõpuks selleks, et esitada sellise õigusvastasusega põhjustatud mittevaralise kahju hüvitamiseks võimalik kahju hüvitamise hagi.

Seejärel nõustus Euroopa Kohus Üldkohtuga, kes tegi vahet akti kehtetuks tunnistamisel, mis ei ole samastatav selle tagasiulatuvalt õigusvastaseks tunnistamisega, ning tühistamisotsusel, millega tühistatud akt kõrvaldatakse tagasiulatuvalt õiguskorrast, nagu poleks seda olnudki. Euroopa Kohus sedastas, et Üldkohus tegi siiski ebaõige järelduse, et see erinevus ei saa põhjendada A. Abdulrahimi huvi teda puudutava määruse tühistamise vastu. Euroopa Kohus toonitas iseäranis asjaolu, et piiravatel meetmetel on märkimisväärsed negatiivsed tagajärjed ja oluline mõju puudutatud

⁹⁸ Nõukogu 29. oktoobri 2010. aasta otsus 2010/656/ÜVJP, millega uuendatakse Côte d'Ivoire'i vastu suunatud piiravaid meetmeid (ELT L 285, lk 28).

⁹⁹ Nõukogu 12. aprilli 2005. aasta määrus (EÜ) nr 560/2005, millega kehtestatakse teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud piiravad meetmed seoses olukorraga Côte d'Ivoire'is (ELT L 95, lk 1).

¹⁰⁰ Üldkohtu 28. veebruari 2012. aasta määrus kohtuasjas T-127/09: *Abdulrahim vs. nõukogu ja komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

isikute õigustele ja vabadustele. Lisaks rahaliste vahendite kui selliste külmutamisele, mis oma ulatusega paiskab segi asjasse puutuvate isikute töö- ja pereelu ning takistab paljude õigus- toimingute tegemist, tuleb arvesse võtta ka häbi ja umbusaldust, mis kaasneb asjaomaste isikute avaliku seostamisega terroristliku organisatsiooniga¹⁰¹.

2. Üksuse osalemise ulatus ja piiravate meetmete kehtestamine

28. novembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-348/12 P: *nõukogu vs. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse¹⁰², mis tehti seoses *Iraani vastu suunatud piiravate meetmete võtmisega, et tõkestada tuumarelvade levikut*, ning milles oli kõne all Iraani nafta- ja gaasitööstusele tooteid tarniva ettevõtja suhtes kehtestatud meede. Euroopa Kohus sedastas, et Üldkohus ei võtnud arvesse piiravaid meetmeid reguleeriva liidu õiguse arengut, eelkõige pärast ÜRO julgeolekunõukogu resolutsiooni 1929 (2010)¹⁰³ toimunud arengut. Euroopa Kohtu seisukoha järgi tuleneb liidu õigusaktidest¹⁰⁴ sõnaselgelt, et Iraani nafta- ja gaasitööstuse suhtes võib võtta piiravaid meetmeid, eriti kui see osaleb keelatud kaupade ja tehnoloogia hankimises, kuna liidu seadusandja on kohaldatavate aktide üldreeglites teinud kindlaks seose niisuguste kaupade ja tehnoloogia ning tuumarelvade leviku vahel.

Osutatud õigusaktidest ja asjaomasest julgeolekunõukogu resolutsioonist lähtudes sedastas Euroopa Kohus, et nafta- ja gaasitööstusele mõeldud olulise varustuse ja tehnoloogia pelka turustamist võib pidada Iraani tuumaenergiaalase tegevuse toetamiseks. Seega rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta otsustas, et üksuse suhtes piiravate meetmete võtmise eelduseks on see, et üksus oleks varem tegelikult toime pannud keelatud teo, kuna ei piisa ainult ohust, et see üksus võib tulevikus sellise teo toime panna. Olles lahendanud kohtuasja sisuliselt, kinnitas Euroopa Kohus seejärel, et äriühingu Kala Naft rahaliste vahendite külmutamist puudutavatesse loeteludesse kandmise otsus on õiguspärane.

XVI. Euroopa avalik teenistus

Euroopa avaliku teenistuse valdkonnas käsitles Euroopa Kohus kahte väga olulist küsimust.

19. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas C-579/12 RX-II: *komisjon vs. Strack*, mis on ELTL artikli 256 lõike 2 teises lõigus sätestatud uuesti läbivaatamise raames kolmas otsus, tuli Euroopa Kohtul läbi vaadata Üldkohtu otsus, millega viimane tühistas Avaliku Teenistuse Kohtu otsuse, kes omakorda oli tühistanud komisjoni otsuse, millega jäeti rahuldamata *ametniku nõue kanda üle tasuline põhipuhkus, mida tal ei olnud võimalik arvestusperioodil pikaajalise haiguse tõttu kasutada*. Euroopa Kohus otsustas, et Üldkohtu otsus kahjustab liidu õiguse ühtsust ja järjepidevust. Jättes jõesse otsuse, millega puhkuse ülekandmise taotlus rahuldamata jäeti, tõlgendas Üldkohus ebaõigesti

¹⁰¹ Euroopa Kohus leidis, et menetlusstaadium ei võimalda tal asja sisuliselt lahendada, ja suunas kohtuasja tagasi Üldkohtusse. Kohtuasja menetlus ei ole veel lõppenud.

¹⁰² Üldkohtu 25. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas T-509/10: *Manufacturing Support & Procurement Kala Naft vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

¹⁰³ Julgeolekunõukogu 9. juuni 2010. aasta resolutsioon 1929 (2010).

¹⁰⁴ Vt nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/413/ÜVJP, mis käsitleb Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 2007/140/ÜVJP (ELT L 195, lk 39, parandus ELT L 197, lk 19), ning nõukogu 25. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 961/2010, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 423/2007 (ELT L 281, lk 1).

esiteks Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad”)¹⁰⁵ artikli 1e lõiget 2 nii, et see ei hõlma direktiivis 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta sätestatud tööaja korralduse, eelkõige tasustatud põhipuhkusega seotud nõudeid, ning teiseks personalieeskirjade V lisa artiklit 4 nii, et õigus kanda üle selles sättes seatud piirist rohkem põhipuhkust on ainult siis, kui tegemist on takistusega ametniku teenistusest sõltuvatel põhjustel.

Seevastu vastavalt tõlgendamise üldpõhimõttele, mille kohaselt tuleb liidu õigusakti tõlgendada võimaluste piires viisil, mis ei sea kahtluse alla selle kehtivust ning kooskõlas kogu esmase õiguse, muu hulgas põhiõiguste harta sätetega, tuleb personalieeskirjade artikli 1e lõiget 2 tõlgendada viisil, mis võimaldab tagada selle sätte kooskõla õigusega tasulisele põhipuhkusele, mis on nüüd põhiõiguste harta artikli 31 lõikes 2 sõnaselgelt sätestatud liidu sotsiaalõiguse põhimõte. Euroopa Kohu hinnangul nõuab see aga, et artikli 1e lõiget 2 tõlgendataks nii, et see võimaldab personalieeskirjadega hõlmata direktiivi 2003/88 artikli 7 sisu miinimumkaitse normina, mis vajaduse korral täiendab teisi personalieeskirjade sätteid, mis puudutavad õigust tasulisele põhipuhkusele, ning eelkõige personalieeskirjade V lisa artiklit 4.

Kuna personalieeskirjade V lisa artiklit 4 peab tõlgendama nii, et see ei reguleeri sellise tasulise põhipuhkuse ülekandmist, mida ametnik ei saanud arvestusperioodil kasutada pikaajalise haiguspuhkuse tõttu, siis tuleb personalieeskirjade artikli 1e lõikest 2 ning täpsemalt direktiivi 2003/88 artiklist 7 tulenevaid nõudeid võtta arvesse kohaldatavate miinimumnõuetena, kui personalieeskirjad ei sisalda soodsamaid sätteid.

19. novembril 2013 kuulutatud otsustes kohtuasjas C-63/12: komisjon vs. nõukogu, kohtuasjas C-66/12: nõukogu vs. komisjon ja kohtuasjas C-196/12: komisjon vs. nõukogu võttis Euroopa Kohus seisukoha Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade sätete kohta, mis käsitlevad *ametnike töötasude ja pensionide iga-aastast kohandamist*. Komisjoni ja nõukogu vaheline vaidlus puudutas küsimust, kas 2011. aastal tuleb kohaldada personalieeskirjade XI lisa artiklis 3 ette nähtud „tavapärast” automaatset kohandamise meetodit või personalieeskirjade XI lisa artiklis 10 ette nähtud erandiklauslit, mida kohaldatakse, kui „liidu majanduslik ja sotsiaalne olukord on tõsiselt ja äkiliselt halvenenud”.

Võttes arvesse personalieeskirjade XI lisas ette nähtud menetluste eripära ja XI lisa artikli 10 konteksti ning eeskätt nõukogule personalieeskirjade artikliga 65 antud rolli, otsustas Euroopa Kohus, et nõukogu peab hindama komisjoni esitatud objektiivseid andmeid, et tuvastada, kas on või ei ole tegemist sellise tõsise ja äkilise halvenemisega, et saaks kohaldada erandiklauslit. Euroopa Kohus rõhutas, et kui nõukogu tuvastab, et olukord on tõsiselt ja äkiliselt halvenenud artikli 10 tähenduses, peab komisjon parlamendile ja nõukogule esitama asjakohased ettepanekud nimetatud artikli alusel.

Lõpetuseks leidis Euroopa Kohus, et kuna nõukogu tuvastas komisjoni esitatud andmete põhjal, et 2011. aastal oli olukord tõsiselt ja äkiliselt halvenenud, ei olnud ta kohustatud töötasude kohandamise „tavapärase” meetodi alusel esitatud komisjoni ettepanekut sellel aastal vastu võtma.

¹⁰⁵ Nõukogu 29. veebruari 1968. aasta määrus (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad ja ühenduste muude teenistujate teenistustingimused ning komisjoni ametnike suhtes ajutiselt kohaldatavad erimeetmed (EÜT L 56, lk 1; ELT eriväljaanne 01/02, lk 5), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrusega (EL, Euratom) nr 1080/2010 (ELT L 311, lk 1) – 5. juunil 2012 avaldatud paranduse redaktsioonis (ELT L 144, lk 48).

C. Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 23. oktoobril 2013)

Esimene rida, vasakult paremale:

Koja presidendid L. Bay Larsen ja R. Silva de Lapuerta; Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts; Euroopa Kohtu president V. Skouris; koja presidendid A. Tizzano ja M. Ilešič.

Teine rida, vasakult paremale:

Koja presidendid C. G. Fernlund ja A. Borg Barthet; peakohtujurist P. Cruz Villalón, koja presidendid T. von Danwitz, E. Juhász, M. Safjan ja J. L. da Cruz Vilaça.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtujurist P. Mengozzi; kohtunikud J.-C. Bonichot ja J. Malenovský, kohtujurist J. Kokott, kohtunikud A. Rosas, G. Arestis ja E. Levits, kohtujurist E. Sharpston.

Neljas rida, vasakult paremale:

Kohtunikud A. Prechal, M. Berger, C. Toader ja A. Ó Caoimh; kohtujurist Y. Bot; kohtunikud A. Arabadjev ja D. Šváby; kohtujurist N. Jääskinen.

Viies rida, vasakult paremale:

Kohtujurist M. Szpunar, kohtunik F. Biltgen, kohtujuristid N. Wahl ja M. Wathelet, kohtunikud E. Jarašiūnas, C. Vajda, S. Rodin ja K. Jürimäe; kohtusekretär A. Calot Escobar.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini vaba ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeta Euroopa õiguse ühingu juhataja (1992–1994); Kreeta riikliku teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeta ametnike kõrgeima valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeta kohtunike kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeta majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala, õigusteaduste doktor, Katholieke Universiteit Leuven; *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvard University); assistent (1979–1983), seejärel (alates 1983) Euroopa õiguse professor, Katholieke Universiteit Leuven; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor, Collège d'Europe, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); *visiting professor* (külalisprofessor) Harvard Law School'is (1989); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003; Euroopa Kohtu asepresident alates 9. oktoobrist 2012.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; Rooma La Sapienza ülikooli Euroopa Liidu õiguse professor; Napoli „Istituto Orientale” ülikooli (1969–1979) ja Federico II ülikooli (1979–1992), Catania ülikooli (1969–1977) ning Muqdisho ülikooli (1967–1972) professor; advokaat Itaalia kassatsioonikohtus; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); Itaalia delegatsiooni liige Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise, ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu läbirääkimistel; mitme kirjutise, sh Euroopa lepingute kommentaaride autor ja Euroopa Liidu õiguse kogumiku toimetaja; väljaande „Il Diritto dell’Unione” asutaja ja juht alates 1996; mitme õigusväljaande juhatuse või toimetuse liige; mitme rahvusvahelise kongressi raporttöör; konverentsid ja kursused erinevates rahvusvahelistes institutsioonides, sealhulgas Haagi Rahvusvahelise Õiguse Akadeemias (1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

Allan Rosas

Sündinud 1948; õigusteaduste doktor, Turu ülikool (Soome); Turu ülikooli avaliku õiguse abiprofessor (1978–1981) ja Åbo Akademi professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auametid ja liikmesus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitut rahvusvahelist ja siseriiklikku uurimisprojekti ja programmi, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmel rahvusvahelisel konverentsil ja koosolekul delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguselus, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, Unescos, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välissuhted); alates märtsist 2001 komisjoni õigustalituse asepeadirektor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; juhtiv *abogado del Estado-Jefe* riiklikus õigustalituses Euroopa Kohtu menetluste küsimuses ning Abogacía General del Estado (justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduste kohtusüsteemi tulevikku käsitleva komisjoni ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice’i lepingus käsitletava ühenduste kohtusüsteemi reformiga ja nõukogu *ad hoc* töörühma „Euroopa Kohus” juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastoimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusosalased õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); *LL.M* (American University, Washington D.C.); õigusteaduste doktor (Heidelbergi ülikool, 1985; Harvardi ülikool, 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolis; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderaalse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikoolis (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli Master of Business Law' programmi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduste diplom (1967); Ungari advokatuurieksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgis ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), õigusloomeosakonna juhataja (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi osakonnajuhataja (1979–1983); esimene kaubandusatašee, seejärel kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Washingtonis, Ameerika Ühendriikides (1983–1989); kaubandusministeeriumi, seejärel rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi kantsler, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); Ungari Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik, diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995–mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998–aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduste diplom (1968); *M.A. Comparative Politics and Government* (Canterbury Kenti ülikool, 1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks edutamine (1995); Nikosia District Court'i *Administrative President* (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1973); avalikku teenistusse astumine *Notary to Government*'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), abi *Attorney General* (1988), nimetatud Malta presidendi poolt *Attorney General*'iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilešič

Sündinud 1947; õigusteaduste doktor (Ljubljana ülikool); võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskaja esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingute Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitme teise rahvusvahelise õigusteadusliku seltsi liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduste doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli assistent-lektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kateedri juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduste kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu Ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitme inimõiguse ja riigiõiguse alase teose autor; Euroopa Kohtu kohtunik 11. maist 2004 kuni 23. oktoobrini 2013.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduste ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti Vabariigi suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal nimetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikuks, tagasi nimetatud 1998. ja 2001. aastal; mitme riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alase väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; *Bachelor in Civil Law* (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); *barrister*, lirimaa advokatuur (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); *Senior Counsel* (1994–1999); lirimaa valitsuse esindaja arvukates kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; lirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); *Bench* of the *Honorable Society of King's Inns* (alates 1999); lirimaa Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (lirimaa haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keeffe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigusteaduste eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonna juhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K-4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europoli juhatustes (1998–2000); Højestereti kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduste õpingud King's College'is, Cambridge (1973–1977); õppejõud ja teadur Corpus Christi College'is, Oxford (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynni juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (*Director of European Legal Studies*), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna *Lecturer* (lektor) (1992–1998), seejärel *Affiliated Lecturer* (1998–2005); *Fellow of King's College*, Cambridge (alates 1992); *Senior Research Fellow*, Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies (1998–2005); *Queen's Counsel* (1999); *Bench* of *Middle Temple* (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Athens) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni avalike hangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Roueni ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduste doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mansi ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mansi prokuratuuri prokuröri asetäitja, seejärel prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); tribunal de grande instance de Dieppe'i riigiprokurör (1982–1984); tribunal de grande instance de Strasbourg'i aseriigiprokurör (1984–1986); tribunal de grande instance de Bastia riigiprokurör (1986–1988); cour d'appel de Caen'i peaprokuröri abi (1988–1991); tribunal de grande instance de Mans'i riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); tribunal de grande instance de Nanterre'i riigiprokurör (1995–2002); tribunal de grande instance de Paris' riigiprokurör (2002–2004); cour d'appel de Paris' peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metzi ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; *rapporteur* (1982–1985), *commissaire du gouvernement* (1985 ja 1992–1999); *assesseur* (1999–2000); Conseil d'État' (Riiginõukogu) kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti ülem, hiljem riigiministri, avaliku teenistuse ja haldusreformi ministri kabineti ülem (1991–1992); Conseil d'État' juriidilise esinduse juhataja Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés' (riiklik töötajate haigekassa) juures (2001–2006); Metzi ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitme haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alase teose autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“ asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales“ kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonnis, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteadustes (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (Bonni ülikool, 1988); rahvusvahelise avaliku halduse diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (Kölni ülikool, 2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); François Rabelais' ülikooli audoktor (Tours, 2010); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Alexander Arabadjiev

Sündinud 1949; õigusteaduste õpingud (Sofia Püha Kliment Ohridski ülikool); Blagoevgradi esimese astme kohtu kohtunik (1975–1983); Blagoevgradi ringkonnakohtu kohtunik (1983–1986); ülemkohtu kohtunik (1986–1991); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–2000); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1997–1999); Euroopa Tuleviku Konvendi liige (2002–2003); parlamendiliige (2001–2006); vaatleja Euroopa Parlamendi juures; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Camelia Toader

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala (1986), õigusteaduste doktor (1997) (Bukaresti ülikool); kohtunikupraktika Buftea esimese astme kohtus (1986–1988); Bukaresti viienda sektori esimese astme kohtu kohtunik (1988–1992); vastu võetud Bukaresti advokatuuri (1992); Bukaresti ülikooli õppeülesannete täitja (1992–2005), seejärel alates 2005. aastast tsiviilõiguse ning Euroopa lepinguõiguse professor; doktoriõpingud ja uurimustööd Max Plancki rahvusvahelise eraõiguse instituudis Hamburgis (1992–2004); justiitsministeeriumi Euroopa integratsiooni osakonna juhataja (1997–1999); kõrgema kassatsioonikohtu kohtunik (1999–2007); külalisprofessor Viini ülikoolis (2000 ja 2011); koolitaja ühenduse õiguse alal riiklikus kohtunike koolis (2003 ja 2005–2006); mitme õiguslase väljaande toimetuse liige; alates 2010. aastast rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia assotsieerunud liige ja Rumeenia akadeemia õigusuuringute instituudi Euroopa õiguse keskuse auteadur; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Jean-Jacques Kasel

Sündinud 1946; õigusteaduste doktor, teaduslik kraad haldusõiguses (ULB, 1970); IEP de Paris' diplom (Ecofin, 1972); advokaadi õppepraktika; Banque de Paris et des Pays-Bas' õigusnõunik (1972–1973); välisministeeriumi atašee, seejärel saatkonna sekretär (1973–1976); Ministrite Nõukogu töögruppide esimees (1976); saatkonna esimene sekretär (Pariis), alalise esindaja asetäitja OECD juures (kontaktametnik Unesco juures, 1976–1979); valitsuse asepeaministri kantselei juhataja (1979–1980); Euroopa Poliitilise Koostöö töögruppide (Aasia, Aafrika, Ladina-Ameerika) esimees; Euroopa Ühenduste Komisjoni presidendi nõunik, seejärel kantselei asejuhataja (1981); Ministrite Nõukogu peasekretariaadi eelarve- ja personaliosakonna juhataja (1981–1984); vastutav ametnik alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1985); eelarvekomitee esimees; täievoliline minister, poliitika- ja kultuuri osakonna juhataja (1986–1991); peaministri diplomaatiline nõunik (1986–1991); suursaadik Kreekas (1989–1991, mujal resideeruv), poliitikakomitee esimees (1991); suursaadik, alaline esindaja Euroopa ühenduste juures (1991–1998); COREPER-i eesistuja (1997); suursaadik (Brüssel, 1998–2002); alaline esindaja NATO juures (1998–2002); suurhertsogi õuemarssal ja kantselei juhataja (2002–2007); Euroopa Kohtu kohtunik 15. jaanuarist 2008 kuni 7. oktoobrini 2013.

Marek Safjan

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor (Varssavi ülikool 1980); õigusteaduste dotsent (*Dr.habil.*) (Varssavi ülikool, 1990); õigusteaduste professor (1998–2009); Varssavi ülikooli tsiviilõiguse instituudi direktor (1992–1996); Varssavi ülikooli prorektor (1994–1997); Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française'i Poola sektsiooni peasekretär (1994–1998); Poola Vabariigi esindaja Euroopa Nõukogu bioeetika komitees (1991–1997); õigusinstituudi teadusnõukogu esimees (1998); konstitutsioonikohtu kohtunik (1997–1998), hiljem esimees (1998–2006); Rahvusvahelise Võrdleva Õiguse Akadeemia liige (alates 1994) ja asepresident (alates 2010), Rahvusvahelise Õiguse, Eetika ja Teaduse Assotsiatsiooni liige (alates 1995), Helsingi Poola komitee liige; Poola Kunsti ja Kirjanduse Akadeemia liige; autasustatud Euroopa Nõukogu peasekretäri antud medaliga „Pro Merito” (2007); arvukate tsiviilõiguse, meditsiiniõiguse ja Euroopa õiguse alaste publikatsioonide autor; Euroopa Ülikool-Instituudi audoktor (2012); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava Ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; Bratislava apellatsioonikohtu tsiviil- ja kohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Maria Berger

Sündinud 1956; õigus- ja majandusõpingud (1975–1979), õigusteaduste doktor; Innsbrucki ülikooli avaliku õiguse ja poliitikateaduste instituudi assistent ja lektor (1979–1984); föderalse teadusministeeriumi ametnik, viimane ametikoht osakonnajuhataja asetäitja (1984–1988); Euroopa Liidu küsimuste eest vastutav ametnik föderaalkantseleis (1988–1989); föderaalkantselei eurointegratsiooni teenistuse juhataja (Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamine) (1989–1992); EFTA järelevalveameti direktor Genfis ja Brüsselis (1993–1994); Donau-Universität Krems'i prorektor (1995–1996); Euroopa Parlamendi saadik (november 1996–jaanuar 2007 ja detsember 2008–juuli 2009) ja õiguskomisjoni liige; Euroopa Tulevikukonvendi asendusliige (veebruar 2002–juuli 2003); Pergi linnavolikogu liige (september 1997–september 2009); föderaaljustiitsminister (jaanuar 2007–detsember 2008); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Niilo Jääskinen

Sündinud 1958; õigusteaduste diplom (1980), õigusteaduste litsentsiaat (1982), Helsingi Ülikooli doktorikraad (2008); Helsingi Ülikooli õppejõud (1980–1986); praktika Rovaniemi esimese astme kohtus (1983–1984); justiitsministeeriumi õigusnõunik (1987–1989), seejärel Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1995); välisministeeriumi õigusnõunik (1989–1990); Soome parlamendi suurkomisjoni Euroopa Liidu asjade nõunik ja sekretär (1995–2000); kõrgema halduskohtu ajutine liige (juuli 2000–detsember 2002), seejärel kõrgema halduskohtu liige (jaanuar 2003–september 2009); õiguslike ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik Soome Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimistel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2009.

Pedro Cruz Villalón

Sündinud 1946; Sevilla ülikooli õigusteaduste diplom (1963–1968) ja õigusteaduste doktor (1975); kraadiõpe Freiburg im Breisgau ülikoolis (1969–1971); Sevilla ülikooli õigus- ja poliitikateaduste dotsent (1978–1986); Sevilla ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (1986–1992); konstitutsioonikohtu nõunik (1986–1987); konstitutsioonikohtu kohtunik (1992–1998); konstitutsioonikohtu esimees (1998–2001); *fellow* Wissenschaftskolleg zu Berlin'is (2001–2002); Madridi autonoomse ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (2002–2009); riiginõukogu valitud liige (2004–2009); arvukate publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 14. detsembrist 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

Sündinud 1959; õigusteaduse õpingud (Groningeni ülikool, 1977–1983); õigusteaduste doktor (Amsterdami ülikool, 1995); Maastrichti õigusteaduskonna õppejõud (1983–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1987–1991); Amsterdami ülikooli õigusteaduskonna Euroopa instituudi õppejõud (1991–1995); Euroopa õiguse professor Tilburgi ülikooli õigusteaduskonnas (1995–2003); Euroopa õiguse professor Utrechti ülikooli õigusteaduskonnas ja Utrechti ülikooli Euroopa instituudi nõukogu liige (alates 2003); mitme siseriikliku ja rahvusvahelise õigusajakirja toimetuskolleegiumi liige; arvukate publikatsioonide autor; Madalmaade kuningliku teaduste akadeemia liige; Euroopa Kohtu kohtunik alates 10. juunist 2010.

Egidijus Jarašiūnas

Sündinud 1952; Vilniuse ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1974–1979); Leedu Õigusteaduste Akadeemia doktor (1999), Leedu advokatuuri liige (1979–1990); Leedu Vabariigi Ülemnõukogu (parlament) saadik (1990–1992), seejärel Leedu Vabariigi Seimas'e (parlament) liige ning Riigi ja Õiguse Komitee liige (1992–1996); Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu kohtunik (1996–2005), seejärel Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu presidendi nõunik (alates 2006); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri riigiõiguse õppetooli assistent (1997–2000), dotsent (2000–2004), seejärel professor (alates 2004) ja õppetooli hoidja (2005–2007); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri dekaan (2007–2010); Veneetsia Komisjoni liige (2006–2010); 11. märtsi 1990. aasta Leedu iseseisvumise taastamise aktile allakirjutaja; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2010.

Carl Gustav Fernlund

Sündinud 1950; Lundi ülikooli õigusteaduste diplom (1975); Landskrona esimese astme kohtu kohtusekretär (1976–1978); apellatsiooniasme halduskohtu liige (1978–1982); apellatsiooniasme halduskohtu kohtuniku kohusetäitja (1982); Rootsi parlamendi alalise põhiseaduskomisjoni õigusnõunik (1983–1985); rahandusministeeriumi õigusnõunik (1985–1990); rahandusministeeriumi füüsiliste isikute tulumaksu osakonna juhataja (1990–1996); rahandusministeeriumi aktsiisiosakonna juhataja (1996–1998); Rootsi alalise esinduse Euroopa Liidu juures maksunõustaja (1998–2000); rahandusministeeriumi maksu- ja tolliteenistuse peadirektor õigusküsimuste alal (2000–2005); kõrgeima halduskohtu kohtunik (2005–2009); Göteborgi apellatsiooniasme halduskohtu esimees (2009–2011); Euroopa Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

José Luís da Cruz Vilaça

Sündinud 1944; Coimbra ülikooli diplom õigusteaduses ja magistrikraad poliitökonoomias; doktorikraad rahvusvahelises majanduses (Pariisi I Panthéon Sorbonne'i ülikool); läbinud kohustusliku sõjaväeteenistuse laevastikuministeeriumi juriidilises osakonnas (1969–1972); Lissaboni katoliikliku ülikooli ja Nova ülikooli professor; professorina töötanud Lissaboni Coimbra ülikoolis ja Lusíada ülikoolis (Euroopa Uuringute Instituudi direktor); Portugali valitsuse liige (1980–1983); riigisekretär siseministeeriumis, ministrite nõukogu presiidiumis ja Euroopa küsimustes; Portugali parlamendi liige, kristlik-demokraatliku fraktsiooni aseesimees; Euroopa Kohtu kohtujurist (1986–1988); Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu president (1989–1995); Lissaboni advokatuuri advokaat, Euroopa õiguse ja konkurentsioiguse spetsialist (1996–2012); Euroopa ühenduste kohtusüsteemi tuleviku analüüsirühma „Groupe Due“ liige (2000); Euroopa Komisjoni distsiplinaarnõukogu esimees (2003–2007); Portugali Euroopa õiguse ühingu esimees (alates aastast 1999); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Melchior Wathelet

Sündinud 1949; lõpetanud õigusteaduskonna ja majandusteaduskonna (Liège'i ülikool); *Master of Laws* (Harvardi ülikool, USA); audoktor (Pariisi Dauphine'i ülikool); Louvaini ülikooli ja Liège'i ülikooli Euroopa õiguse professor; rahvasaadik (1977–1995); Vallooni piirkonna kantsler, minister ja peaminister (1980–1988); asepeaminister, justiitsminister ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete minister (1988–1992); asepeaminister, justiits- ja majandusminister (1992–1995); asepeaminister, kaitseminister (1995); Verviers'i linnaapea (1995); Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunik (1995–2003); õigusnõustaja, seejärel advokaat (2004–2012); riigiminister (2009–2012); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 8. oktoobrist 2012.

Christopher Vajda

Sündinud 1955; lõpetanud Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna; Euroopa õiguse erikursus Brüsseli Vabas Ülikoolis (kiitusega); vastu võetud Inglismaa ja Wales'i advokatuuri liikmeks (Gray's Inn, 1979); *barrister* (1979–2012); vastu võetud Põhja-Iirimaa advokatuuri liikmeks (1996); *Queen's Counsel* (1997); *Bencher of Gray's Inn* (2003); *Recorder of the Crown Court* (2003–2012); United Kingdom Association for European Law' laekur (2001–2012); teose „European Community Law of Competition” (Bellamy & Child, 3.–6. trükk) kaasautor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Euroopa õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); vandeadvokaadi abi (1987–1989); haridussuhtasutuse direktor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'u (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006 kuni 28. novembrini 2012; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 28. novembrist 2012.

Siniša Rodin

Sündinud 1963; õigusteaduste doktor (Zagrebi ülikool, 1995); *L.L.M.* (University of Michigan Law School, 1992); Fulbright'i *fellow* ja *visiting scholar* Harvard Law School'is (2001–2002); alates 1987. aastast Zagrebi ülikooli õigusteaduskonna assistent, seejärel professor; alates 2006. aastast Jean Monnet' õppetooli hoidja ja alates 2011. aastast Jean Monnet' õppetooli hoidja *ad personam*; külalisprofessor Cornell Law School'is (2012); Horvaatia konstitutsioonilise reformi komisjoni liige, Euroopa Liiduga ühinemise töörühma esimees (2009–2010); Horvaatia Euroopa Liiduga ühinemise üle läbirääkimisi pidanud Horvaatia delegatsiooni liige (2006–2011); mitme väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. juulist 2013.

François Biltgen

Sündinud 1958; magistrikraad õigusteaduses (1981) ja Paris II majandusõiguse ja sotsiaalteaduste ülikooli diplom ühenduse õiguse täiendõppes (1982); Pariisi politoloogia instituudi diplom (1982); Luksemburgi advokatuuri advokaat (1987–1999); saadikutekoja liige (1994–1999); Esch-sur-Alzette'i linnavolikogu liige (1987–1999); Esch-sur-Alzette'i linnavalitsuse liige (1997–1999); Luksemburgi delegatsiooni asendusliige Euroopa Liidu Regioonide Komitee juures (1994–1999); töö- ja tööhõiveminister, usuasjade minister, parlamendiga suhtlemise minister, kommunikatsiooni eest vastutav minister (1999–2004); töö- ja tööhõiveminister, usuasjade minister, kultuuri-, kõrghariduse ja teadusuuringute minister (2004–2009); justiitsminister, avaliku teenistuse ja haldusreformi minister, kõrghariduse ja teadusminister, kommunikatsiooni- ja meediaminister, usuasjade minister (2009–2013); 2005. ja 2009. aasta Bologna protsessi ministrite konverentsi kaasesimees; Euroopa Kosmoseagentuuri ministrite konverentsi kaasesimees (2012–2013); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2013.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padova ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Üldkohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 23. oktoobrini 2013; Euroopa Kohtu kohtunik alates 23. oktoobrist 2013.

Maciej Szpunar

Sündinud 1971; Sileesia ülikooli ja Brugge *Collège d'Europe*'i õigusteaduste diplom; õigusteaduste doktor (2000); õigusteaduste dotsent (2009); õigusteaduste professor (2013); *visiting scholar* Jesus College'is, Cambridge (1998), Liège'i ülikoolis (1999) ja Firenze Euroopa ülikool-instituudis (2003); advokaat (2001–2008), justiitsministeeriumi juures tegutseva tsiviilõiguse kodifitseerimise komisjoni rahvusvahelise eraõiguse komitee liige (2001–2008); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates aastast 2008); EL eraõiguse uurimisrühma „Acquis Group” liige (alates aastast 2006); aseriigisekretär eurointeg ratsioonikomitee büroos (2008–2009), seejärel välisministeeriumis (2010–2013); õigusinstituudi teadusnõukogu aseesimees; Poola valit suse esindaja paljudes kohtuasjades Euroopa Liidu kohtutes; Poola delegatsiooni juht majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu üle peetud läbirääkimistel; mitme õiguslase pe riodilise väljaande toimetuse liige; arvukate publikatsioonide autor Euroopa õiguse ja rahvusvahelise eraõiguse teemadel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 23. oktoobrist 2013.

Alfredo Calot Escobar

Sündinud 1961; Valencia ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1979–1984); Valencia autonoomse piirkonna kommertskoja kau bandusanalüütik (1986); keelejurist Euroopa Kohtus (1986–1990); jurist-toimetaja Euroopa Kohtus (1990–1993); Euroopa Kohtu presi- ja teabeosakonna juhataja (1993–1995); Euroopa Parlamendi insti tutsioonilise komisjoni sekretariaadi juhataja (1995–1996); Euroopa Kohtu kohtusekretäri abi (1996–1999); õigusnõunik Euroopa Kohtus (1999–2000); Euroopa Kohtu hispaania keele tõlkeosakonna juhataja (2000–2001); Euroopa Kohtu kirjaliku tõlke peadirektoraadi direktor, seejärel peadirektor (2001–2010); Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 7. oktoobrist 2010.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2013. aastal

4. juuli 2013. aasta pidulik istung

Pärast Horvaatia Vabariigi ühinemist Euroopa Liiduga 1. juulil 2013 nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 1. juuli 2013. aasta otsusega 1. juulist 2013 kuni 6. oktoobrini 2015 Euroopa Kohtu kohtunikuks Siniša Rodini.

7. oktoobri 2013. aasta pidulik istung

Pärast Jean-Jacques Kaseli ametist lahkumist nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 26. juuni 2013. aasta otsusega Jean-Jacques Kaseli järelejäanud ametiajaks, s.o kuni 6. oktoobrini 2015 Euroopa Kohtu kohtunikuks François Biltgeni.

23. oktoobri 2013. aasta pidulik istung

Liikmesriikide valitsuste esindajad nimetasid 16. oktoobri 2013. aasta otsusega 16. oktoobrist 2013 kuni 6. oktoobrini 2018 Euroopa Kohtu kohtujuristik Maciej Szpunari.

Lisaks nimetasid liikmesriikide valitsuste esindajad 26. juuni 2013. aasta otsusega Uno Lõhmuse ametist lahkumise tõttu 6. oktoobrist 2013 kuni 6. oktoobrini 2015 Euroopa Kohtu kohtunikuks Üldkohtu kohtuniku Küllike Jürimäe.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2013 kuni 3. juulini 2013

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
 K. LENAERTS, Euroopa Kohtu asepresident
 A. TIZZANO, I koja president
 R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
 M. ILEŠIČ, III koja president
 L. BAY LARSEN, IV koja president
 T. von DANWITZ, V koja president
 N. JÄÄSKINEN, peakohtujurist
 A. ROSAS, X koja president
 G. ARESTIS, VII koja president
 J. MALENOVSKÝ, IX koja president
 M. BERGER, VI koja president
 E. JARAŠIŪNAS, VIII koja president
 J. KOKOTT, kohtujurist
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 U. LÖHMUS, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGGOZZI, kohtujurist
 Y. BOT, kohtujurist
 J.-C. BONICHOT, kohtunik
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik
 J.-J. KASEL, kohtunik
 M. SAFJAN, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
 A. PRECHAL, kohtunik
 C. G. FERNLUND, kohtunik
 J. L. da CRUZ VILAÇA, kohtunik
 M. WATHELET, kohtujurist
 C. VAJDA, kohtunik
 N. WAHL, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

4. juulist 2013 kuni 7. oktoobrini 2013

V. SKOURIS, president
 K. LENAERTS, asepresident
 A. TIZZANO, I koja president
 R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
 M. ILEŠIČ, III koja president
 L. BAY LARSEN, IV koja president
 T. von DANWITZ, V koja president
 N. JÄÄSKINEN, peakohtujurist
 A. ROSAS, X koja president
 G. ARESTIS, VII koja president
 J. MALENOVSKÝ, IX koja president
 M. BERGER, VI koja president
 E. JARAŠIŪNAS, VIII koja president
 J. KOKOTT, kohtujurist
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 U. LÖHMUS, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGGOZZI, kohtujurist
 Y. BOT, kohtujurist
 J.-C. BONICHOT, kohtunik
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik
 J.-J. KASEL, kohtunik
 M. SAFJAN, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
 A. PRECHAL, kohtunik
 C. G. FERNLUND, kohtunik
 J. L. da CRUZ VILAÇA, kohtunik
 M. WATHELET, kohtujurist
 C. VAJDA, kohtunik
 N. WAHL, kohtujurist
 S. RODIN, kohtunik

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

8. oktoobrist 2013 kuni 22. oktoobrini 2013

V. SKOURIS, president
K. LENAERTS, asepresident
A. TIZZANO, I koja president
R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
M. ILEŠIČ, III koja president
L. BAY LARSEN, IV koja president
T. von DANWITZ, V koja president
P. CRUZ VILLALÓN, peakohtujurist
E. JUHÁSZ, X koja president
A. BORG BARTHET, VI koja president
M. SAFJAN, IX koja president
C. G. FERNLUND, VIII koja president
J. L. da CRUZ VILAÇA, VII koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
G. ARESTIS, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J.-C. BONICHOT, kohtunik
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
M. WATHELET, kohtujurist
C. VAJDA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
S. RODIN, kohtunik
F. BILTGEN, kohtunik

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

23. oktoobrist 2013 kuni 31. detsembrini 2013

V. SKOURIS, president
K. LENAERTS, asepresident
A. TIZZANO, I koja president
R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
M. ILEŠIČ, III koja president
L. BAY LARSEN, IV koja president
T. von DANWITZ, V koja president
P. CRUZ VILLALÓN, peakohtujurist
E. JUHÁSZ, X koja president
A. BORG BARTHET, VI koja president
M. SAFJAN, IX koja president
C. G. FERNLUND, VIII koja president
J. L. da CRUZ VILAÇA, VII koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
G. ARESTIS, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J.-C. BONICHOT, kohtunik
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
M. WATHELET, kohtujurist
C. VAJDA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
S. RODIN, kohtunik
F. BILTGEN, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
M. SZPUNAR, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Adrianus van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Aindrias O'Keeffe, kohtunik (1975–1985)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter VerLoren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)

Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Thomas Francis O'Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
José Luís Da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
José Carlos De Carvalho Moitinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Díez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter Van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauero, kohtujurist (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Peter Jann, kohtunik (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist (1995–2009)
Romain Schintgen, kohtunik (1996–2008)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O'Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Stig von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Ninon Colneric, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, kohtunik (2000–2010)
José Narciso da Cunha Rodrigues, kohtunik (2000–2012)
Luís Miguel Póiares Pessoa Maduro, kohtujurist (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, kohtunik (2004–2009)
Ján Klučka, kohtunik (2004–2009)
Pranas Kūris, kohtunik (2004–2010)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, kohtunik (2004–2012)

Uno Lõhmus, kohtunik (2004–2013)
Pernilla Lindh, kohtunik (2006–2011)
Ján Mazák, kohtujurist (2006–2012)
Verica Trstenjak, kohtujurist (2006–2012)
Jean-Jacques Kasel (2008–2013)

Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)
Roger Grass (1994–2010)

D. Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2009–2013)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2009–2013)
3. Hagi valdkonnad (2013)
4. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (2009–2013)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2009–2013)
6. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2013)
7. Kohtukoosseis (2009–2013)
8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2009–2013)
9. Hagi valdkonnad (2009–2013)
10. Hagi valdkonnad (2013)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2009–2013)
12. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused) (2009–2013)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

13. Menetluse liigid (2009–2013)
14. Kohtukoosseis (2009–2013)

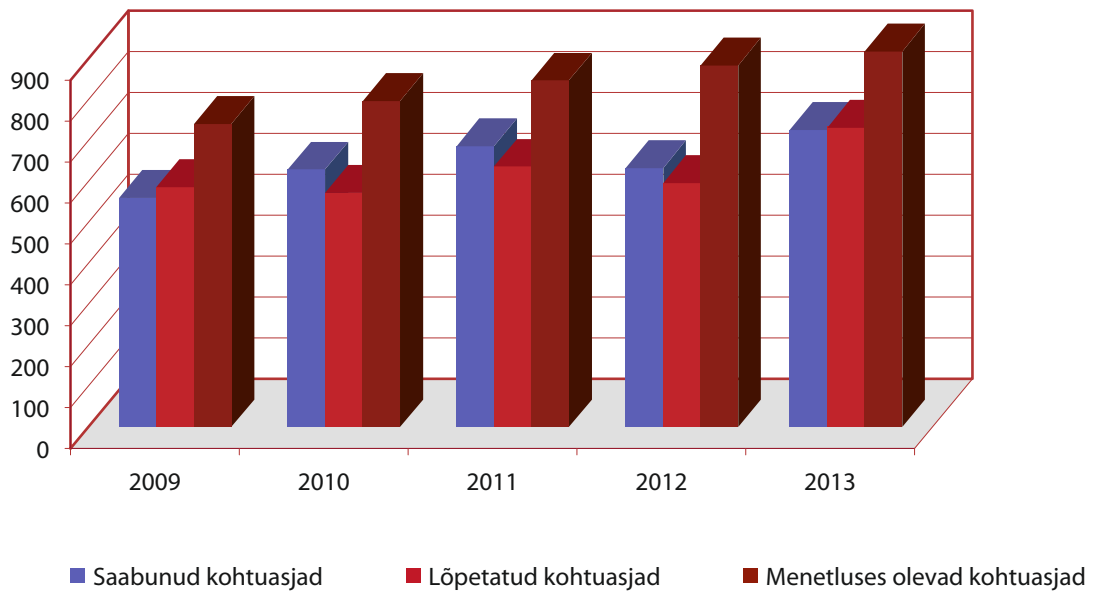
Muu

15. Kiirendatud menetlused (2009–2013)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2009–2013)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2013)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2013)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi

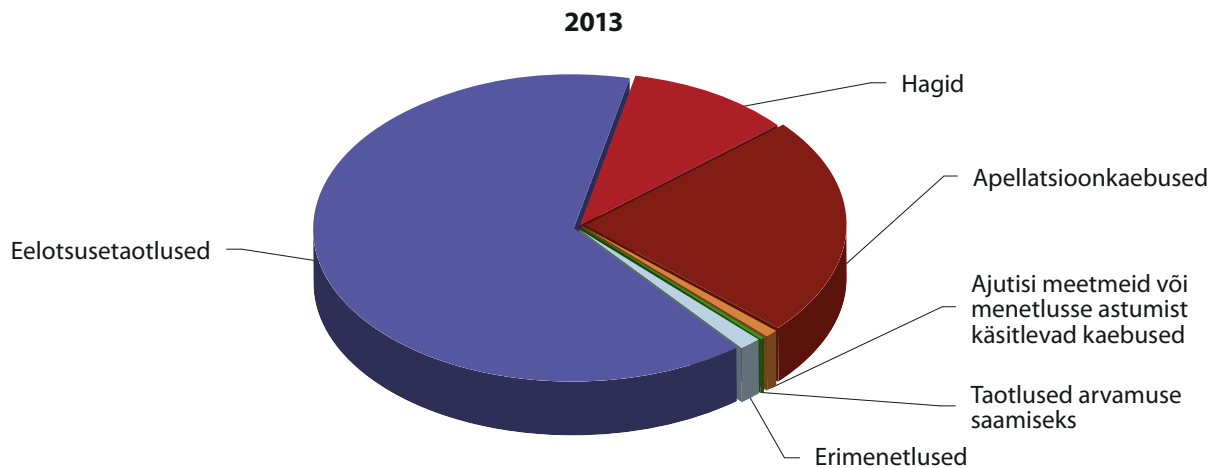
1. *Euroopa Kohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2009–2013)*¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Saabunud kohtuasjad	562	631	688	632	699
Lõpetatud kohtuasjad	588	574	638	595	701
Menetluses olevad kohtuasjad	742	799	849	886	884

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Eelotsusetaotlused	302	385	423	404	450
Hagid	143	136	81	73	72
Apellatsioonkaebused	105	97	162	136	161
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	2	6	13	3	5
Taotlused arvamuse saamiseks	1			1	2
Erimenetlused ²	9	7	9	15	9
Kokku	562	631	688	632	699
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	1	3	3		1

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

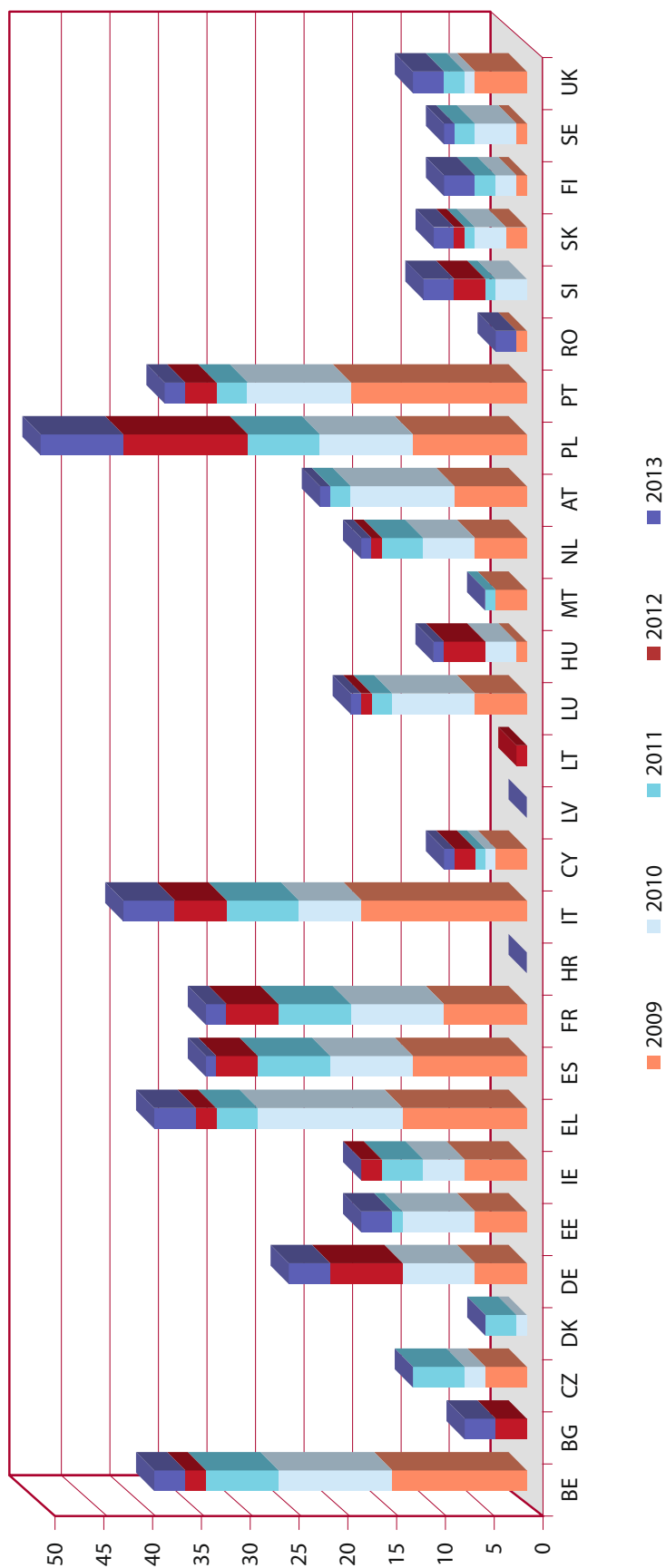
² Erimenetlusteks loetakse: tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kohtulahendi parandamine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus, immuniteedivaldkonna kohtuasjad.

3. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2013)¹

	Hagid	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	2	7				9	
Energeetika	9	1	1			11	
Euroopa Liidu välistegevus		5				5	
Hanked	1	13	3			17	
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1				1	
Institutsiooniõigus	12	2	8		1	23	1
Intellektuaal- ja tööstusomand	2	22	38			62	
Isikute vaba liikumine	2	22				24	
Juurdepääs dokumentidele			8	2		10	
Kapitali vaba liikumine	1	4				5	
Kaubanduspoliitika		4	4			8	
Kaupade vaba liikumine	1	5				6	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)			5			5	
Keskkond	12	16	1			29	
Konkurents		6	32	1		39	1
Liidu kodakondsus		6				6	
Liidu õiguse põhimõtted		16				16	
Majandus- ja rahapoliitika	1	1				2	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus		2	8			10	
Maksustamine	8	44				52	
Põllumajandus	2	20	9			31	
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus,...)	1	2				3	
Rahvatervis		3	2	1		6	
Riigiabi	1	9	29	1		40	
Sotsiaalpoliitika	3	37	3			43	
Tarbijakaitse		34				34	
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos			1			1	
Teenuste osutamise vabadus		12				12	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik		17				17	
Transport	3	26				29	
Tööstuspoliitika	2	9				11	
Uute riikide ühinemine	1					1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	1	57			1	59	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus		18				18	
Õigusaktide ühtlustamine	2	24				26	
Äriühinguõigus	1	2				3	
Ühine kalanduspoliitika	2		2			4	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika		1	6			7	
ELTL	70	448	160	5	2	685	2
Menetlus							7
Personaleeskirjad	2	2	1			5	
Muu	2	2	1			5	7
KÕIK KOKKU	72	450	161	5	2	690	9

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

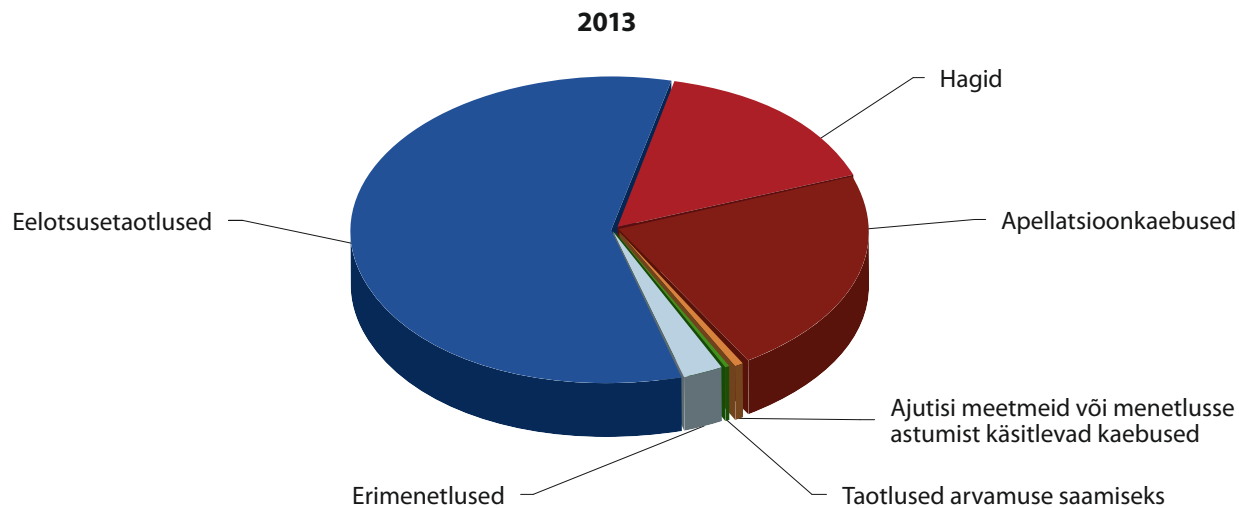
4. Saabunud kohtuasjad. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Belgia	13	11	7	2	3
Bulgaaria				3	3
Tšehhi Vabariik	4	2	5		
Taani		1	3		
Saksamaa	5	7		7	4
Eesti	5	7	1		3
Iirimaa	6	4	4	2	
Kreeka	12	14	4	2	4
Hispaania	11	8	7	4	1
Prantsusmaa	8	9	7	5	2
Horvaatia					
Itaalia	16	6	7	5	5
Küpros	3	1	1	2	1
Läti					
Leedu				1	
Luksemburg	5	8	2	1	1
Ungari	1	3		4	1
Malta	3		1		
Madalmaad	5	5	4	1	1
Austria	7	10	2		1
Poola	11	9	7	12	8
Portugal	17	10	3	3	2
Rumeenia	1				2
Sloveenia		3	1	3	3
Slovakkia	2	3	1	1	2
Soome	1	2	2		3
Rootsi	1	4	2		1
Ühendkuningriik	5	1	2		3
Kokku	142	128	73	58	54

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

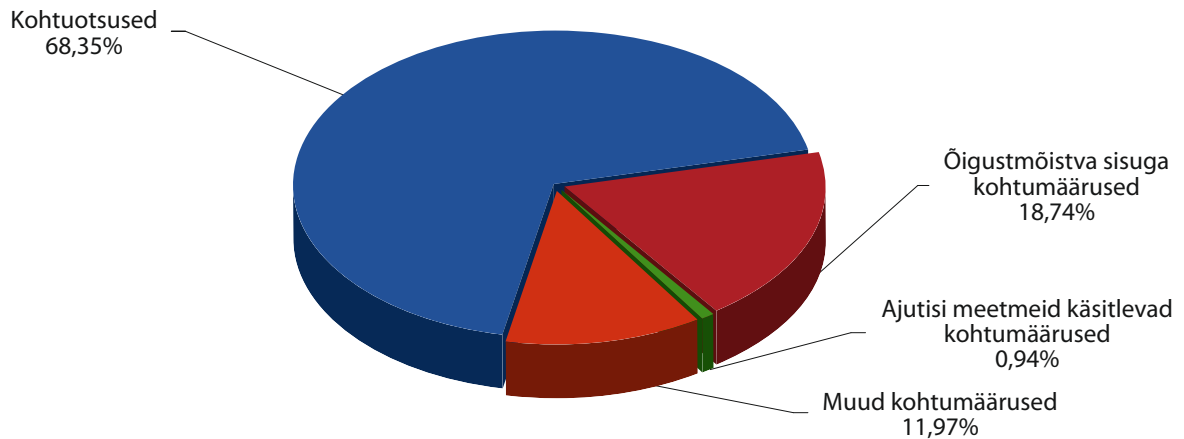
5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Eelotsusetaotlused	259	339	388	386	413
Hagid	215	139	117	70	110
Apellatsioonkaebused	97	84	117	117	155
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	7	4	7	12	5
Taotlused arvamuse saamiseks	1		1		1
Erimenetlused	9	8	8	10	17
Kokku	588	574	638	595	701

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

6. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2013)¹

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused ²	Ajutisi meetmeid käsitlevad määrused ³	Muud kohtumäärused ⁴	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku
Eelotsusetaotlused	276	51		35		362
Hagid	74	1		34		109
Apellatsioonkaebused	82	52	1	6		141
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused			5			5
Taotlused arvamuse saamiseks				1		1
Erimenetlused	2	15				17
Kokku	434	119	6	76		635

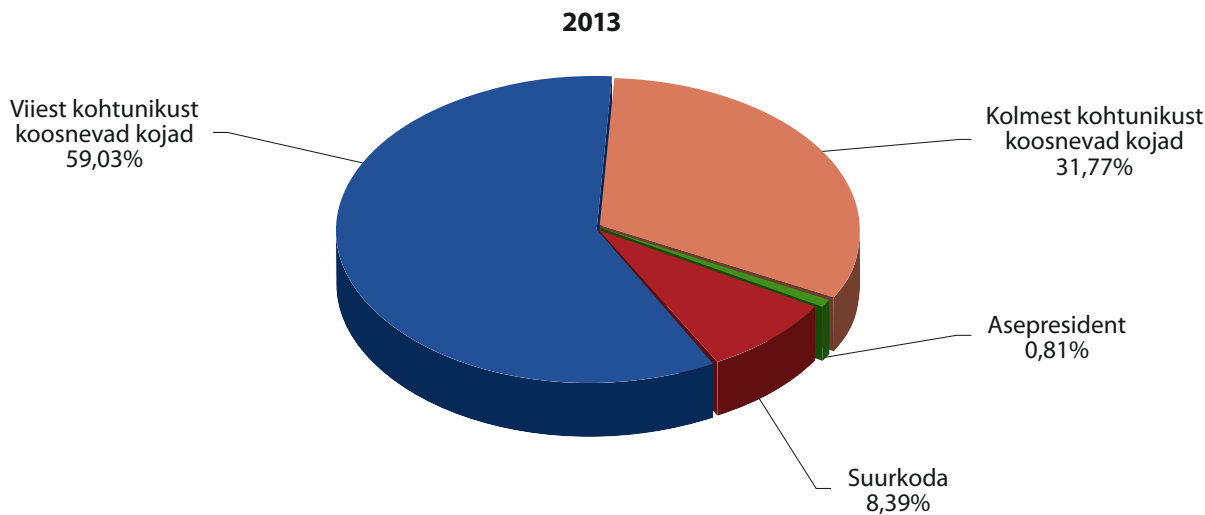
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

³ Kohtumäärused, mis on tehtud ELTL artiklite 278 ja 279 (endised EÜ artiklid 242 ja 243) või ELTL artikli 280 (endine EÜ artikkel 244) või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitleva määruse peale esitatud kaebuse alusel.

⁴ Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu.

7. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2009–2013)¹

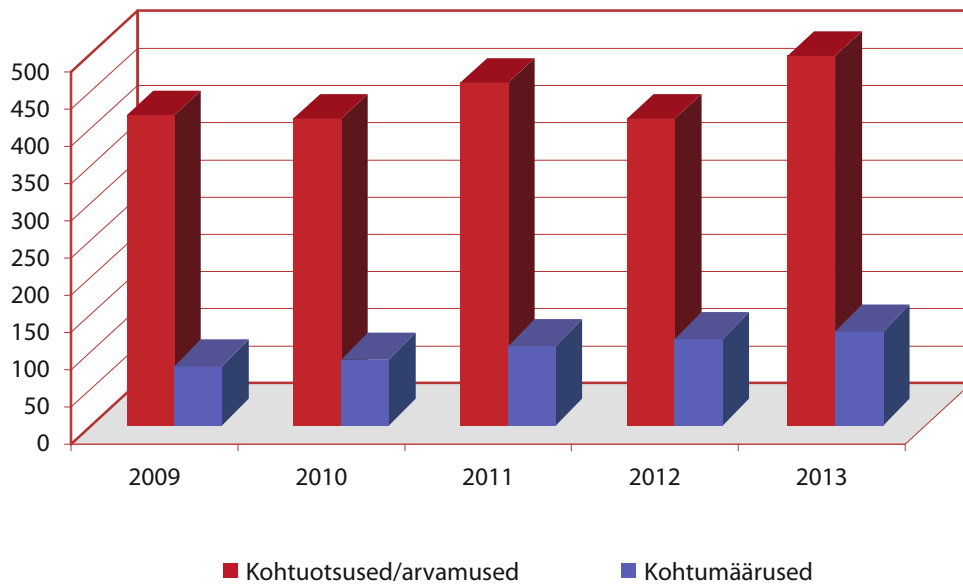

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Täiskogu							1		1	1		1			
Suurkoda	41		41	70	1	71	62		62	47		47	52		52
Viie kohtunikust koosnevad kojad	275	8	283	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	96	70	166	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197
President		5	5		5	5		4	4		12	12			
Asepresident														5	5
Kokku	412	83	495	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

8. *Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2009–2013)*^{1 2}

	2009	2010	2011	2012	2013
Kohtuotsused/arvamused	412	406	444	406	491
Kohtumäärused	83	90	100	117	129
Kokku	495	496	544	523	620

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

9. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Asutamisvabadus	13	17	21	6	13
Brüsseli konventsioon	2				
Energeetika	4	2	2		1
Euroopa Liidu välistegevus	8	10	8	5	4
Hanked			7	12	12
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport				1	
Institutsiooniõigus	29	26	20	27	31
Intellektuaal- ja tööstusomand	31	38	47	46	43
Isikute vaba liikumine	19	17	9	18	15
Juurdepääs dokumentidele			2	5	6
Kapitali vaba liikumine	7	6	14	21	8
Kaubanduspoliitika	5	2	2	8	6
Kaupade vaba liikumine	13	6	8	7	1
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)			1		
Keskkond ²		9	35	27	35
Keskkond ja tarbijakaitse ²	60	48	25	1	
Konkurents	28	13	19	30	43
Liidu kodakondsus	3	6	7	8	12
Liidu õiguse põhimõtted	4	4	15	7	17
Majandus- ja rahapoliitika	1	1		3	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus				3	6
Maksustamine	44	66	49	64	74
Põllumajandus	18	15	23	22	33
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus,...) ³		1	4	3	2
Rahvatervis			3	1	2
Regionaalpoliitika	3	2			
Riigiabi	10	16	48	10	34
Rooma konventsioon	1				
Sotsiaalpoliitika	33	36	36	28	27
Tarbijakaitse ³		3	4	9	19
Teadusuuringud, informatsioon, haridus, statistika		1			
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos				1	1
Teenuste osutamise vabadus	17	30	27	29	16
Tolliliit ja ühine tollitariifistik ⁴	5	15	19	19	11
Transport	9	4	7	14	17
Turism				1	
Tööstuspoliitika	6	9	9	8	15
Uute riikide ühinemine	1		1	2	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	26	24	24	37	46
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	3	6	8	8	12
Õigusaktide ühtlustamine	32	15	15	12	24
Äriühinguõigus	17	17	8	1	4

>>>

	2009	2010	2011	2012	2013
Ühenduste eelarve ³		1			
Ühenduste omavahendid ³	10	5	2		
Ühine kalanduspoliitika	4	2	1		
Ühine tollitariifistik ⁴	13	7	2		
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2	2	3	9	12
EÜ asutamisleping / ELTL	481	482	535	513	602
EL leping	1	4	1		
ESTÜ asutamisleping			1		
Menetlus	5	6	5	7	13
Personalieeskirjad	8	4			5
Privileegid ja immunitetid			2	3	
Muu	13	10	7	10	18
KÕIK KOKKU	495	496	544	523	620

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Rubriik „Keskfond ja tarbijakaitse” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

³ Rubriigid „Ühenduste eelarve” ja „Ühenduste omavahendid” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted”.

⁴ Rubriigid „Ühine tollitariifistik” ja „Tolliliit” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

10. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2013)¹

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Asutamisvabadus	13		13
Energeetika	1		1
Euroopa Liidu välistegevus	4		4
Hanked	8	4	12
Institutsiooniõigus	9	22	31
Intellektuaal- ja tööstusomand	24	19	43
Isikute vaba liikumine	14	1	15
Juurdepääs dokumentidele	4	2	6
Kapitali vaba liikumine	8		8
Kaubanduspoliitika	6		6
Kaupade vaba liikumine	1		1
Keskkond ³	33	2	35
Konkurents	38	5	43
Liidu kodakondsus	11	1	12
Liidu õiguse põhimõtted	4	13	17
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	3	3	6
Maksustamine	67	7	74
Põllumajandus	30	3	33
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus,...) ⁴	2		2
Rahvatervis	1	1	2
Riigiabi	30	4	34
Sotsiaalpoliitika	21	6	27
Tarbijakaitse ³	15	4	19
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1		1
Teenuste osutamise vabadus	14	2	16
Tolliliit ja ühine tollitariifikatsioon ⁵	9	2	11
Transport	16	1	17
Tööstuspoliitika	14	1	15
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	41	5	46
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	12		12
Õigusaktide ühtlustamine	18	6	24
Äriühinguõigus	4		4
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	12		12
EÜ asutamisleping / ELTL	488	114	602

>>>

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Menetlus		13	13
Personalieeskirjad	3	2	5
Muu	3	15	18
KÕIK KOKKU	491	129	620

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

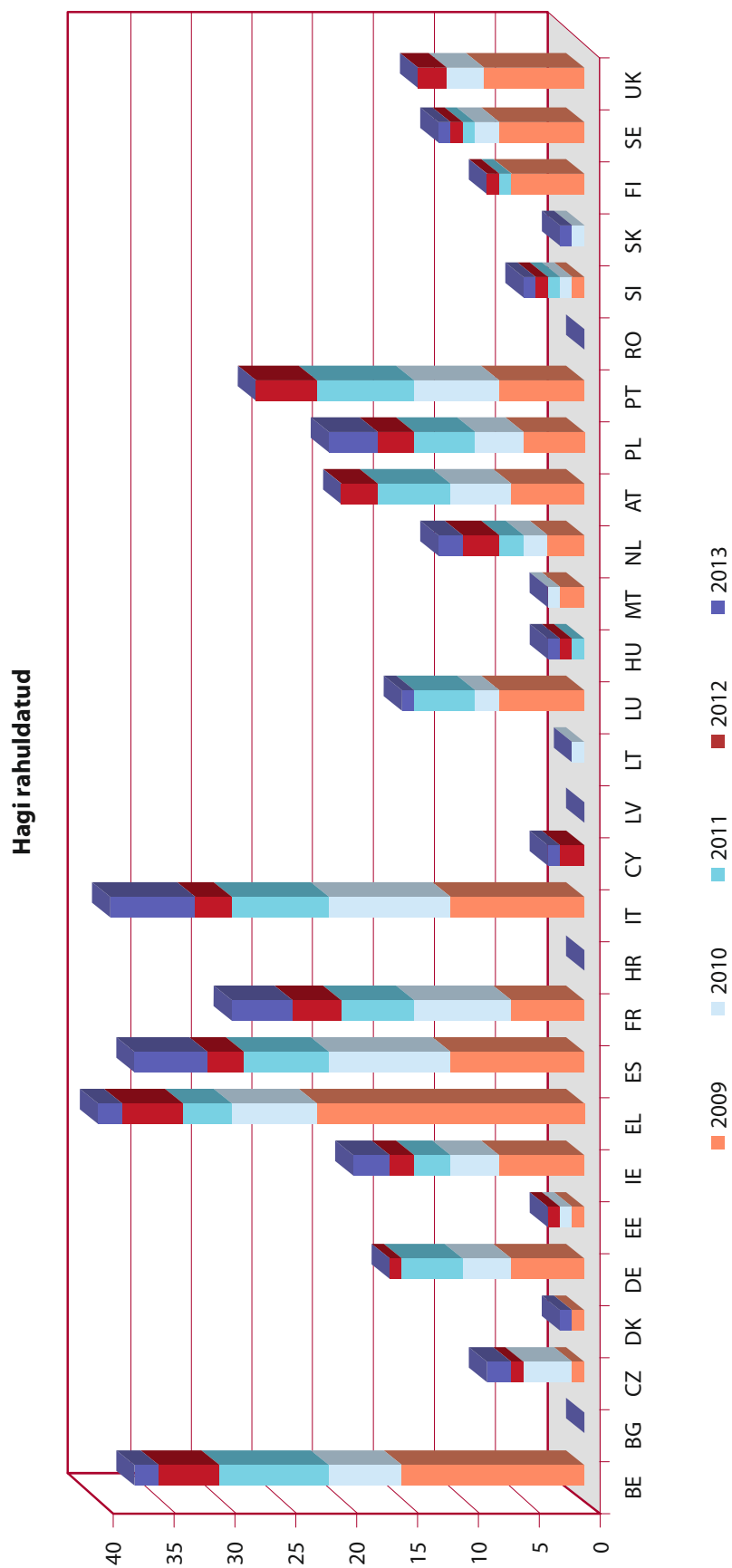
² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

³ Rubriik „Keskfond ja tarbijakaitse” on pärast 1. detsembrist 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

⁴ Rubriigid „Ühenduste eelarve” ja „Ühenduste omavahendid” on pärast 1. detsembrist 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted”.

⁵ Rubriigid „Ühine tollitariifistik” ja „Tolliliit” on pärast 1. detsembrist 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

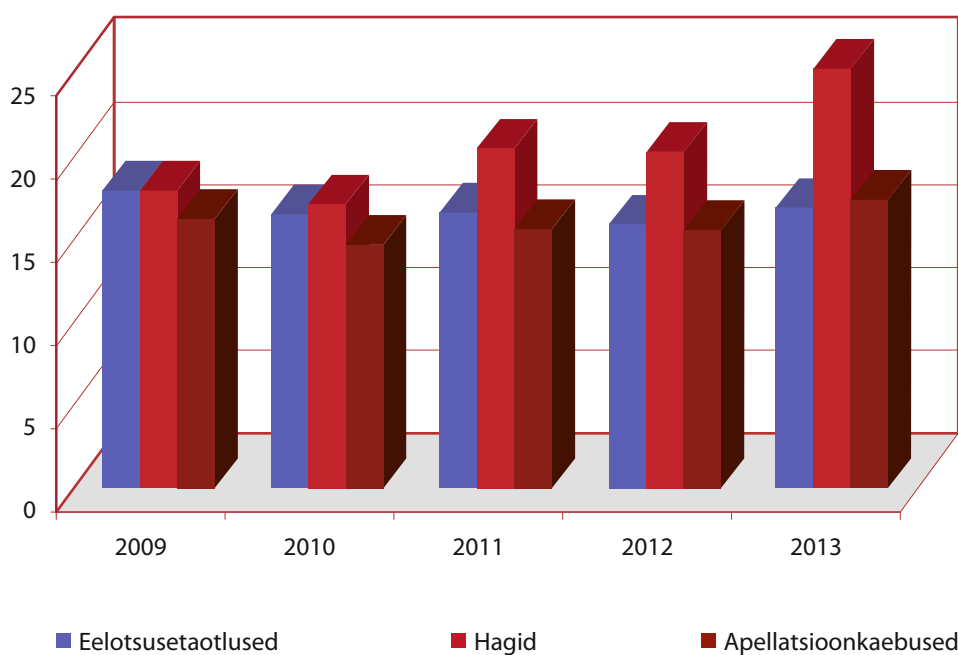
11. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2009–2013)¹

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatus	Rahuldatus	Rahuldamata jäetud	Rahuldatus	Rahuldatus	Rahuldamata jäetud	Rahuldatus	Rahuldatus	Rahuldamata jäetud	Rahuldatus	Rahuldatus	Rahuldamata jäetud	
Belgia	15	1	6	1	9	1	5	1	2	1					
Bulgaaria															
Tšehhi Vabariik	1		4				1		2			2		2	
Taani	1								1			1		1	
Saksamaa	6	2	4	2	5		1	2						2	
Eesti	1		1				1								
Iirimaa	7		4		3		2		3			3		1	
Kreeka	22		7		4		5		2			2		1	
Hispaania	11		10	2	7	1	3		6			6		1	
Prantsusmaa	6		8	2	6		4					5		3	
Horvaatia															
Itaalia	11	4	10		8	1	3		7			7		1	
Küpros						1	2		1			1			
Läti															
Leedu			1												
Luksemburg	7		2		5				1			1		1	
Ungari					1	1	1					1			
Malta	2		1	1		1									
Madalmaad	3		2	1	2		3	1	2			2		2	
Austria	6		5		6		3							1	
Poola	5		4	1	5		3		4			4		2	
Portugal	7	1	7	1	8	1	5							1	
Rumeenia						1									
Sloveenia	1		1		1		1		1			1			
Slovakkia			1			1								2	
Soome	6	1			1		1							1	
Rootsi	7		2		1		1					1		1	
Ühendkuningriik	8	1	3	1			2							1	
Kokku	133	10	83	12	72	9	47	5	40	23					

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

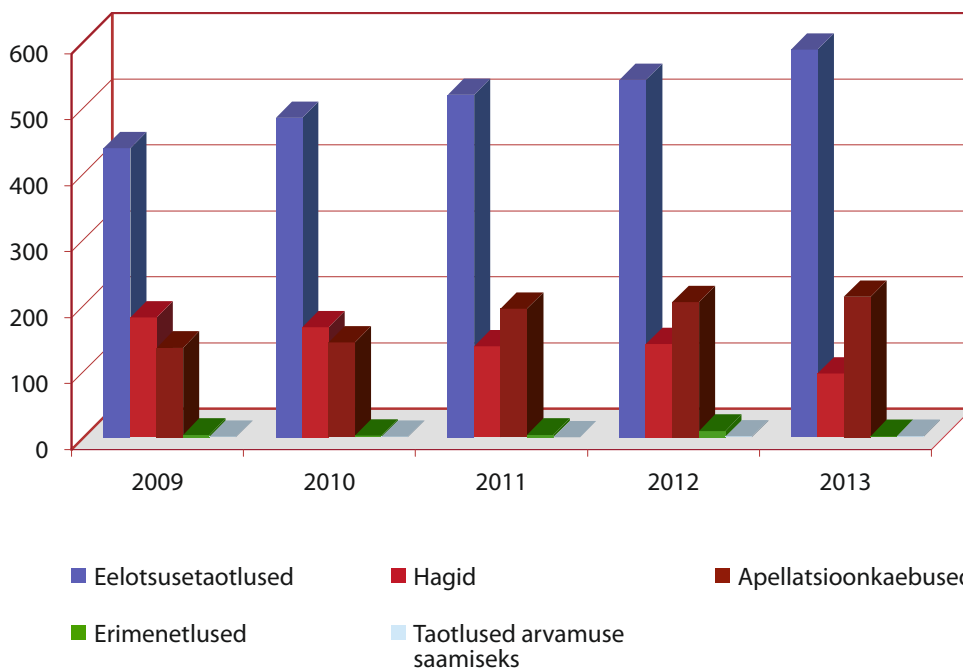
12. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused) (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Eelotsusetaotlused	17,0	16,1	16,3	15,6	16,3
Eelotsuse kiirmenetlused	2,6	2,2	2,5	1,9	2,2
Hagid	17,1	16,7	20,3	19,7	24,3
Apellatsioonkaebused	15,5	14,0	15,1	15,2	16,6

¹ Menetlusaja arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või menetlustoiming; arvamus-
sed; erimenetlused (st tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale,
kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi
teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus ja immuniteedivaldkonna
kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtu-
asja Üldkohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutisi meetmeid ja me-
netluse astumist käsitlevad kaebused.

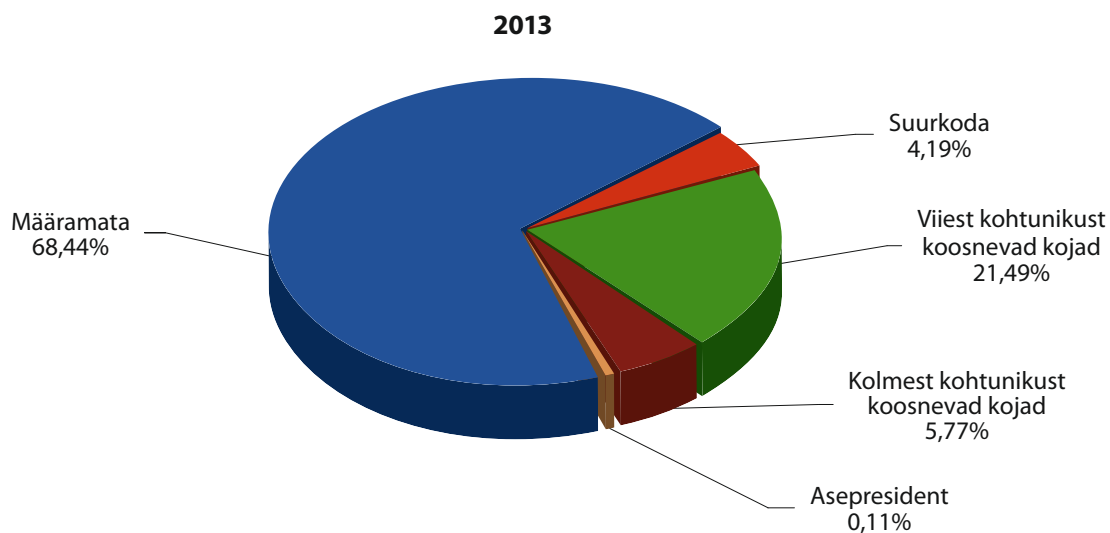
13. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Eelotsusetaotlused	438	484	519	537	574
Hagid	170	167	131	134	96
Apellatsioonkaebused	129	144	195	205	211
Erimenetlused	4	3	4	9	1
Taotlused arvamuse saamiseks	1	1		1	2
Kokku	742	799	849	886	884

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

14. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Täiskogu		1			
Suurkoda	65	49	42	44	37
Viie kohtunikust koosnevad kojad	169	193	157	239	190
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	15	33	23	42	51
President	3	4	10		
Asepresident				1	1
Määramata	490	519	617	560	605
Kokku	742	799	849	886	884

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

15. Muu. Kiirendatud menetlused (2009–2013)

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Hagid				1			1			
Eelotsusetaotlused	1	3	4	8	2	7	1	4		14
Apellatsioonkaebused		1				5		1		
Erimenetlused		1								
Kokku	1	5	4	9	2	12	2	5		14

16. Muu. Eelotsuse kiirmenetlused (2009–2013)

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Politsei- ja õiguslane koostöö kriminaalasjades		1								
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2		5	4	2	5	4	1	2	3
Kokku	2	1	5	4	2	5	4	1	2	3

17. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2013)¹

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Kohtulahendi sisu	
			Kohaldamata jätmine	Kohaldamine
Juurdepääs dokumentidele		2	2	
Konkurents		1	2	
Rahvatervis		1	1	
Riigiabi		1		
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1		1	
KÕIK KOKKU	1	5	6	

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

18. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2013). Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹						Kohtuotsused/ arvamused ²
	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	
1953		4				4	
1954		10				10	2
1955		9				9	2
1956		11				11	2
1957		19				19	2
1958		43				43	10
1959		46			1	47	5
1960		22			1	23	2
1961	1	24			1	26	1
1962	5	30				35	2
1963	6	99				105	7
1964	6	49				55	4
1965	7	55				62	4
1966	1	30				31	2
1967	23	14				37	
1968	9	24				33	1
1969	17	60				77	2
1970	32	47				79	
1971	37	59				96	1
1972	40	42				82	2
1973	61	131				192	6
1974	39	63				102	8
1975	69	61			1	131	5
1976	75	51			1	127	6
1977	84	74				158	6
1978	123	146			1	270	7
1979	106	1218				1324	6
1980	99	180				279	14
1981	108	214				322	17
1982	129	217				346	16
1983	98	199				297	11
1984	129	183				312	17
1985	139	294				433	23
1986	91	238				329	23
1987	144	251				395	21

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
Kokku	8282	8827	1578	106	22	18 815	356	9797

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.² Netoarvud.

19. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2013). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7									1		39
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		69
1976	11				28					8		12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18		19					1		11									8		106
1980	14			2	24		3			14		19							17									6		99
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39		18							21									4		129
1983	9			4	36		2			15		7							19									6		98
1984	13			2	38		1			34		10							22									9		129
1985	13				40		2			45		11				6			14									8		139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16	265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
Kokku	739	65	34	155	2050	15	72	166	313	886		1227	5	30	23	83	84	2	879	429	60	116	63	5	24	83	111	561	2	8282

¹ Kohtuasi C-265/00: *Campina Melkunie (Cour de justice Benelux vs. Benelux Gerechtshof)*.
Kohtuasi C-196/09: *Miles jt (Euroopa koostööde pretensioonide nõukogu)*.

20. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2013). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	28	
	Cour de cassation	90	
	Conseil d'État	68	
	Muud kohtuasutused	553	739
Bulgaaria	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	10	
	Muud kohtuasutused	54	65
Tšehhi Vabariik	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	2	
	Nejvyšší správní soud	16	
	Muud kohtuasutused	16	34
Taani	Højesteret	33	
	Muud kohtuasutused	122	155
Saksamaa	Bundesverfassungsgericht		
	Bundesgerichtshof	184	
	Bundesverwaltungsgericht	109	
	Bundesfinanzhof	295	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	75	
	Muud kohtuasutused	1361	2050
Eesti	Riigikohus	5	
	Muud kohtuasutused	10	15
Läti	Supreme Court	23	
	High Court	23	
	Muud kohtuasutused	26	72
Kreeka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	51	
	Muud kohtuasutused	105	166
Hispaania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	49	
	Muud kohtuasutused	263	313
Prantsusmaa	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	107	
	Conseil d'État	83	
	Muud kohtuasutused	695	886
Horvaatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		

>>>

			Kokku
Itaalia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	119	
	Consiglio di Stato	101	
	Muud kohtuasutused	1005	1227
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muud kohtuasutused	1	5
Läti	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused	9	30
Leedu	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	9	
	Vyriausiasis administracinis teismas	7	
	Muud kohtuasutused	6	23
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Muud kohtuasutused	51	83
Ungari	Kúria	15	
	Fővárosi Ítéltábla	4	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Muud kohtuasutused	63	84
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muud kohtuasutused	2	2
Madalmaad	Hoge Raad	239	
	Raad van State	95	
	Centrale Raad van Beroep	58	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	148	
	Tariefcommissie	35	
	Muud kohtuasutused	304	879
Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	98	
	Verwaltungsgerichtshof	76	
	Muud kohtuasutused	250	429
Poola	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	6	
	Naczelny Sąd Administracyjny	24	
	Muud kohtuasutused	30	60
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	3	
	Supremo Tribunal Administrativo	51	
	Muud kohtuasutused	62	116

>>>

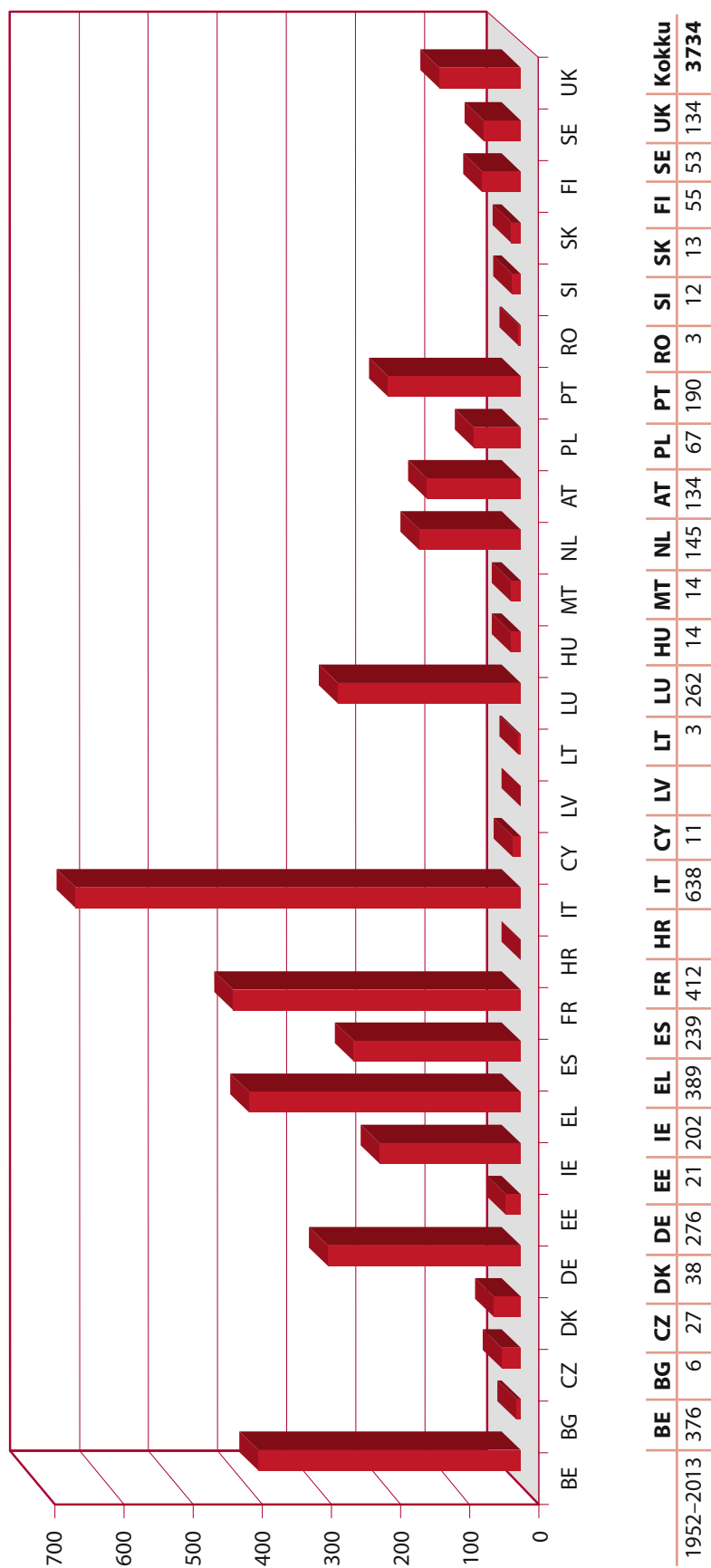
			Kokku
Rumeenia	Înalta Curte de Casație și Justiție	6	
	Curtea de Apel	31	
	Muud kohtuasutused	26	63
Sloveenia	Ustavno sodišče		
	Vrhovno sodišče	2	
	Muud kohtuasutused	3	5
Slovakkia	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	9	
	Muud kohtuasutused	15	24
Soome	Korkein oikeus	13	
	Korkein hallinto-oikeus	42	
	Työtuomioistuin	3	
	Muud kohtuasutused	25	83
Rootsi	Högsta Domstolen	17	
	Högsta förvaltningsdomstolen	5	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Muud kohtuasutused	81	111
Ühendkuningriik	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	73	
	Muud kohtuasutused	443	561
Muud	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Euroopa koolide pretensioonide nõukogu ²	1	2
Kokku			8282

¹ Kohtuasi C-265/00: *Campina Melkunie*.

² Kohtuasi C-196/09: *Miles jt.*

21. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2013). Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid

1952–2013

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2013. aastal

President Marc Jaeger

2013. aasta olulisemad sündmused olid Horvaatia Vabariigi ühinemine Euroopa Liiduga ja esimese Horvaatia kohtuniku, V. Tomljenovići liitumine Üldkohtu koosseisuga 4. juulil 2013. Enne seda nimetati kohtunikuks C. Wetter, kes astus 18. märtsil 2013 ametisse N. Wahli asemel, kes nimetati 28. novembril 2012 Euroopa Kohtu kohtujuristik. Lisaks, pärast J. Azizi (Üldkohtu kohtunik alates 1995. aastast), V. Vadapalase (Üldkohtu kohtunik alates 2004. aastast), S. Soldevila Fragoso ja L. Truchot' (mõlemad Üldkohtu kohtunikud alates 2007. aastast) ning K. O'Higgins (Üldkohtu kohtunik alates 2008. aastast) lahkumist nimetati 16. septembril 2013 nende asemel vastavalt ametisse V. Kreuschitz, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, S. Gervasoni ja A. M. Collins. Pärast K. Jürimäe ametist lahkumist (Üldkohtu kohtunik alates 2004. aastast) ja tema nimetamist Euroopa Kohtu kohtunikuks astus 23. oktoobril 2013 Üldkohtus ametisse L. Madise.

See ulatuslik koosseisu uuendamine (mis puudutas neljandikku kohtu koosseisust) näitab veelkord, kui iseloomulik on ebastabiilsus Üldkohtule, kellel tuli hakkama saada väljakutsega integreerida kaheksa uut liiget kohtu 28-liikmelise koosseisuga. Kuigi need asjaolud võivad mõjuda värskendavalt, ei jäta nad mõjutamata kohtu tegevust 2014. aastal.

2013. aastal, mis oli kohtu koosseisu iga kolme aasta järel uuendamise aasta, valiti ka president ja esimest korda asepresident, kelleks sai H. Kanninen, ning kodade esimehed E. Martins Ribeiro, S. Papasavvas, M. Prek, A. Dittrich, S. Frimodt Nielsen, M. van der Woude, D. Gratsias ja G. Berardis. Moodustati uus üheksas koda, et tõsta veelgi kohtu tulemuslikkust.

Statistika seisukohast oli 2013. aasta väga kõnekas. Üldkohus näitas ühest küljest kolmandat aastat järjest suuremat võimekust kohtuasjade lahendamisel, mis tulenes elluviidud kohtusisestest reformidest ja tema töömeetodite pidevast tõhustamisest. 2013. aastal suudeti seega lahendada 702 kohtuasja (hoolimata olulistest organisatsioonilistest raskustest, mis olid seotud kohtu koosseisu iga kolme aasta järel uuendamisega), millega kolmel viimasel aastal lahendatud kohtuasjade arv kasvas keskmiselt 700 kohtuasjani. Võrdluseks niipalju, et sama keskmine näitaja oli 2008. aastal ligi 480 kohtuasja. Viie aasta piires võimaldas tõhususe kasv tõsta kohtu produktiivsust 45% võrra. Teisest küljest saavutas saabunud kohtuasjade arv ajaloolise rekordi, milleks on 790 uut kohtuasja ehk 30% rohkem võrreldes 2012. aastaga. See kinnitab niisiis eriti ilmekalt üldist tendentsi, mis puudutab Üldkohtule esitatud kohtuasjade arvu kasvu, eelkõige intellektuaalomandi valdkonnas. Sellest tuleneb, et pooleliolevate kohtuasjade arv on oluliselt kasvanud ja ületab nüüd 1300 kohtuasja piiri (1325). Lõpuks tuleb rõhutada menetlusaja kohta, mida iseloomustas – kõiki kohtuasju arvesse võttes (see on koos määrusega lahendatud kohtuasjadega) – umbes 10% üldine pikenemine (mis tõttu see menetlusaeg ulatub nüüd 26,9 kuuni), et kohtuotsusega lahendatud kohtuasjade puhul võib täheldada umbes ühekuulist lühenemist võrreldes 2012. aastaga, mis teeb keskmiseks menetlusajaks 30,6 kuud.

Nende erinevate asjaolude analüüsimisel selgub, et kuigi Üldkohtu tõhususe tõstmisele suunatud tegevus on kandnud vilja, ei suuda ta siiski kontrollida ei oma koosseisu stabiilsust ega töökoorust. Seega tuleb liidu pädevatel ametiasutustel rohkem kui kunagi varem teadvustada absoluutset vajadust anda Üldkohtule vahendid, mis võimaldaksid tal täita oma põhjapanevat ülesannet, see on tagada õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, mis seab liidu kohtule nõudmised nii kohtuliku kontrolli kvaliteedi ja intensiivsuse kui ka menetlusaja osas.

Üldkohtu kodukorra uuesti sõnastamine, mis saadetakse Euroopa Liidu Nõukogule 2014. aasta alguses, aitab ajakohastada tema menetlusnorme ja muuta tema töö veelgi tõhusamaks. Siiski on selge, et see ei saa olla vastus, mis aitaks lahendada kohtu õigusemõistmise võimekuse ja temale esitatud kohtuasjade hulga vahelist vastuolu.

Järgnevatel lehekülgedel on esitatud ülevaade, mis on paratamatult valikuline, kohtupraktika arengust, mis iseloomustab 2013. aastat ja mis näitab, kui oluline on ühtse õiguse alusel hagnosis lahendava Euroopa kohtu roll, seda nii majanduslikust küljest kui ka sellistes valdkondades nagu rahvatervis, ühine välis- ja julgeolekupoliitika või keskkond.

I. Seaduslikkust puudutavad vaidlused

ELTL artikli 263 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

1. Mõiste „akt, mille peale võib esitada hagi“

Kohtuasjas *European Dynamics Luxembourg jt vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (12. septembri 2013. aasta määrus kohtuasjas T-556/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli Üldkohtul võimalus teha otsus küsimuse kohta, kas avatud hankemenetluses tehtud Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) (edaspidi „ühtlustamisamet“) juhataja otsus, millega asjaomane hankeleping sõlmiti teiste pakkujatega, kujutab endast akti, mille peale võib esitada tühistamishagi; ühtlustamisamet vaidles sellele vastu.

Üldkohus rõhutas esmalt, et ELTL artikli 263 esimese lõigu teine lause lisas esmasele õigusele uue sätte, mille kohaselt Euroopa Liidu Kohus kontrollib ka liidu nende organite või asutuste õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele. Selle sättega sooviti täita olulist lünka varasema EÜ artikli 230 esimese lõigu sõnastuses, muutes sõnaselgelt võimalikuks liidu kohtule hagi esitamise lisaks liidu institutsioonide õigusaktidele ELL artikli 13 tähenduses ka liidu muude organite ja asutuste õiguslikult siduvate õigusaktide peale. Olgu märgitud, et määruse (EÜ) nr 207/2009¹ artikli 115 lõike 1 kohaselt on ühtlustamisamet liidu organ ELTL artikli 263 esimese lõike teise lause tähenduses. Järelikult on Üldkohus pädev vaatama läbi hagnosis ühtlustamisameti toimingute peale, nende hulgas ühtlustamisameti juhataja hangete valdkonnas tehtud toimingute peale, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele.

Üldkohus tuletas seejärel meelde, et määruse nr 207/2009 artikli 122 lõige 1 sätestab, et „[k]omisjon kontrollib ühtlustamisameti juhataja nende toimingute seaduslikkust, mille suhtes ühenduse õigusaktides ei ole ette nähtud mingit seaduslikkuse järelevalvet“. Seega on selle sätte kohaldamise tingimus sõnaselgelt ühtlustamisameti juhataja toimingute seaduslikkuse järelevalve puudumine mõne muu asutuse poolt. Samas leiab Üldkohus, et ta kujutab endast „muud asutust“, kuna ta teostab kõnealust seaduslikkuse järelevalvet. ELTL artikli 263 jõustumisega kaotas eesmärk – mis seisnes selles, et kasutada Euroopa Komisjoni otsust, et liidu asutuste ja organite toimingud oleks vähemalt kaudselt Euroopa Kohtu järelevalve all – oma mõtte ega saa õigustada määruse nr 207/2009 artikli 122 kohase menetluse väidetavat kohustuslikkust liidu kohtusse pöördumise eeletapina.

¹ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT L 78, lk 1).

2. Mõiste „üldkohaldatav akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid“

2013. aastal täpsustas Üldkohus oluliselt mõistet „üldkohaldatav akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid“ ETL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses.

5. veebruari 2013. aasta määruses kohtuasjas T-551/11: *BSI vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), mille ese oli nõue tühistada rakendusmäärus (EL) nr 723/2011², millega laiendatakse määrusega (EÜ) nr 91/2009³ kehtestatud dumpinguvastaseid meetmeid, märkis Üldkohus pärast seda, kui ta oli kindlaks teinud, et vaidlustatud määrus on üldkohaldatav akt ETL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses, et mõiste „akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid“ analüüsi käigus tuleb arvesse võtta ETL artikli 263 neljandat lõiku. Selle eesmärk on võimaldada füüsilisel või juriidilisel isikul vaidlustada üldkohaldatavaid akte, mis puudutavad teda otseselt ja mis ei sisalda rakendusmeetmeid, vältides nii olukordi, et see isik peaks kohtusse pöördumise võimaluse kasutamiseks seadust rikkuma.

Üldkohus leidis kõnesolevas asjas, et kuna hagejale liikmesriigi pädevate tolliasutuste poolt edastatud otsused olid igal juhul vastu võetud vaidlustatud määruse alusel, siis sisaldas viimati nimetatud õigusakt rakendusmeetmeid ETL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Seda järeldust ei sea kahtluse alla nimetatud sätte eesmärk, kuna hageja võis põhimõtteliselt vaidlustatud määruse siseriiklikud rakendusmeetmed vaidlustada ja väita seoses sellega liikmesriigi kohtus, et see on ebaseaduslik; liikmesriigi kohtud võivad enne otsuse tegemist tugineda ETL artiklile 267 ilma, et vaidlustatud määrust oleks enne pidanud olema rikutud. Sama kehtib ka hageja selle argumendi kohta, milles ta väidab, et tema subjektiivsete õiguste kaitset on kahjustatud, kuna ETL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluse esitamise võimalus ei taga tema täielikku ja tõhusat kohtulikku kaitset. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei või liidu kohtud nimelt ilma, et nad ületaksid oma pädevust, tõlgendada tingimust, mille kohaselt isik võib määruse vaidlustada selliselt, et see jätab aluslepingus sõnaselgelt ette nähtud tingimused arvesse võtmata, ja seda isegi tõhusa kohtuliku kaitse õigust arvesse võttes.

Üldkohtul oli samuti võimalus tõlgendada seda mõistet 7. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-93/10: *Bilbaina de Alquitranes jt vs. ECHA* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), mille ese oli nõue tühistada Euroopa Kemikaaliameti (ECHA) otsus, millega aine „pigi, kivisöetõrv, kõrgtemperatuurine“ määratleti väga ohtliku ainena, mis vastab määruse (EÜ) nr 1907/2006⁴ artikli 57 punktides a, d ja e sätestatud tingimustele.

Üldkohus tuletas meelde, et mõistet „üldkohaldatav akt“ ETL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab kõiki üldkohaldatavaid akte, välja arvatud seadusandlikke akte. Sellega on tegemist sellise otsuse puhul nagu kõnesolevas asjas. Taoline otsus on üldkohaldatav, kuivõrd seda kohaldatakse objektiivselt määratletud olukordades ja see toob kaasa õiguslikke

² Nõukogu 18. juuli 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 723/2011, millega laiendatakse teatavate Hiina Rahvavabariigist pärit rauast või terasest kinnitusdetailide impordi suhtes määrusega (EÜ) nr 91/2009 kehtestatud lõplikku dumpinguvastast tollimaksu Malaisiast lähetatud teatavate rauast või terasest kinnitusdetailide impordile, olenemata sellest, kas need deklareeritakse Malaisiast pärinevatena või mitte (ELT L 194, lk 6).

³ Nõukogu 26. jaanuari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 91/2009, millega kehtestatakse lõplik dumpinguvastane tollimaks teatavate Hiina Rahvavabariigist pärit rauast või terasest kinnitusdetailide impordi suhtes (ELT L 29, lk 1).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaalide Agentuur ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, lk 1).

tagajärgi üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute ringile, see tähendab kõigile füüsilistele ja juriidilistele isikutele, kes kuuluvad määruse nr 1907/2006 artikli 31 lõike 9 punkti a kohaldamisalasse. Lisaks ei ole vaidlustatud otsus seadusandlik akt, sest seda ei ole vastu võetud ELTL artikli 289 lõigetes 1–3 ette nähtud seadusandlikus tavamenetluses ega seadusandlikus erimenetluses. Viimaks ei sisalda määruse nr 1907/2006 artikli 59 alusel vastu võetud vaidlustatud akt rakendusmeetmeid, kuna aine määratlemine väga ohtliku ainena tekitab teatamiskohustuse, ilma et oleks vaja võtta muid meetmeid.

Üldkohus märkis lisaks, et ELTL artikli 263 esimeses lõigus on sõnaselgelt nimetatud liidu organeid või asutuste selliste õigusaktide seaduslikkuse kontrolli, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele. Aluslepingu koostajate kavatsus oli seega allutada ka kemikaali ameti kui liidu organi aktid üldjuhul liidu kohtu kohtulikule kontrollile. Lisaks ei välista määruse nr 1907/2006 artikli 75 lõikest 1 tulenev kemikaali ameti ülesanne ehk määruse nr 1907/2006 tehniliste, teaduslike ja haldusalaste aspektide juhtimine ja mõningatel juhtudel ka nende teostamine ning nimetatud aspektidega seotud järjepidevuse tagamine liidu tasandil, et tal on õigus võtta vastu üldkohaldatavaid akte.

Lõpetuseks käsitles kohtuasi *Altadis vs. komisjon* (9. septembri 2013. aasta määrus kohtuasjas T-400/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) nõuet tühistada osaliselt komisjoni otsus, millega tunnistati siseturuga kokkusobimatuks selline abikava, mis võimaldas firmaväärtuse amortiseerimist välismaises äriühingus osaluse omandamisel. Komisjon viitas mitmele vaidlustatud otsuse alusel vastu võetavale siseriiklikule rakendusmeetmele, eelkõige vaidlusaluse kava kehtetuks tunnistamisele liikmesriigi seadusandja poolt, vaidlusaluse kava alusel ebaseaduslikult antud abi tagasinõudmisele abisaajatelt maksuameti poolt ning samuti maksusoodustuste lubamisele või nende andmisest keeldumisele sama ameti poolt.

Üldkohus märkis, et ELTL artikli 288 neljanda lõigu kohaselt on selline otsus, nagu on kõne all käesolevas asjas, kohustuslik kõikides oma osades üksnes selles nimetatud adressaatide suhtes. Seega on kohustus keelduda vaidlusaluse korra alusel abi andmisest, kohustus tühistada antud maksusoodustused ja kohustus tagasi nõuda selle kava alusel antud abi liikmesriigi jaoks vaidlustatud otsuse, mille adressaadiks ta ise on, kohustuslikud õiguslikud tagajärjed. Vaidlustatud otsusest ei tulene seevastu selliseid õiguslikke tagajärgi vaidlusaluse kava alusel abi saanud isikutele. Vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1 ei määratle vaidlusaluse kava siseturuga kokkusobimatuse tagajärgi iga selle kava alusel abi saanud isiku suhtes, kuna see kokkusobimatuks tunnistamine iseenesest ei too kaasa nende abisaajate suhtes mingit keeldu ega ettekirjutust. Lisaks sellele ei ole kokkusobimatuse mõju ilmtingimata ühesugune iga vaidlusaluse kava alusel abi saaja suhtes. Kokkusobimatuse tagajärjed peavad olema samuti individualiseeritud pädevate siseriiklike ametiasutuste antud õigusaktiga, näiteks maksuteatega, mis on vaidlustatud otsuse artikli 1 lõike 1 rakendusmeede ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Seoses sellega ei oma tähtsust, et asjaomasel liikmesriigil ei olnud vaidlustatud otsuse rakendamisel mingit kaalutlusõigust, sest kui kaalutlusõiguse puudumine on selline kriteerium, mida tuleb kontrollida enne selle kindlakstegemist, kas on täidetud tingimus, et akt puudutab hagejat otseselt, siis see, kas tegemist on aktiga, mis ei sisalda rakendusmeetmeid, on otsest puutumust puudutavast kriteeriumist eraldi seisev tingimus.

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

1. Üldsätted

a. Kaebus. Uuesti läbivaatamine

Liidetud kohtuasjad *BVGD vs. komisjon* (11. juuli 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-104/07 ja T-339/08, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) võimaldasid Üldkohtul teha otsuse komisjoni võimaluse kohta alustada pärast kaebuse rahuldamata jätmise otsust selle otsuse aluseks olevate asjaolude uuesti läbivaatamiseks täiendavat menetlust. Nende kohtuasjade aluseks oli Belgische Vereniging van handelaars in- en uitvoerders geslepen diamanti (*BVGD*), Belgia töödeldud teemantidega kauplejate ühenduse kaebus komisjonile selles sektoris tegutseva äriühingu vastu. *BVGD* väitis, et nimetatud äriühingu poolt oma klientidega sõlmitud lepingud, mis puudutasid töötlemata teemantide kauplemissüsteemi kehtestamist, olid vastuolus ELTL artiklitega 101 ja 102. Pärast nimetatud kaebuse rahuldamata jätmist põhjendusega, et selle läbivaatamiseks puudub ühenduse huvi, otsustas komisjon 11. juuli 2007. aasta kohtuotsuse *Alrosa vs. komisjon*⁵ alusel, mille Üldkohus oli vahepeal teinud, see kaebus uuesti läbi vaadata, alustades sel eesmärgil täiendavat menetlust.

Analüüsides hageja argumenti, mille kohaselt komisjonil on õigus otsuseid uuesti läbi vaadata ainult siis, kui need kehtestavad kohustuse või sanktsiooni – millega kõnesoleval juhul tegemist ei olnud –, tuletas Üldkohus meelde, et juba alates Euroopa Kohtu esimestest kohtuotsustest on tunnustust leidnud liikmesriikide õigusest tulenev õiguse üldpõhimõte, mille kohaselt ametiasutustel on õigus halduse üksikakte uuesti läbi vaadata ja neid vajadusel tühistada. Subjektiivseid õigusi tekitanud õigusvastase haldusakti tagasiulatuv tühistamine on nimelt lubatud eeldusel, et nimetatud akti andnud institutsioon järgib tingimusi, mis puudutavad mõistlikku tähtaega ja õiguspäraseid ootusi, mis tekkisid soodustatud isikul, kes võis tugineda selle akti õiguspärasusele.

Komisjonile ei saa lisaks ette heita, et ta ei tühistanud esialgset rahuldamata jätmise otsust, et võtta seejärel vastu uus rahuldamata jätmise otsus, kuna selline tühistamine oleks vastuolus kohtupraktikaga, mis puudutab haldusaktide tagasiulatuvat tühistamise üldpõhimõtet. Isegi kui asjamine haldusakt ei tekita nimelt subjektiivseid õigusi, nagu on tegemist kaebuse rahuldamata jätmise otsuse puhul, lubab liidu kohus hea halduse ja õiguskindluse põhimõtetele tuginedes tagasiulatuvalt tühistada ainult ebaseaduslikke akte. Kuna ebaseaduslikuks tunnistati ainult üks rahuldamata jätmise otsuse põhjendus, mis tühistati hiljem eespool viidatud kohtuotsusega *Alrosa vs. komisjon*, sai täiendav menetlus puudutada ainult seda põhjendust ja rahuldamata jätmise otsuse oleks saanud tagasiulatuvalt tühistada ainult siis, kui komisjon oleks järeldanud vaidlusaluse kokkuleppe sõlminud äriühingute kaasamata jätmisest, et seda kokkulepet on vaja täiendavalt kontrollida, kuna nimetatud ebaseaduslikkus mõjutab rahuldamata jäetud kaebuse lahendamist. Minnes seda teed, ei ole komisjon segamini ajanud tagantjärele tühistamist puudutavaid asjaolusid ja asja sisulisi aspekte, mida iseloomustab piisava ühendusepoolse huvi olemasolu puudumine, vaid ta ainult kontrollis, kas kõnesolevas asjas esineb akti tagasiulatuvalt tühistamiseks nõutav tingimus – nimelt, et see on ebaseaduslik.

b. Kontrollimised. Kontrollimiste korra seaduslikkus (määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 20 lõige 4)

Liidetud kohtuasjades *Deutsche Bahn jt vs. komisjon* (6. septembri 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-289/11, T-290/11 ja T-521/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaeva-

⁵ Kohtuasi T-170/06, EKL 2007, lk II-2601.

tud) tekkis Üldkohtul võimalus hinnata määruse (EÜ) nr 1/2003⁶ artikli 20 lõikega 4 kehtestatud kontrollimiste korra seaduslikkust mitme hagi menetlemisel, mis olid esitatud raudteeliikluse sektorit puudutava komisjoni otsuse peale, millega kohustati hagejaid kontrollimistele alluma. Hagejad väitsid, et vaidlusalused otsused ei austanud asukoha puutumatuse põhimõttega ette nähtud tagatist, kuna nad olid vastu võetud kohtu eelneva loata. Nad esitasid seoses sellega samuti väite, mis käsitles seda, et määruse nr 1/2003 eespool nimetatud säte on ebaseaduslik.

Määruse nr 1/2003 artikli 20 lõikega 4 komisjonile antud kontrollipädevuse teostamine ettevõtja suhtes kujutab endast ilmselget sekkumist selle ettevõtja õigusesse oma eraelu, oma asukoha ja kirjavahetuse puutumatusele. Määruses nr 1/2003 ja eelkõige selle artikli 20 lõikes 4 kehtestatud kord sisaldab siiski adekvaatseid ja piisavaid tagatist, mis seavad neile võimuvolitustele viie tagatiste kategooria abil piisavalt ranged piirangud, mis võivad kompenseerida kohtu eelneva loa puudumist. Üldkohus oli seisukohal, et sellega, kuidas määrusega nr 1/2003 kehtestatud korda kõnesoleval juhul rakendati, oli tagatud, et viis eelmainitud tagatiste kategooriat kehtivad. Nimelt sisaldasid kontrollimise määramise otsused määruse nr 1/2003 artikli 20 lõikes 4 ette nähtud elemente.

Esiteks tuleb kontrollimise määramise otsuses täpsustada kontrollimise objekt ja eesmärk, määrata selle alguskuupäev ning märkida määruse nr 1/2003 artiklites 23 ja 24 ette nähtud sanktsioonid ja õigus otsuse läbivaatamisele liidu kohtus. Põhjenduses tuleb samuti märkida oletused ja eeldused, mida komisjon soovib kontrollida. Teiseks ei kuulu komisjoni uurimisalasse dokumendid, mis ei ole ametialased, see tähendab dokumendid, mis ei ole seotud ettevõtja tegevusega turul, ning ettevõtjatel, kelle suhtes viiakse läbi kontrollimise otsuses ette nähtud kontroll, on võimalus kasutada õigusabi ja õigust tugineda advokaadi ja kliendi vahelise teabevahetuse konfidentsiaalsusele. Komisjon ei või lisaks informatsiooninõudes nõuda ettevõtjalt selliste vastuste andmist, millega tuleks tal omaks võtta rikkumine, mille toimepanemist peab tõendama komisjon. Nimetatud põhimõtte kehtib ka küsimuste puhul, mida uurijad võivad esitada määruse nr 1/2003 artikli 20 lõike 4 alusel läbiviidava kontrollimise käigus. Kolmandaks puuduvad komisjonil liigsed survevahendid, mis muudavad neil asjaoludel olematuks võimaluse mitte nõustuda kontrollimisega määruse nr 1/2003 artikli 20 lõike 6 alusel. Komisjoni ametnikud ei saa seega siseneda ruumidesse või pääseda mööbli juurde jõudu kasutades või sundida ettevõtte töötajaid võimaldama neile vastavat ligipääsu, samuti toimetada läbiotsimisi ilma ettevõtja vastutavate isikute loata. Neljandaks lasub komisjonil kohustus kasutada selle riigi ametivõimude abi, mille territooriumil tuleb uurimine läbi viia. See menetlus toob kaasa asjaomasele liikmesriigile omaste, vajadusel kohtu kontrollimehhanismide rakendamise. Viiendaks põhineb uurimises seisneva sekkumise piiritlemine samuti asjaolul, et liidu kohus kontrollib hiljem, kas kontrollimise määramise otsus on seaduslik, arvestades, et selline kontroll on eriti oluline, kuna see võib kompenseerida kohtu eelneva loa puudumist.

c. Kohtulik kontroll. Täielik pädevus

16. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-462/07: *Galp Energía España jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) täpsustas Üldkohus, et võimatus võtta seaduslikkuse kontrollimisel arvesse sellist asjaolu, mida ei ole vaidlustatud otsuses mainitud, nagu kõnesolevas asjas hagiavaldusele lisatud Petrogal Española, SA (nüüd Galp Energía España, SA) bituumeni müügi direktori avaldust, ei kehti täieliku pädevuse valdkonnas.

⁶ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 101 ja 102 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

See pädevus annab Üldkohtule õiguse vaidlustatud akti muuta, võttes arvesse kõiki poolte esitatud asjaolusid. Sellest tuleneb, et kui komisjon ei saa seaduslikkuse kontrollimisel põhjendusi asendada, siis see ei takista, et Üldkohus võtaks oma täieliku pädevuse kasutamise käigus arvesse vaidlusalust avaldust, mis võimaldab kindlaks teha, mida hagejad etteheidetava rikkumise ühe aspekti kohta teadsid, samas kui poolte vahel toimus võistlev kohtumenetlus toimiku kõikide asjaolude üle.

See kehtib seda enam, et trahvi suuruse adekvaatsuse hindamine võib õigustada sellise täiendava teabe esitamist ja arvesse võtmist, mida ELTL artiklis 296 ette nähtud põhjendamiskohustuse alusel ei pea sellisena otsuses esitama. Nii on see eelkõige selliste asjaolude puhul, mis on seotud antud ajavahemikul teatava rikkumise tunnustega käitumise ettevõtjale süüks arvamiseaga. Lisaks ei ole ka välistatud, et täiendav teave võib puudutada rikkumise tuvastamist. Nimelt võib kasutada täielikku pädevust, mis lubab Üldkohtul selliseid asjaolusid arvesse võtta, isegi kui vastuväide puudutab rikkumise tuvastamist, sest selline vastuväide võib juhul, kui see on põhjendatud, viia trahvi suuruse muutmiseni. Lisaks võib Üldkohtu täieliku pädevuse kasutamine – kaasa arvatud juhul, kui tegemist on rikkumise tuvastamisega – tal võimaldada vähendada trahvisummat ka siis, kui vaidlustatud otsust ei saa kasvõi osaliselt tühistada. Nii on see näiteks, kui teatavad asjaolud, millele komisjon hageja rikkumises osalemise tuvastamisel tugines, ei ole küll tõendatud, aga see tuvastamine ei ole piisav, et õigustada vaidlustatud otsuse tühistamist, vaid ainult trahvi suuruse vähendamist, et võtta arvesse hageja vähemaktiivset või mitte nii regulaarset osalemist.

d. Mõistlik menetlusaeg. Kohtumenetlus

16. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-497/07: *CEPSA vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) otsustas Üldkohus, et kohtumenetluse ebamõistlikku kestust puudutav vastuväide, kui see esitatakse samas hagis, mille menetluse kohta väidetakse, et on rikutud mõistliku menetlusaja põhimõtet, on vastuvõetamatu. Kui see ei oleks nii, siis peaks hagi menetlev kohtukoosseis selle väite kontrollimisel tegema otsuse enda tegevuse ebaõigsuse või ebaseaduslikkuse kohta, mis võib hagejal tekitada põhjendatud kahtlusi seoses kohtu objektiivse erapooletusega. Üldkohus märkis lisaks, et kõnesolevas asjas ei kahjustanud nimetatud väite vastuvõetamatus kuidagi hageja õigust kohtusse pöörduda, kuna tal oli õigus esitada see vastuväide tema otsuse peale esitatavas apellatsioonkaebuses või ELTL artiklite 268 ja 340 alusel esitatavas lepinguvälise kahju hüvitamise hagis.

2. Kohtupraktika ELTL artikli 101 valdkonnas

a. Kooskõlastatud tegevuse olemasolu tõendamine

Kohtuasjas *Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto vs. komisjon* (12. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas T-401/08, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata⁷) oli Üldkohtul võimalus täpsustada nõudeid, mis kehtivad komisjoni jaoks tõendite puhul seoses kooskõlastatud tegevuse olemasolu tuvastamisega.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde, et kui komisjoni arutluskäik põhineb oletusel, et kindlaks tehtud faktilisi asjaolusid ei saa seletada muuga kui ettevõtjatevahelise kooskõlastatud tegevusega, siis piisab, kui hagejad toovad välja asjaolud, mis seavad komisjoni kindlaks tehtud faktid teistsugusesse valgusesse ja mis võimaldavad seega anda neile faktidele komisjoni omast erineva selgituse.

⁷ See kohtuasi kuulub 22 kohtuasjast koosnevasse kohtuasjade kogumisse, mis on seotud muusikateoste avaliku esitamise õiguste kaitse ja kollektiivse esindamise organisatsioonide antavate litsentsidega. Vaidlustatud otsus tühistati hagejaid puudutavalt 21 kohtuasjas.

Seda põhimõtet ei saa siiski kohaldada juhul, kui tõendid ettevõtjatevahelise kooskõlastatud tegevuse kohta ei tulene pelgast käitumise paralleelsuse tuvastamisest turul, vaid tõenditest, mis kinnitavad, et kõnealused tegevused olid kooskõlastamise tagajärg. Neil asjaoludel ei pea asjaomased ettevõtjad mitte üksnes esitama komisjoni tuvastatud faktide kohta muud väidetavat selgitust, vaid vaidlustama tuvastatud faktide olemasolu komisjoni esitatud tõendeid arvestades.

Neid asjaolusid arvesse võttes asus Üldkohus seisukohale, et enne kui hinnata kõnesolevas asjas, kas paralleelset tegevust selgitavad muud põhjused kui kooskõlastamine, tuleb kontrollida, kas komisjon on tõendanud vaidlusalustes kokkulepetes sisalduvat ja hagejale ette heidetud rikkumist seoses siseriiklike territoriaalsete piirangutega ulatuslikumate tõenditega kui pelk tõdemus paralleelsest tegevusest. Üldkohus rõhutas, et selle küsimuse analüüsimine eelneb muude kooskõlastust puudutavate selgituste põhjendatuse hindamisele, sest kui Üldkohus jõuab järeldusele, et komisjon on vaidlustatud otsuses sellised tõendid esitanud, ei muuda mainitud selgitused, isegi kui need on usutavad, asjaolu, et see rikkumine on tuvastatud.

Selle tõendusmaterjali tõendiväärtuse kohta, mille komisjon esitas kooskõlastatud tegevuse tõendamiseks, tuginemata kollektiivse esindamise organisatsioonidele ette heidetavale paralleelsele tegevusele, märkis Üldkohus nimelt, et kõnealuste läbirääkimiste osas, mida kollektiivse esindamise organisatsioonid pidasid Rahvusvahelise Autorite ja Heliloojate Ühingu Konföderatsiooni (CISAC) hallatavate tegevuste raames, on komisjon ise rõhutanud, et vaidlustatud otsus ei keela kollektiivse esindamise organisatsioonide vahelist vastastikust esindamist ega nende lepingutega antud volituste territoriaalset piiritlemist mis tahes viisil. Samamoodi ei heida komisjon kollektiivse esindamise organisatsioonidele ette, et nad CISAC-i hallatavate tegevuste raames teatud määral koostööd teevad. Komisjon kritiseerib nimelt kõikide kollektiivse esindamise organisatsioonide poolt territoriaalsete piirangute osas võetud lähenemisviisi kooskõlastatud laadi. Seega pelk asjaolu, et kollektiivse esindamise organisatsioonid kohtusid CISAC-i hallatavate tegevuste raames ja et nende vahel esineb teatud koostöövorme, ei kujuta seega iseenesest viidet keelatud kooskõlastamisele. Nimelt, kui konkurentsioiguse rikkumises süüdistatavate ettevõtjate vahel toimuvate kohtumiste kontekst näitab, et need kohtumised olid vajalikud käsitlemaks ühiselt küsimusi, mis ei puuduta mainitud õiguse rikkumisi, ei saa komisjon eeldada, et nende kohtumiste ese oli konkurentsivastaste tegevuste omavaheline kooskõlastamine. Selles osas märkis Üldkohus, et komisjon ei ole esitanud ühtegi tõendit selle kohta, et CISAC-i korraldatud kohtumistel, millel hageja osales, oleks käsitletud siseriiklike territoriaalsete piirangutega seonduvat konkurentsipiirangut.

Nende selgituste usutavuse osas, mis olid esitatud kollektiivse esindamise organisatsioonide paralleelse tegevuse kohta ja mis viitasid muule kui kooskõlastuse olemasolule, märkis Üldkohus nimelt, et komisjon ei saa nende organisatsioonide tegevuse paralleelsuse kohta esitatud hagejapoolset selgitust, mis puudutab vajadust võidelda ebaseaduslike kasutamiste vastu, lükata tagasi lihtsa väitega, et vaidlustatud otsuses viidatud kasutusviiside jaoks on olemas tehnilised lahendused, mis võimaldavad kaugjärelevalvet. Selles osas tuleb arvesse võtta asjaolu, et kui komisjon kasutab teatud näiteid, et muuta hageja tees ebausutavaks, on tal kohustus tõendada, miks need näited on asjakohased. Lisaks ei saa komisjon hagejale ette heita, et ta ei ole esitanud täpsustusi oma muu selgituse osas, kuna rikkumise tõendamise kohustus lasub komisjonil. Seega, kui komisjon leiab haldusmenetluse etapis, et asjaomane ettevõtja ei ole oma selgitust piisavalt põhjendanud, peab ta asja uurimist jätkama või tõdema, et puudutatud isikud ei ole suutnud esitada vajalikku teavet. Niisiis otsustas Üldkohus, et antud asjas ei nähtunud vaidlustatud otsusest, et komisjoni ebapiisav analüüs oleks tulenenud asjaolust, et ta ei saanud ei kollektiivse esindamise organisatsioonidelt ega CISAC-ilt, mille liikmed nad on, teavet, mida tal oli vaja, et kontrollida, kas kollektiivse esindamise organisatsioonide käitumise paralleelsuse selgitamiseks esineb usutavaid selgitusi.

b. Osalemine ühes ja samas rikkumises

i. Konkurentsi moonutamine

16. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-380/10: *Wabco Europe jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis käsitleb kooskõlastatud tegevust vannitoa seadmete ja sisustuse Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade ja Austria turul, lükkas Üldkohus tagasi komisjoni kohtuistungil esitatud argumendid, mille kohaselt ta ei olnud kohustatud tõendama igast kokkuleppes tulenevat konkrentsimoonutust ühenduse raames, kuna keraamilised tooted kuulusid ühe rikkumisega hõlmatud tootealamrühmade alla. Selline kvalifikatsioon ei vabastanud komisjoni kohustusest tõendada konkrentsimoonutuse olemasolu seoses igapäevaga nimetatud rikkumisega hõlmatud kolmest tootealamrühmast. Nimelt, kuigi eksisteerib üks rikkumine, kui kokkulepped või kooskõlastatud tegevus, mis kõik puudutavad eri asju, teenuseid või territooriume, kuuluvad tervikplaani, mille ettevõtjad on tahtlikult ellu rakendanud ühe konkrentsivastase eesmärgi saavutamiseks, ei tühista sellise rikkumise tuvastamine eeltingimust, et esinema peab konkrentsimoonutus, mis mõjutab iga nimetatud ühest ja samast rikkumisest puudutatud kaubaturgu.

ii. Mõiste „korduv rikkumine”

Kohtuasjas *Trelleborg Industrie ja Trelleborg vs. komisjon* (17. mai 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-147/09 ja T-148/09, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli Üldkohtul võim otsus rikkumise üheks ja jätkuvaks rikkumiseks kvalifitseerimise põhjendatuse kohta pärast seda, kui ta oli tagasi lükanud nimetatud rikkumise kvalifitseerimise üheks ja vältavaks rikkumiseks.

Ta täpsustas selle kohta, et mõiste „jätkuv rikkumine” erineb mõistest „vältav rikkumine”, kusjuures seda erinevust kinnitab ka sidesõna „või” kasutus määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 2. Samas, kui võib asuda seisukohale, et ettevõtja osalus rikkumises katkes, kuid ettevõtja osales rikkumises enne ja pärast seda katkestamist, võib rikkumise kvalifitseerida jätkuvaks rikkumiseks, kui – nagu ka vältava rikkumise puhul – enne ja pärast katkestamist soovitakse saavutada sama eesmärk, mille võib tuletada sellest, kas asjasse puutuvate tegude eesmärk, asjasse puutuvad kaubad, salajases koostöös osalenud ettevõtjad, rikkumise peamine toimepanemise viis, ettevõtjate nimel tegutsenud füüsilised isikud ja lõpuks nende tegude geograafiline ulatus on samad. Sel juhul on tegemist ühe ja jätkuva rikkumisega ning kuigi komisjon võib määrata trahvi kogu rikkumise perioodi eest, ei saa ta seda teha perioodi osas, mil rikkumine oli katkenud. Seega, eri rikkumise episoodide, milles osales sama ettevõtja, kuid mille sama objekti ei suudeta tõendada, ei saa kvalifitseerida üheks rikkumiseks – vältavaks või jätkuvaks – ning neid tuleb käsitleda eraldi rikkumistena. Neid kaalutlusi arvesse võttes järeldas Üldkohus, et kõnesolevas asjas ei takistanud asjaomase rikkumise eksklik kvalifitseerimine vältavaks rikkumiseks komisjonil see uuesti kvalifitseerida jätkuvaks rikkumiseks, võttes arvesse haldustoimikust tulenevaid faktilisi asjaolusid, millel põhines vaidlustatud otsus.

c. Trahvi arvutamine

i. Rikkumise kestus

13. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-566/08: *Total Raffinage Marketing vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), mis puudutas kartelle parafiinvahade turul, märkis Üldkohus, et komisjon oli hageja rikkumises osalemise aja 2006. aasta trahvide arvutamise

suuniste⁸ punkti 24 alusel kindlaksmääramisel võrdustanud seitsme kuu ja 28 päeva pikkuse osalemise terve aasta kestnud osalemisega, kusjuures samamoodi oli ta teinud ka kahe muu ettevõtja puhul, kes kartellis osalesid ja kelle osavõtt kestis esimese puhul 11 kuud ja 20 päeva ning teise puhul 11 kuud ja 27 päeva, mis kujutas endast erisuguste olukordade võrdset kohtlemist. Selle samasuguse kohtlemise ainsaks lähtekohaks oli trahvide arvutamise 2006. aasta suuniste punktis 24 ette nähtud arvutusmeetod ja sellist kohtlemist ei saa lugeda objektiivselt põhjendatuks. Nimelt, kuigi selle sätte eesmärk on tagada, et trahvisumma oleks rikkumises osalemise kestusega proportsionaalne, ei saa see olla ebavõrdse kohtlemise objektiivne põhjendus, kuna selle range kohaldamise tulemus käesolevas asjas on – võrreldes nii hageja kartellis osalemise tegeliku kestusega kui ka teiste osalejate kohtlemisega – ilmselt ebaproportsionaalse kestuse kindlaksmääramine.

ii. Koostöö

– Õigus mitte anda ütlusi iseenda vastu

Eespool viidatud kohtuotsuse *Galp Energia España jt vs. komisjon* aluseks olnud kohtuasjas oli Üldkohtul võimalus rõhutada, et kuigi komisjon ei saa kohustada ettevõtjat andma selliseid vastuseid, millega ta kinnitab rikkumise olemasolu, mille tõendamise kohustus lasub komisjonil, ei saa puudutatud ettevõtja riski mitte kasutada täielikult ära 2002. aasta koostööteatise⁹ võimalusi – mis kutsub üles tegema komisjoniga ausalt koostööd, sealhulgas esitama tõendeid või andma ütlusi, mis on tema huvidega vastuolus – võrdsustada sunnimeetmega, mis kohustab seda ettevõtjat rikkumise olemasolu tunnistama. Nimelt on 2002. aasta koostööteatise kohaldamise eelduseks asjaomase ettevõtja initsiatiiv, kes soovib selle teatise sätetele oma huvides tugineda, mitte komisjoni ühepoolne ja seda ettevõtjat sundiv tegevus. Seega sellise sunnimeetme puudumisel, mis kohustab ettevõtjat omaenda süüdimõistmisele kaasa aitama, ei ole ettevõtja avaldustel, millega tunnistatakse rikkumise olemasolu, tõendiväärtust.

– Koostööd tegeva ettevõtja käitumine

Kohtuasjas *Roca vs. komisjon* (16. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-412/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) väitis komisjon, et hageja trahvi vähendamise taotlusele järgnev käitumine muutis küsitavaks tema esitatud teabe olulise lisandväärtuse eelkõige seetõttu, et ta ei näidanud haldusmenetluses üles tõelist koostöötahtet ja ta oli ise selle teabe väärtust vähendanud, seades selle usutavuse kahtluse alla.

Seoses sellega märkis Üldkohus ühelt poolt, et vaidlustatud otsusest ei nähtunud ühtegi vastuväidet teabele, mille hageja esitas trahvi vähendamise taotluses asjaomase turu kohta, milleks kõnesolevas asjas oli Prantsuse turg. Kohus rõhutas, et kuna avaldused, millele komisjon tugines, väitmaks, et hageja on seadnud kahtluse alla tema esitatud teabe olulisuse, puudutasid sellel turul asetleidnud rikkumise tunnustega praktikat seoses vannitoaseadmete ja -sisustusega, siis need avaldused ei saa seada kahtluse alla lisandväärtust, mis on nimetatud tabel, mis puudutas ainult keraamikatooteid Prantsusmaal. Kuna ükski komisjoni viidatud asjaolu, mille ta esitas vaidlustatud otsuses või kohtumenetluses, ei võimalda lisaks järeldada, et hageja oleks diskrediteerinud enda esitatud teabe, asus Üldkohus seisukohale, et komisjon leidis ekslikult, et hageja oli oma trahvi vähendamise taotlusele järgneva käitumisega vähendanud oma algselt viidatud asjaolude väärtust.

⁸ Suunised määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2).

⁹ Komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2002, C 45, lk 3).

d. Rikkumise süükspanemine. Solidaarvastutus

Kohtuasjas *Roca Sanitario vs. komisjon* (16. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-408/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) avanes Üldkohtul võimalus rõhutada, et kui emaettevõtja vastutus põhineb üksnes tema tütarettevõtja osalemisel kartellis, hinnatakse emaettevõtja vastutust puhtalt tuletatud, täiendava ja tütarettevõtjast sõltuva vastutusena ja see ei saa seega olla tütarettevõtja vastutusest laiem. Neil asjaoludel võib Üldkohus kohaldada emaettevõtja suhtes tema hagi menetlemisel ja juhul, kui viimane seda nõuab, seda trahvi vähendamist, mis määrati tema tütarettevõtjale tema esitatud hagi menetluses. Seda tehes ei tee Üldkohus otsust *ultra petita*, isegi kui emaettevõtja ei ole viidanud ühelegi veale, mida komisjon on trahvi arvutamisel teinud.

Riigiabi

1. Vastuvõetavus

Üldkohus täpsustas 2013. aastal riigiabi valdkonnas mõisteid „vaidlustatav akt“, „põhjendatud huvi“ ja „isiklik puutumus“.

Üldkohtul avanes võimalus käsitleda kahte esimest mõistet eelkõige kohtuasjas *Aiscat vs. komisjon* (15. jaanuari 2013. aasta otsus kohtuasjas T-182/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

Üldkohus otsustas, et komisjoni otsus kaebuse rahuldamata jätmise kohta, mis on tehtud peadirektoraadi kirja vormis, on ELTL artikli 263 tähenduses akt, mille peale võib esitada hagi. Riigiabi käsitleva kaebuse menetlemine tingib nimelt vältimatult uurimise esialgse etapi algatamise, mille komisjon on kohustatud lõpetama otsuse vastuvõtmisega vastavalt määruse (EÜ) nr 659/1999¹⁰ artiklile 4, ja vaikimisi keeldumist ametlikku uurismenetlust algatamast ei ole võimalik määratleda lihtsa esialgse meetmena. Lisaks tuleb selleks, et määrata kindlaks, kas komisjoni akt on selline otsus, võtta arvesse üksnes selle sisu, mitte seda, kas see vastab teatavatele vorminõuetele või mitte. Komisjoni kohustus võtta uurimise esialgse etapi lõppedes vastu otsus ei sõltu peale selle kaebaja esitatud teabe kvaliteedist. Sellise teabe madal kvaliteet ei vabasta komisjoni seega kohustusest algatada uurimise esialgne etapp ega lõpetada see uurimine otsuse vastuvõtmisega. See kohustus ei kehtesta komisjoni jaoks ülemäärast kontrollimise nõuet neil juhtudel, kui esitatud teave on ebamäärane või kui see puudutab väga laia valdkonda. Kuna komisjon märkis kõnesolevas asjas sõnaselgelt, et vaidlustatud meetmed ei tundu endast kujutavat riigiabi, järeldas Üldkohus, et vaidlustatud otsus tuleb kvalifitseerida määruse nr 659/1999 artikli 4 lõike 2 alusel vastu võetud otsuseks.

Hageja, kes on oma liikmete kollektiivseid huve kaitsma volitatud kutseühing, põhjendatud huvi osas tuletas Üldkohus meelde, et selline ühing võib esitada hagi riigiabi valdkonnas komisjoni tehtud lõppotsuse tühistamise nõudes eelkõige üksnes siis, kui tema esindatavad ettevõtjad või mõni neist võivad ka individuaalselt hagi esitada. Kohus täpsustas seoses sellega, et lisaks ei ole vaja, et ühingu puhul, kelle põhikirjast tulenevad ülesanded hõlmavad tema liikmete huvide kaitset, annaksid tema liikmed, kelle huve ta kaitseb, talle veel konkreetse volituse liidu kohtutes esindamiseks. Kuna liidu kohtutele hagi esitamine on hõlmatud selle ühingu põhikirjast tulenevate ülesannetega, siis ei kõrvalda tema põhjendatud huvi ka tõsiasi, et mõned tema liikmed võivad hiljem teatada, et nad ei pea ennast hagi esitamisega seotuks.

¹⁰ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

9. septembri 2013. aasta määruses kohtuasjas *Altadis vs. komisjon* (T-400/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) käsitles Üldkohus mõistet „isiklik puutumus”¹¹. Kõnesolevas asjas oli küsimus selles, kas hageja kui teatava abikava alusel abi saaja on isiklikult puudutatud komisjoni otsusest, millega see abikava tunnistati siseturuga kokkusobimatuks. Nimetatud otsuse peale esitatud tühistamishagi menetlemisel märkis Üldkohus, et kuigi hageja suutis tõendada, et ta sai vaidlusaluse abikava alusel tegelikult abi, ei ole see piisav, et lugeda teda komisjoni otsusest isiklikult puudutatuks. Nimelt selleks, et sellise abikava alusel antud abi üksikmeetme tegelikku saajat, mille kohta komisjon on kehtestanud tagasinõudmise kohustuse, saaks lugeda isiklikult puudutatuks, on nõutav, et ta oleks saanud abi, mis kuulub ettenähtud tagastamiskohustuse kohaldamisalasse. Tagastamine peab niisiis konkreetset puudutama seda abi, mida asjaomane hageja sai, ja mitte üldiselt vaatlusaluse abikava alusel antud kõiki abisummasid. Järelikult ei piisa abikava alusel tegelikult abi saanud isiku seisundist selleks, et seda abisaajat teistest eristada, kui nimetatud abikava alusel antud abi tagastamine, mis on ette nähtud vaidlustatud otsuses, teda ei puuduta, nagu on tegemist kõnealuses kohtuasjas.

2. Sisulised küsimused

a. Mõiste „riigiabi”

Kohtuasjas *MOL vs. komisjon* (12. novembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-499/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tekkis Üldkohtul võimalus tagasi tulla riigiabi mõiste valikulisuse tingimuse juurde. Kõnesolev asi puudutas Ungari riigi ning nafta- ja gaasiettevõtja vahel 2005. aastal sõlmitud lepingut, mis kehtestab nimetatud ettevõtjale kaevandamistasu, ja Ungari kaevandamisseaduse 2007. aasta muudatusi selles osas, milles tõsteti nimetatud ettevõtja konkurentidele kohaldatavaid tasusid.

Selle äriühingu poolt esitatud hagi menetlemisel, millega ta vaidlustas need kaks abimeedet siseturuga kokkusobimatuks tunnistava komisjoni otsuse, märkis Üldkohus esmalt, et ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamiseks on vaja kindlaks teha, kas konkreetset õiguslikku raamistikku arvestades soodustab riiklik meede teatavaid ettevõtjaid võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on samalaadses faktilises ja õiguslikus olukorras, arvestades asjasse puutuva meetmega taotletavat eesmärki. Kui riik sõlmib ettevõtjaga lepingu, millel ei ole riigiabi tunnuseid, siis sellest, et niisuguse lepingu välised asjaolud muutuvad hiljem sel määral, et kõnealune ettevõtja on soodsamas seisundis kui need ettevõtjad, kes ei ole sarnast lepingut sõlminud, ei piisa, et lepingut ja selle väliste tingimuste hilisemat muutmist kogumis saaks pidada riigiabiks. Seevastu niisuguste osade kogumit, nagu kõnesolevas asjas, ei saa kvalifitseerida riigiabiks, kui riik kaitseb ühte või mitut juba turul tegutsevat ettevõtjat, sõlmides nendega lepingu, milles nähakse nende puhul ette kogu lepingu kestuse ajal tagatud tasumäär, millega riigil on seega tahe tegutseda väljaspool oma reguleerimispädevust, suurendades tasumäära nii, et teised turul tegutsevad ettevõtjad on pandud halvemasse olukorda.

Neid kaalutlusi arvesse võttes märkis Üldkohus, et vaidlusalused õigusnormid võimaldasid igal kaevandusettevõtjal taotleda oma avatud alal asuvate maardlate kohta, milles nad ei ole asunud kaevandama viie aasta jooksul loa saamisest, antud kaevandusloa pikendamist. Asjaolu, et hageja oli ainus ettevõtja, kes faktiliselt sõlmis pikendamise lepingu süsivesinike sektoris, ei saa viia teistsuguse järelduseni, kuna seda asjaolu võib selgitada teiste ettevõtjate huvi puudumisega ja seega pikendamistaotluste puudumisega või kokkuleppe puudumisega poolte vahel pikendamise tasu-

¹¹ Selle mõiste tõlgendamise kohta vaata ka samal päeval tehtud määrusi kohtuasjades *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria vs. komisjon* (T-429/11) ja *Telefónica vs. komisjon* (T-430/11) (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud).

määrade kohta. Sellest järeldeb, et kaevandamiseseaduses ette nähtud kriteeriumid pikendamise lepingu sõlmimiseks on objektiivsed ja kohaldatavad kõigi ettevõtjate suhtes, kes võivad olla pikendamisest huvitatud.

Võttes arvesse, et pikendamise lepingute sõlmimist reguleeriv õiguslik raamistik ei ole valikuline ja et puuduvad igasugused viited sellele, et Ungari ametivõimud oleksid hagejat kohelnud soodsamalt kui kõiki teisi ettevõtjaid, kes asuvad sarnases olukorras, asus Üldkohus seisukohale, et 2005. aasta lepingu valikulisust ei saa lugeda tõendatuks. Kuna komisjon ei viidanud sellele, et 2005. aasta leping sõlmiti kaevandamistasude tõstmise ootuses, ei saa seda lepingut koostoimes vaidlusaluse seadusega kvalifitseerida riigiabiks ELTL artikli 107 tähenduses.

12. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-347/09: *Saksamaa vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jättis Üldkohus jõusse komisjoni otsuse kvalifitseerida Saksamaa Liitvabariigi poolt rahvusliku looduspärandi osaks olevate maa-alade keskkonnakaitseorganisatsioonidele tasuta üleandmine riigiabiks. Selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasi sai alguse nimetatud otsuse peale esitatud hagist, mille esitas Saksamaa Liitvabariik, kes väitis, et komisjon pidas neid organisatsioone eksklikult ettevõtjateks, kellele on antud eelis.

Asjaomase tegevuse laadi tuleb nimelt kontrollida, võttes arvesse põhimõtet, mille kohaselt juhul, kui avalik-õiguslik üksus tegeleb majandustegevusega, mida võib lugeda eraldiseisvaks tema kui avaliku võimu organi volituste teostamisest, tegutseb see üksus ettevõtjana; samas juhul, kui see majandustegevus on lahutamatu seotud tema võimuvolituste kasutamisega, siis loetakse nimetatud üksuse kogu seda tegevust seotuks avaliku võimu teostamisega. Kuna keskkonnakaitse eesmärgiga tegevus on puhtalt sotsiaalse laadi, asus Üldkohus seisukohale, et komisjon leidis õigesti, et asjaomaste organisatsioonide tegevus oli seotud muu majanduslikku laadi tegevusega, mille suhtes tuleb need organisatsioonid lugeda ettevõtjateks. Nimetatud organisatsioonid pakkusid nimelt sellise tegevuse kaudu, mis on vaatlusaluste meetmete raames lubatud, nagu puidu müük, jahi- ja kalastusrendilepingud ning turism, konkurentsiturgudel vahetult kaupu ja teenuseid ja edendasid seeläbi huve, mis olid eristatavad puhtsotsiaalsest keskkonnakaitse eesmärgist. Kuna need organisatsioonid konkureerisid nende tegevuste käigus kasumile orienteeritud majandusüksustega, ei ole tähtis, et nad pakkusid oma kaupu ja teenuseid kasumit silmas pidades.

Üldkohus analüüsis seejärel küsimust, kas nimetatud organisatsioonid said vaidlusalustest meetmetest mingit eelist. Kohus vastas ka sellele jaatavalt, asudes seisukohale, et maa-alade tasuta üleandmine, lubades nendel tegeleda majandustegevusega, andis neile organisatsioonidele eelise võrreldes teiste asjaomases sektoris tegutsevate ettevõtjatega, kes pidid omalt poolt sama tegevuse edendamiseks kinnisvarasse investeerima. Seega oli komisjon õigesti asunud seisukohale, et tegemist oli keskkonnakaitseorganisatsioonidele antud eelisega.

b. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

Kohtuasjades *Orange vs. komisjon* (16. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-258/10, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud), *Iliad jt vs. komisjon* (16. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-325/10, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) ja *Colt Télécommunications France vs. komisjon* (16. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-79/10, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) oli Üldkohtul võimalus teha otsus selle kohta, kas üldist majandushuvi pakkuva teenuse olemasolu vaidlustamisel ülikiire lairibaühenduse rajamise ja kasutamise kontekstis on asjakohane turutörke kriteerium.

Seoses sellega rõhutas Üldkohus, et kuigi turutörke kriteeriumi võetakse arvesse abi siseturuga kokkusobivuse hindamisel, on sellel teatav roll ka abi olemasolu kindlakstegemisel ja eelkõige

üldhuviteenuse olemasolu tuvastamisel. Seega, kui riigiasutused leiavad, et teatavad teenused on siiski üldhuviteenused ja turumehhanismidega ei suudeta nende teenuste rahuldavat osutamist tagada, võivad nad vastavalt kohaldatavatele normidele ette näha teatava hulga teenuseid, mis nendele vajadustele üldhuviteenuse osutamise kohustuse vormis vastavad. Seevastu piirkondades, kus erainvestorid on juba investeerinud teatavasse infrastruktuuri ja osutavad juba konkurentsivõimelisi teenuseid, ei tohiks paralleelse, konkureeriva ja riigi vahenditest rahastatud infrastruktuuri pakkumist kvalifitseerida üldhuviteenuseks.

Pärast seda, kui ta oli leidnud, et nende normide kogumist tuleneb, et üldhuviteenuseks kvalifitseerimisele ja seega riigiabi puudumise tuvastamisele peab eelnema turutörke esinemise hindamine, täpsustas Üldkohus, et see hindamine tuleb läbi viia ajal, mil kindlakstehtud turutörke kompenseerimiseks ette nähtud teenust osutatakse. See hindamine peab samuti hõlmama kogu üldhuviteenuse kohaldamise aega silmas pidavat turuolukorra edasiulatuvat analüüsi, mille käigus tuleb samuti kontrollida turutörget.

Eespool viidatud kohtuasjas *Iliad jt vs. komisjon* oli Üldkohtul samuti võimalus selgitada mõistet „turutörge“, kvalifitseerides selle objektiivseks mõisteks, mille hindamine sõltub konkreetse turuolukorra analüüsist¹².

Täpsemalt kiire ja ülikiire lairibaühenduse rajamise kontekstis on turutörkega, mistõttu võidakse rakendada üldhuviteenuseid, tegemist siis, kui on võimalik tõendada, et erainvestorid võib-olla ei suuda lähitulevikus – see on pärast kolmeaastast ajavahemikku – tagada kõikide kodanike või kasutajate jaoks kohandatud kaetust ja kui seetõttu võib tekkida oht, et oluline osa elanikkonnast jääb ühendusest ilma. Turutörke olemasolu hindamise objektiivsest laadist tuleneb, et erainitsiatiivi puudumise põhjused ei ole selle hindamise seisukohast asjasse puutuvad. Üldkohus järeldas, et turutörke ühest konkreetsest põhjusest ei saa tuletada, et üldhuviteenuse osutamine on välistatud.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Iliad jt vs. komisjon* tuli Üldkohus lisaks tagasi kohtuotsusest *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*¹³ tulenevas kohtupraktikas kehtestatud nõude juurde, mille kohaselt selleks, et vältida riigi antud kompensatsiooni puhul riigiabiks kvalifitseerimist, peab üldhuviteenuse osutamine olema tehtud ettevõtjale ülesandeks avaliku võimu aktiga, milles tuleb asjaomane teenus selgelt määratleda. Ta rõhutas, et kuigi komisjon oli asunud seisukohale, et asjaomased üldhuviteenused olid selgelt määratletud nii vaidlusaluse projektiga seotud üldhuviteenuse delegeerimise lepingus kui ka kandidaatidele edastatud konsulteerimisprogrammis valikumenetluses, mis viis nimetatud projekti elluviimise eest vastutava ettevõtja väljaajamiseni, siis seda programmi tuleb siiski lugeda lihtsalt ettevalmistavaks dokumendiks sellises menetluses, mis viis nimetatud lepingu sõlmimiseni. Seega, kuna üldhuviteenuse osutamise ülesanne anti selle lepinguga, mitte konsulteerimisprogrammis, olid üldhuviteenuse osutaja kohustused selgelt määratletud nimetatud lepingus. Kuna konsulteerimisprogramm ei olnud asjasse puutuv dokument, lükkas Üldkohus asjasse puutumatus tõttu tagasi hagejate argumendi, mille kohaselt nende kohustuste määratlus avaliku teenuse delegeerimise lepingus oli vastuolus nende konsulteerimisprogrammist tuleneva määratlusega.

Lõpuks andsid eespool viidatud kohtuasjad *Orange vs. komisjon*, *Iliad vs. komisjon* ja *Colt Télécommunications France vs. komisjon* Üldkohtule võimaluse kontrollida avaliku teenuse osutamisega seotud kohustuste täitmisega seotud kulude hüvitamise probleemi. Tuletades meelde, et selline hüvitamine ei tohi ületada kõikide või osa nimetatud kulude katmiseks vajalikest summadest, võttes

¹² Vaata selle kohta ka eespool viidatud kohtuotsus *Colt Télécommunications France vs. komisjon*.

¹³ 24. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-280/00 (EKL 2007, lk I-7747).

arvesse seotud tulusid ja nimetatud kohustuste täitmisega seotud mõistlikku kasumit, märkis Üldkohus, et kui hüvitatakse ainult infrastruktuuri rajamise kulud kasumit mitte tootvates piirkondades, siis neis piirkondades üldhuviteenuse rahastamiseks võib tugineda kasumit tootvates piirkondades infrastruktuuri kasutamisest tekkinud tuludele. Kasumlike piirkondade kaetus ei tähenda tingimata seda, et antud toetus on ülemäärane, kuna see on tuluallikas, mis võib aidata rahastada mittekasumlike piirkondade kaetust ja võimaldada seega vähendada antava toetuse summat.

c. Mõiste „tõsised raskused”

Eespool viidatud kohtuotsuses *Orange vs. komisjon* oli Üldkohtul lisaks võimalus edasi arendada mõistega „tõsised raskused” seotud kaalutlusi, millest tuleneb nõue, et riigiabi käsitlevate normide kohaldamisel tuleb alustada ametlikku uurimismenetlust.

Üldkohus tuletas meelde, et mõiste „tõsised raskused” on oma laadilt objektiivne. Selliseid raskusi tuleb otsida nii vaidlustatud akti vastuvõtmise tingimustes kui ka selle sisus, tehes seda objektiivselt, võrreldes otsuse põhjendusi nende tõenditega, mis komisjonil olid siis, kui ta võttis seisukoha vaidlusaluse meetme riigiabiks kvalifitseerimise kohta. Järelikult ei võeta tõsiste raskuste olemasolu kindlakstegemisel arvesse projekti vastu esitatud konkureerivate ettevõtjate vastuväidete hulka ja ulatust. See kaalutus kehtib seda enam, et – nagu kõnesoleval juhul – vähemalt üks selliseid vastuväiteid esitanud ettevõtja osales vaidlusaluse projekti elluviija valiku menetluses ja ei osutunud valituks. Sellise projekti vastu esitatud vastuväidete hulga ja ulatuse arvessevõtmine tähendaks seda, et ametliku uurimismenetluse alustamine sõltuks riiklikust projektist tulenevatest vastuväidetest, mitte aga sellest, et komisjonil tekkisid oma uurimises tegelikult tõsised raskused. Lisaks viiks see selleni, et projektile vastu vaidlejatel on kerge selle uurimist komisjonis edasi lükata, kohustades oma sekkumisega alustama ametlikku uurimismenetlust¹⁴.

Lõpetuseks täpsustas Üldkohus seoses sama probleemiga eespool viidatud kohtuotsustes *Orange vs. komisjon* ning *Iliad jt vs. komisjon*, et abi puudumist tuvastava komisjoni otsuse peale esitatud hagi menetlemisel peab selliste komisjoni tõsiste raskuste olemasolu, mis õigustavad ametliku uurimismenetluse alustamist, tõendama hageja. Üldkohus nõustus, et hageja, kes väidab, et tema menetlusõigusi on rikutud seoses sellega, et komisjon ei ole alustanud ametlikku uurimismenetlust, võib esitada igasuguseid väiteid, mille abil saab tõendada, et komisjoni jaoks uurimismenetluse esialgses etapis kättesaadava tõendusmaterjali hindamine oleks pidanud tekitama kahtlusi seoses teatatud meetme kvalifitseerimisega riigiabiks ja seoses selle vastavusega aluslepingutele. Siiski märkis Üldkohus, et kuigi selle väite hindamine, millega vaidlustatakse meetme kooskõla aluslepinguga tõsiste raskuste olemasolu seisukohast, on liidu kohtu ülesanne, peab selliste raskuste olemasolu tõendamiseks sobivad tõendid kindlaks tegema hageja. Kui hageja viitab mõnes muus sisulisi küsimusi puudutavas väites esitatud argumentidele, peab ta täpselt ära näitama need nimetatud küsimustes esitatud argumendid, millega on võimalik tõendada tõsiste raskuste olemasolu. Kuna hageja piirdus kõnesolevas asjas väitega, et ühe sellise sisulisi küsimusi puudutava väitega seoses esitatud asjaoludest nähtus, et komisjoni analüüsi iseloomustavad mitmed vasturääkivused ja ebatäpsused, asus Üldkohus seisukohale, et see ebamäärane ja põhistamata viide ei võimalda tal kindlaks teha täpseid asjaolusid, mis tõendaksid tõsiste raskuste olemasolu.

d. Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium

Kohtuasjas *Poste Italiane vs. komisjon* (13. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-525/08, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) esitati Üldkohtule tühistamishagi komisjoni otsuse peale, millega

¹⁴ Vaata ka eespool viidatud kohtuotsused *Colt Télécommunications France vs. komisjon* ning *Iliad jt vs. komisjon*.

kvalifitseeriti ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks intresside maksmine Itaalia riigikassas hoiustatavatelt arveldusarvetelt. Selleks et kindlaks teha eelise andmine abisaajale, tugines komisjon turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohaldades selle intressimäära, mida riigikassa kohaldab hagejale poolte vahel sõlmitud kokkuleppe alusel, võrdlemisele intressimääraga, mis oli komisjoni seisukohal tavapärasest turutingimustes kehtestatud erasektori laenuvõtjale.

Üldkohus asus seisukohale, et riigi sekkumist – see on intressimäära kehtestamist kokkuleppe alusel –, mis andis komisjoni arvates hagejale eelise, ei saa lugeda eraldiseisvaks riigi poolt hagejale kehtestatud kohustusest kanda kogutud vahendid intresse tootvale arveldusarvele. Tegelikult oli tegemist üheainsa riigipoolse sekkumisega, mis seisnes korraga nii selles, et maksta tasu posti arveldusarvetelt pärinevate vahendite hoiustamise eest riigikassas, kui ka selles, et kohustada hagejat neid vahendeid seal hoiustama. Majanduslikust seisukohast oli sellel riigi sekkumisel hageja jaoks kaks erinevat tagajärge. Ühest küljest jättis see ta ilma kõikidel teistel pankadel olnud võimalusest kasutada tema hallatavatelt posti arveldusarvetelt pärinevaid vahendeid selliste investeringute tegemiseks, mida ta pidas vajalikuks. Teisest küljest oli tegemist tema tasustamisega. Üldkohus järeldas sellest, et hageja oleks võinud saada eelise ainult siis, kui ta oleks saanud vahendite hoiustamise eest kokkuleppes kehtestatud intressimäära kohaldamise teel tasu, mis ületab tulu, mis ta oleks võinud mõistlikult saada nende vahendite vabast ja hoolikast kasutamisest. Komisjon oli seega teinud ilmse hindamisvea, tuginedes riigiabi olemasolu kindlakstegemisel lihtsalt sellele, et kokkuleppes kindlaksmääratud intressimäär on suurem erasektori laenuvõtja jaoks kehtestatud intressimäärast.

Kohtuasjas *Rousse Industry vs. komisjon* (20. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas T-489/11, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) tekkis Üldkohtul võimalus kinnitada seoses riigiabiga põhimõtet, mille kohaselt, kui avalik-õiguslik võlausaldaja annab tagasimaksmise soodustusi, tuleb tema tegevust võrrelda erasektori võlausaldaja omaga, kes üritab tagasi saada summasid, mida võlgneb talle finantsraskustes olev võlgnik. Selle kohtuasja keskmes olid laenulepingud, mille sõlmisid hageja ja Bulgaaria avalik fond, mille nõuded võttis hiljem üle Bulgaaria riik, kes nõustus hageja võla ajatamisega. Nähes, et ta ei suuda ettenähtud tähtajaks tasuda kõiki ajatamiskokkuleppes ette nähtud makseid, taotles hageja Bulgaaria ametiasutustelt uut ajatamisplaani, millest need teatasid komisjonile kui ümberkorraldusabist. See teatamine sundis komisjoni tegema otsuse selle kohta, et kuna Bulgaaria riik ei ole mitme aasta jooksul tulemuslikult nõudnud temale võlgnevate summade tagastamist, siis tegemist on ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu riigiabiga. Hageja vaidlustas selle otsuse põhjendusel, et Bulgaaria ametiasutused tegutsesid nii, nagu oleks käitunud erasektori võlausaldaja, nii et nende käitumist ei saa kvalifitseerida riigiabiks.

Selle hagi menetlemisel leidis Üldkohus, et hageja jäi kogu vaatlusaluse ajavahemiku jooksul märkimisväärselte summade tasumisega süstemaatiliselt hiljaks, et ta registreeris oma käibe järjepidevat kahanemist ja kasvavat kahjumit ilma, et oleks ette näha tema võimekuse taastumist; kohus järeldas seejärel, et komisjon oli õigesti leidnud, et eraõiguslik võlausaldaja oleks võtnud hageja vastu sunnimeetmeid, et saada tagasi vähemalt osa võlasummast. Tavalisi meeldetuletusi, millele ei järgne, hoolimata sellest, et võlga jätkuvalt ei tasuta, tõhusamaid meetmeid, ei saa lugeda tõhusateks võlasumma tagasinõudmise meetmeteks. Selles osas, milles hageja väitis, et sellised meetmed takistasid lõplikult võla igasugust tasumist, leidis Üldkohus, et hageja ei ole talle esitanud ühtegi tõendit, millest võiks järeldada, et asjasse puutuval ajavahemikul oli konkreetseid ja usutavaid märke sellest, et hageja hakkab taas kasumit teenima, mis veenaks eraõiguslikku võlausaldajat sundtäitmise meetmeid mitte võtma.

e. Siseturuga kokkusobiv riigiabi

Kohtuasjas *Andersen vs. komisjon* (20. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas T-92/11, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) vaidlustati komisjoni otsus, millega tunnistati siseturuga kokkusobivaks Taani transpordiministeeriumi ja riigi äriühingu vahel sõlmitud raudteeveo avaliku teenindamise lepingud. Üldkohtule esitas hagi selle otsuse tühistamiseks nimetatud äriühingu konkurent, kes heitis komisjonile ette, et ta ei olnud asjaomaseid lepinguid kontrollinud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud määrust (EÜ) nr 1370/2007¹⁵ silmas pidades. Kuna need lepingud puudutasid teatamata riigiabi, väitis hageja, et komisjon oleks pidanud kohaldama nimetatud abi andmise ajal kehtinud materiaalõigusnorme ehk määrust (EMÜ) nr 1191/69¹⁶.

Üldkohus on seisukohal, et selleks, et kindlaks teha, millised materiaalõigusnormid on kohaldatavad abi siseturuga kokkusobivuse hindamisele, tuleb oluliselt vahet teha ühelt poolt teatatud ja väljamaksmata abil ja teiselt poolt abil, mis on välja makstud ilma teatamata. Mis puudutab neist esimest, siis kuupäev, mil kavandatava abi tagajärjed jõustuvad, langeb kokku hetkega, mil komisjon võtab vastu otsuse, mis puudutab selle abi kokkusobivust ühisturuga. Kõnealune abi annab nimelt reaalseid soodustusi või asetab kellegi ebasoodsamasse olukorda kõige varem alates kuupäevast, mil komisjon otsustab, kas seda abi lubada või mitte. Mis puudutab seevastu teisena nimetatud abi, siis selle suhtes kohaldatakse materiaalõigusnorme, mis olid jõus abi maksmise ajal, sest sellise abiga kaasnevad soodustused ja ebasoodsad olukorrad materialiseeruvad ajavahemikul, mille jooksul kõnealune abi välja maksti. Kuna asjaomastest meetmetest ei teatatud enne nende rakendamist komisjonile, siis leidis Üldkohus, et nende meetmete kooskõla siseturuga tuleb hinnata nende väljamaksmise ajal kehtivate materiaalõigusnormide alusel, kui ei ole täidetud erandlikud tingimused nende tagasiulatuvaks kohaldamiseks. Üldkohus asus seega seisukohale, et kõnesoleval juhul ei saanud määrusega nr 1370/2007 kehtestatud uusi norme tagasiulatuvalt kohaldada, kuna nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest ei nähtunud selgelt, et neil võiks selline mõju olla. Seetõttu tühistas Üldkohus vaidlusaluse otsuse.

Kohtuasjas *TF1 vs. komisjon* (16. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-275/11, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) tuli Üldkohtul analüüsida küsimust, kas kuue Prantsuse riikliku televisioonikanali – mis kuuluvad ettevõtjale France Télévisions, keda majanduslikult ja rahaliselt kontrollib Prantsuse riik – pikaajalise rahastamise mehhanism on ühisturuga kooskõlas. Ettevõtja France Télévisions rahastamise iga-aastase eelarvelise toetuse vormis oli heaks kiitnud komisjon, kes kontrollis selles kontekstis samuti reklaami ja elektroonilist sidet puudutavate õigusnormidega kehtestatud uute maksude võimalikku mõju asjaomasele toetusele.

Seoses sellega tuletas Üldkohus meelde, et selleks, et maksu saaks käsitada abimeetme lahutamatu osana, peab see olema abi rahastamise tagatiseks selles mõttes, et maksust saadavat tulu kasutatakse tingimata abi finantseerimiseks ning et maksutulul oleks otsene mõju abi suurusele. Sellest tuleneb, et siseriiklikus õiguses peab eksisteerima kohustuslik õigusnorm, mis kehtestab, et maksulaekumisi kasutatakse abi rahastamiseks. Kui see on nii, siis ainult sellise sätte olemasolu ei saa olla piisavaks tingimuseks, et kindlaks teha, kas maks moodustab olulise osa abimeetmest. Nimelt tuleb lisaks uurida, kas maksust saadav tulu mõjutab otseselt antava abi suurust. Neid põhimõtteid

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT L 315, lk 1).

¹⁶ Nõukogu 26. juuni 1969. aasta määrus (EMÜ) nr 1191/69 raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis osutatavate avalike teenuste kontseptsioonist tulenevaid kohustusi puudutavate liikmesriikidepoolsete meetmete kohta (EÜT L 156, lk 1).

arvesse võttes asus Üldkohus seisukohale, et komisjon järeldas õigesti, et Prantsuse õigusnormide kohaselt ei olnud uued maksud sellekohase sätte puudumisel kehtestatud tingimata vaidlusaluse toetuse rahastamiseks. Seda järeldust ei sea kahtluse alla teatava seose olemasolu uute maksude ja asjaomaste abimeetmete vahel. Nimelt asjaolu, et makse, mis kehtestati avaliku ringhäälingu rahastamiseks üldiselt, kasutati eelkõige toetuse rahastamiseks, ei tähenda, et neist maksudest saadavat tulu kasutati ilmtingimata sel eesmärgil, kuna see võidi jaotada pädevate ametiasutuste kaalutlusel erinevate eesmärkide vahel ja seda võidi kasutada erinevate, asjaomastest abimeetmetest erinevate kulutuste rahastamiseks.

Eespool viidatud kohtuasi *TF1 vs. komisjon* andis Üldkohtule samuti võimaluse täpsustada, et ettevõtja tõhususele üldhuviteenuse ülesande täitmisel ei saa tulemuslikult tugineda selleks, et vaidlustada komisjoni hinnang temale määratud riigiabi siseturuga kokkusobivuse hindamisel. Eespool viidatud kohtuotsuse *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* alusel läbiviidavat kontrolli, et kindlaks teha, kas avaliku teenuse osutamise eest makstavat tasu saab kvalifitseerida riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, ei tohi segamini ajada ELTL artikli 106 lõike 2 kohase kontrolliga, et kindlaks teha, kas üldhuviteenuse osutamise eest tasu maksmise meetet, mis kujutab endast riigiabi, võib lugeda ühisturuga kokkusobivaks. Seoses sellega ei ole sellise teenuse osutamisega seotud avaliku teenuse eest vastutava ettevõtja majanduslik tõhusus sellise tasu ELTL artikli 106 lõike 2 alusel ühisturuga kokkusobivuse hindamisel asjakohane. Selle sätte eesmärk on nimelt ühildada, lubades erandeid aluslepingu üldsätetest, liikmesriikide huvi kasutada teatavaid, eelkõige avalik-õiguslikke ettevõtjaid majandus- ja sotsiaalpoliitika elluviimise vahenditena ja liidu huvi, et peetakse kinni konkurentsieeskirjadest ja tagatakse siseturu ühtsus. Selleks et ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamise tingimused oleksid täidetud, ei ole vaja, et avaliku teenuse eest vastutava ettevõtja finantstasakaal oleks ohus. Piisab, kui vaidlusaluste õiguste puudumisel ta kas ei suuda täita üldhuviteenuste osutamisega seotud ülesandeid või et selleks, et ta saaks täita neid ülesandeid majanduslikult vastuvõetavates tingimustes, on vaja, et need õigused säiliks. Lisaks ei ole komisjonil seda valdkonda puudutavate ühtlustatud õigusnormide puudumisel, nagu kõnesolevas asjas, õigust teha otsus avalik-õigusliku teenuseosutaja avaliku teenuse osutamise ülesannete ulatuse, st selle teenuse osutamisega seotud kulude suuruse kohta, ega nende poliitiliste valikute põhjendatuse kohta, mille siseriiklikud ametiasutused on selles osas teinud, ega ka avalikku teenust osutava avalik-õigusliku isiku majandusliku tõhususe kohta. Sellest tuleneb, et küsimus, kas ringhäälingu avaliku teenuse eest vastutav ettevõtja võiks täita neid ülesandeid väiksema kuluga, ei oma tähtsust siis, kui hinnatakse riigi poolt selle teenuse rahastamise kokkusobivust aluslepingust tulenevate eeskirjadega riigiabi valdkonnas.

Intellektuaalomand

1. Ühenduse kaubamärk

a. Absoluutsed keeldumispõhjused

Üldkohtul oli 2013. aastal võimalus teha otsus määruse (EÜ) nr 207/2009¹⁷ artikli 7 lõikes 1 toodud mitme ühenduse kaubamärgi registreerimisest keeldumise absoluutse põhjuse kohta.

15. jaanuari 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-625/11: *BSH vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (ecoDoor)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) asus Üldkohus seisukohale, et kuna esiteks tajutakse osa „eco” keskkonnahoidlikku tähendavana ja kuna teiseks tõlgendatakse osa „door” ust tähistavana, siis on apellatsioonikoda põhjendatult tuvastanud, et väljendit „ecodoor”

¹⁷ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT L 78, lk 1).

mõistab asjaomane avalikkus nii, et see tähendab keskkonnahoidlikku ust või ust, mille konstruktsioon ja tööpõhimõte on keskkonnahoidlikud. Kohus täpsustas ka, et kauba üht osa kirjeldav tähis võib olla ka seda sama kaupa kirjeldav. Sellise juhuga on tegemist siis, kui asjaomase avalikkuse taju seisukohalt võib tähisega kirjeldatud osa omadus oluliselt mõjutada kauba enda olulisi omadusi.

Kohtuasjas *ultra air vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Donaldson Filtration Deutschland (ultrafilter international)* (30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas T-396/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) paluti Üldkohtul kontrollida ühtlustamisameti neljanda apellatsioonikoja otsust, millega see tühistas tühistamisosakonna otsuse vaidlusaluse kaubamärgi kehtetuks tunnistamiseks esitatud hageja taotluse rahuldamise kohta ning jättis seejärel hageja taotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusel, et see oli esitatud õigust kuritarvitades.

Üldkohus tuletas meelde, et määruse nr 207/2009 artikli 56 lõike 1 punktis a koostoimes nimetatud määruse artikli 52 lõike 1 punktiga a ette nähtud haldusmenetluse eesmärk on eelkõige võimaldada ühtlustamisametil üle vaadata kaubamärgi registreerimise kehtivus ja võtta seisukoht, mille ta oleks pidanud vajadusel võtma omal algatusel selle määruse artikli 37 lõike 1 alusel. Sellist tausta arvestades peab ühtlustamisamet andma hinnangu sellele, kas vaadeldav kaubamärk on kirjeldav või kas sellel puudub eristusvõime, ilma et kehtetuks tunnistamise taotleja kaalutlused või varasem käitumine saaks mõjutada ühtlustamisametil lasuva, sama määruse artikli 7 lõike 1 punktide b ja c ning artikli 56 lõike 1 punkti a aluseks oleva üldise huviga seonduva ülesande ulatust. Kuna ühtlustamisamet ei võta tegelikult kehtetuks tunnistamise menetluses nimetatud sätteid kohaldades seisukohta küsimuses, kas kaubamärgiomaniku õigus on ülimuslik võrreldes kehtetuks tunnistamise taotleja mõne õigusega, vaid kontrollib, et kaubamärgiomanikule on õigus antud vastavalt õigusnormidele, mis reguleerivad selle kaubamärgi registreerimise võimalikkust, siis ei tegeleta küsimusega, kas kehtetuks tunnistamise taotleja on õigusi kuritarvitanud. Asjaolu, et kehtetuks tunnistamise taotleja poolt taotluse esitamise eesmärk võib olla edaspidi kõnealuse tähisega oma kaupade tähistamine, on just nimelt vastavuses määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktiga c kaitstud kaubamärkide kättesaadavuse ja vaba kasutamise üldise huviga. Seega leidis Üldkohus, et kõnealune asjaolu ei kujuta endast mingil juhul õiguste kuritarvitamist, kuna sellist hinnangut kinnitab määruse nr 207/2009 artikli 52 lõike 1, mille kohaselt võib ühenduse kaubamärgi tunnistada kehtetuks ka rikkumise suhtes algatatud menetluses esitatud vastuhagi põhjal, mille eelduseks on, et vastustaja selles menetluses võib saavutada kaubamärgi kehtetuks tunnistamise isegi siis, kui ta on kõnealust kaubamärki kasutanud ja kavatseb seda jätkuvalt teha.

Kohtuasjas *Kreyenberg vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – komisjon (MEMBER OF € euro experts)* (10. juuli 2013. aasta otsus kohtuasjas T-3/12, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) paluti Üldkohtul teha otsus selle kohta, kas on põhjendatud hagi teise apellatsioonikoja otsuse peale kujutismärgi „MEMBER OF € euro experts” kehtetuks tunnistamise menetluses, milles nimetatud apellatsioonikoda tegi määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti i ja artikli 7 lõike 1 punkti h puudutava otsuse. Üldkohus otsustas, et nimetatud määruse artikli 7 lõike 1 punkti i tuleb tõlgendada nii, et see keelab kaubamärgina ja selle osana registreerida sama määruse artikli 7 lõike 1 punktis h nimetatata embleeme sõltumata sellest, kas need embleemid on kujutatud identsel või vaid jäljendaval viisil. Ta jõudis sellele järeldusele määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti i sõnastust ja kahte täiendavat kaalutlust arvesse võttes. Kohus märkis esiteks, et nimetatud säte ei piira otsesõnu embleemiga identsete kaubamärkide suhtes kehtestatud keelu kohaldamisala. Nimetatud sätte sõnastus võimaldab seda tõlgendada nii, et see keelab mitte üksnes embleemi identse taasesituse, vaid ka selle jäljendamise kaubamärgis. Üldkohus lisas, et kui sellist tõlgendust ei järgitaks, siis väheneks pealegi märkimisväärselt selle sätte kasulik mõju: piisaks kui mõnda embleemi veidi muudetakse, mis jääks märkamatuks isegi sellisele isikule, kes ei ole heraldika asjatundja, et selle saaks registreerida kaubamärgina või osana kaubamärgist. Teiseks rõhutas ta, et liidu seadusandja ei ole kuidagi täpsustanud, et üksnes embleemi kujutisest koosneva kaubamärgi

registreerimine oleks määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti i kohaselt keelatud. Tegusõna „sisaldama“ kasutamisega on seadusandja näidanud, et nimetatud sättes esitatud tingimustel on keelatud määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktis h nimetatata embleemide kasutamine mitte üksnes kaubamärgina, vaid ka kaubamärgi osana. See on pealegi kooskõlas määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti i kasuliku mõjuga, mille eesmärk on anda selles sättes viidatud embleemidele ulatuslikum kaitse. Analoogia alusel määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti h puudutava kohtupraktikaga, mis käsitleb Pariisi konventsiooni¹⁸ liikmesriikidele regulaarselt teatatud rahvusvaheliste valitsustevaheliste organisatsioonide embleeme, järeldas Üldkohus, et nimetatud määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktiga i embleemidele antavat kaitset saab kohaldada üksnes siis, kui sellist embleemi sisaldav kaubamärk tervikuna võib eksitada avalikkust seose suhtes ühelt poolt selle kaubamärgi omaniku või kasutaja ja teiselt poolt selle asutuse, millele asjaomane embleem viitab, vahel.

b. Suhtelised keeldumispõhjused

Kohtuasjas *Sanco vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marsalman (kana kujutis)* (14. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas T-249/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) käsitles Üldkohus ühenduse kaubamärgi registreerimise taotluses silmas peetud kaupade ja teenuste täiendava laadi hindamise küsimust.

Üldkohus tuletas esiteks meelde, et seda, et kaubamärkide segiajamine ei ole tõenäoline, saab järeldada vaid siis, kui on tuvastatud, et asjaomaste kaubamärkidega hõlmatud kaubad ja teenused ei ole üldse sarnased, ilma et oleks vaja kõiki asjas tähtsust omavaid asjaolusid arvestades igakülgsest hinnata, kuidas asjaomane avalikkus asjaomaseid tähiseid ja kaupu või teenuseid tajub. Hindamiseks asjaomaste kaupade või teenuste sarnasust, tuleb üldjuhul arvesse võtta kõiki asjaomaste kaupade ja teenuste vastastikust suhet iseloomustavaid asjasse puutuvaid tegureid. Niisiis selle hindamisel, kas need kaubad ja teenused täiendavad üksteist, tuleb arvesse võtta, kuidas asjasse puutuv avalikkus tajub seda, kui tähtis on ühe kauba või teenuse kasutamise jaoks teise kauba või teenuse kasutamine.

Niisiis tuleb segiajamise tõenäosuse kontekstis selle hindamisel, kas kaubad ja teenused teineteist täiendavad, hindamine läbi viia mitte suhte alusel, mis asjaomase avalikkuse seisukohalt on kaupade ja teenuste vahel nende olemusest, kasutusviisist ja turustuskanalistest tulenevalt, vaid selle põhjal, kas nende kaupade ja teenuste vahel on tihe seos, ehk kas üks on teise kasutamiseks vältimatu või oluline, nii et mainitud avalikkus võib arvata, nagu toodaks neid kaupu ja osutaks neid teenuseid üks ja sama ettevõtja. See, et kauba või teenuse kasutusviisil puudub suhe teise kauba või teenuse kasutusviisiga, ei tähenda, nagu ei oleks igal juhul neist ühe kasutamine oluline või vältimatu teise kasutamise seisukohalt. Üldkohus otsustas neil kaalutlustel, et apellatsioonikoda tegi kõnesolevas asjas vea, kuna ta jättis nende asjaoludega arvestamata, hinnates seda, kas varasema kaubamärgiga hõlmatud kaubad ja taotletava kaubamärgiga hõlmatud reklaami-, äriesindus-, frantsiisi- ning ekspordi- ja imporditeenused on teineteist täiendavad, ja et selle vea tagajärjel ei võtnud apellatsioonikoda arvesse kõiki neid asjaolusid, mis omavad tähtsust asjaomaste kaupade ja teenuste sarnasuse hindamisel.

11. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas *SA. PAR. vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Salini Costruttori (GRUPPO SALINI)* (T-321/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) täpsustas Üldkohus määruse nr 207/2009 artikli 52 lõike 1 punktis b kasutatud mõiste „pahausksus“ tõlgendamist. Kohus märkis, et selle sätte kohaselt tunnistatakse ühenduse kaubamärk ühtlustamisametile esi-

¹⁸ Läbi vaadatud ja muudetud 20. märtsi 1883. aasta tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon.

tatud taotluse või rikkumise suhtes algatatud menetluses esitatud vastuhagi põhjal kehtetuks, kui taotluse esitaja tegutses selle kaubamärgi taotluse esitamisel pahauskselt, mille tõendamise kohustus on kehtetuks tunnistamise taotlejal. Üldkohus rõhutas seoses sellega, et nimetatud artiklis kasutatud mõistet „pahausksus” ei ole liidu õigusaktides defineeritud, piiritletud ega isegi kuidagi kirjeldatud. Seega tuleb nentida, et selle sätte alusel sooritatava igakülgse analüüsi raames võib arvesse võtta ka tähise ühenduse kaubamärgina registreerimise taotlemise ärilisi kaalutlusi ning nimetatud taotluse esitamisega seotud sündmuste ajalist järjestust. Seega tuleb näiteks arvesse võtta esiteks asjaolu, et taotleja teadis või pidi teadma, et vähemalt ühes liikmesriigis kasutab mõni kolmas isik identsete või sarnaste kaupade jaoks identset või sarnast tähist, mida võib segi ajada tähise, mille registreerimist taotletakse, teiseks taotleja tahet takistada kolmandatel isikutel sellise tähise edasist kasutamist ning kolmandaks seda, mil määral on õiguskaitse kolmanda isiku tähisel ja tähisel, mille registreerimist taotletakse. Niisiis kaubamärgi taotleja pahausksuse olemasolu väljaselgitamiseks ei piisa ainult sellest, kas kaubamärgi taotleja oli teadlik varasema tähise omaniku majanduslikust ja ärilisest seisust, sealhulgas nimetatud kaubamärgi omaniku äriühingu tegevuse laiendamise faasi olemasolust. Arvesse tuleb võtta ka taotleja tahet registreerimistaotluse esitamise ajal. See tahe, mis on subjektiivne element, tuleb välja selgitada, lähtudes juhtumi objektiivsetest asjaoludest. Kaubamärgi taotleja võimaliku pahausksuse väljaselgitamisel tuleb hinnata tema tahet, mida saab tuletada objektiivsetest asjaoludest ja tema konkreetsest tegevusest, tema ülesannetest või tema positsioonist, teadmistest, mis tal oli varasema tähise kasutamise kohta, lepingulistest, lepingueelsetest või lepingujärgsetest suhetest kehtetuks tunnistamise taotlejaga, vastastikuste kohustuste olemasolust ning üldisemalt mis tahes objektiivsetest huvide konflikti luua võivatest olukordadest, kus kaubamärki taotleja on olnud. Selliste objektiivsete asjaolude hulka, mis võivad selgitada kaubamärgi taotleja kavatsusi, kuuluvad eelkõige vaidlustatud kaubamärgi registreerimiseni viinud sündmuste ajaline järjestus, potentsiaalne huvide konflikt taotleja ja varasema tähise omaniku vahel, kaubamärgi, mille registreerimist taotletakse, olemus või see, kui tuntud on tähis selle ühenduse kaubamärgina registreerimise taotluse esitamise ajal. Kõige eelneva põhjal asus Üldkohus seisukohale, et apellatsioonikoda tunnistas vaidlustatud kaubamärgi määruse nr 207/2009 artikli 52 lõike 1 punkti b alusel põhjendatult kehtetuks.

c. Tõendamiskoormis. Siseturu Ühtlustamise Ameti kontroll omal algatusel

20. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-571/11: *El Corte Inglés vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Chez Gerard (CLUB GOURMET)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) täpsustas Üldkohus määruse nr 207/2009 kohaldamise kontekstis, et põhimõtteliselt on liidu institutsiooni jaoks siseriiklike õigusnormide kindlaksmääramise ja tõlgendamise puhul, niivõrd kui see on liidu institutsiooni tegevuseks vajalik, tegemist faktide tuvastamise, mitte õiguse kohaldamisega.

Üldkohus otsustas, et kuigi vastab tõele, et määruse nr 207/2009 artikli 65 lõiget 2 tuleb mõista nii, et õigusnormid, mille rikkumise korral võib esitada hagi Üldkohtule, võivad olla nii siseriiklikud kui ka ühenduse õigusnormid, kuulub siiski vaid liidu õigus sellesse õiguse sfääri, kus kohaldub põhimõte *iura novit curia*, samas kui siseriiklikku õigust käsitatakse faktiliste asjaolude esitamise kohustuse ja nendega seonduva tõendamiskoormise tasandil asetsevana ja selle sisu kohta tuleb vajaduse korral esitada tõendid. Sellest tuleneb, et põhimõtteliselt peab liidu institutsioonis toimuva menetluse käigus see pool, kes soovib tugineda siseriiklikule õigusele, tõendama, et see õigus toetab tema nõudeid. Kuigi ühtlustamisamet peab omal algatusel ja vahendite abil, mis talle tunduvad sel eesmärgil kohased, tutvuma asjaomase liikmesriigi siseriikliku õigusega, kui selline teave on vajalik registreerimisest keeldumise põhjuse kohaldamise tingimuste hindamiseks, ja seda eelkõige esitatud faktide toesuse või tõendite tõendusjõu osas, peab ühtlustamisamet vajaduse korral tutvuma omal algatusel siseriikliku õigusega vaid sel juhul, kui tal juba on andmeid siseriikliku õiguse kohta kas selle sisu puudutavate väidete või väidetavalt tõendusjõudu omavate esitatud tõendite kujul.

7. mai 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-579/10: *macros consult vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – MIP Metro (makro)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) rõhutas Üldkohus, et juhul, kui siseriiklikus õiguslikus raamistikus kaitstud varasemale õigusele tuginedes on esitatud määruse nr 207/2009 artikli 53 lõike 2 kohane taotlus, siis on määruse nr 2868/95¹⁹ eeskirjas 37 ette nähtud, et taotleja on kohustatud esitama asjakohased tõendid selle kohta, et tal on kohaldatavate siseriiklike õigusnormide alusel õigus varasemale õigusele tugineda.

See eeskiri paneb taotlejale kohustuse esitada ühtlustamisametile mitte ainult tõendid selle kohta, et ta vastab tingimustele, mis on nõutavad varasema õiguse alusel ühenduse kaubamärgi kasutamise keelamiseks tulenevalt siseriiklikest õigusnormidest, mille kohaldamist ta taotleb, vaid ka tõendid nende õigusnormide sisu kohta. Lisaks, kuna määruse nr 207/2009 artikli 53 lõike 1 punktis c on sõnaselgelt viidatud sama määruse artikli 8 lõikele 4 ning kuna viimases sättes käsitletakse varasemaid õigusi, mis on kaitstud liidu õigusnormide või liikmesriigi õigusega, mis on asjaomase tähise suhtes kohaldatav, on need põhimõtted kohaldatavad ka juhul, kui määruse nr 207/2009 artikli 53 lõike 1 punkti c alusel tuginetakse siseriiklikule õigusele. Määruse nr 2868/95 eeskirja 37 punkti b alapunktis ii on nimelt ette nähtud analoogsed sätted varasema õiguse tõendamiseks juhul, kui on esitatud määruse nr 207/2009 artikli 53 lõike 1 kohane taotlus. Seega on siseriikliku õiguse olemasolu küsimus faktiküsimus ja pool, kes väidab, et on olemas määruse nr 207/2009 artikli 8 lõikes 4 ette nähtud tingimustele vastav õigus, on kohustatud ühtlustamisametis tõendama mitte ainult seda, et kõnealune õigus tuleneb siseriiklikest õigusnormidest, vaid ka nende õigusnormide kohaldamisala.

Lõpetuseks tegi Üldkohus kohtuasjas *Fürstlich Castell'sches Domänenamt vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Castel Frères (CASTEL)* (13. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-320/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) otsuse küsimuses, kas apellatsioonikoda peab kontrollima omal algatusel määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktis d ette nähtud absoluutset registreerimisest keeldumise põhjust, isegi kui kaebuse esitaja ei ole tema menetluses seda tõestanud.

Üldkohus tuletas esiteks meelde, et vastavalt määruse nr 207/2009 artikli 76 lõikele 1 peavad absoluutsete keeldumispõhjuste hindamisel ühtlustamisameti kontrollijad ja edasikaebamise korral ühtlustamisameti apellatsioonikoda kontrollima faktilisi asjaolusid omal algatusel, et teha kindlaks, kas üks või teine sama määruse artiklis 7 toodud registreerimisest keeldumise põhjus käib selle kaubamärgi kohta, mille registreerimist taotletakse, või mitte. Eelnevast järeldub, et ühtlustamisameti pädevad organid võivad oma otsused rajada faktilistele asjaoludele, millele taotluse esitaja ei ole tuginenud. Üldkohus täpsustas siiski, et samas ei pea ühtlustamisamet kehtetuks tunnistamise menetluses omal algatusel uuesti hindama selliseid asjasse puutuvaid fakte, mis võiksid kaasa tuua absoluutsete keeldumispõhjuste kohaldamise, mida viib läbi kontrollija. Määruse nr 207/2009 artiklite 52 ja 55 sätetest ilmneb, et ühenduse kaubamärk loetakse kehtivaks, kuni ühtlustamisamet tunnistab selle kehtetuks tunnistamise menetluses kehtetuks. Seega eeldatakse kaubamärgi kehtivust, mis on ühtlustamisameti poolt kaubamärgi registreerimistaotluste hindamisel läbiviidava kontrolli loogiline tagajärg.

Üldkohus otsustas, et see kehtivuse presumptsioon piirab määruse nr 207/2009 artikli 76 lõikest 1 tulenevat ühtlustamisameti kohustust kontrollida omal algatusel asjaomaseid fakte, mis võivad kaasa tuua absoluutsete keeldumispõhjuste kohaldamise ühenduse kaubamärgi registreerimismenetluses registreerimistaotluste hindamisel ühtlustamisameti kontrollija poolt ja edasikaebamise

¹⁹ Komisjoni 13. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ) nr 2868/95, millega rakendatakse nõukogu määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT L 303, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 189).

korral apellatsioonikoja poolt. Samas eeldatakse kehtetuks tunnistamise menetluses, et registreeritud ühenduse kaubamärk on kehtiv ja ühtlustamisametile kehtetuks tunnistamise taotluse esitanud isiku ülesanne on esitada konkreetsed tõendid, mis kaubamärgi kehtivuse kahtluse alla seavad. Niisiis ei ole apellatsioonikoda kehtetuks tunnistamise menetluses kohustatud omal algatusel hindama neid faktilisi asjaolusid, mis võivad kaasa tuua määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti d kohaste absoluutsete keeldumispõhjuste kohaldamise.

d. Muutmise pädevus

4. juuni 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-514/11: *i-content vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Decathlon (BETWIN)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) analüüsis Üldkohus tingimusi, mis on kehtestatud tema poolt teostatavale muutmise pädevusele, mis talle määruse nr 207/2009 artikli 65 lõikega 3 on antud.

Üldkohus rõhutas, et määruse nr 207/2009 artikli 65 lõikega 3 temale antud õigus ei anna talle pädevust viia läbi hindamist, mille kohta apellatsioonikoda ei ole veel seisukohta võtnud. Muutmise pädevuse teostamine peab seega üldjuhul piirduma olukordadega, milles Üldkohtul on pärast apellatsioonikoja antud hinnangu kontrollimist võimalik tuvastatud faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel otsustada, millise otsuse apellatsioonikoda oleks pidanud tegema. Kõnesolevas asjas otsustas Üldkohus, et on täidetud tingimused selleks, et võiks teostada nimetatud pädevust. Üldkohtu arvamusel oli apellatsioonikoda kohustatud tuvastama, et vastupidi vastulausete osakonna seisukohale ei esine registreerimistaotluses nimetatud kaupade osas segiajamise tõenäosust. Järelikult muutis Üldkohus vaidlustatud otsust.

3. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-236/12: *Airbus vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (NEO)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Üldkohus otsuse apellatsioonikoja läbiviidava kontrolli ulatuse kohta.

Seoses sellega märkis Üldkohus, et määruse nr 207/2009 artikli 64 lõike 1 kohaselt teeb apellatsioonikoda pärast kaebuse põhjendatuse kontrollimist kaebuse kohta otsuse ja võib seejuures tegutseda edasikaevatud otsuse teinud talituse pädevuse piires. Pädevus vaadata registreerimistaotlus täies ulatuses uuesti sisuliselt läbi nii õigusnormide kui faktide seisukohast eeldab siiski, et apellatsioonikojale esitatud kaebus on vastuvõetav. Juhul kui, nagu kõnesolevas asjas, kontrollija ei rahuldanud ühenduse kaubamärgi registreerimise taotlust ainult nimetatud taotluses silmas peetud kaupade osas, lubades kaubamärgi registreerida selles taotluses nimetatud teenuste jaoks, siis kaubamärgi registreerimise taotleja apellatsioonikojale esitatav kaebus võib õiguspäraselt puudutada ainult kontrollija keeldumist lubada registreerida kaubamärk taotluses silmas peetud kaupade jaoks. Nimetatud taotleja ei või seevastu apellatsioonikojale esitatavas kaebuses vastuvõetavalt vaidlustada kontrollija luba registreerida taotletav kaubamärk osutatud teenuste jaoks. Üldkohus täpsustas sellest tulenevalt, et kuigi vastab tõele, et hageja palus kõnesolevas asjas apellatsioonikojale esitatud kaebuses tühistada kontrollija otsus tervikuna, on määruse nr 207/2009 artikli 59 esimese lause kohaselt kaebus apellatsioonikojale õiguspäraselt esitatud ainult selles ulatuses, milles madalama astme talitus on jätnud hageja nõuded rahuldamata. Järelikult otsustas Üldkohus, et apellatsioonikoda on ületanud oma pädevust, kuivõrd ta vaatas ühenduse kaubamärgi registreerimise taotluse selles nimetatud teenuste osas omal algatusel määruse nr 207/2009 artiklis 7 sätestatud absoluutsete keeldumispõhjuste seisukohast uuesti läbi ning tuvastas, et taotletaval kaubamärgil puudub sama määruse artikli 7 lõike 1 punktide b ja c ning lõike 2 tähenduses igasugune eristusvõime, mis võimaldaks kaupu ja teenuseid eristada.

e. Kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamine

28. novembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-34/12: *Herbacin cosmetic vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Laboratoire Garnier (HERBA SHINE)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) täpsustas Üldkohus apellatsioonikodade põhjendamiskohustuse ulatust selles osas, mis puudutab määruse nr 207/2009 artikli 15 lõike 1 teise lõigu punkti b. See säte näeb ette, et kasutamiseks määruse nr 207/2009 artikli 15 lõike 1 esimese lõigu tähenduses loetakse ka ühenduse kaubamärgi kinnitamist kaupadele või nende pakendile ühenduses ainult ekspordi otstarbel. Kõnesolevas asjas otsustas Üldkohus, et tal ei ole võimalik vaidlustatud otsuse seaduslikkust kontrollida, kuna vaidlustatud otsusest ei tulenenud isegi mitte kaudselt need põhjused, mistõttu apellatsioonikoda jättis väljaspool liitu asuvatele adressaatidele saadetud arved tähelepanuta. Ta märkis lisaks, et selle küsimuse käsitlemiseks, kas hageja esitatud tõendusmaterjalist piisas selleks, et tõendada, et määruse nr 207/2009 artikli 15 lõike 1 teise lõigu punktis b ette nähtud tingimused olid täidetud, oli vaja analüüsida kõiki hageja esitatud tõendeid, mida apellatsioonikoda ei olnud teinud ja mida kohus ei olnud kohustatud esimest korda kontrollima. Seega tühistas Üldkohus vaidlustatud otsuse põhjendamata tõttu.

2. Disainilahendused

Erilist tähelepanu väärrib üks disainilahenduste valdkonnas kuulutatud kohtuotsus, see on 6. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas T-68/11: *Kastenholz vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Qwachtme (käekella numbrilaud)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), mis käsitleb eelkõige uudsuse ja eristatavuse nõudeid, millest sõltub ühenduse disainilahenduse õiguskaitse. Üldkohus märkis, et määruse nr 6/2002²⁰ artikli 5 lõike 2 kohaselt loetakse kaks disainilahendust identseks, kui nende tunnusjooned erinevad vaid ebaoluliste üksikasjade poolest, see tähendab selliste üksikasjade poolest, mida otsekohe ei märgata ja mis ei tingi seega isegi minimaalseid erinevusi nende disainilahenduste vahel. Seevastu tuleb disainilahenduse uudsuse hindamiseks anda hinnang sellele, kas vastandatud disainilahenduste vahel on erinevusi, mis ei ole ebaolulised, isegi kui need on minimaalsed. Seoses sellega otsustas Üldkohus, et määruse nr 6/2002 artikli 6 sõnastuses on mindud kaugemale artiklis 5 sätestatust. Nõnda ei pruugi vastandatud disainilahenduste vahelised viimati nimetatud artikli raames tuvastatud erinevused, eriti kui need on minimaalsed, olla piisavad, jätmaks asjatundlikule kasutajale erinevat üldmuljet sama määruse artikli 6 tähenduses. Sellisel juhul võidakse vaidlusalune disainilahendus lugeda uudseks määruse nr 6/2002 artikli 5 tähenduses, kuid seda ei loeta eristatavaks selle määruse artikli 6 tähenduses. Seevastu, kuivõrd viimati nimetatud artiklis sätestatud tingimus läheb kaugemale määruse nr 6/2002 artiklis 5 sätestatud tingimusest, saab asjatundlikule kasutajale jääv erinev üldmulje selle määruse artikli 6 tähenduses põhineda üksnes vastandatud disainilahenduste objektiivsete erinevuste olemasolul. Seega peavad need erinevused olema piisavad selleks, et oleks täidetud määruse nr 6/2002 artiklis 5 sätestatud uudsuse tingimus.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika. Piiravad meetmed

Üldkohus lahendas 2013. aastal 40 rahaliste vahendite külmutamist käsitlevat kohtuasja, millest enamik oli seotud nõukogu poolt vastu võetud meetmetega, mis puudutasid Iraani Islamivabariigi tuumaprogrammiga seotud isikuid ja üksusi. Erilist märkimist väärivad kaks kohtuotsust, mis on tehtud seoses kahe sellise üksuse Üldkohtule esitatud hagiga.

²⁰ Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

Esiteks rõhutas Üldkohus 5. veebruari 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-494/10: *Bank Saderat Iran vs. nõukogu* (T-494/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), et juriidiline isik, keda loetakse kolmanda riigi asutatud juriidiliseks isikuks, võib tugineda põhiõiguste kaitsega seotud tagatistele. Kõnesolevas asjas vaidlustati selliste piiravate meetmete seaduslikkus, mille nõukogu kehtestas Iraani ühele kommertspangale põhjendusel, et see kuulus osaliselt Iraani valitsusele. Nõukogu, keda toetas komisjon, väitis, et see pank ei saanud Iraani riigi asutatud juriidilise isikuna tugineda põhiõiguste kaitsega seotud tagatistele.

Üldkohus lükkas selle argumendi tagasi, märkides, et ei Euroopa Liidu põhiõiguste harta ega aluslepingud sisalda sätteid, mis välistaks põhiõigustega tagatud kaitse andmise riikide asutatud juriidilistele isikutele. Vastupidi, põhiõiguste harta sätted ja eriti selle artiklid 17, 41 ja 47 tagavad „igaühe“ õigused ehk see sõnastus hõlmab ka juriidilisi isikuid, nagu hageja. Sellist põhiõigustega tagatud kaitse välistamist ei saa õigustada ka 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 34 – mis välistab valitsusorganisatsioonide esitatud hagide vastuvõetavuse Euroopa Inimõiguste Kohtus –, mis ei ole kohaldatav liidu kohtute menetlustes. Kolmandate riikide asutatud juriidilised isikud võivad seega tugineda liidu kohtus põhiõigustele niivõrd, kui need on ühildatavad juriidilise isiku olemusega.

Teiseks täpsustas Üldkohus 6. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-493/10: *Persia International Bank vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kaitseõiguste tagamise põhimõtte ulatust piiravate meetmete vastuvõtmise kontekstis. Hageja, kahe Iraani panga omandis olev äriühing, oli kantud nende isikute ja üksuste loetellusse, kelle suhtes kohaldatakse rahaliste vahendite külmutamist nende seotuse tõttu Iraani tuumarelvade leviku alase tegevusega, kuna nõukogu oli leidnud, et teda tuleb lugeda ühe nimetatud pankadest, nimega Bank Mellat, omandis olevaks või temale kuuluvaks. Hageja väitis, et on rikutud tema kaitseõigusi ja tema õigust tõhusale kohtulikule kaitsele selles osas, milles ta ei ole saanud piisavalt teavet Bank Mellati väidetava osaluse kohta tuumarelvade leviku alases tegevuses.

Seoses sellega märkis Üldkohus, et kuigi nõukogu peab enne teatava üksuse suhtes piiravate meetmete võtmist, kui ta soovib selleks tugineda liikmesriigi esitatud andmetele, tagama, et need andmed on võimalik asjaomasele üksusele aegsasti edastada, et viimane saaks oma seisukoha tõhusalt teatavaks teha, ei ole varem vastu võetud aktide tühistamiseks alust andva kaitseõiguste rikkumise tegemist, kui dokument, millele nõukogu tugines üksuse suhtes piiravate meetmete võtmisel või nende jõussejätmisel, on edastatud hilineult. Selline tagajärg kehtib üksnes juhul, kui on tõendatud, et asjaomaseid piiravaid meetmeid ei oleks saanud õiguspäraselt võtta või jõusse jätta, kui hilineult edastatud dokument tuleks süüstavate tõendite hulgast eemaldada. Üldkohus leidis, et kõnesolevas asjas ei olnud see nii, kuna teave, mille nõukogu esitas hilineumisega, ei sisaldanud varasemate meetmetega võrreldes täiendavaid elemente ja kuna järelikult nende väljajätmine süüstavate tõendite hulgast ei saanud mõjutada nimetatud meetmete vastuvõtmise ja jõussejätmise põhjendatust. Mis puudutab täpsemalt tõendite edastamata jätmist, siis märkis kohus, et kaitseõiguste tagamise põhimõtte kohaselt ei ole nõukogu kohustatud edastama muid dokumente kui need, mis sisalduvad tema toimikus. Kõnesolevas kohtuasjas ei olnud vaidlustatud, et nõukogu toimikus ei ole täiendavaid tõendeid Bank Mellati kaasatuse kohta tuumarelvade leviku alasesse tegevusse ega ka hageja enda kohta, nii et talle ei saanud ette heita, et ta rikkus hageja kaitseõigusi ja õigust tõhusale kohtulikule kaitsele, kui ta jättis sellised tõendid edastamata.

Privileegid ja immunitetid

Liidetud kohtuasjades *Gollnisch vs. parlament* (17. jaanuari 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-346/11 ja T-347/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Üldkohtule hagi nõudega tühistada Euroopa Parlamendi otsus ühe oma liikme immuniteedi äravõtmise kohta ja parlamendi

otsus tema puutumatust mitte kaitsta. Need otsused olid tehtud pärast mitut otsust Prantsuse justiitsministri taotluste kohta hagejalt parlamendiliikme puutumatuse äravõtmise kohta selle riigi peaprokuröri taotlusel hageja vastu rassilise vaenu õhutamise eest algatatud uurimise jätkamiseks ja selleks, et vajaduse korral anda hageja pädeva kohtu alla.

Üldkohus eristas ühest küljest Euroopa Parlamendi liikme immuniteedi äravõtmist ja teisest küljest selle Euroopa Parlamendi liikme puutumatuse kaitset. Kui esimene on sõnaselgelt ette nähtud Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokolli nr 7²¹ artiklis 9, ei ole see siiski nii teise puhul, mille aluseks on üksnes parlamendi kodukorra²² artikli 6 lõige 3, milles ei ole seda mõistet määratletud ja mille puhul on tegemist arvamusega, millel ei ole siduvaid tagajärgi siseriiklikele kohtutele. Kui protokolli nr 7 artiklis 9 ette nähtud puutumatusele on õigus ning parlamendiliige võib sellest ilma jääda vaid juhul, kui parlament selle ära võtab, on puutumatuse kaitsmine viimati nimetatud artikli 9 raames seega võimalik vaid juhul, kui parlamendiliikme puutumatuse äravõtmise taotluse puudumise korral on puutumatus, nagu see tuleneb parlamendiliikme päritoluliikmesriigi õigusest, ohus eelkõige selle parlamendiliikme päritoluliikmesriigi politsei- või õiguskaitseasutuste tegevuse tõttu. Neil asjaoludel võib parlamendiliige paluda parlamendil kaitsta oma puutumatust, nagu on ette nähtud parlamendi kodukorra artikli 6 lõikes 3. Puutumatuse kaitsmine kujutab seega endast parlamendi võimalust parlamendiliikme taotlusel sekkuda, kui siseriiklikud ametivõimud rikuvad või valmistuvad rikkuma parlamendi mõne liikme puutumatust. Seevastu kui siseriiklikud ametiasutused on esitanud puutumatuse äravõtmise taotluse, peab parlament tegema otsuse puutumatuse äravõtmise või ära võtmata jätmise kohta. Niisugusel juhul ei ole puutumatuse kaitsmisel enam mõtet, kuna parlament kas võtab puutumatuse ära ja selle kaitsmine ei ole enam mõeldav või keeldub puutumatuse äravõtmisest ja selle kaitsmine on tarbetu, kuna siseriiklike ametivõime on teavitatud sellest, et parlament jättis nende esitatud puutumatuse äravõtmise taotluse rahuldamata ning puutumatus on seega takistuseks meetmetele, mida need võimud võiksid või tahaksid võtta. Järelikult kaotab puutumatuse kaitsmine oma eseme, kui siseriiklikud ametiasutused esitavad puutumatuse äravõtmise taotluse. Parlament ei ole sellisel juhul enam kohustatud tegutsema omal algatusel liikmesriigi pädevate ametivõimude formaalse taotluse puudumise tõttu, küll aga peab ta tegema otsuse ning seega sellise taotluse lahendama.

Lisaks, selleks et arvamus oleks puutumatusega hõlmatud, peab parlamendiliige olema seda väljendanud oma kohustuste täitmisel, mistõttu väljendatud arvamus ja parlamendiliikme kohustuste vahel peab olema seos; sellega ei ole tegemist selliste arvamuste puhul nagu kõnesolevas asjas, mida Euroopa Parlamendi liige väljendab väljaspool parlamendi tööd, Euroopa Parlamendi liikme sellise tegevuse raames, mis on seotud liikmesriigi piirkondliku organisatsiooniga, ja poliitilise rühmituse juhina selles organisatsioonis. Hagejale ette heidetud vaidlusaluste väidete ja tema kui parlamendiliikme ülesannete vahel puudub nimelt seos, veelgi selgemalt puudub otsene ja ilmselgelt vaidlusaluste väidete ja parlamendiliikme ülesannete vahel esinev seos, mis oleks võinud õigustada protokolli nr 7 artikli 8 kohaldamist. Üldkohus otsustas seega, et järelikult ei saa parlamendile ette heita seda, et ta pidas käesoleva juhtumi asjaolusid ning Prantsuse ametiasutuste esitatud taotlust arvestades otstarbekaks võtta hagejalt ära protokollist tulenev puutumatus, et võimaldada neil asutustel uurimist jätkata.

Rahvatervis

Kohtuasjas *Laboratoires CTRS vs. komisjon* (4. juuli 2013. aasta otsus kohtuasjas T-301/12, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Üldkohus otsuse erandjuhtude kohta põhimõttelistest tingi-

²¹ ELT 2010, C 83, lk 266.

²² ELT 2011, L 116, lk 1.

mustest, mis peavad olema täidetud inimintervishoius kasutatavate ravimite müügiloo saamiseks. Hagi esemeks oli nõue tühistada komisjoni rakendusotsus, millega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 726/2004²³ kohaselt keelduti andmast müügiluba inimintervishoius kasutatavale harvikravimile, mille toimeaine oli koolhape ja mis on mõeldud kahe sellise harvaesineva, kuid väga tõsise maksahaiguse raviks, mis võivad esimeste elunädalate või -kuude jooksul asjakohase ravi puudumisel lõppeda surmaga. Hageja vaidlustas selle otsuse Üldkohtus, väites eelkõige, et komisjon oli ekslikult leidnud, et koolhappe hästi tõestatud meditsiiniline kasutus direktiivi 2001/83/EÜ²⁴ artikli 10a tähenduses ei ole tõendatud ja et loataotluses esitatud bibliograafilised andmed ei olnud täielikud.

Üldkohus märkis esmalt, et koolhapet oli ajavahemikul 1993 kuni oktoober 2007 kasutatud patsientide raviks Prantsusmaal haiglapreparaatides, mis väljastati retsepti alusel, valmistati igal üksikjuhul eraldi farmakopöa ettekirjutuste alusel ja kooskõlas siseriiklikes õigusaktides ette nähtud hea tavaga. Need koolhappe haiglapreparaadid olid esiteks mõeldud erivajaduste katmiseks (neid oli eelkõige vaja patsientide vajaduste rahuldamiseks, võttes arvesse asjaolu, et turul ei olnud ühtegi ravimit kõnesolevate maksahaiguste raviks) ja teiseks välja kirjutatud arsti poolt pärast oma patsientide tegelikku läbivaatust ning puhtalt ravikaalutlustel. Üldkohus järeltas sellest, et komisjon eksis, kui ta leidis, et koolhappe kasutamine haiglapreparaadina Prantsusmaal 1993. aastast kuni 2007. aasta oktoobrini ei tõenda hästi tõestatud meditsiinilist kasutust direktiivi 2001/83 artikli 10a tähenduses.

Lisaks asus Üldkohus seisukohale, et taotleja ei ole erandlike asjaolude tõttu suutnud esitada täielikke andmeid vaidlusaluse ravimi tõhususe ja ohutuse kohta tavapärastes kasutustingimustes. Ta leidis, et taotleja oli ülevaadetes selgitanud, miks pole võimalik esitada täielikku teavet ravimi tõhususe ja ohutuse kohta (arvestades, et tegemist on harvaesineva haigusega, ja meditsiinieetika kaalutlusi), ning põhjendas asjaomase ravimi kasulikkuse ja ohtlikkuse tasakaalu. Kohus otsustas seega, et komisjon eksis, kui ta leidis oma otsuses, et hageja esitatud andmed oleksid pidanud olema täielikud ja et hageja ei võinud hästi tõestatud meditsiinilisel kasutusel põhinevas taotluses tugineda erandlikele asjaoludele.

Märkides lisaks, et komisjon oli vaidlustatud otsuses ka kehtiva põhjenduseta leidnud, et müügiloo andmine kahjustaks kõnesolevas asjas määruse (EÜ) nr 1901/2006²⁵ eesmärgi ja innovatsiooni kaitset, järeltas Üldkohus, et selle loa andmisest keeldumine ei olnud põhjendatud, ning tühistas nimetatud otsuse.

Keskkond

7. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-370/11: *Poola vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Üldkohus otsuse direktiiviga 2003/87/EÜ²⁶ kehtestatud kasvuhoonegaaside

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta määrus (EÜ) nr 726/2004, milles sätestatakse ühenduse kord inim- ja veterinaarravimite lubade andmise ja järelevalve kohta ning millega asutatakse Euroopa ravimi-amet (ELT L 136, lk 1; ELT eriväljaanne 13/34, lk 229).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimintervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1901/2006 pediaatrias kasutatavate ravimite ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta (ELT L 378, lk 1).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, lk 32; ELT eriväljaanne 15/07, lk 631).

saastekvootidega kauplemise süsteemi kohta. Poola Vabariigi hagi oli suunatud komisjoni otsuse vastu, millega määratakse kindlaks kogu liitu hõlmavad üleminekueeskirjad tasuta saastekvootide eraldamiseks²⁷. Poola Vabariik vaidlustas komisjoni poolt nende kvootide eraldamise arvutamisel kasutatud võrdlusalused.

Üldkohus märkis esmalt, et vaidlustatud otsus on rakendusmeede direktiivile 2003/87, mis on omakorda vastu võetud Euroopa Liidu toimimise lepingu keskkonnapoliitikat puudutavate sätete alusel. Kohus lükkas seega tagasi hageja argumendi, mille kohaselt komisjoni otsus on vastu võetud vastuolus ELTL artikli 194 lõikega 2, mis näeb ette, et energiapoliitika valdkonnas kehtib liikmesriikide pädevus.

Seejärel leidis Üldkohus, et eri kütuste kasutamise tõttu erinevates olukordades olnud kütiste kohtlemine tootepõhiste võrdlusaluste kehtestamisel vaidlustatud otsuses kvootide eraldamiseks ühtemoodi võib olla objektiivselt põhjendatud. Kohtu arvates ei julgusta vahetegu kasutatud kütuse alusel tootepõhiste võrdlusaluste vahel palju CO₂ eraldavaid tööstuslikke kütisi otsima lahendusi, mis võimaldaksid nende heitkoguseid vähendada, vaid innustab säilitama *status quo*'d, mis läheb aga vastuollu direktiivi 2003/87 artikli 10a lõike 1 kolmanda lõiguga. Lisaks toob selline vahetegu endaga kaasa heitkoguste kasvu riski, sest see võib sundida vähe CO₂ eraldavaid tööstuslikke kütisi asendama nimetatud kütuse rohkem CO₂ eraldava kütusega, et saada rohkem tasuta saastekvoote. Üldkohus leidis samuti, et valiku kasutada soojus- ja kütusepõhiste võrdlusaluste kindlaksmääramisel kontrollväärtusena maagaasi, mis on vähe CO₂ eraldav kütus, eesmärk on ergutada kasvuhoo- negaaside heitkoguste vähendamist.

Lisaks leidis Üldkohus, et vaidlustatud otsus võtab õigesti arvesse CO₂ heitkoguste vähendamisele suunatud meetmete majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi. Esiteks kehtestatakse 2013. aasta järgsed toimimiseeskirjad järk-järgult. Selles kontekstis saavad palju CO₂ eraldavad kütised – nt Poola kütised, mis kasutavad sütt ja millel seega on tootmise jaoks tarvis suurt hulka kvote – alguses nende vajaduste katmiseks veelgi suurema koguse tasuta kvote. Teisalt on liidu seadusandja kehtestanud mehhanismid nende liikmesriikide jõupingutuste toetamiseks, kus sissetulek inimese kohta on suhteliselt madalam ja majanduskasv kiirem, et vähendada 2020. aastaks nende majanduse süsinikuheite määra.

Lõpetuseks täpsustas Üldkohus, et CO₂ saastekvootide eraldamise süsteem rajaneb alates 2013. aastast enampakkumise põhimõttel. Seega võivad liikmesriigid müüa enampakkumisel kõik saastekvoodid, mida ei eraldata tasuta, et kütised võiksid osta puuduvad kvoodid. See süsteem on lisaks kooskõlas saastaja maksab põhimõttega selles osas, milles rohkem CO₂ eraldavad kütised peavad tasuma kvootide eest või vähendama oma heitkoguseid.

²⁷ Komisjoni 27. aprilli 2011. aasta otsus 2011/278/EL, millega määratakse kindlaks kogu liitu hõlmavad üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste tasuta saastekvootide ühtlustatud eraldamiseks (ELT L 130, lk 1).

Institutsioonide dokumentidega tutvumine

Dokumentidega tutvumist puudutav kohtupraktika käsitles 2013. aastal eelkõige määruses (EÜ) nr 1049/2001²⁸ ette nähtud rahvusvaheliste suhete kaitse erandi ulatust ja määruse (EÜ) nr 1367/2006²⁹ tõlgendamist spetsiifilisemas, keskkonnateabega tutvumist puudutavas valdkonnas.

1. Rahvusvaheliste suhete kaitse

19. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-301/10: *In 't Veld vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) otsustas Üldkohus sellise otsuse põhjendatuse üle, milles kohaldatakse määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkti a kolmandas taandes toodud rahvusvaheliste suhete kaitse erandit, et jätta rahuldamata hageja taotlus tutvuda teatava hulga komisjoni dokumentidega, mis on seotud rahvusvahelise võltsimisvastase kaubanduslepingu eelnõuga.

Üldkohus märkis seoses sellega sisuliselt, et liidu institutsioon võib dokumentidele üldsuse juurdepääsu keelamisel õiguspäraselt tugineda määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkti a kolmandale lõigule, et hoida rahvusvaheliste kokkulepete läbirääkimistel esitatud seisukohtade konfidentsiaalsust, kuna selliste läbirääkimiste pidamisega saab põhjendada – et kindlustada tõhusad läbirääkimised – teatavat diskreetsuse astet, mis võimaldab tagada läbirääkijate vastastikuse usalduse ning vaba ja tõhusa arutelu toimumise. Rahvusvahelise lepingu sõlmimise eesmärgil läbirääkimiste alustamine ja pidamine kuuluvad põhimõtteliselt täidesaatva võimu pädevusse ning üldsuse osalemine rahvusvahelise lepingu läbirääkimise ja sõlmimise menetluses on paratamatult piiratud, arvestades õiguspärase huviga mitte avalikustada läbirääkimiste strateegilisi elemente.

Selles kontekstis võib liidu või teiste rahvusvahelise võltsimisvastase kaubanduslepingu läbirääkimistel osalejate seisukohtade avalikustamine kahjustada määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkti a kolmanda taandega kaitstavat huvi. Esiteks ei ole nimelt välistatud, et see avalikustamine võib võimaldada kaudselt tutvuda teiste läbirääkimistel osalejate seisukohtadega. Teiseks, liidu seisukohad, millele ta asub rahvusvaheliste läbirääkimiste kontekstis, võivad põhimõtteliselt muutuda olenevalt läbirääkimiste kulgemisest, soodustustest ja kompromissidest, milles erinevad huvigrupid läbirääkimiste käigus kokku lepipid. Läbirääkimiste seisukohtade kujundamine võib sõltuda läbirääkijate, teiste hulgas ka Euroopa Liidu enda teatud hulgast taktikalistest kaalutlustest. Selles oludes ei saa välistada, et kui liit teeb oma seisukohad üldsusele teatavaks, siis isegi kui teiste osalejate läbirääkimisseisukohad jäävad salastatuks, võib selle tagajärjel praktiliselt väheneda liidu läbirääkimisjõud.

Lisaks, rahvusvahelistel läbirääkimistel võib see, et üks läbirääkimistel osaleja avalikustab ühepoolset ühe või mitme teise osaleja läbirääkimisseisukohad – isegi kui ta teeb seda esmapilgul anonüümselt –, rängalt kahjustada selle läbirääkimistel osaleja, kelle seisukoht on tehtud üldsusele kättesaadavaks, nagu ka teiste avalikustamise tunnistajate silmis tõhusate läbirääkimiste pidamiseks möödapääsmatult vajalikku vastastikuse usalduse õhkkonda. Selline avalikustamine võib lisaks teiste läbirääkimistel osalejate silmis kahjustada nii komisjoni usaldusväärsust läbirääkimispartnerina kui ka kõigi läbirääkimistel osalejate – seega ka liidu – suhteid võimalike kolmandate riikidega, kes soovisid läbirääkimistega liituda.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamise üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT L 264, lk 13).

2. Keskkonnateabega tutvumine

8. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-545/11: *Stichting Greenpeace Nederland ja PAN Europe vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) kontrollis Üldkohus keskkonnateabega tutvumise tingimusi ning määruse nr 1367/2006, mis reguleerib sellise teabega tutvumist, ja määrusest nr 1049/2001 tuleneva korra vahelist suhet.

Üldkohus otsustas, et taotluste suhtes, mis on esitatud keskkonnainfo saamiseks või keskkonna või heitmetega seotud teabe saamiseks, tuleneb määruse nr 1367/2006 põhjendustest 8 ja 15 koostoimes selle määruse artiklitega 3 ja 6, et nimetatud määrus sisaldab sätteid, mis asendavad ja muudavad määruse nr 1049/2001 teatud sätted või täpsustavad neid. Seoses sellega kinnitab viimati nimetatud sättes ette nähtud erandite täht-tähele tõlgendamise kohustust esiteks see, et asjaomane institutsioon peab arvesse võtma üldist huvi sellise teabe avalikustamise vastu ning et tegemist peab olema teabega, mis on seotud heitmetega keskkonda, ning teiseks see, et nimetatud määrus ei sisalda sarnaseid täpsustusi seoses kõnealuste erandite kohaldamisega selles valdkonnas.

Määruse nr 1367/2006 artikli 6 lõike 1 esimene lause näeb ette õigusliku eelduse, et ülekaalukas üldine huvi teabe avalikustamise vastu esineb juhul, kui taotletud teave on seotud heitmetega keskkonda, välja arvatud juhul, kui see teave on seotud uurimisega, eelkõige liidu õiguse võimaliku rikkumisega seotud uurimisega. Nii on asjaomane institutsioon kohustatud avalikustama dokumendi, kui taotletav teave on seotud heitmetega keskkonda, isegi siis, kui selline avalikustamine võib kahjustada teatava füüsilise või juriidilise isiku ärihuve, sealhulgas selle isiku intellektuaalomandi õigusi. Mis puutub konkreetsetelt selliste dokumentide avalikustamise taotlusse, mis käsitlevad direktiivi 91/414/EMÜ³⁰ I lisas nimetatud toimeaine esmast turuleviimist, nagu kõnesolevas asjas, siis kuigi see direktiiv sisaldab sätteid, mille eesmärk on kaitsta tööstus- või ärisaladuseks oleva teabe konfidentsiaalsust, ei võimalda selliste normide olemasolu vastu vaielda määrusest nr 1367/2006 tulenevale ümberlukkamatule eeldusele. Lisaks, kuigi Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 16 ja 17 näevad vastavalt ette ettevõtlusvabaduse ja õiguse omandile, ei ole sellegipoolest lubatud, et liidu õigusnormide ühetaolise tõlgendamise tagamiseks seatakse kahtluse alla selge ja tingimusteta teise õiguse sätte kehtivus. Samuti ei saa tegemist olla olukorraga, kus jäetakse kohaldamata määruse nr 1367/2006 artikli 6 lõike 1 esimene lause, et see ei oleks vastuolus 15. aprilli 1994. aasta intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPS)³¹ artikli 39 lõigetega 2 ja 3, mis kaitsevad kaubandusliku väärtusega teavet avalikustamise eest. See tähendaks tegelikult, et TRIPS-lepingu nimetatud sätete alusel seatakse kahtluse alla määruse nr 1367/2006 artikli 6 lõike 1 esimese lause õiguspärasus.

Lisaks tekkis kohtuasjas *ClientEarth vs. komisjon* (13. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-111/11, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) küsimus sellest, kas komisjoni poolt määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes uurimise eesmärgi kaitseks ette nähtud erandi kohaldamine on kooskõlas keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooniga (Århusi konventsioon). Hageja väitis nimelt, et see konventsioon ei näe ette ühtki erandit õigusest tutvuda dokumentidega mõne muu uurimise eesmärgi kaitseks peale kriminaal- või distsiplinaaruurimise. Dokumendid, millega komisjon ei lubanud tutvuda, puudutasid liikmesriikide õigusaktide kooskõla liidu keskkon-

³⁰ Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332).

³¹ EÜT L 336, lk 214.

naõigusega ja komisjon oli need välja töötanud eelkõige selleks, et ta saaks kontrollida hulga direktiivide ülevõtmist liikmesriikide poolt ja vajaduse korral alustada nende suhtes rikkumismenetlust.

Üldkohus märkis seoses sellega, et Århusi konventsioon on Euroopa Liidule siduv. Mis aga puudutab keskkonnateabe taotluse rahuldamata jätmise põhjendusi, siis ei ole konventsioon oma sisu poolest tingimusteta ja piisavalt täpne, kuna Århusi konventsioon näeb ette, et iga konventsiooni-osaline rakendab vajalikke abinõusid nende sätete kohaldamise tagamiseks, et luua ja säilitada kindel, läbipaistev ja järjepidev raamistik nende sätete ellurakendamiseks; igal konventsiooniosalisel on ulatuslik kaalutlusruum, kuidas avaliku võimu asutustelt taotletava keskkonnateabe üldsusele kättesaadavaks tegemist täpsemalt korraldada.

Täpsemalt ei ole Århusi konventsiooni artikli 4 lõike 4 punkt c piisavalt täpne, et olla vahetult kohaldatav vähemalt selles osas, mis puudutab nimetatud konventsiooni artikli 2 punktis d nimetatud piirkondliku majanduskoostöö organisatsiooni institutsioone. Konventsioon, eriti selle artikli 4 lõike 4 punkt c, on tõepoolest ilmselgelt mõeldud kohaldamiseks peamiselt konventsiooniosaliste riikide ametiasutustele ja seal kasutatakse neile omaseid mõisteid, nagu tuleneb artikli 4 lõikes 1 tehtud viitest siseriiklikele õigusaktidele. Seevastu ei ole arvestatud piirkondliku majanduskoostöö organisatsiooni institutsioonide eripära, kes samas võivad konventsiooniga ühineda. Århusi konventsiooni artikli 4 lõike 4 punktis c ega muudes sätetes ei ole ühtki täpsemat viidet, mis võimaldaks tõlgendada selles sättes kasutatud mõisteid ja kindlaks teha, kas rikkumismenetlust puudutav uurimine võib olla sellega hõlmatud.

Kuna seda ei ole kuidagi täpsustatud, siis ei saa järeldada, et Århusi konventsioon takistab, et liidu seadusandja näeks ette erandi institutsioonide keskkonnavalaste dokumentide kättesaadavuse põhimõttest, kui need on seotud rikkumismenetlusega, mis on osa aluslepingutega ette nähtud liidu õiguse põhiseaduslikust mehhanismist.

Geneetiliselt muundatud organismide turuleviimise lubamine

Kohtuasjas *Ungari vs. komisjon* (13. detsembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-240/10, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) täpsustati geneetiliselt muundatud organismide müügiloo andmisele kohaldatavat menetlust. See kohtuasi sai alguse kahest komisjoni otsusest, millest esimene andis müügiloo geneetiliselt muundatud kartulile ja teine lubab turule viia sellest kartulist valmistatud sööta ning kartuli juhuslikku või tehniliselt vältimatut sisaldust söödas või muus loomadele mõeldud toidus. Ungari esitas nende kahe otsuse tühistamiseks hagi, leides, et see kartul ohustab inimeste ja loomade tervist ning keskkonda.

Üldkohus rõhutas esmalt, et komisjoni pakutud meetmed geneetiliselt muundatud organismide turuleviimiseks tuli vastu võtta vastavalt regulatiivmenetlusele, nagu see on ette nähtud otsuse 1999/468/EÜ³² artiklis 5. See menetlus näeb ette komisjoni kohustuse esitada meetmete eelnõu pädevale regulatiivkomiteele. Kuna komisjon oli kõnesolevas asjas otsustanud paluda Euroopa Toiduohutusametilt (EFSA) konsolideeritud arvamust ning põhjendas vaidlustatud otsuseid eelkõige selle arvamusega, võimaldamata pädevatel komiteedel võtta seisukohta arvamuse ja muudetud otsuste eelnõude kohta, ei olnud komisjon sellest kohustusest kinni pidanud.

Üldkohus leidis selles kontekstis, et kui komisjon oleks järginud kohaldatavaid õigusnorme, oleks menetluse tulemus või vaidlustatud otsuste sisu võinud olla oluliselt erinev. Ent käesolevas asjas

³² Nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsus 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused (EÜT L 184, lk 23; ELT eriväljaanne 01/03, lk 124).

jagunesid komiteedes varasemate eelnõude hääletamisel hääled väga erinevalt ja EFSA nimetatud järeldused väljendasid enam kahtlusi kui tema varasemad arvamused ning nendele järeldustele olid lisatud eriarvamused, mistõttu ei olnud välistatud, et komiteede liikmed oleksid võinud oma seisukohta muuta. Lisaks, komiteede eitava arvamuse või arvamuse puudumise korral oleks komisjon pidanud loa andmise ettepanekud esitama hindamiseks nõukogule, kes oleks saanud need vastu võtta või tagasi lükata. Alles sellise menetluse lõppedes ja kui nõukogu ei oleks otsusele jõudnud, oleks komisjon võinud need otsused vastu võtta.

Üldkohus rahuldab seega hagi ja tühistas vaidlustatud otsused.

II. Apellatsioonimenetlus

Üldkohtu apellatsioonikoja lahendite hulgast väärivad 2013. aastal erilist mainimist kolm otsust.

Esiteks täpsustas Üldkohus 11. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-317/10 P: *L vs. parlament* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et teenistussuhte lõpetamisel ajutise teenistuja ja Euroopa Parlamendi poliitilise fraktsiooni, kuhu ta oli tööle võetud, vahelise vastastikuse usalduse kaotuse või katkemise tõttu on ajutisel teenistujal, kes on määratud sellise sõltumatu parlamendiliikme juurde, kes fraktsiooni ei kuulu, huvi olla kindel, et katkenud on usaldus, mis seob teda oma vahetu ülemusega administratsioonis; sama ei kehti aga teenistuja puhul, kes on tööle võetud klassikalises mõttes poliitilise fraktsiooni juurde, mis ei ole sõltumatute liikmete ühendus ja millele on iseloomulik eeldatavalt ühine poliitiline suundumus. Kui usaldus katkeb viimati nimetatud juhul, siis seda ei ole enam terve fraktsiooni silmis ja küsimus, millised liikmed on usalduse kaotanud, ei ole enam asjakohane. Olles meelde tuletanud, et usaldussuhe ei põhine objektiivsetel faktoritel ja selle üle kohtulik kontroll puudub, siis liidu kohus ei saa asendada teenistusse võtmise lepingute sõlmimise pädevusega asutuse arvamust enda omaga ja seda eelkõige poliitikas, kus usalduse kaotus on lai mõiste, asus Üldkohus siiski seisukohale, et kui institutsioon, kes otsustab ajutise teenistuja lepingu lõpetada, viitab eelkõige konkreetsetele sisulistele faktidele, mis on usalduse kaotuse tõttu lepingu lõpetamise aluseks, siis kohus peab kontrollima nende sisuliste faktide tõelebavust. Kohus ei asenda seda tehes pädeva asutuse arvamust, mille kohaselt usaldus on kadunud, enda omaga, vaid kontrollib ainult, kas otsuse aluseks olevad, institutsiooni poolt konkreetselt viidatud faktid vastavad tõele.

Teiseks täpsustas Üldkohus 23. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-476/11 P: *komisjon vs. Moschonaki* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), millise ulatusega on nõue, mille kohaselt Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade artikli 91 lõike 2 esimese taande alusel esitatud kaebus ja sellele järgnev hagiavaldus peavad olema vastavuses. Kohus märkis, et asjaolu, mille kohaselt hagiavalduse väited ja kaebus, millega vaidlustatakse akti sisuline või teise võimalusena selle vormiline õiguspärasus, ei võimalda iseenesest tuvastada, et nende väidete vahel on tihe seos. See võiks lubada hagejal esitada esimest korda alles Avaliku Teenistuse Kohtus väite, millel ei ole mingit seost kaebuses esitatud väidetega, kuna need väited koostoimes puudutavad kas asjaomase akti sisulist või selle vormilist õiguspärasust. Neil asjaoludel oleks ametisse nimetaval asutusel kaebuse menetlemisel teada ainult osa administratsiooni vastu esitatud väidetest. Kui ta ei tea piisavalt täpselt huvitatud isiku väiteid või nõudeid, siis ei saa see asutus üritada lahendada asja kompromissiga. Mõisted sisuline õiguspärasus ja vormiline õiguspärasus on nimelt asjaomase vaidlustamise täpse eseme seisukohast liiga laiad ja liiga abstraktsed selleks, et tagada, et ainult ühe või ainult teise mõistega seotud väidete vahel võiks olla selline seos.

Siiski, kuigi kaebuse ja hagiavalduse ese ja põhjused peavad olema samad, selleks et erimeelsused oleks võimalik lahendada pooltevahelise kokkuleppega, ei saa eespool nimetatud mõistete tõl-

gendus – et ametisse nimetavale asutusele on juba alates kaebuse esitamise etapist teada huvitatud isiku vastuväited – viia selleni, et piiratakse huvitatud isiku võimalusi vaidlustada tulemuslikult tema huve kahjustav akt. Seega juhul, kui kaebaja saab tema huve kahjustava akti põhjendustest teada vastusest tema kaebusele, või juhul, kui selle vastuse põhjendusega muudetakse või oluliselt täiendatakse nimetatud aktis sisalduvaid põhjendusi, tuleb kõik väited, mis esitatakse esimest korda hagiavalduses ja millega soovitakse vaidlustada kaebuse kohta esitatud vastuses toodud põhjendused, lugeda vastuvõetavaks.

Kolmandaks täpsustas Üldkohus 4. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas T-107/11 P: *ETF vs. Schuerings* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) sellise kohustuse laadi, mis lasub institutsioonil juhul, kui lõpetatakse ajutise teenistuja määramata tähtajaga leping. Kohus otsustas kõnesolevas asjas, et kui esineb mõjuv põhjus teenistussuhte lõpetamiseks, mis kõnesoleval juhul oli ühe ameti, see on Euroopa Koolitusfondi (ETF) tegevusulatus kitsendamine, siis ei ole kohustust kontrollida, kas ajutist teenistujat on võimalik üle viia teisele olemasolevale või ETF-ile uute ülesannete andmise tõttu peatselt loodavale ametikohale. Kuigi määramata tähtajaga teenistuslepingud erinevad töökoha kindluse seisukohast määratud tähtajaga teenistuslepingutest, siis liidu avalikud teenistujad, kes võetakse teenistusse määramata tähtajaga teenistuslepingutega, ei saa siiski jätta tähelepanuta, et nende teenistusse võtmine on ajutine, ja asjaolu, et see ei taga töökoha olemasolu, kuna mõiste „mõne ühenduste institutsiooni koosseisuline ametikoht” personalieeskirjade artikli 1a lõike 1 tähenduses hõlmab vaid neid ametikohti, mis on eelarves sõnaselgelt ette nähtud „koosseisulistena” või selles sarnaselt nimetatud.

III. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Üldkohtule esitati sel aastal 31 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mis on oluliselt rohkem kui 2012. aastal (21 taotlust). Üldkohtu president tegi 2013. aastal otsuse 27 kohtuasjas võrreldes 23 kohtuasjaga 2012. aastal. Ta rahuldab osaliselt või täielikult neli taotlust, see on taotlused, mis olid aluseks 11. märtsi 2013. aasta määrusele kohtuasjas T-462/12 R: *Pilkington Group vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), 25. aprilli 2013. aasta määrustele kohtuasjas T-44/13 R: *AbbVie vs. EMA* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) ja kohtuasjas T-73/13 R: *InterMune UK jt vs. EMA* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ning 15. mai 2013. aasta määrusele kohtuasjas T-198/12 R: *Saksamaa vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud). Kolm esimest määrust, mis käsitlesid Euroopa Ravimiameti (EMA) poolt väidetavalt konfidentsiaalse informatsiooni avaldamise probleemi, järgisid 2012. aastal tehtud määrustes³³ võetud suunda.

Eespool viidatud kohtuasjas *Saksamaa vs. komisjon* taotles Saksamaa valitsus – olles seisukohal, et Saksamaal mänguasjades sisalduvatele teatavatele raskemetallidele kohaldatavate piirmääradega

³³ Need 16. novembri 2012. aasta määruste kohtuasjas T-341/12 R: *Evonik Degussa vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ning kohtuasjas T-345/12 R: *Akzo Nobel jt* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), samuti 29. novembri 2012. aasta määruse kohtuasjas T-164/12 R: *Alstom vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mida ei ole edasi kaevatud, peamised sisulised küsimused on toodud 2012. aasta aruandes (lk 149–150). Komisjoni apellatsioonkaebuse eespool viidatud määruse *Pilkington Group vs. komisjon* peale jättis Euroopa Kohtu asepresident 10. septembri 2013. aasta määrusega kohtuasjas C-278/13 P(R): *komisjon vs. Pilkington Group* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) rahuldamata. Euroopa Ravimiameti apellatsioonkaebuste järel tühistas Euroopa Kohtu asepresident 28. novembri 2013. aasta määrustega kohtuasjas C-389/13 P(R): *EMA vs. AbbVie* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ja kohtuasjas C-390/13 P(R): *EMA vs. InterMune UK jt* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) määrused eespool viidatud kohtuasjades *AbbVie vs. EMA* ja *InterMune UK jt vs. EMA* ning saatis need kohtuasjad Üldkohtule tagasi.

oli tagatud ulatuslikum kaitse kui direktiivis 2009/48/EÜ³⁴ kehtestatud piirnormidega – komisjonilt luba säilitada siseriiklikud piirnormid. Komisjon jättis selle taotluse sisuliselt rahuldamata. Saksamaa valitsus taotles pärast selle rahuldamata jätmise otsuse peale esitatud tühistamishagi esitamist, et kohaldataks ajutisi meetmeid, mis lubaks tal säilitada oma piirnormid kuni asjas sisulise kohtuotsuse kuulutamiseni. Oma 15. mai 2013. aasta määruses tunnistas Üldkohtu president taotluse, mille eesmärk oli nõuda komisjonilt sellise loa andmist, vastuvõetavaks. Selline ajutiste meetmete kohaldamise taotlus, mille eesmärk on ainult puhtalt keelduva otsuse täitmise peatamine, on üldjuhul vastuvõetamatu, sest selline peatamine ei muuda iseenesest taotleja olukorda. Saksamaa valitsus ei nõudnud aga rahuldamata jätmise otsuse täitmise peatamist, vaid ajutiste meetmete võtmist ELTL artikli 279 tähenduses. See võimalus eksisteerib ka seoses keelduva otsuse tühistamiseks esitatud hagiga, kuna ei ELTL artikkel 279, Üldkohtu kodukorra artikkel 104 ega ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 luba sellist taotlust vastuvõetamatuks tunnistada. Üldkohtu president lisas, et ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustaval kohtunikul on ajutiste meetmetega seoses pädevus, mille mõju asjaomastele liidu institutsioonidele ulatub kaugemale kui tühistava kohtuotsuse tagajärjed, tingimusel et neid ajutisi meetmeid kohaldatakse üksnes põhimenetluse jooksul, need on põhimenetluses lahendatava hagiga piisavalt tihedalt seotud, need ei mõjuta sisulist otsust ega takista selle kasulikku mõju. Üldkohtu president leidis, et need tingimused olid kõnesolevas asjas täidetud.

Sisulistes küsimustes leidis Üldkohtu president, et Saksamaa valitsus oli tõendanud nii faktilise ja õigusliku vajaduse võtta ajutised meetmed eesmärgiga kaitsta laste tervist kui ka nende meetmete kiireloomulisuse. Ta rõhutas eriti, et Saksamaa valitsuse ja komisjoni vaheline vastuolu plii, baa-riumi, antimoni, arseeni ja elavhõbeda „õigete“ piirnormide osas tekitas kompleksseid ja tehniliselt keerulisi küsimusi, mida ei saa esmapilgul lugeda ebaoluliseks, vaid mida oli vaja sügavamalt uurida sisulises menetluses. Järelikult kohustas Üldkohtu president komisjoni, et ta lubaks säilitada Saksa piirnorme³⁵.

Muud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused jäeti kõik valdavalt kiireloomulisuse puudumise tõttu rahuldamata, välja arvatud mõned juhtumid, milles puudus otsuse tegemise vajadus.

Kohtuasi *Prantsusmaa vs. komisjon* (29. augusti 2013. aasta määrus kohtuasjas T-366/13 R, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) puudutas komisjoni otsust, millega kohustati Société nationale Corse Méditerranée'lt (SNCM) tagasi nõudma rohkem kui 220 miljonit eurot riigiabi, mida andis Prantsuse Vabariik. Viimati nimetatud liikmesriigi arvamusel oleks sellise summa tagastamine SNCM-i poolt paratamatult kaasa toonud tema pankroti ja likvideerimise, mis oleks tekitanud temale erisugust tõsist ja korvamatut kahju, nagu territoriaalse terviklikkuse katkemine, rahutused ja negatiivsed majanduslikud tagajärjed Korsikal. Olles meelde tuletanud, et vaidlustatud otsus oli kohustuslik ainult Prantsuse ametiasutustele, sedastas Üldkohus, et see otsus ei saanud iseenesest kohustada SNCM-i abi riigile tagastama. Kuna Prantsuse ametiasutused ei olnud aga võtnud ühtegi õiguslikult siduvat meetet vaidlustatud otsuse täitmiseks, ei saa SNCM-i likvideerimise ohtu lugeda piisavalt otseseks, et õigustada taotletud täitmise peatamist. Igal juhul ei olnud Prantsuse Vabariik seoses SNCM-ile siseriiklikus õiguses riikliku tagasinõudmise meetme vastu ette nähtud õiguskaitsevahenditega tõendanud, et need õiguskaitsevahendid ei võimaldanud SNCM-il vältida likvideerimist, viidates liikmesriigi kohtus oma konkreetsele rahalisele seisule

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/48/EÜ märguasjade ohutuse kohta (ELT L 170, lk 1).

³⁵ Selle määruse peale esitatud apellatsioonkaebuse jättis Euroopa Kohtu asepresident 19. detsembri 2013. aasta määrusega kohtuasjas C-426/13 P(R): *komisjon vs. Saksamaa* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) rahuldamata.

ja oma kohustusele tagada laevaühendus Marseille ja Korsika vahel. Üldkohtu president võis seega vaid järeldada, et asjaomaste Prantsuse õiguskaitsevahendite puudulikkust ei ole asjas tõendatud. Lisaks, kuna kõnesolevas asjas tuleb lugeda vajalikuks, et SNCM pöörduks kõigepealt Prantsuse kohtusse, siis ei saanud Prantsuse Vabariik tema jaoks kiireloomulisust tõendada nii kaua, kui siseriiklikud ametiasutused ei olnud võtnud kohustuslikke rakendusmeetmeid ja kuni siseriiklikule kohtule ei ole esitatud võimalikku ajutise õiguskaitse taotlust.

Kohtuasi *Tilly-Sabco vs. komisjon* (26. septembri 2013. aasta määrus kohtuasjas T-397/13 R, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) puudutas äriühingut, kes oli spetsialiseerunud väiksema kaaluga sügavkülmutatud kanade ekspordile Lähis-Ida riikidesse kui need, mida müüdi Euroopa turul. Tema kasumlikkus sõltus üldiselt riigi eksporditoetuse vormis antud toetustest, mille eesmärk oli lihtsustada ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide elluviimise raames vajaduse korral ekspordi. Pärast komisjoni määrusega eksporditoetuste nullmäära kehtestamist sügavkülmutatud kanadele väitis hageja, et tema globaalses käibes tekkis 80% kahjum ja et tema finantsalane jätkusuutlikkus on ohus. Üldkohtu president jättis oma 26. septembri 2013. aasta määruses ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata põhjendusel, et hageja ei saanud ettevaatliku ja informeeritud majandustegevuses osalejana jätta tähelepanuta, et põllumajandusturgude ühine korraldus on rangelt reglementeeritud ja komisjon sekkub iga kolme kuu tagant selleks, et kehtestada eksporditoetuste summad, võttes arvesse muutusi majanduslikus olukorras. Järelikult ei saanud hageja tugineda omandatud õigusele säilitada kindlas summas eksporditoetus, mida ta sai teataval ajal, seda enam, et eksporditoetused on asjasse puutuvate õigusnormide kohaselt fakultatiivsed, nii et ei ole mingit õiguslikku kohustust säilitada jätkuvalt nende toetuste süsteemi, mistõttu neid võidakse vastavalt turu kõikumistele vähendada või isegi täielikult kaotada. Neil asjaoludel oleks hageja pidanud käituma sellise hoolsusega, mida võib mõistlikult eeldada, võttes ettevaatusabinõusid, mille eesmärk on mitmekesistada tootmist ja turustamisvõimalusi. Kuna ta ei näidanud sellist hoolsust, siis pidi ta kandma ise eksporditoetuste nullmäära kehtestamisega seotud kahju kui osa ettevõtlusega seotud riskist.

B. Üldkohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 23. oktoobril 2013)

Esimene rida, vasakult paremale:

Kodade esimehed G. Berardis, M. van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas, Üldkohtu asepresident H. Kanninen; Üldkohtu president M. Jaeger; kodade esimehed M. E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen ja D. Gratsias.

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud E. Buttigieg, A. Popescu, I. Labucka, I. Wiszniewska-Białecka, F. Dehousse, N. J. Forwood, O. Czúcz, I. Pelikánová, J. Schwarcz, M. Kancheva.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtunikud L. Madise, I. Ulloa Rubio, V. Kreuschitz, V. Tomljenović, C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins ja S. Gervasoni; kohtusekretär E. Coulon.

1. Üldkohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Marc Jaeger

Sündinud 1954; Strasbourgi Robert Schumani ülikooli õigusteaduste diplom; õpingud Collège d'Europe'is; vastuvõtmine Luksemburgi advokatuuri liikmeks (1981); Luksemburgi peaprokuröri õigusnõunik (1983), Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik (1984); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1986–1996); Institut Universitaire International de Luxembourg'i (IUIL) president; Üldkohtu kohtunik alates 11. juulist 1996; Üldkohtu president alates 17. septembrist 2007.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi kõrgema kommertsikooli ja Helsingi ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome Kõrgema Halduskohtu nõunik; valitsuse õiguskaitsekomitee peasekretär; Kõrgema Halduskohtu vanemametnik; halduskohtumenetluse reformikomitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloomeosakonna nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; Kõrgema Halduskohtu kohtunik (1998–2005); pagulaste õiguskaitsekomisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee aseesimees; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 6. oktoobrini 2009; Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009; Üldkohtu asepresident alates 17. septembrist 2013.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini ülikooli õigusteaduste doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini majandusülikooli, Viini ülikooli õigusteaduskonna ja mitme teise ülikooli õppejõud; Viini ülikooli õigusteaduskonna auprofessor; *Ministerialrat* ja osakonnajuhataja föderaal-kantseleis; Euroopa Nõukogu Õiguslase Koostöö Juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgerichtshof'is (konstitutsioonikohus) föderaal-seaduste põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav kooskõlastaja; Üldkohtu kohtunik 18. jaanuarist 1995 kuni 16. septembrini 2013.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); lirimaa advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bencher of the Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organisation'i juhatuse liige (1993–2002); Üldkohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik Euroopa Kohtus (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Üldkohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collège Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix' teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ottó Czucz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduste doktor (1971); tööministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduste diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, dotsent, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberikomisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Moskva ülikool); õigusteaduste habiliteeritud doktor (Varssavi ülikool); Vilniuse ülikooli professor: rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse välispoliitika nõunik (1991–1993); Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste delegatsiooni koordineeriva grupi liige; valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor (1997–2004); Vilniuse ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Üldkohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 16. septembrini 2013.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Üldkohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 23. oktoobrini 2013, Euroopa Kohtu kohtunik alates 23. oktoobrist 2013.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduste diplom (1986); siseministeeriumi Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999–mai 2000); justiitsminister (november 1998–juuli 1999 ja mai 2000–oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendiliige (2002–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas S. Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduste doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli õppejõud (1997–2002), konstitutsiooniõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja ülesanded riigiteenistuses, põhiliselt valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseringisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja) ning Euroopa asjade talituses (aseringisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Alfred Dittrich

Sündinud 1950; õigusteaduste õpingud Erlangen-Nürnbergi ülikoolis (1970–1975); *Rechtsreferendar* Oberlandesgericht Nürnberg'is (1975–1978); föderaalset majandusministeeriumi ametnik (1978–1982); ametnik Saksamaa Liitvabariigi alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1982); ametnik föderaalset majandusministeeriumis ühenduse õiguse ja konkurentsioiguse alal (1983–1992); justiitsministeeriumi Euroopa Liidu õiguse osakonna juhataja (1992–2007); nõukogu töögrupi „Euroopa Kohus“ Saksa delegatsiooni juht; föderaalvalitsuse riiklik esindaja paljudes Euroopa Ühenduste Kohtus arutatud kohtuasjades; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Santiago Soldevila Fragoso

Sündinud 1960; Barcelona autonoomse ülikooli õigusteaduste diplom (1983); kohtunik (1985); alates 1992 haldusasjadele spetsialiseerunud kohtunik Kanaari saarte kõrgeimas kohtus (Santa Cruz de Tenerife, 1992 ja 1993) ja Audiencia nacional'is (Madrid, mai 1998–august 2007), kus ta tegeles maksuasjade (käibemaks) ning majandusministri üldaktide ja riigiabi või haldusasutuste rahalist vastutust käsitlevate otsuste vastu suunatud hagidega, samuti panganduse, börsi, energia, kindlustuse ja konkurentsi valdkonna reguleerimisasutuste otsuste vastu suunatud hagidega; konstitutsioonikohtu nõunik (1993–1998); Üldkohtu kohtunik 17. septembrist 2007 kuni 16. septembrini 2013.

Laurent Truchot

Sündinud 1962; Pariisi politoloogiaistituudi diplom (1984); õppinud École nationale de la magistrature'is (1986–1988); Tribunal de grande instance de Marseille' kohtunik (jaanuar 1988–jaanuar 1990); justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja (jaanuar 1990–juuni 1992); majandus-, finants- ja tööstusministeeriumi konkurentsi, tarbimise ja pettuste vastu võitlemise osakonna talituse asejuhataja, seejärel juhataja (juuni 1992–september 1994); justiitsministri tehniline nõunik (september 1994–mai 1995); Tribunal de grande instance de Nîmes'i kohtunik (mai 1995–mai 1996); Euroopa Kohtu õigusnõunik kohtujurist P. Léger' juures (mai 1996–detsember 2001); *conseiller référendaire* kassatsioonikohtus (detsember 2001–august 2007); Üldkohtu kohtunik 17. septembrist 2007 kuni 16. septembrini 2013.

Sten Frimodt Nielsen

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduse eriala, Kopenhaageni ülikool (1988); välisministeeriumi ametnik (1988–1991); rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse õppejõud, Kopenhaageni ülikool (1988–1991); saatkonna sekretär Taani alalises esinduses ÜRO juures, New York (1991–1994); välisministeeriumi juriidilise talituse ametnik (1994–1995); Kopenhaageni ülikooli professor (1995); peaministri nõunik, seejärel esimene nõunik (1995–1998); minister-nõunik Taani alalises esinduses Euroopa Liidu juures (1998–2001); peaministri erinõunik juriidilistes küsimustes (2001–2002); peaministri kantselei juhataja ja õigusnõunik (märts 2002–juuli 2004); aseriigisekretär ja peaministri õigusnõunik (august 2004–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Kevin O'Higgins

Sündinud 1946; õpingud: Crescent College Limerick, Clongowes Wood College, University College Dublin (B.A. ja diplom Euroopa õiguses) ning Kings Inns; võetud lirimaa advokatuuri liikmeks 1968; *barrister* (1968–1982); *Senior Counsel* (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); Circuit Court, kohtunik (1986–1997); High Court of Ireland, kohtunik (1997–2008); *bencher of Kings Inns*; lirimaa esindaja Euroopa kohtunike konsultatiivkomitees (2000–2008); Üldkohtu kohtunik 15. septembrist 2008 kuni 16. septembrini 2013.

Juraj Schwarcz

Sündinud 1952; õigusteaduste doktor (Comeniuse Ülikool Bratislavas 1979); äriühingu jurist (1975–1990); Košice munitsipaalkohtu koh-tusekretär, äriregistri pidaja (1991); Košice munitsipaalkohtu kohtunik (jaanuar–oktoober 1992); Košice ringkonnakohtu kohtunik ja koja esi-mees (november 1992–2009); Slovaki Vabariigi Ülemkohtusse läheta-tud kohtunik, äriõiguse koda (oktoober 2004–september 2005); Košice ringkonnakohtu äriõiguse kolleegiumi esimees (oktoober 2005–sep-tember 2009); Košice P. J. Šafárikü Ülikooli äri- ja majandusõiguse õppe-tooli külalislektor (1997–2009); Õigusakadeemia külalisõppejõud (2005–2009); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Marc van der Woude

Sündinud 1960; õigusteaduste bakalaureusekraad (Groningeni üli-kool, 1983); õpingud Collège d'Europe'is (1983–1984); assistant Collège d'Europe'is (1984–1986); kursuste korraldamine Leideni ülikoolis (1986–1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsi peadirektoraadi raportöör (1987–1989); õigusnõunik Euroopa Ühenduste Kohtus (1989–1992); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsi peadirektoraadi polii-tika koordinaator (1992–1993); teenistuja Euroopa Ühenduste Komisjoni õigusteenistuses (1993–1995); Brüsseli advokatuuri advokaat alates aastast 1995; Rotterdami Erasmuse ülikooli professor alates aastast 2000; mitme väljaande autor; Üldkohtu kohtunik alates 13. septembrist 2010.

Dimitrios Gratsias

Sündinud 1957; Ateena ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1980); Paris I Panthéon-Sorbonne'i Ülikooli diplom avaliku õiguse süvaõppes (1981); Centre universitaire d'études communautaires et européennes'i (Paris I ülikool) tunnistus (1982); riiginõukogu nooremametnik (1985–1992); riiginõukogu nõunik (1992–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–1996); Kreeka kõrgeima erikohtu asendusliige (1998 ja 1999); riiginõukogu liige (2005); kohtunike vastutuse asjade erikohtu liige (2006); halduskohtute ülemnõukogu liige (2008); halduskohtute inspektor (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 25. oktoobrist 2010.

Andrei Popescu

Sündinud 1948; Bukaresti ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1971); kraadiõpe rahvusvahelises tööõiguses ja Euroopa sotsiaalõiguses, Genfi ülikool (1973–1974); õigusteaduste doktor, Bukaresti ülikool (1980); Bukaresti ülikooli nooremteadur (1971–1973), teadur (1974–1985) ja seejärel tööõiguse lektor (1985–1990); töö- ja sotsiaalkaitse teadusliku uurimisinstituudi vanemteadur (1990–1991); töö- ja sotsiaalkaitseministeeriumi asepeadirektor (1991–1992) ja direktor (1992–1996); Bukaresti riikliku politoloogia- ja haldusjuhtimiskooli dotsent (1997), seejärel professor (2000); Euroopa integratsiooni ministeeriumi riigisekretär (2001–2005); Rumeenia õigusloomenõukogu osakonnajuhataja (1996–2001 ja 2005–2009); Euroopa õiguse alase Rumeenia ajakirja asutaja ja peatoimetaja, Rumeenia Euroopa õiguse ühingu president (2009–2010); Rumeenia valitsuse esindaja Euroopa Liidu kohtutes (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 26. novembrist 2010.

Mariyana Kancheva

Sündinud 1958; Sofia ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1979–1984); täiendav magistriõpe Euroopa õiguses, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles (2008–2009); süvaõpe majandusõiguses ja intellektuaalomandi õiguses; stažeerimine kohtunikuna Sofia ringkonnakohtus (1985–1986); õigusnõunik (1986–1988); advokaat Sofia advokatuuris (1988–1992); välisministeeriumi diplomaatilist korpust teenindava büroo peadirektor (1992–1994); advokaadipraksis Sofias (1994–2011) ja Brüsselis (2007–2011); majandusvaidlusi lahendav arbiiter Sofias; osalemine mitmesuguste õigusaktide tekstide koostamisel Bulgaaria parlamendi õigusnõunikuna; Üldkohtu kohtunik alates 19. septembrist 2011.

Guido Berardis

Sündinud 1950; diplom õigusteaduste erialal (Rooma La Sapienza ülikool, 1973), Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom, Collège d'Europe (Brugge, 1974–1975); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (põllumajanduse peadirektoraadi välisasjade direktoraat, 1975–1976); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse liige (1976–1991 ja 1994–1995); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse esindaja Luxembourgis (1990–1991); Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunik G. F. Mancini õigusnõunik (1991–1994); Euroopa Ühenduste Komisjoni liikmete M. Monti õigusnõunik (1995–1997) ja F. Bolkesteini õigusnõunik (2000–2002); Euroopa Ühenduste Komisjoni siseturu peadirektoraadi hangete poliitika direktoraadi direktor (2002–2003), teenuste, intellektuaalse ja tööstusomandi, meedia ja andmekaitse direktoraadi direktor (2003–2005) ning teenuste direktoraadi direktor (2005–2011); Euroopa Komisjoni õigustalituse töörühma „õigus, vabadus ja turvalisus, tsiviil- ja karistusõigus“ peaõigusnõunik ja juht (2011–2012); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2012.

Eugène Buttigieg

Sündinud 1961; Malta ülikooli õigusteaduste doktor; Euroopa õiguse magister (Exeteri ülikool); konkurentsioiguse doktor (Londoni ülikool); justiitsministeeriumi jurist (1987–1990); välisministeeriumi peajurist (1990–1994); Copyright Board'i liige (autoriõiguse komisjon) (1994–2005); justiits- ja kohalike omavalitsuste ministeeriumi jurist-toimetaja (2001–2002); Malta Resources Authority ametnik (Malta ressursihaldusamet) (2001–2009); Euroopa õiguse konsultant (alates aastast 1994); rahandus-, majandus- ja investeerimisministeeriumi konkurentsioiguse ja tarbijakaitse valdkonna nõunik (2000–2010); peaministri nõunik konkurentsioiguse ja tarbijakaitse valdkonnas (2010–2011), Malta Competition and Consumer Affairs Authority (Malta konkurents- ja tarbijakaitseamet) konsultant (2012); Malta ülikooli õppejõud (1994–2001), dotsent (2001–2006), seejärel külalisprofessor (alates aastast 2007) ja Jean Monnet' nimelise Euroopa õiguse õppetooli juhataja (alates aastast 2009); Malta Association for European Law (Euroopa õiguse ühing Maltal) asutajaliige ja asepresident; Üldkohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Carl Wetter

Sündinud 1949; Uppsala ülikooli majandusteaduste diplom (*Bachelor of Arts*, 1974) ja õigusteaduste diplom (*Master of Laws*, 1977); välisministee-
riumi ametnik (1977); Rootsi advokatuuri liige (alates 1983); Rahvus-
vahelise Kaubanduskoja (CCI) konkurentsioiguse Rootsi töögrupi liige;
konkurentsioiguse õppejõud (Lundi ja Stockholmi ülikoolid); paljude
publikatsioonide autor; Üldkohtu kohtunik alates 18. märtsist 2013.

Vesna Tomljenović

Sündinud 1956; Rijeka ülikooli (magister, 1979) ja Zagrebi ülikooli (*LL.M.*,
1984; õigusteaduste doktor, 1996) diplomid; Rijeka ülikooli õigustea-
duskonna lektor (1980–1998), dotsent (2003–2009) ja professor (2009–
2013); Rijeka ülikooli majandusteaduskonna lektor (1990–2013); Hor-
vaatia Võrdleva Õigusteaduse Ühingu president (2006–2013); Üldkohtu
kohtunik alates 4. juulist 2013.

Egidijus Bieliūnas

Sündinud 1950; Vilniuse ülikooli õigusteaduste diplom (1973); Vilniuse
ülikooli õigusteaduskonna õigusteaduste doktor (1978), assistent,
lektor, vastutav õppejõud ning seejärel dotsent (1977–1992); Leedu
Vabariigi Ülemnõukogu Seimi taastamiseks (Lietuvos Respublikos
Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas) õigusosakonna konsultant
(1990–1992); Leedu saatkonna Belgias nõunik (1992–1994); Leedu saat-
konna Prantsusmaal nõunik (1994–1996); Euroopa Inimõiguste Komis-
joni liige (1996–1999); Leedu ülemkohtu kohtunik (1999–2011); Vilniuse
ülikooli lektor, kriminaalõiguse õppetooli hoidja (2003–2013); Leedu
Vabariigi esindaja Eurojusti ühises järelevalveasutuses (2004–2011);
konstitutsioonikohtu kohtunik (2011–2013); Üldkohtu kohtunik alates
16. septembrist 2013.

Viktor Kreuschitz

Sündinud 1952; Viini ülikooli õigusteaduste doktor (1981); liidukantselei ametnik, konstitutsiooniliste küsimuste teenistus (1981–1997); Euroopa Komisjoni õigusteenistuse nõunik (1997–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Anthony Michael Collins

Sündinud 1960; Dublini Trinity College'i (õigusteadus) (1984) ja Dublini Honourable Society of the King's Inns (*Barrister-at-Law*) (1986) diplomid; praktiseeris lirimaa advokatuuris *Barrister-at-Law*'na (1986–1990 ja 1997–2003) ning *Senior Counsel*'ina (2003–2013); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1990–1997); Irish Centre for European Law (liri Euroopa õiguse keskus) direktor (1997–2000) ning jätkuvalt selle juhatuse liige; Council of European National Youth Committees (Euroopa riiklike noorte ühenduste nõukogu) asepresident (1979–1981); Organising Bureau of European School Student Unions (Euroopa koolinoorte ühenduste korraldusbüroo) peasekretär (1977–1984); Irish Union of School Students (liri koolinoorte ühendus) peasekretär (1977–1979); Union of Students in Ireland (lirimaa tudengite ühendus) rahvusvaheline asepresident (1982–1983); Luxembourg'i Amicale des référendaires'i haldusnõukogu liige (1992–2000); Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) alalise delegatsiooni ELi ja EFTA kohtute juures liige (2006–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Ignacio Ulloa Rubio

Sündinud 1967; *cum laude* kraad õigusteadustes (1985–1990) ja *PhD* (1990–1993) õpingud, Universidad Complutense, Madrid; Girona prokurör (2000–2003); Coalition Provisional Authority (ajutine koalitsiooninõukogu) nõunik õigusemõistmise ja inimõiguste küsimustes, Bagdad, Iraak (2003–2004); esimese astme tsiviilkohtu kohtunik ja uurimiskohtunik (2003–2007), seejärel vanemkohtunik (2008), Girona; Euroopa Liidu integreeritud õigusriigimissiooni Iraagis EUJUST LEX asejuht (2005–2006); Hispaania konstitutsioonikohtu õigusnõunik (2006–2011 ja 2013); kaitseminister (2012–2013); Euroopa Liidu Nõukogu tsiviilekspert õigusriigi ja julgeolekusektori reformi valdkonnas (2005–2011); Euroopa Komisjoni välisekspert põhiõiguste ja kriminaalõiguse alal (2011–2013); lektor ja mitme väljaande autor; Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i (1988) ja École nationale d'administration'i (1993) diplom; riiginõukogu *auditeur (juge rapporteur)* kohtuvaidluste osakonnas (1993–1997) ja sotsiaalküsimuste osakonna liige (1996–1997)); riiginõukogu *maître des requêtes* (1996–2008); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (2001–2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik (2005–2011, koja esimees 2008–2011); riiginõukogu liige (kohtuvaidluste osakonna 8. koja presidendi asetäitja 2011–2013); Euroopa Kosmoseagentuuri vaidluste lahendamise komisjoni liige (2011–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Lauri Madise

Sündinud 1974; õigusteaduste diplom (Tartu ülikool ja Poitiers' ülikool); justiitsministeeriumi nõunik (1995–1999); Riigikogu põhiseaduskomisjoni sekretariaadijuhataja (1999–2000); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (alates 2002); kohtunikueksamikomisjoni liige (alates 2005); osalemine konstitutsiooniõiguse ja haldusõiguse valdkonna õigusloomes; Üldkohtu kohtunik alates 23. oktoobrist 2013.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduste alal (Panthéon-Assasi ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Pariisi Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskusesse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni avaliku konkursi; õigusnõunik Esimese Astme Kohtus (president A. Saggio kabinetis 1996–1998, president B. Vesterdorfi kabinetis 1998–2002); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Üldkohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2013. aastal

18. märtsi 2013. aasta pidulik istung

Pärast Nils Wahli ametist lahkumist, kellest sai Euroopa Kohtu kohtujurist, nimetasid liikmesriikide valitsuste esindajad 6. märtsi 2013. aasta otsusega Nils Wahli järelejäänud ametiajaks, s.o kuni 31. augustini 2013 Üldkohtu kohtunikuks Carl Wetteri.

4. juuli 2013. aasta pidulik istung

Tulenevalt Horvaatia Vabariigi ühinemisest Euroopa Liiduga 1. juulil 2013 nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 1. juuli 2013. aasta otsusega ajavahemikuks 1. juulist 2013 kuni 31. augustini 2015 Üldkohtu kohtunikuna ametisse Vesna Tomljenovići.

16. septembri 2013. aasta pidulik istung

Üldkohtu koosseisu osalise uuendamise ning Laurent Truchot', Vilenas Vadapalase, Santiago Soldevila Fragoso ja Kevin O'Higginsi asendamise puhul nimetasid liikmesriikide valitsuste esindajad 26. juuni ja 24. juuli 2013. aasta otsustega ajavahemikuks 1. september 2013 kuni 31. august 2019 Üldkohtu kohtunikena ametisse Egidijus Bieliūnase, Anthony Collinsi, Ignacio Ulloa Rubio ja Stéphane Gervasoni.

6. märtsi, 26. juuni ja 24. juuli 2013. aasta otsustega pikendasid liikmesriikide valitsuste esindajad samaks ajavahemikuks Nicholas James Forwoodi, Alfred Dittrichi, Ingrida Labucka, Miro Preki, Mariyana Kancheva, Guido Berardise, Eugène Buttigieggi, Carl Wetteri ja Vesna Tomljenovići ametiaega.

Viimaks, pärast Josef Azizi ametist lahkumist nimetasid liikmesriikide valitsuste esindajad 26. juuni 2013. aasta otsusega ajavahemikuks 1. september 2013 kuni 31. august 2016 Üldkohtu kohtunikuna ametisse Viktor Kreuschitzi.

23. oktoobri 2013. aasta pidulik istung

16. oktoobri 2013. aasta otsusega nimetati ajavahemikuks 6. oktoobrist 2013 kuni 31. augustini 2016 Üldkohtu kohtunikuks Lauri Madise.

Üldkohtu koosseisu osalise uuendamise raames uuendati liikmesriikide valitsuste esindajate 16. oktoobri 2013. aasta otsusega ajavahemikuks 1. septembrist 2013 kuni 31. augustini 2019 Irena Pelikánová volitusi.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2013 kuni 17. märtsini 2013

M. JAEGER, Üldkohtu president
 J. AZIZI, koja esimees
 N. J. FORWOOD, koja esimees
 O. CZÚCZ, koja esimees
 I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
 S. PAPASAVVAS, koja esimees
 A. DITTRICH, koja esimees
 L. TRUCHOT, koja esimees
 H. KANNINEN, koja esimees
 M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
 F. DEHOUSSE, kohtunik
 I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
 V. VADAPALAS, kohtunik
 K. JÜRIMÄE, kohtunik
 I. LABUCKA, kohtunik
 M. PREK, kohtunik
 S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
 S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
 K. O'HIGGINS, kohtunik
 J. SCHWARCZ, kohtunik
 M. VAN DER WOUDE, kohtunik
 D. GRATSIAS, kohtunik
 A. POPESCU, kohtunik
 M. KANCHEVA, kohtunik
 G. BERARDIS, kohtunik
 E. BUTTIGIEG, kohtuni

E. COULON, kohtusekretär

18. märtsist 2013 kuni 3. juulini 2013

M. JAEGER, Üldkohtu president
 J. AZIZI, koja esimees
 N. J. FORWOOD, koja esimees
 O. CZÚCZ, koja esimees
 I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
 S. PAPASAVVAS, koja esimees
 A. DITTRICH, koja esimees
 L. TRUCHOT, koja esimees
 H. KANNINEN, koja esimees
 M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
 F. DEHOUSSE, kohtunik
 I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
 V. VADAPALAS, kohtunik
 K. JÜRIMÄE, kohtunik
 I. LABUCKA, kohtunik
 M. PREK, kohtunik
 S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
 S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
 K. O'HIGGINS, kohtunik
 J. SCHWARCZ, kohtunik
 M. VAN DER WOUDE, kohtunik
 D. GRATSIAS, kohtunik
 A. POPESCU, kohtunik
 M. KANCHEVA, kohtunik
 G. BERARDIS, kohtunik
 E. BUTTIGIEG, kohtunik
 C. WETTER, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

4. juulist 2013 kuni 17. septembrini 2013

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
S. PAPASAVVAS, koja esimees
A. DITTRICH, koja esimees
L. TRUCHOT, koja esimees
H. KANNINEN, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
M. PREK, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
M. VAN DER WOUDE, kohtunik
D. GRATSIAS, kohtunik
A. POPESCU, kohtunik
M. KANCHEVA, kohtunik
G. BERARDIS, kohtunik
E. BUTTIGIEG, kohtunik
C. WETTER, kohtunik
V. TOMLJENOVIC, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

**18. septembrist 2013 kuni
22. oktoobrini 2013**

M. JAEGER, Üldkohtu president
H. KANNINEN, asepresident
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
S. PAPASAVVAS, koja esimees
M. PREK, koja esimees
A. DITTRICH, koja esimees
S. FRIMODT NIELSEN, koja esimees
M. VAN DER WOUDE, koja esimees
D. GRATSIAS, koja esimees
G. BERARDIS, koja esimees
N. J. FORWOOD, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
A. POPESCU, kohtunik
M. KANCHEVA, kohtunik
E. BUTTIGIEG, kohtunik
C. WETTER, kohtunik
V. TOMLJENOVIC, kohtunik
E. BIELIŪNAS, kohtunik
V. KREUSCHITZ, kohtunik
A. COLLINS, kohtunik
I. ULLOA RUBIO, kohtunik
S. GERVASONI, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

23. oktoobrist 2013 kuni

31. detsembrini 2013

M. JAEGER, Üldkohtu president
 H. KANNINEN, asepresident
 M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
 S. PAPASAVVAS, koja esimees
 M. PREK, koja esimees
 A. DITTRICH, koja esimees
 S. FRIMODT NIELSEN, koja esimees
 M. VAN DER WOUDE, koja esimees
 D. GRATSIAS, koja esimees
 G. BERARDIS, koja esimees
 N. J. FORWOOD, kohtunik
 F. DEHOUSSE, kohtunik
 O. CZÚCZ, kohtunik
 I. WISNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
 I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
 I. LABUCKA, kohtunik
 J. SCHWARCZ, kohtunik
 A. POPESCU, kohtunik
 M. KANCHEVA, kohtunik
 E. BUTTIGIEG, kohtunik
 C. WETTER, kohtunik
 V. TOMLJENOVIC, kohtunik
 E. BIELIŪNAS, kohtunik
 V. KREUSCHITZ, kohtunik
 A. COLLINS, kohtunik
 I. ULLOA RUBIO, kohtunik
 S. GERVASONI, kohtunik
 L. MADISE, kohtunik

 E. COULON, kohtusekretär

4. Üldkohtu endised liikmed

David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Christos Yeraris (1989–1992)
José Luís Da Cruz Vilaça (1989–1995), president (1989–1995)
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Antonio Saggio (1989–1998), president (1995–1998)
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Bo Vesterdorf (1989–2007), president (1998–2007)
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989–2007)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)
Pernilla Lindh (1995–2006)
Virpi Tiili (1995–2009)
Josef Azizi (1995–2013)
John D. Cooke (1996–2008)
Jörg Pirrung (1997–2007)
Paolo Mengozzi (1998–2006)
Arjen W. H. Meij (1998–2010)
Mihalis Vilaras (1998–2010)
Hubert Legal (2001–2007)
Verica Trstenjak (2004–2006)
Daniel Šváby (2004–2009)
Ena Cremona (2004–2012)
Vilenas Vadapalas (2004–2013)
Küllike Jürimäe (2004–2013)
Enzo Moavero Milanesi (2006–2011)
Nils Wahl (2006–2012)
Teodor Tchipev (2007–2010)
Valeriu M. Ciucă (2007–2010)
Santiago Soldevila Fragoso (2007–2013)
Laurent Truchot (2007–2013)
Kevin O'Higgins (2008–2013)

Presidendid

José Luís Da Cruz Vilaça (1989–1995)

Antonio Saggio (1995–1998)

Bo Vesterdorf (1998–2007)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C. Üldkohtu statistika

Üldkohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2009–2013)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2009–2013)
3. Hagiliigid (2009–2013)
4. Hagi valdkonnad (2009–2013)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2009–2013)
6. Hagi valdkonnad (2013)
7. Hagi valdkonnad (2009–2013) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2009–2013)
9. Menetlusaeg kuudes (2009–2013) (kohtuotsused ja -määrused)

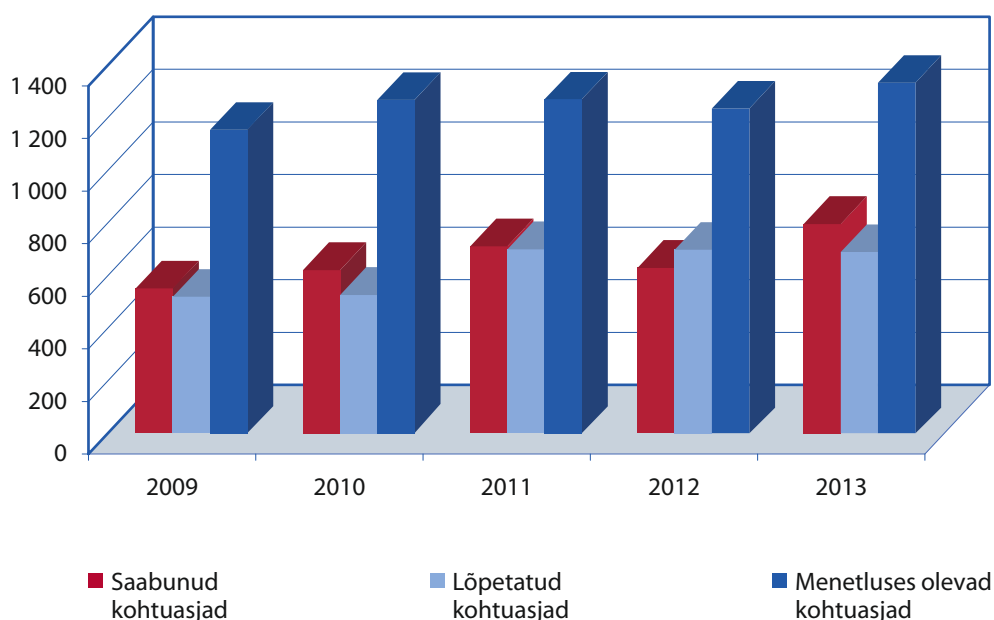
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2009–2013)
11. Hagi valdkonnad (2009–2013)
12. Kohtukoosseis (2009–2013)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009–2013)
14. Kiirendatud menetlused (2009–2013)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1990–2013)
16. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2009–2013)
17. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2013) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2009–2013) (kohtuotsused ja -määrused)
19. Üldine areng (1989–2013) (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

1. Üldkohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2009–2013)^{1 2}

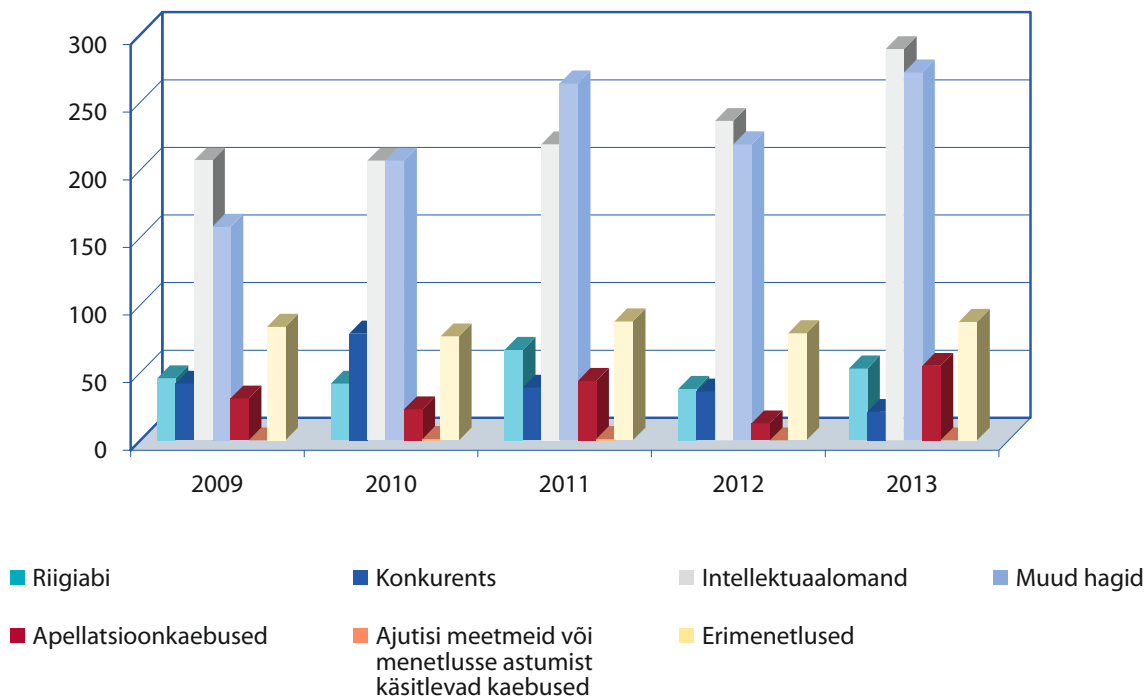

	2009	2010	2011	2012	2013
Saabunud kohtuasjad	568	636	722	617	790
Lõpetatud kohtuasjad	555	527	714	688	702
Menetluses olevad kohtuasjad	1191	1300	1308	1237	1325

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti. „Erimenetlusteks” loetakse: tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Üldkohtu kodukorra artikkel 122); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Üldkohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Üldkohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Üldkohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude kindlaksmääramine (Üldkohtu kodukorra artikkel 92); tasuta õigusabi (Üldkohtu kodukorra artikkel 96) ning kohtuotsuse parandamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 84).

² Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid ei hõlma ajutiste meetmete kohaldamise menetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

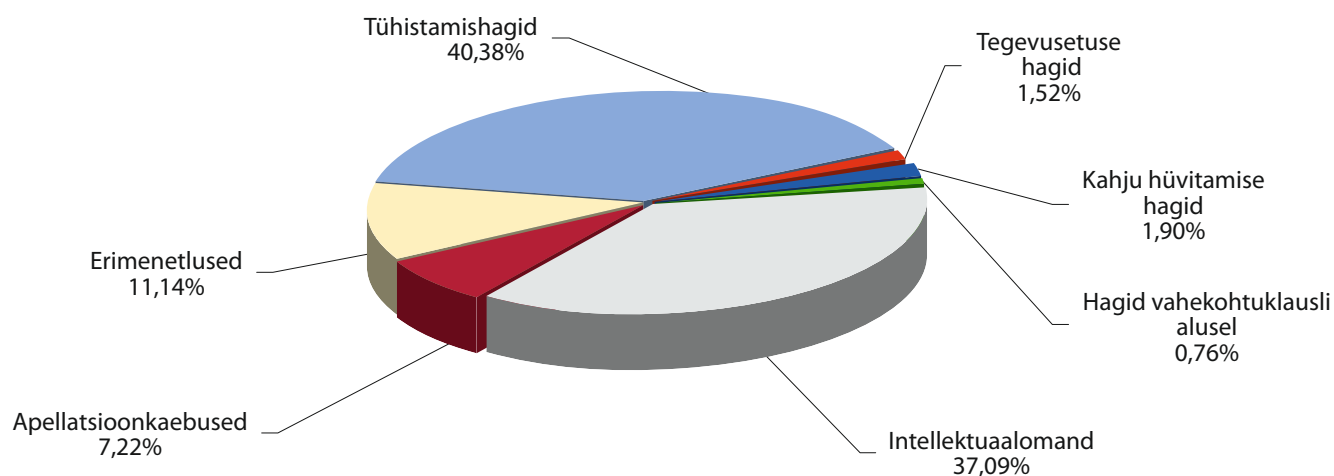
2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Riigiabi	46	42	67	36	54
Konkurents	42	79	39	34	23
Intellektuaalomand	207	207	219	238	293
Muud hagid	158	207	264	220	275
Apellatsioonkaebused	31	23	44	10	57
Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused		1	1	1	
Erimenetlused	84	77	88	78	88
Kokku	568	636	722	617	790

3. Saabunud kohtuasjad. Hagiliigid (2009–2013)

Jaotus 2013. aastal

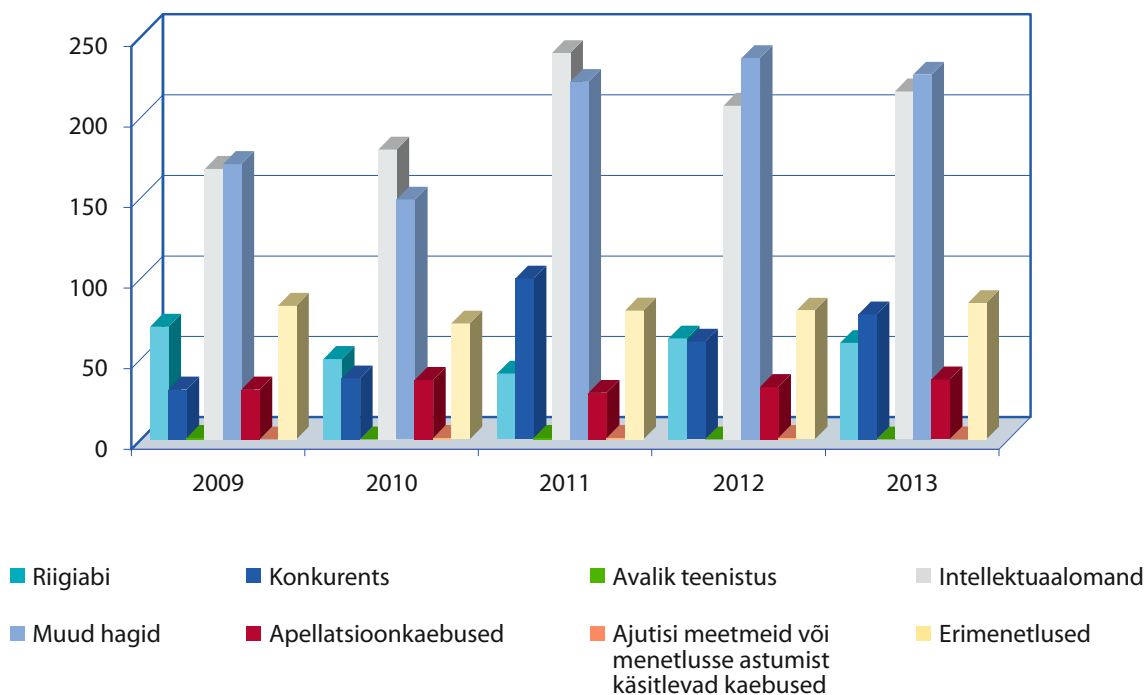
	2009	2010	2011	2012	2013
Tühistamishagid	214	304	341	257	319
Tegevusetuse hagid	7	7	8	8	12
Kahju hüvitamise hagid	13	8	16	17	15
Hagid vahekohtuklausli alusel	12	9	5	8	6
Intellektuaalomand	207	207	219	238	293
Apellatsioonkaebused	31	23	44	10	57
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused		1	1	1	
Erimenetlused	84	77	88	78	88
Kokku	568	636	722	617	790

4. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Energeetika	2		1		1
Euroopa Liidu välistegevus	5	1	2	1	
Hanked	19	15	18	23	15
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport			2	1	2
Institutsiooniõigus	32	17	44	41	44
Intellektuaal- ja tööstusomand	207	207	219	238	294
Isikute vaba liikumine	1	1			
Juurdepääs dokumentidele	15	19	21	18	20
Kalanduspoliitika	1	19	3		3
Kaubanduspoliitika	8	9	11	20	23
Kaupade vaba liikumine	1				1
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)		8	3	2	12
Keskkond	4	15	6	3	10
Konkurents	42	79	39	34	23
Kultuur	1				1
Majandus- ja rahapoliitika		4	4	3	15
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	6	24	3	4	3
Maksustamine		1	1	1	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	7	21	93	59	41
Põllumajandus	19	24	22	11	27
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus)	1			1	
Rahvatervis	2	4	2	12	5
Riigiabi	46	42	67	36	54
Sotsiaalpoliitika	2	4	5	1	
Tarbijakaitse					2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	6	3	4	3	5
Teenuste osutamise vabadus	4	1		1	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	5	4	10	6	1
Transport		1	1		5
Turism					2
Tööhõive					2
Uute riikide ühinemine	1				1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2		1		6
Vahekohtuklausel	12	9	5	8	6
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus					1
Välis- ja julgeolekupoliitika		1			2
Õigusaktide ühtlustamine					13
Äriühinguõigus	1				
Üleeuroopalised võrgud					3
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine					1
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	452	533	587	527	645
Euratomi asutamisleping kokku		1			
Personalieeskirjad	32	25	47	12	57
Erimenetlused	84	77	88	78	88
KÕIK KOKKU	568	636	722	617	790

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. 2009. aastat käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Riigiabi	70	50	41	63	60
Konkurents	31	38	100	61	75
Avalik teenistus	1		1		
Intellektuaalomand	168	180	240	210	217
Muud hagid	171	149	222	240	226
Apellatsioonkaebused	31	37	29	32	39
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused		1	1	1	
Erimenetlused	83	72	80	81	85
Kokku	555	527	714	688	702

6. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2013)

	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Energeetika	1		1
Euroopa Liidu välistegevus		2	2
Hanked	12	9	21
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1	1
Institutsiooniõigus	14	21	35
Intellektuaal- ja tööstusomand	164	54	218
Juurdepääs dokumentidele	10	9	19
Kalanduspoliitika	2		2
Kaubanduspoliitika	11	8	19
Kaupade vaba liikumine		1	1
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	6		6
Keskkond	4	2	6
Konkurents	66	9	75
Majandus- ja rahapoliitika		1	1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	14		14
Piiravad meetmed (välistegevus)	33	7	40
Põllumajandus	12	4	16
Rahvatervis	2	2	4
Riigiabi	16	43	59
Sotsiaalpoliitika	4		4
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1	3	4
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	6	3	9
Turism		1	1
Tööhõive		2	2
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	1	6	7
Vahekohtuklausel	4	4	8
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus		1	1
EÜ asutamisleping / ETL kokku	383	193	576
ESTÜ asutamisleping kokku	1		1
Personalieeskirjad	14	26	40
Erimenetlused		85	85
KÕIK KOKKU	398	304	702

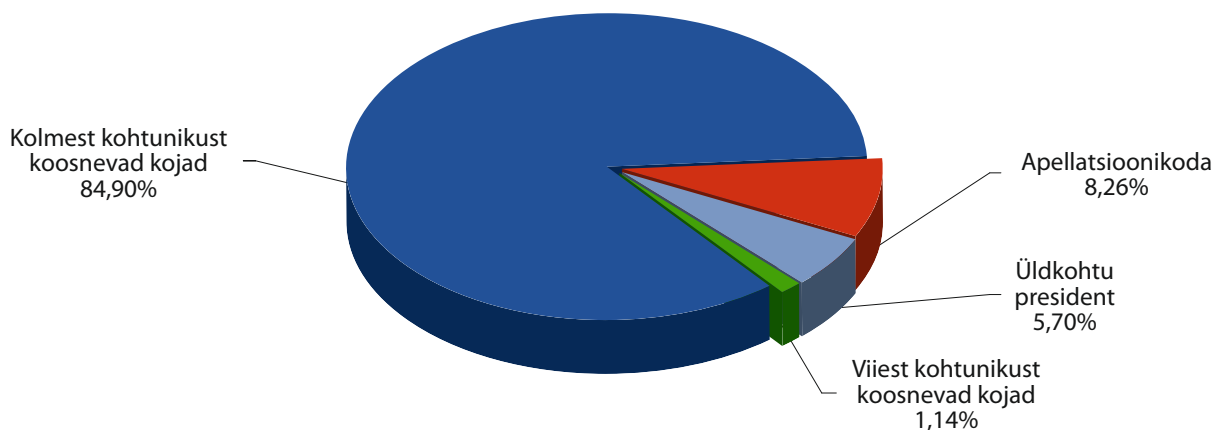
7. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009–2013)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

	2009	2010	2011	2012	2013
Energeetika		2			1
Euroopa Liidu välistegevus		4	5		2
Hanked	12	16	15	24	21
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1	1	1	1
Institutsiooniõigus	20	26	36	41	35
Intellektuaal- ja tööstusomand	169	180	240	210	218
Isikute vaba liikumine	1		2	1	
Juurdepääs dokumentidele	6	21	23	21	19
Kalanduspoliitika	17		5	9	2
Kaubanduspoliitika	6	8	10	14	19
Kaupade vaba liikumine	3				1
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)			4	1	6
Keskkond	9	6	22	8	6
Konkurents	31	38	100	61	75
Kultuur	2				
Majandus- ja rahapoliitika		2	3	2	1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	3	2	9	12	14
Maksustamine		1		2	
Piiravad meetmed (välistegevus)	8	10	32	42	40
Põllumajandus	46	16	26	32	16
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus)	2			2	
Rahvatervis	1	2	3	2	4
Riigiabi	70	50	41	63	59
Sotsiaalpoliitika	6	6	5	1	4
Tarbijakaitse		2	1		
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1	3	5	3	4
Teenuste osutamise vabadus	2	2	3	2	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	10	4	1	6	9
Transport		2	1	1	
Turism					1
Tööhõive					2
Uute riikide ühinemine	1				
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	3			2	7
Vahekohtuklausel	10	12	6	11	8
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus					1
Äriühinguõigus		1			
EÜ asutamisleping / ETLT kokku	439	417	599	574	576
ESTÜ asutamisleping kokku					1
Euratomi asutamisleping kokku	1		1		
Personalieeskirjad	32	38	34	33	40
Erimenetlused	83	72	80	81	85
KÕIK KOKKU	555	527	714	688	702

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. 2009. aastat käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

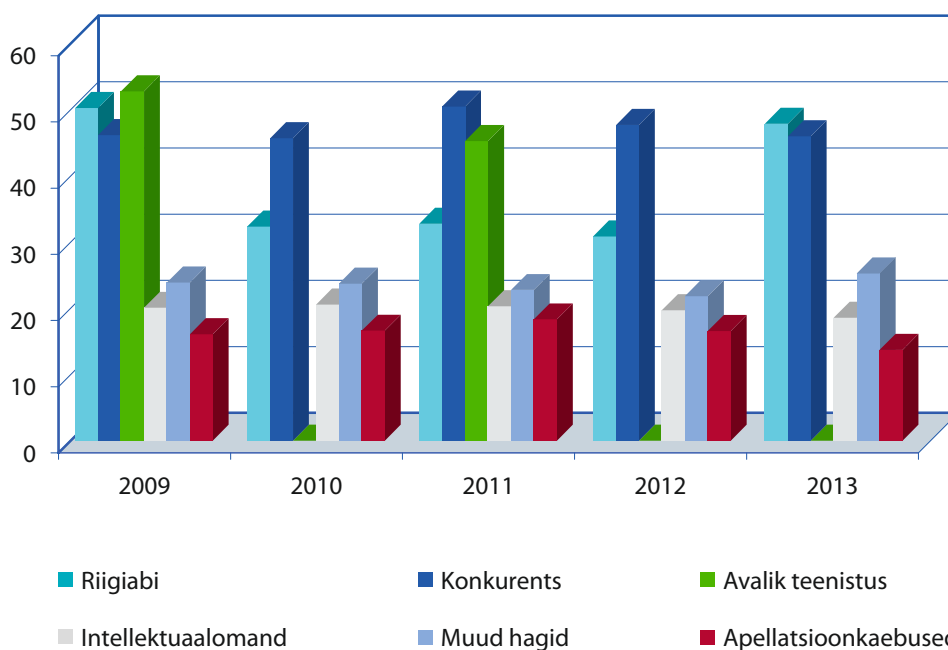
8. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2009–2013)

Jaotus 2013. aastal

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Suurkoda					2	2									
Apellatsioonikoda	20	11	31	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58
Üldkohtu president		50	50		54	54		56	56		50	50		40	40
Viie kohtunikust koosnevad kojad	27	2	29	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	245	200	445	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596
Ainukohtunik				3		3									
Kokku	292	263	555	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702

9. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg kuudes (2009–2013)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

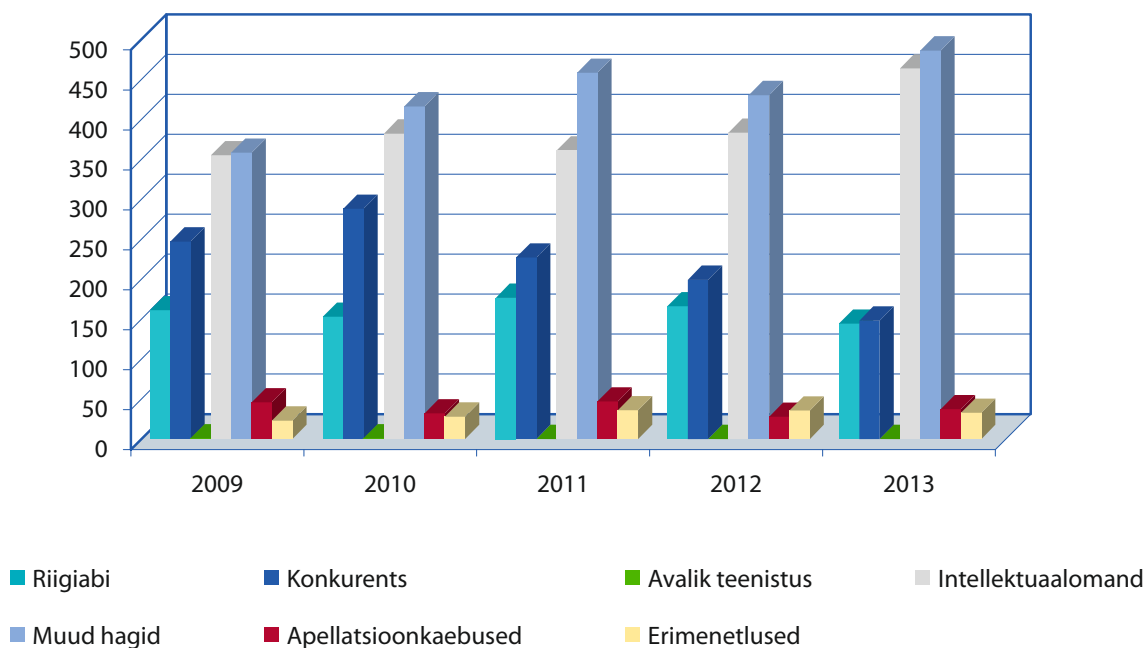

	2009	2010	2011	2012	2013
Riigiabi	50,3	32,4	32,8	31,5	48,1
Konkurents	46,2	45,7	50,5	48,4	46,4
Avalik teenistus	52,8		45,3		
Intellektuaalomand	20,1	20,6	20,3	20,3	18,7
Muud hagid	23,9	23,7	22,8	22,2	24,9
Apellatsioonkaebused	16,1	16,6	18,3	16,8	13,9

¹ Keskmise menetlusaaja arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevaid kaebusi; Euroopa Kohtu ja Üldkohtu pädevuse jaotuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Üldkohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamise järel Üldkohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

10. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2009–2013)

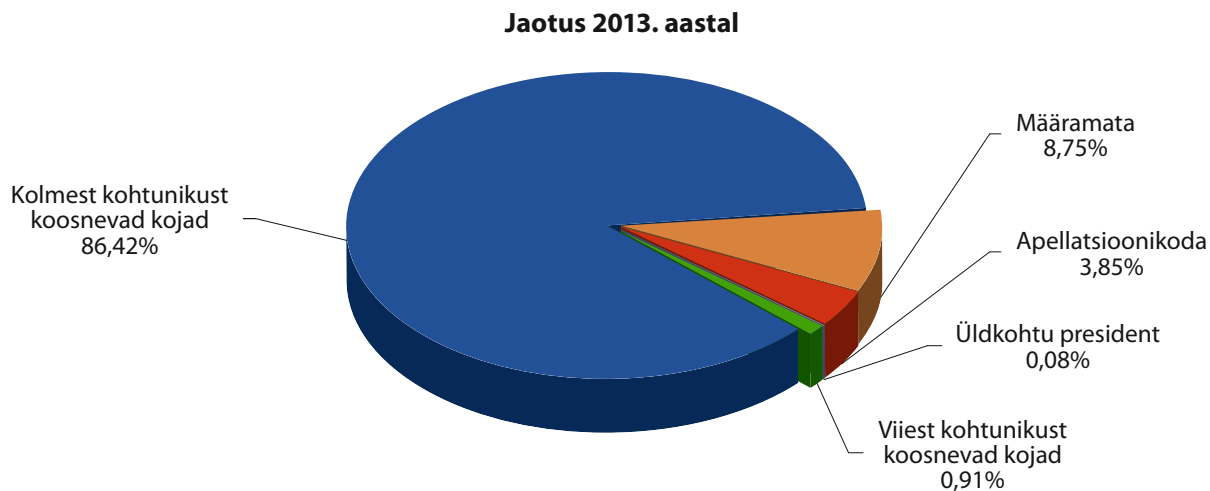
	2009	2010	2011	2012	2013
Riigiabi	161	153	179	152	146
Konkurents	247	288	227	200	148
Avalik teenistus	1	1			
Intellektuaalomand	355	382	361	389	465
Muud hagid	358	416	458	438	487
Apellatsioonkaebused	46	32	47	25	43
Erimenetlused	23	28	36	33	36
Kokku	1191	1300	1308	1237	1325

11. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagi valdkonnad (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Energeetika	2		1	1	1
Euroopa Liidu välistegevus	8	5	2	3	1
Hanked	41	40	43	42	36
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1		1	1	2
Institutsiooniõigus	42	33	41	41	50
Intellektuaal- ja tööstusomand	355	382	361	389	465
Isikute vaba liikumine	2	3	1		
Juurdepääs dokumentidele	44	42	40	37	38
Kalanduspoliitika	8	27	25	16	17
Kaubanduspoliitika	33	34	35	41	45
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)		8	7	8	14
Keskkond	25	34	18	13	17
Konkurents	247	288	227	200	148
Kultuur					1
Majandus- ja rahapoliitika		2	3	4	18
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	16	38	32	24	13
Maksustamine			1		1
Piiravad meetmed (välistegevus)	17	28	89	106	107
Põllumajandus	57	65	61	40	51
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus)	2	2	2	1	1
Rahvatervis	4	6	5	15	16
Riigiabi	160	152	178	151	146
Sotsiaalpoliitika	6	4	4	4	
Tarbijakaitse	3	1			2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	8	8	7	7	8
Teenuste osutamise vabadus	5	4	1		
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	6	6	15	15	7
Transport	2	1	1		5
Turism					1
Uute riikide ühinemine					1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	2	3	1	
Vahekohtuklausel	22	19	18	15	13
Välis- ja julgeolekupoliitika		1	1	1	3
Õigusaktide ühtlustamine					13
Äriühinguõigus	1				
Üleeuroopalised võrgud					3
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine					1
EÜ asutamisleping / ETLT kokku	1119	1235	1223	1176	1245
ESTÜ asutamisleping kokku	1	1	1	1	
Euratori asutamisleping kokku		1			
Personaleeskirjad	48	35	48	27	44
Erimenetlused	23	28	36	33	36
KÕIK KOKKU	1191	1300	1308	1237	1325

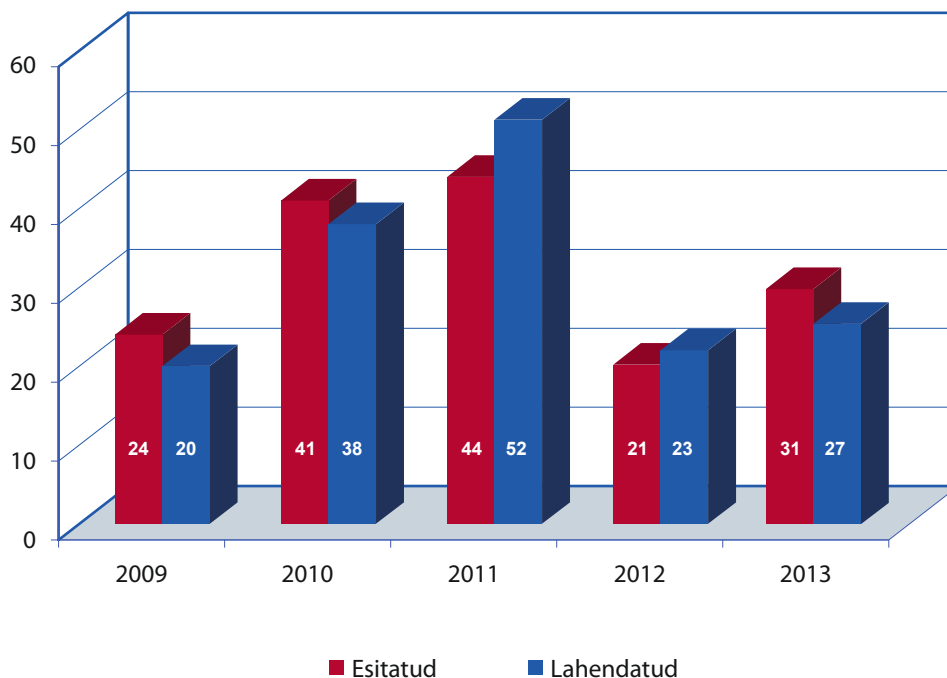
¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. 2009. aastat käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

12. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Apellatsioonikoda	46	32	51	38	51
Üldkohtu president		3	3	3	1
Viie kohtunikust koosnevad kojad	49	58	16	10	12
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	1019	1132	1134	1123	1145
Ainukohtunik	2				
Määramata	75	75	104	63	116
Kokku	1191	1300	1308	1237	1325

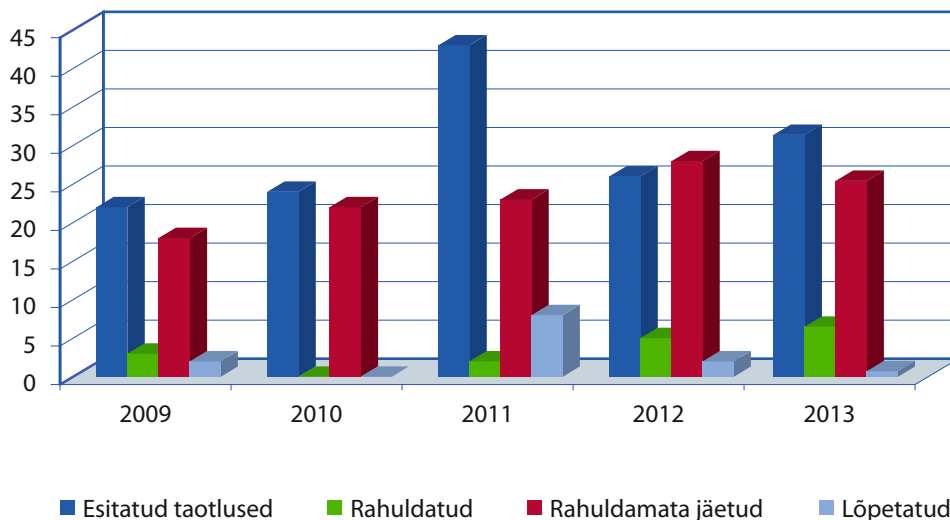
13. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009–2013)

Jaotus 2013. aastal

	Esitatud ajutiste meetmete kohalda- mise taotlused	Lahendatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldatud	Registrist kustuta- mine / otsuse tegemise vajaduse äralange- mine	Rahuldamata jäetud
Hanked	3	2			2
Institutsiooniõigus	4	3		1	2
Juurdepääs dokumentidele	4	2	2		
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1	2		1	1
Keskkond	1				
Konkurents		1	1		
Piiravad meetmed (välistegevus)	3	3			3
Põllumajandus	2	1			1
Rahvatervis	2	2	1		1
Riigiabi	8	9		3	6
Tarbijakaitse	1	1			1
Vahekohtuklausel	1	1			1
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	1				
Kokku	31	27	4	5	18

14. Muu. Kiirendatud menetlused (2009–2013)^{1 2}

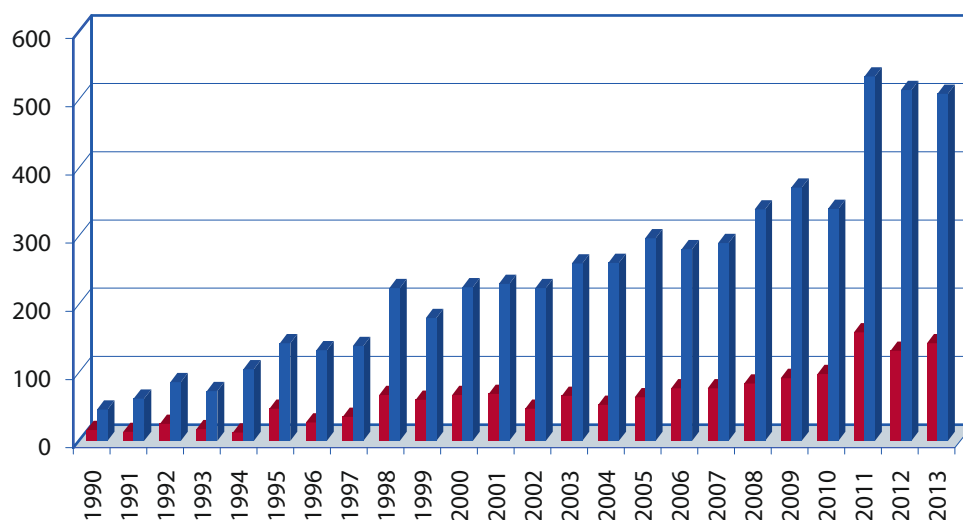
	2009				2010				2011				2012				2013			
	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		
		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ³
Energeetika																	1		1	
Euroopa Liidu välistegevus					1		1													
Hanked	2		2		2		2										2		1	
Institutsiooniõigus	1		1						1			1	1		1					
Juurdepääs dokumentidele	4		4						2		1		1		2		1		1	
Kaubanduspoliitika	2		2						3		2		3		2		15	2	14	
Keskond	1			1					2		2						5	5		
Konkurents	2		2		3		3		4		4		2		2		2		2	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus						1	1						1		1					
Menetlus	1		1																	
Personalieeskirjad		1																		
Piiravad meetmed (välistegevus)	5	1	2	1	10		10		30	2	12	7	10	4	16		4		4	
Põllumajandus	2		3														1		1	
Rahvatervis	1		1										5	1	3		1		2	
Riigiabi					7		5				2		2			2				
Sotsiaalpoliitika									1			1								
Teenuste osutamise vabadus	1	1																		
Tolliliit ja ühine tollitariifistik													1		1					
Kokku	22	3	18	2	24		22		43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	

¹ Üldkohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluses võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

² Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) jõustumise tõttu 1. detsembril 2009 tekkis vajadus muuta hagi valdkondade esitamist. 2009. aastat käsitlevad andmed on seetõttu üle vaadatud.

³ Kategooria „lõpetatud“ alla kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui hagi lahendatakse kohtumäärusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

15. Muu. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1990–2013)

■ Edasikaevatud kohtulahendite arv ■ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv¹

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%

¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – kohtuotsused, ajutisi meetmeid ja menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmist käsitlevad kohtumäärused ning menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud registrist kustutamise või teisele kohtuinstantsile suunamise määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

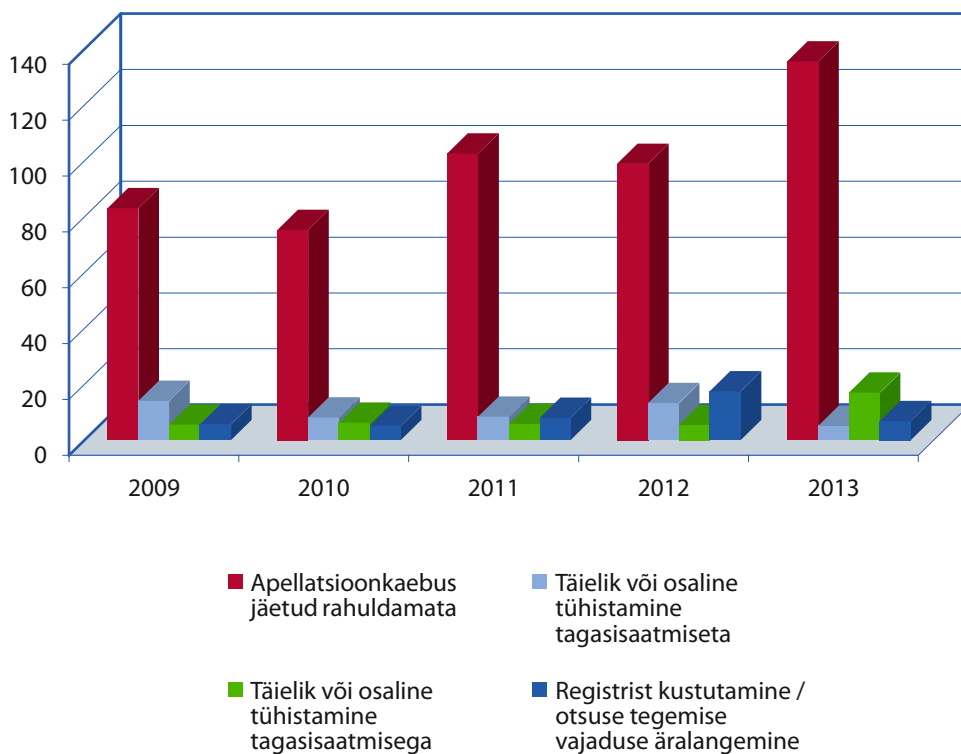
16. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2009–2013)

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent
Riigiabi	23	51	45%	17	34	50%	10	37	27%	18	52	35%	16	52	31%
Konkurents	11	45	24%	15	33	45%	49	90	54%	24	60	40%	28	73	38%
Avalik teenistus	1	3	33%				1	1	100%						
Intellektuaalomand	25	153	16%	32	140	23%	39	201	19%	41	190	22%	38	183	21%
Muud hagi	32	119	27%	34	131	26%	59	204	29%	47	208	23%	62	202	31%
Apellatsioonkaebused											2	0%			
Erimenetlused										2	2	100%			
Kokku	92	371	25%	98	338	29%	158	533	30%	132	514	26%	144	510	28%

17. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2013) (kohtuotsused ja -määrused)

	Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Kokku
Hanked	2				2
Institutsiooniõigus	19	1	2		22
Intellektuaal- ja tööstusomand	25	1	2	5	33
Isikute vaba liikumine	2				2
Juurdepääs dokumentidele	4		2		6
Kaubanduspoliitika	3		1		4
Keskkond	1				1
Konkurents	33	1	1	1	36
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	3	1			4
Maksustamine	1				1
Personalieeskirjad	2				2
Põllumajandus	5				5
Rahvatervis	1				1
Riigiabi	18		5		23
Sotsiaalpoliitika	1				1
Tarbijakaitse	1				1
Teenuste osutamise vabadus	1				1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	2				2
Transport	1				1
Välis- ja julgeolekupoliitika	9	1	2		12
Kokku	134	5	15	6	160

18. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2009–2013) (kohtuotsused ja -määrused)

	2009	2010	2011	2012	2013
Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	83	73	101	98	134
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	12	6	9	12	5
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	4	5	6	4	15
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	5	4	8	15	6
Kokku	104	88	124	129	160

19. Muu. Üldine areng (1989–2013)

(saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
Kokku	10 740	9415	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Üldkohtule 153 kohtuasja.

1993: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Üldkohtule 451 kohtuasja.

1994: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Üldkohtule 14 kohtuasja.

2004–2005: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Üldkohtule 25 kohtuasja.

² 2005–2006: Üldkohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2013. aastal

President Sean Van Raepenbusch

1. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika näitab, et 2013. aastal vähenes saabunud kohtuasjade arv (160) võrreldes eelmise aastaga (178). Samas oli 2012. aasta märkimisväärne selle poolest, et sel aastal registreeris Avaliku Teenistuse Kohus kõige rohkem kohtuasju tema loomisest alates. 2013. aastal saabunud kohtuasjade arv on aga võrreldav 2011. aastal saabunud kohtuasjade arvuga (159). See arv on siiski jätkuvalt oluliselt suurem kui varasematel aastatel (2010. aastal 139 kohtuasja, 2009. aastal 113 kohtuasja ja 2008. aastal 111 kohtuasja).

Eeskätt tuleb rõhutada, et lõpetatud kohtuasjade arv (184) on eelmise aastaga võrreldes (121) selgelt suurenenud, mis on küll seletatav asjaoluga, et 2011. aasta lõpus asendati Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisu kuuluvast seitsmest kohtunikust kolm. Sellele vaatamata on lõpetatud kohtuasjade arv parim kvantitatiivne tulemus kohtu loomisest alates.

Eelöeldust tulenevalt on menetluses olevate kohtuasjade arv eelmise aastaga võrreldes vähenenud (211 kohtuasja 31. detsembri 2013. aasta seisuga ja 235 kohtuasja 31. detsembri 2012. aasta seisuga). Ehkki see arv on suurem kui 31. detsembril 2011 (178). Keskmine menetlusaeg¹ ei ole palju muutunud (14,7 kuud 2013. aastal ja 14,8 kuud 2012. aastal).

Avaliku Teenistuse Kohtu president tegi vaadeldaval aastal kolm ajutisi meetmeid käsitlevat määrust võrreldes 2012. aastaga, mil neid oli 11, ja 2011. aastaga, mil neid oli seitse.

2013. aasta kohtustatistikast selgub veel, et Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite peale esitati Euroopa Liidu Üldkohtule 56 apellatsioonkaebust, mis on rohkem kui 2011. aastal (44) ja 2012. aastal (11). Siinjuures olgu siiski märgitud, et 2013. aastal esitatud apellatsioonkaebustest oli 22 apellatsioonkaebust esitatud ühe ja sama hageja poolt. 2013. aastal lahendatud 39 apellatsioonkaebustest jäeti 30 rahuldamata ja tervikuna või osaliselt lahendati üheksa apellatsioonkaebust. Neli kohtuasja, milles kohtulahend tühistati, saadeti uueks arutamiseks.

Kodukorra artikli 69 alusel lõpetati kompromissiga sel aastal üheksa kohtuasja, eelmisel aastal neli kohtuasja. Seega on Avaliku Teenistuse Kohus jõudnud jälle 2011. aasta tasemeni (kaheksa kohtuasja).

2. Samuti tuleb ära märkida uus muudatus Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2013. aastal, mil ühe kohtuniku ennetähtaegse ametist lahkumise tõttu asus ametisse uus kohtu liige.

3. Järgnevas kokkuvõttes antakse ülevaade Avaliku Teenistuse Kohtu kõige tähelepanuväärsematest lahenditest.

¹ Menetluse võimalikku peatumise aega ei ole sisse arvatud.

I. Menetlusküsimused

Vastuvõetavuse tingimused

1. Isikut kahjustav meede

11. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-130/11: *Verile ja Gjergji vs. komisjon* leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et pensioniõiguste ülekandmise valdkonnas on pensioniõigusliku staaži aastate staažilisa määramise ettepanek, mille kohta institutsiooni pädevad talitused küsivad ametniku nõusolekut, ühepoolne akt, mis on selle taustaks olevast menetlusest eraldatav ning tuleneb otsest individuaalsest õigusest, mis on sõnaselgelt antud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad“) VIII lisa artikli 11 lõike 2 alusel ametnikele ja teenistujatele, kui nad asuvad liidu teenistusse. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas seega, et niisugune ettepanek kahjustab pensioniõiguste ülekandmise taotluse esitanud ametniku huve.

2. Hagi esitamise tähtaeg

Ametnikud ja teenistujad esitavad tihti sama akti peale järjestikku mitu kaebust. Need kaebused on vastuvõetavad juhul, kui nad on esitatud personalieeskirjade artikli 90 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul. Küsimus on aga selles, millal hakkab kulgema hagi esitamise tähtaeg. Avaliku Teenistuse Kohus võttis 23. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-93/12: *D'Agostino vs. komisjon* arvesse kuupäeva, mil saadi kätte otsus, millega administratsioon andis oma seisukoha kõikide argumentide kohta, mis hageja kaebetähtaja jooksul esitas. Täpsemalt öeldes, kui teisel kaebusel on esimese kaebusega sama ulatus selles osas, et see ei sisalda uut nõuet, etteheidet või uut tõendit, siis tuleb teist kaebust tagasi lükkavat otsust käsitleda nii, et see pelgalt kinnitab esimese kaebuse tagasi lükanud otsust, ja hagi esitamise tähtaeg hakkab kulgema viimati nimetatud otsuse tagasilükkamisest. Seevastu juhul, kui teine kaebus sisaldab uusi asjaolusid võrreldes esimese kaebusega, peetakse teise kaebuse tagasi lükanud otsust uueks otsuseks, mis on teise kaebuse kohta vastu võetud pärast esimese kaebuse tagasi lükanud otsuse uuesti läbivaatamist, ning hagi esitamise tähtaeg hakkab kulgema teise tagasilükkamise otsuse tegemisest.

3. Kohtualluvus

16. septembri 2013. aasta otsuses liidetud kohtuasjades F-20/12 ja F-43/12: *Wurster vs. EIGE* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et hea halduse põhimõtte järgi peab kohus omal algatusel tõstatama avalikul huvil põhineva väite, mille kohaselt on eiratud seaduse kohaldamisala käesoleval juhul selles osas, et vaidlustatud otsus on tehtud selliste sätete alusel, mida hagejale ei kohaldata. Esimese Astme Kohtu 15. juuli 1994. aasta otsust liidetud kohtuasjades T-576/93–T-582/93: *Browet jt vs. komisjon* meenutades leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et ta eiraks oma rolli õiguspärasust kontrolliva kohtuna, kui ta ei märgiks – isegi kui pooled ei ole seda küsimust vaidlustanud –, et vaidlustatud otsuse aluseks on õigusnorm, mida ei saa käesoleva juhtumi suhtes kohaldada.

4. Menetlus

30. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-38/12: *BP vs. FRA*, milles Avaliku Teenistuse Kohtul tuli lahendada struktuuri küsimuse tõstatanud hagi, leidis kohus, et tema ülesanne ei ole omal algatusel liigitada hagi argumente, etteheiteid ja väiteid, mis on esitatud erinevate nõuete all. Lisaks otsustas kohus, et etteheidet, mis on esitatud esimese otsuse tühistamiseks esitatud nõude raames, ei saa võtta arvesse teise otsuse tühistamiseks esitatud muu nõude põhjendamiseks ning seda isegi juhul, kui selles etteheites oli vaidlustatud pigem teise otsuse kehtivus.

II. Sisulised küsimused

Aktide kehtivuse üldtingimused

1. Kohustus teha pärast personaalset ja põhjalikku hindamist otsus

Avaliku Teenistuse Kohus on mitmel korral meenutanud, et institutsioonidel on kohustus enne otsuse tegemist igat juhtumit põhjalikult hinnata. 19. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-13/12: *BR vs. komisjon* rõhutas Avaliku Teenistuse Kohus konkreetsemalt, et kohustus hinnata igat toimet hoolikalt, täielikult ja erapooletult tuleneb nii hea halduse põhimõttest kui ka hoolitsemiskohustusest ja võrdse kohtlemise põhimõttest. Sellest lähtudes otsustas Avaliku Teenistuse Kohus 17. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-69/11: *BF vs. kontrollikoda*, et komisjon, kelle ülesanne on teha ametikohale kandideerivate isikute hulgast eelvalik, peab esitama ametisse nimetavale asutusele selles staadiumis välja valitud kandidaatide vastavad teened, sest ametisse nimetaval asutusel peab olema endal võimalik nimetatud kandidaatide hindamiskriteeriumeid analüüsida, et teha lõplik valik. Seevastu juhul, kui kõnealune komisjon ei esita võrdlust nende kandidaatide teenete kohta, kes ei osutunud valituks, ei kahjustata iseenesest isiku huve.

2. Põhjendamiskohustus

On üsna tavaline, et eelvaliku komisjon on sise-eeskirjade järgi kohustatud esitama ametisse nimetavale asutusele ametikohale kandideerivate isikute kohta põhjendatud aruande. Avaliku Teenistuse Kohus leidis sellega seoses eespool viidatud kohtuotsuses *BF vs. kontrollikoda*, et nõutud põhjendused peavad sisaldama kõiki vajalikke hindamiskriteeriume, mille alusel saab ametisse nimetaval asutus teostada nõuetekohaselt oma laiaulatuslikku pädevust, mis talle ametisse nimetamisel on antud, sest vastasel korral kaotaksid need eeskirjad oma sisu. Sel viisil põhjendatud aruanne peab võimaldama ametisse nimetaval asutusel lõplikult mõista eelvaliku komisjoni koostatud hinnangut väljavalitud kandidaatide kohta ja seejärel valida pärast võrdlevat hindamist ise välja, kes on kõige sobivamad kandidaadid töölevõtmise teadaandes märgitud tööülesannete täitmiseks.

Lisaks rõhutas Avaliku Teenistuse Kohus 6. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-41/12: *Scheefer vs. parlament*, et põhjendust ei saa pidada puudulikuks seetõttu, et selles ei ole üksikasjalikku käsitlust. Põhjendused on piisavad niipea, kui nendes on esitatud otsuse ülesehituses olulist tähtsust omavad faktilised asjaolud ja õiguslikud kaalutlused, ning seega ei ole administratsioon kohustatud esitama oma põhjenduste põhjendusi.

Mõnikord pannakse aga kohtupraktikas administratsioonile rangem põhjendamiskohustus.

11. juuli 2013. aasta otsuse kohtuasjas F-46/11: *Tzirani vs. komisjon* kohaselt on rangem põhjendamiskohustus otsuste puhul, millega lõpetatakse psühholoogilise ahistamise kohta esitatud abitaotluse uurimine ilma meetmeid võtmata. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas selles kohtuotsuses, et erinevalt enamikest haldusaktidest, mis võivad ametniku huve kahjustada, tehakse seesugused otsused eriliselt faktilises kontekstis. Kui on tuvastatud, et tegemist on ahistamisega, siis selle kestus ja mõju on sageli ohvri tervislikule seisundile äärmiselt laastav. Niisugune olukord ei mõjuta ainult ametniku varalisi huve või karjääri, vaid kahjustab ka tema isiksust, väärikust ning füüsilist ja vaimset puutumatust.

Samas kohtuotsuses märkis Avaliku Teenistuse Kohus veel lisaks, et kui kaebuse esitaja on veendunud, et teda on ahistatud, peab hoolitsemiskohustusest tulenevalt personalieeskirjade artikli 25 teises lõigus sätestatud põhjendamiskohustust tõlgendama kitsalt. Seega on institutsioon kohustatud põhjendama abitaotluse tagasilükkamist nii täielikult kui võimalik, ilma et kaebuse esitaja peaks põhjuste teadasaamiseks ära ootama vastuse kaebusele.

3. Tühistamisotsuse täitmine

Kolmes kohtuotsuses, mis tehti 5. novembril 2013 kohtuasjas F-103/12: *Doyle vs. Europol*, kohtuasjas F-104/12: *Hanschmann vs. Europol* ja kohtuasjas F-105/12: *Knöll vs. Europol*, rõhutas Avaliku Teenistuse Kohus, et kui liidu kohtu otsusega tühistatakse kaitseõiguste rikkumise tõttu administratsiooni otsus, peab asjasse puutuv administratsioon tõendama, et ta on võtnud kõik võimalikud meetmed sellise õigusvastasuse tagajärgede kõrvaldamiseks. Järelikult ei või administratsioon piirduda pelgalt väitega, et isikut, kelle kaitseõigusi on rikutud, ei saa enam panna olukorda, kus ta saaks oma kaitseõigusi kasutada. Kui niisuguse toimimisviisiga nõustuda, muudaks see kohustuse tagada asjaomaste õiguste järgmine ja nende õiguste rikkumise tuvastanud kohtuotsuse täitmise sisutühjaks. Üksnes juhul, kui asjasse puutuvast administratsioonist sõltumatutel põhjustel on objektiivselt raske või isegi võimatu kaitseõiguste rikkumise tagajärgi kõrvaldada, võib tühistamisotsus anda aluse hüvitise maksmiseks.

Ametnike ja teenistujate karjäär

Liidu kohus leiab, et konkursikomisjonil on selle kontrollimisel, kas kandidaadi diplom vastab konkursi valdkonnale või nõutud töökogemuse laadile ja kestusele, ulatuslik kaalutusõigus. Avaliku Teenistuse Kohus kontrollib seega üksnes seda, kas sellise kaalutusõiguse teostamisel ei ole tehtud ilmset hindamisviga. Avaliku Teenistuse Kohus täiendas seda praktikat 7. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-97/12: *Thomé vs. komisjon*, leides, et kui tahetakse teada, kas kandidaadi diplom on selle väljastanud riigi õigusaktidega tunnustatud või kas see vastab nendest õigusaktidest lähtudes konkursiteates nõutud tasemele, siis tõlgendus, mille konkursikomisjon või ametisse nimetav asutus kaebuse alusel siseriiklikule õigusele annab, jääb tema laia kaalutusruumi alt välja ning seda tuleb liidu kohtus täieulatuslikult kontrollida.

Lisaks on kohtupraktikas märgitud, et juhul kui ametisse nimetav asutus pärast konkursiteate avaldamist avastab, et nõutud tingimused on teenistusvajadustest rangemad, siis võib ta menetlust jätkata ja võtta vajadusel tööle konkursi edukalt läbinud isikuid vähem kui algselt oli ette nähtud või alustada uuesti konkursimenetlust sellega, et tühistab esialgse konkursiteate ja asendab selle parandatud teatega. Avaliku Teenistuse Kohus selgitas 13. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-125/11: *Mendes vs. komisjon* ja 21. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-93/11: *Taghani vs. komisjon*, et ametisse nimetav asutus ei või menetluse käigus muuta teatavate testide numbrites hindamisega seotud reegleid, selleks et suurendada nende kandidaatide arvu, kes said kõnealuste testide eest minimaalse punktisumma. Sellise tegevusega vähenevad nende võimalused, kes läbisid testi esialgsete reeglite kohaselt, saada parimate kandidaatide hulka. Avaliku Teenistuse Kohus asus siinkohal seisukohale, et niisuguse muudatuse rakendamine kandidaatidele rikub õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet ja õiguskindluse põhimõtet, kuna nad võisid õigustatult oodata, et katsetele lubatud kandidaadid valitakse ainuüksi nende hulgast, kes said eelvalikutestide eest minimaalse nõutava punktisumma konkurentsitateates ette nähtud hindamiskorra kohaselt.

Ametnike ja teenistujate õigused ja kohustused

1. Vanuselise diskrimineerimise keeld

Küsimus oli selles, kas olukorras, kus konkursi edukalt läbinud isik, kes on omandanud väljaspool institutsioone pikaajalise töökogemuse, määratakse esimesele palgaastmele, on tegemist vanuselise diskrimineerimisega, kuivõrd asjasse puutuv isik ei saa taotleda konkursi läbinud nooremate isikutega võrdväärseid karjäärivõimalusi. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 12. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-133/11: *BV vs. komisjon* sellega seoses, et kui konkreetsele palgaastmele ametnike töölevõtmiseks avaldatud konkursitateates nõutakse, et kandidaadid vastaksid minimaalse

töökogemuse tingimusele, tuleb asuda seisukohale, et konkursi edukalt läbinud kandidaadid on nende vanusest ja eelnevast töökogemusest sõltumata identses olukorras, mis puudutab nende palgaastmele määramist. Avaliku Teenistuse Kohus möönis, et kõnealuse konkursi edukalt läbinud isikud, kes asusid Euroopa avalikku teenistusse, olles eelnevalt omandanud pikaajalise töökogemuse väljaspool institutsiooni, ei saa taotleda võrdväärseid karjäärivõimalusi konkursi edukalt läbinud isikutega, kes asusid Euroopa avalikku teenistusse nooremas eas, kuna esimesena mainitud isikute karjäär on viimastega võrreldes sisuliselt lühem. Avaliku Teenistuse Kohus rõhutas siiski, et selline faktiline olukord ei ole vanuseline diskrimineerimine, vaid iseloomustab iga konkursi läbinud isiku konkreetseid asjaolusid.

2. Sooline diskrimineerimine

Rasedus- ja sünnituspuhkuse eesmärk on kaitsta ühelt poolt naise bioloogilist seisundit raseduse ajal ja selle järgselt ning teiselt poolt naise ja lapse vahelist erilist suhet rasedusele ja sünnitusele järgneval perioodil. 11. juuli 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-86/12: *Haupt-Lizer vs. komisjon* sedastas Avaliku Teenistuse Kohus siiski, et keelates naisel töötada kokku vähemalt kaks nädalat enne või pärast sünnitust, ei pidanud liidu seadusandja silmas, et asjasse puutuval isikul ei ole võimalik ülejäänud rasedus- ja sünnituspuhkuse jooksul teha ühtegi töötamisega seotud toimingut. Olles teadlik, et hagejat teavitati pärast nimetatud kahenädalast perioodi sellest, et ta on kantud läbitud konkursi reservnimekirja, ning ta ei esitanud ühtegi konkreetset meditsiinilist põhjust, ei nõustunud Avaliku Teenistuse Kohus vaadeldavas asjas käsitlema rasedus- ja sünnituspuhkust kui takistust töölevõtmiseks vajalike toimingute lõpuleviimiseks. Kuigi hagejal oli õigus rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal pühenduda üksnes oma lapsele, ei saanud ta sellegipoolest tuua ettekäändeks sellist isiklikku valikut, et väita, et teda on sooliselt diskrimineeritud.

Avaliku Teenistuse Kohus leidis samas kohtuotsuses veel, et asjaolu, et hageja kasutas lapsehoolduspuhkust, ei võinud takistada tema osalemist töölevõtmise menetluses ning lapsehoolduspuhkuse arvesse võtmisest keeldumine ei ole sooline diskrimineerimine. Avaliku Teenistuse Kohus märkis sellega seoses, et lapsehoolduspuhkuse kasutamise võimalus on nii meestel kui naistel ning sellele puhkusele antud kaitse ei ole nii ulatuslik kui rasedus- ja sünnituspuhkuse puhul ette nähtud kaitse.

3. Psühholoogiline ahistamine

Täienduseks 9. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-52/05: *Q vs. komisjon* (tühistatud muus küsimuses Euroopa Liidu Üldkohtu 12. juuli 2011. aasta otsusega kohtuasjas T-80/09 P: *komisjon vs. Q*) leitule otsustas Avaliku Teenistuse Kohus eespool viidatud kohtuotsuses *Tzirani vs. komisjon*, et otsus, millega lõpetatakse psühholoogilise ahistamise korral esitatud abitaotluse edasine menetlemine, rikub personalieeskirjade artikli 12a lõiget 3, kui otsust põhjendatakse eelkõige sellega, et eeldataval ahistajal ei olnud pahatahtlikku kavatsust. Avaliku Teenistuse Kohus leidis samas kohtuotsuses, et personalieeskirjade artikli 25 teise lõigu kohaselt ei pea abitaotluse esitanud isikule edastama haldusjuurdluse lõpparuannet ega juurdluse käigus toimunud ärakuulamiste protokolle. Juurdluse all olevate isikute ja juurdluse käigus tunnistusi andnud isikute huvide kaitset arvesse võttes ei ole aga personalieeskirjades ka ühtegi sellist sätet, mis mainitud dokumentide edastamist keelaks.

Lisaks on personalieeskirjade artiklis 12a, mida kohaldatakse ka lepingulistele töötajatele, sätestatud, et institutsioon, kus nad töötavad, ei tohi ahistamise ohvriks olnud lepingulisi töötajaid kahjustada. Eespool viidatud kohtuotsuses *D'Agostino vs. komisjon* märkis Avaliku Teenistuse Kohus siiski, et selle sätte eesmärk on üksnes kaitsta ametnikke ja teenistujaid igasuguse ahistamise eest, mistõttu ei saa see takistada institutsioonil lõpetada lepingulist suhet mõjuval põhjusel, mis on seotud teenistuse huvidega ega ole mingil moel ahistamisega seotud.

4. Juurdepääs salastatud teabele

21. novembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-122/12: *Arguelles Arias vs. nõukogu* võttis Avaliku Teenistuse Kohus esimest korda seisukoha nõukogu otsuse 2011/292² tõlgendamise küsimuses. Kohus otsustas, et ainult ametisse nimetav asutus või teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus on pärast pädevate siseriiklike ametiasutuse poolt läbi viidud julgeolekukontrolli pädev otsustama, kas anda nõukogu töötajatele juurdepääsuluba või mitte. Kuna siseriiklike ametiasutuste poolt läbi viidud julgeolekukontrolli tulemused – isegi kui need on positiivsed – ei ole nõukogu ametisse nimetavale asutusele või teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutusele siduvad, ei ole viimasel kohustust anda asjasse puutuval isikule juurdepääsuluba, kui tema puhul esineb haavatavuse oht, ning seega on nimetatud asutusel lubatud institutsioonidel lasuvast ettevaatuskohustusest lähtudes loa andmisest keelduda.

5. Koostöö- ja lojaalsuskohustus

Samas eespool viidatud kohtuotsuses *Arguelles Arias vs. nõukogu* leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et hageja rikkus teda teenistusse võtnud institutsiooni suhtes kehtivat lojaalsus- ja koostöökohustust, kuna ta keeldus institutsioonile esitamast asjaolusid, mis ta oli esitanud siseriiklikule asutusele ja mille põhjal oli võimalik tõendada, et selle asutuse tehtud positiivne otsus on põhjendatud, võttes arvesse, et hageja oli ainuke isik, kellel oli võimalik kõnealused asjaolud institutsioonile esitada.

6. Juurdepääs tervisetöimikule

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 16. septembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-84/12: *CN vs. nõukogu*, et personalieeskirjade artiklit 26a ei saa pidada Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktiga b vastuolus olevaks, kuna artiklis 26a tunnustatakse iga ametniku õigust tutvuda oma tervisetöimikuga ja selles artiklis on täpsustatud, et niisugune juurdepääs toimub iga institutsiooni poolt kehtestatud korras. Harta artikli 41 lõike 2 punktis b ei ole tõepoolest nõutud, et ametnikel oleks alati otsene juurdepääs oma tervisetöimikule, vaid sellega avatakse tee kaudseks juurdepääsuks, juhul kui see on konfidentsiaalsuse ja ametisaladusega seotud õigustatud huvidest lähtuvalt põhjendatud.

Ametnike töötasu ja sotsiaalsed soodustused

1. Päevaraha

19. märtsi 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-10/12: *Infante García-Consuegra vs. komisjon* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et personalieeskirjade VII lisa artikli 10 lõikes 1 sätestatud päevaraha makstakse kahel tingimusel: 1) elukoha vahetamine personalieeskirjade artikli 20 nõuete täitmiseks ja 2) elukoha muutmisest või teenistuskohata ajutiselt elama asumisest tingitud kulude kandmine või ebamugavuste talumine. Seevastu ei maksta päevaraha tingimusel, et asjaomane ametnik on kohustatud tõendama, et ta oli sunnitud oma päritoluriigis või eelmises teenistuskohas säilitama ajutiselt elukoha, mis tekitab kulusid. Lisaks, kui ametnikele päevaraha maksmine automaatselt välistada, mis on personalieeskirjadega vastuolus, ei saa asuda seisukohale, et teenistuskohata asuvad kuni tegeliku kolimiseni ajutiselt elama üksnes need isikud, kellel on institutsiooniga ajutine teenistussuhe. Avaliku Teenistuse Kohus selgitas samas kohtuotsuses veel, et kuna eespool esitatud tingimused on kumulatiivsed, peab asjasse puutuv ametnik tõendama, et ta on elukoha muutmise

² Nõukogu 31. märtsi 2011. aasta otsus 2011/292/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 141, lk 17).

või teenistusk kohta ajutiselt elama asumise tõttu pidanud kandma kulusid või taluma ebamugavusi. Administratsioon on siiski kohustatud austama asjasse puutuva isiku valikut, kus on tema eluase sel ajal, kuni ta leiab endale uues teenistuskohas stabiilse elukoha. Järelikult, kui puuduvad tõsised kahtlused ja selged märgid selle kohta, et esitatud kulud ja asjasse puutuva isiku reaalne olukord ei ole tegelikult vastavuses, ei tohi administratsioon ametniku valikut küsitavaks pidada.

2. Ravikindlustus

16. mai 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-104/10: *de Pretis Cagnodo ja Trampuz de Pretis Cagnodo vs. komisjon* sedastas Avaliku Teenistuse Kohus, et ei ametnike ühises ravikindlustusskeemis, mis on ette nähtud personalieeskirjade artiklis 72, ega komisjoni kehtestatud üldistes rakendussätetes ole sätet, mis kohustaks ühise ravikindlustusskeemiga liitunud isikuid hankima nõuetekohase hinnapakkumise ja edastama selle nõuete büroole koos tulevase haiglaravi arve otse kindlustusskeemile esitamise taotlusega. Kohus märkis samuti, et haiglas viibimise korral ei ole majutuskulude osas ülempiiri ette nähtud, vaid kohaldatavates eeskirjades on üksnes sätestatud, et ei hüvitata kulusid, mida loetakse ülemääraseks, arvestades tavalisi hindu selles riigis, kus kulud tekkisid.

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas samas kohtuotsuses, et komisjon on kohustatud ühist ravikindlustusskeemi haldama hea halduse põhimõtet järgides. Ülemääraste majutuskulude korral peavad komisjon ja laiemalt ühise ravikindlustusskeemi nõuete bürood hoolitsemiskohustusest tulenevalt – isegi kui nad on andnud loa selle arve otse kindlustusskeemile esitada – küsima enne arve tasumist arve koostanud haiglaasutusest kirjalikku teavet ja informeerima kindlustatud isikut. Vastasel juhul ei saa nõuete bürood jätta ülemääraseks peetavat summat kindlustatud isiku kanda.

Avaliku Teenistuse Kohtul tuli ka selgitada, milline on ühise ravikindlustusskeemi artiklis 23 ette nähtud arstliku komisjoni ülesanne ja tema poolt teostatava kontrolli ulatus selle komisjoni üle. 2. oktoobri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-111/12: *Nardone vs. komisjon* meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et arstliku komisjoni ülesanne on anda meditsiinilistele küsimustele objektiivne ja sõltumatu hinnang, mis eeldab esiteks, et arstliku komisjoni käsutuses oleksid kõik andmed, mida tal võib vaja minna, ja teiseks seda, et tal oleks täielik hindamisvabadus. Liidu kohus on pädev kontrollima üksnes seda, kas asjaomane komisjon on moodustatud nõuetekohaselt ja kas komisjoni arvamus on nõuetekohane, eelkõige kas see sisaldab piisavaid põhjendusi. Avaliku Teenistuse Kohus täpsustas samas kohtuotsuses, et kui arstlikul komisjonil on palutud vastata keerukatele meditsiinilistele küsimustele, mis puudutavad eelkõige raskesti kindlakstehtavat diagnoosi, siis peab arstlik komisjon oma arvamusel märkima ära need toimiku asjaolud, millest ta lähtub, ning kui ta kaldub märgatavalt kõrvale mõnest varasemast asjakohasest ja asjaomase isiku suhtes soodsamast arstlikust hinnangust, täpsustama kõrvalekaldumise põhjused. Lõpetuseks märkis Avaliku Teenistuse Kohus samas kohtuotsuses, et arstlik komisjon peab kinni pidama põhjendamise, vastavuse ja täpsustamise nõuetest juhul, kui ta võtab esiteks seisukoha kõikide nende haiguste ja tervisehäirete meditsiinilise tuvastamise kohta, mille all asjasse puutuv isik väidetavalt kannatab, ja mida ta peab tegema piisavalt selgelt ja ühemõtteliselt, et saaks hinnata kaalutlusi, millele aruande koostajad tuginesid, teiseks juhul, kui ta võtab samuti piisavalt selge ja ühemõttelise seisukoha, kas tema poolt tuvastatuks loetud haigus ja tervisehäire võivad olla tingitud õnnetusest või töötamisest, ning lõpuks juhul, kui arstliku komisjoni arvamust lugedes on võimalik tuvastada, et seal toodud meditsiiniliste tuvastuste ja nende põhjal tehtud järelduste vahel on piisav seos.

3. Pensionid

Avaliku Teenistuse Kohus täpsustas mitmes aspektis pensioniõiguste ülekandmist eespool viidatud kohtuotsuses *Verile ja Gjergji vs. komisjon*. Liidus omandatud pensioniõiguste ülekandmise korral riiklikku pensioniskeemi on personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikes 1 sätestatud, et ametnikul

on õigus lasta „[liidus] kogutud pensioniõiguste tegeliku ülekandekuupäeva kohane kindlustusmatemaatiline ekvivalent [üle] kanda”. Seevastu liikmesriigis omandatud pensioniõiguste ülekandmisel liidu pensioniskeemi on eelnevalt osutatud sätte lõikes 2 sätestatud, et asjaomasel ametnikul on õigus tasuda liidule „tegeliku ülekandekuupäeva kohaselt [riiklikus või rahvusvahelises pensioniskeemis, millega ta varem oli liitunud,] omandatud pensioniõiguste kogumaksumus”. Riiklikku pensioniskeemi ülekandmise korral on ülekantavaks summaks liidus omandatud õiguste „kindlustusmatemaatiline ekvivalent”. Liidu pensioniskeemi ülekandmise korral on ülekantavaks summaks ajakohastatud „kogumaksumus” ehk summa, mis vastab sisuliselt riiklikus või rahvusvahelises pensioniskeemis omandatud pensioniõigustele ja mis on tegeliku ülekandekuupäeva kohane.

Sellega seoses sedastas Avaliku Teenistuse Kohus, et personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõikes 1 sätestatud „kindlustusmatemaatiline ekvivalent” ja sama artikli lõikes 2 sätestatud „[ajakohastatud] kogumaksumus” on kaks erinevat õiguslikku mõistet, mis kuuluvad skeemi, mis eksisteerivad teineteisest sõltumatult. „Kindlustusmatemaatiline ekvivalent” esineb personalieeskirjades autonoomse mõistena, mis on omane liidu pensioniskeemi süsteemile. See on määratletud personalieeskirjade VIII lisa artiklis 8 kui „ametnikule laekuvate [pension]hüvitiste kogumaksumus, mis arvutatakse [personalieeskirjade] XII lisa artiklis 9 nimetatud suremustabeli järgi ja 3,1%-lise aastaintressi kohaselt, mille määr võidakse läbi vaadata [personalieeskirjade] XII lisa artiklis 10 sätestatud eeskirjade kohaselt”. Ajakohastatud „kogumaksumus” ei ole aga personalieeskirjades määratletud ega esitatud selle arvutusmeetodit, mis on tingitud asjaolust, et kogumaksumuse arvutamine ja selle kontrollimise kord on üksnes asjaomaste siseriiklike või rahvusvaheliste ametiasutuste pädevuses. Mis puudutab ajakohastatud „kogumaksumuse” arvutamist siseriiklike või rahvusvaheliste pädevate ametiasutuste poolt liidu pensioniskeemi ülekandmisel, siis arvutatakse see kogumaksumus kohaldatava siseriikliku õiguse alusel ja selles sätestatud korras või rahvusvaheliste organisatsioonide puhul nende enda eeskirjade kohaselt, mitte aga personalieeskirjade VIII lisa artikli 8 alusel ega selles sättes kehtestatud intressimäära järgi. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et määruse nr 1324/2008³ artiklit 2, millega muudeti personalieeskirjade VIII lisa artiklis 8 ette nähtud intressimäära riiklikku pensioniskeemi ülekandmise korral, ei võeta arvesse selle kogumaksumuse arvutamisel, mis vastab ametnike või teenistujate enne liidu teenistusse asumist omandatud pensioniõigustele, ning siseriiklikud või rahvusvahelised ametiasutused ei pea seda arvesse võtma, kui nad ülekantavat kogumaksumust ajakohastavad.

11. detsembri 2013. aasta otsuses kohtuasjas F-15/10: *Andres jt vs. EKP* kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus lisaks kohtupraktikat, mille kohaselt saab hageja tugineda omandatud õigusele üksnes siis, kui õiguse tekkimise aluseks olev asjaolu on aset leidnud nende personalieeskirjade kohaselt, mis kehtisid enne nendesse eeskirjadesse sisse viidud muudatusi. Seega, kui ametnik saab 60-aastaseks ja võib seetõttu taotleda kohe oma pensioniõiguste arvutamist ja hüvitiste maksmist, on pensioni saamise õiguse aluseks olev asjaolu vastavasse vanusesse jõudmine ning teenistuja ei saa tugineda varasemas pensioniskeemis omandatud õigustele, kui ta ei olnud pensioniskeemi muutmise ajal sellesse vanusesse veel jõudnud.

Lõpetuseks tehakse pensioniõiguste määramise ja nendest tulenevate hüvitiste maksmise vahel selget vahet. Sellest vahetegemisest tulenevalt ei ole omandatud õigust rikutud, kui muudatused tegelikult väljamakstavates summates on tingitud paranduskoefitsientidest, mida kohaldatakse pensionidele pensionisaaja elukohariigi järgi, sest need muudatused ei kahjusta pensioniõigust ennast. Avaliku Teenistuse Kohus leidis eespool viidatud kohtuotsuses *Andres jt vs. EKP*, et see

³ Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1324/2008, millega kohandatakse alates 1. juulist 2008 Euroopa ühenduste ametnike ja muude teenistujate pensioniskeemi sissemaksete määra (ELT L 345, lk 17).

kohtupraktika on kohaldatav ka ümberarvestusteguritele, mida kasutatakse tegelikult makstavate hüvitiste arvutamiseks, kuna need tegurid ei ole pensioniõiguste kui selliste koostisosaks.

Lepingutega seotud vaidlused

Eespool viidatud kohtuotsuses *BR vs. komisjon* meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et institutsioonil on sageli ulatuslik kaalutusõigus mitte ainult üksikjuhtumite korral, vaid ka üldise poliitika raames, mis kehtestatakse vajadusel üldkohaldatava asutusesisese otsusega, millega ta piirab oma kaalutusõiguse kasutamist. Avaliku Teenistuse Kohus meenutas siiski veel, et niisuguse asutusesisese otsuse tagajärjeks ei saa olla see, et institutsioon loobub täielikult liidu muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „teenistustingimused“) artikli 8 esimeses lõigus antud pädevusest vastavalt asjaoludele sõlmida või pikendada teenistustingimuste artikli 2 punktides b või d osutatud ajutise teenistuja lepingut maksimaalselt kuueks aastaks. Lisaks märkis Avaliku Teenistuse Kohus antud kohtuotsuses, et teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus ei saa loobuda teenistustingimuste artikli 8 teises lõigus talle antud kaalutusõigusest, kohaldades automaatselt komisjoni 28. aprilli 2004. aasta otsuse artikli 3 lõikes 1 ette nähtud nn kuue aasta reeglit, mille kohaselt ei või sõltumata lepingu liigist või teenistusülesannetest mittealalise teenistuja teenistusaeg kesta kaheteistkümnelt aastalt kauem kui kuus aastat. Selle reegli automaatne kohaldamine ei anna eelkõige alust võtta teenistuja tööle lühemaks ajaks kui teenistustingimuste artikli 8 teises lõigus ette on nähtud. Kui teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus sel viisil oma kaalutusõigusest loobub, rikub ta sellega hea halduse põhimõtet, hoolitsemiskohustust ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

Lisaks, eespool viidatud kohtuotsuses *D'Agostino vs. komisjon* soovis komisjon tugineda asjaolule, et teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus oleks pidanud hageja lepingu pikendamist põhjendama eriti tähtsa huviga, kuna siis oleks ta olnud kohaldatavate eeskirjade järgi kohustatud lepingut tähtajatult pikendama. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas antud kohtuotsuses, et institutsioon ei saa siiski ilma õigusnormi rikkumata seada teenistuse huvi teenistuja lepingut pikendada või see pikendamata jätta sõltuvusse asjaomase teenistuse huvidest, vaid see peab sõltuma personalieeskirjadest tulenevatest kohustustest, millest institutsioon peab nimetatud lepingu pikendamise korral kinni pidama.

Sellest lähtudes otsustas Avaliku Teenistuse Kohus eespool viidatud kohtuotsuses *Scheefer vs. parlament*, et määratud tähtajaga lepingu ümberkvalifitseerimine määramata tähtajaga lepinguks, millega institutsiooni „karistati“ vastavalt teenistustingimuste artikli 8 esimesele lõigule selle eest, et ta sõlmis hagejaga üksteise järel mitu määratud tähtajaga lepingut, ei võta siiski temalt võimalust lõpetada see leping teenistustingimuste artikli 47 punkti c alapunktis i sätestatud tingimustel. Nimelt ei taga määramata tähtajaga lepingu kasutamine isikutele, kellega see leping on sõlmitud, ametnikuks nimetamisega kaasnevat stabiilsust.

B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 8. oktoobril 2013)

Vasakult paremale:

Kohtunikud K. Bradley ja E. Perillo; koja esimees H. Kreppel; president S. Van Raepenbusch; koja esimees M. I. Rofes i Pujol; kohtunikud R. Barents ja J. Svenningsen; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (Université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste peadirektoraat, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus, 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus, 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus, 2004–2005) ning alates 2006. aastast Brüsseli vabas ülikoolis (Euroopa Liidu institutsiooniline õigus); mitu Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu institutsioonilise õiguse teemalist publikatsiooni; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005; Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 7. oktoobrist 2011.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe Brugges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ja advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärse Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); riiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärse Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebuar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław'i ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź, 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokatuuri liige (alates 1977); külalisteadlane (Pariisi X ülikool, 1987–1988; Nantes'i ülikool, 1993–1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódźi ülikoolis (1997–1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaalasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse alase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 7. oktoobrini 2013.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Sündinud 1956; õigusteaduste õpingud (*licenciatura en derecho*, Universitat de Barcelona, 1981); rahvusvahelisele kaubandusele spetsialiseerumine (Mehhiko, 1983); eurointegratsiooni õpingud (Barcelona kaubanduskoda, 1985) ja ühenduse õiguse õpingud (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); Generalitat de Catalunya ametnik (töösus- ja energeetikaministeeriumi õigustalitus, aprill 1984–august 1986); Barcelona advokatuuri liige (1985–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni osakonna ametnik, hiljem vanemametnik (1986–1994); Euroopa Kohtu õigusnõunik (kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomeri kabinetis, jaanuar 1995–aprill 2004; kohtunik U. Lõhmuse kabinetis, mai 2004–august 2009); ühenduse menetlusõiguse lektor (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993–2000); mitu publikatsiooni ja kursust Euroopa sotsiaalõiguse alal; Ühenduse Sordiameti apellatsioonikoja liige (2006–2009); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Ezio Perillo

Sündinud 1950; õigusteaduste doktor ja Padova advokatuuri kuuluv advokaat; Padova ülikooli õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja võrdleva õiguse assistent ja seejärel koosseisuline teadustöötaja (1977–1982); ühenduse õiguse lektor Parma Euroopa Kolledžis (1990–1998), Padova ülikooli (1985–1987), Macerata ülikooli (1991–1994), Napoli ülikooli (1995) ja Milano riikliku ülikooli (2000–2001) õigusteaduskondades; Padova ülikooli teaduskomitee „Master in European integration” liige; Euroopa Ühenduste Kohtu raamatukogu, teabeotsingu ja dokumentatsiooni direktoraadi ametnik (1982–1984); kohtujurist G. Federico Mancini õigusnõunik (1984–1988); Euroopa Parlamendi peasekretäri Enrico Vinci õigusnõustaja (1988–1993); samas institutsioonis veel: õigustalituse üksuse juhataja (1995–1999); õigusloome ja lepitusmenetluse, institutsioonidevaheliste suhete ja liikmesriikide parlamentidega suhtlemise valdkonna eest vastutav direktor (1999–2004); välissuhete direktor (2004–2006); õigustalituse õigusloome eest vastutav direktor (2006–2011); arvukate publikatsioonide autor Itaalia tsiviilõiguse ja Euroopa Liidu õiguse küsimustes; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

René Barents

Sündinud 1951; õigusteaduste diplom, eridiplom majandusteaduste alal (Rotterdami Erasmuse ülikool, 1973); õigusteaduste doktor (Utrechti ülikool, 1981); teadustöötaja Euroopa õiguse ja rahvusvahelise majandusõiguse alal (1973–1974) ning Euroopa õiguse ja rahvusvahelise majandusõiguse dotsent Utrechti ülikooli Euroopa instituudis (1974–1979) ja Leideni ülikoolis (1979–1981); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1981–1986), seejärel personalieeskirjade õigusküsimustega tegeleva üksuse juht Euroopa Ühenduste Kohtus (1986–1987); Euroopa Komisjoni õigustalituse töötaja (1987–1991); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1991–2000); üksuse juhataja (2000–2009) ja seejärel direktor Euroopa Liidu Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni direktoraadis (2009–2011); Maastrichti ülikooli korraline Euroopa õiguse professor (1988–2003) ja auproffessor (alates 2003); 's-Hertogenboschi apellatsioonikohtu konsultant (1993–2011); Madalmaade kuningliku teaduste akadeemia liige (alates 1993); arvukate publikatsioonide autor Euroopa õiguse küsimustes; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

Kieran Bradley

Sündinud 1957; õigusteaduste diplom (Trinity Kolledž, Dublin, 1975–1979); senaator Mary Robinsoni abi teabeotsingu alal (1978–1979 ja 1980); Pádraig Pearse'i stipendiaat Collège d'Europe'is (1979); kraadiõpe Euroopa õiguse alal Collège d'Europe'is (1979–1980); magistrikraad õigusteaduses, Cambridge'i ülikool (1980–1981); praktika Euroopa Parlamendis (Luxembourg, 1981); Euroopa Parlamendi õiguskomitee sekretariaadi ametnik (Luxembourg, 1981–1988); Euroopa Parlamendi õigustalituse töötaja (Brüssel, 1988–1995); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1995–2000); Harvard Law School'i Euroopa õiguse lektor (2000); Euroopa Parlamendi õigustalituse töötaja (2000–2003), seejärel üksuse juhataja (2003–2011) ja direktor (2011); arvukate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

Jesper Svenningsen

Sündinud 1966; õigusteaduste õpingud (*Candidatus iuris*), Århusi ülikool (1989); advokaat-praktikant Taani valitsuse õigusnõuniku juures (1989–1991); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1991–1993); Taani advokaatuuri liikmeks võtmine (1993); advokaat Taani valitsuse õigusnõuniku juures (1993–1995); Kopenhaageni ülikooli Euroopa õiguse lektor; Euroopa avaliku halduse instituudi Luxembourg'i haru vanemlektor, hiljem direktori kohusetäitja (1995–1999); EFTA järelevalveameti õigustalituse ametnik (1999–2000); Euroopa Kohtu ametnik (2000–2013); õigusnõunik (2003–2013); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2013.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is, Brugges (1979–1980); õigusteaduste praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolis; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitme õiguslase komisjoni, ühenduse ja komitee liige; ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate arvukate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2013. aastal

Pärast Irena Boruta ametist lahkumist nimetas Euroopa Liidu Nõukogu 16. septembri 2013. aasta otsusega ajavahemikuks 1. oktoobrist 2013 kuni 30. septembrini 2019 Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunikuks Jesper Svenningseni.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2013 kuni 7. oktoobrini 2013

S. VAN RAEPENBUSCH, Avaliku Teenistuse
Kohtu president
H. KREPPEL, koja esimees
M. I. ROFES i PUJOL, koja esimees
I. BORUTA, kohtunik
E. PERILLO, kohtunik
R. BARENTS, kohtunik
K. BRADLEY, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

8. oktoobrist 2013 kuni 31. detsembrini 2013

S. VAN RAEPENBUSCH, Avaliku Teenistuse
Kohtu president
H. KREPPEL, koja esimees
M. I. ROFES i PUJOL, koja esimees
E. PERILLO, kohtunik
R. BARENTS, kohtunik
K. BRADLEY, kohtunik
J. SVENNINGSEN, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed

Heikki Kanninen (2005–2009)

Haris Tagaras (2005–2011)

Stéphane Gervasoni (2005–2011)

Irena Boruta (2005–2013)

President

Paul J. Mahoney (2005–2011)

C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2009–2013)

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2009–2013)
3. Kohtumenetluse keel (2009–2013)

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2013)
5. Kohtulahendi sisu (2013)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009–2013)
7. Menetluse kestus kuudes (2013)

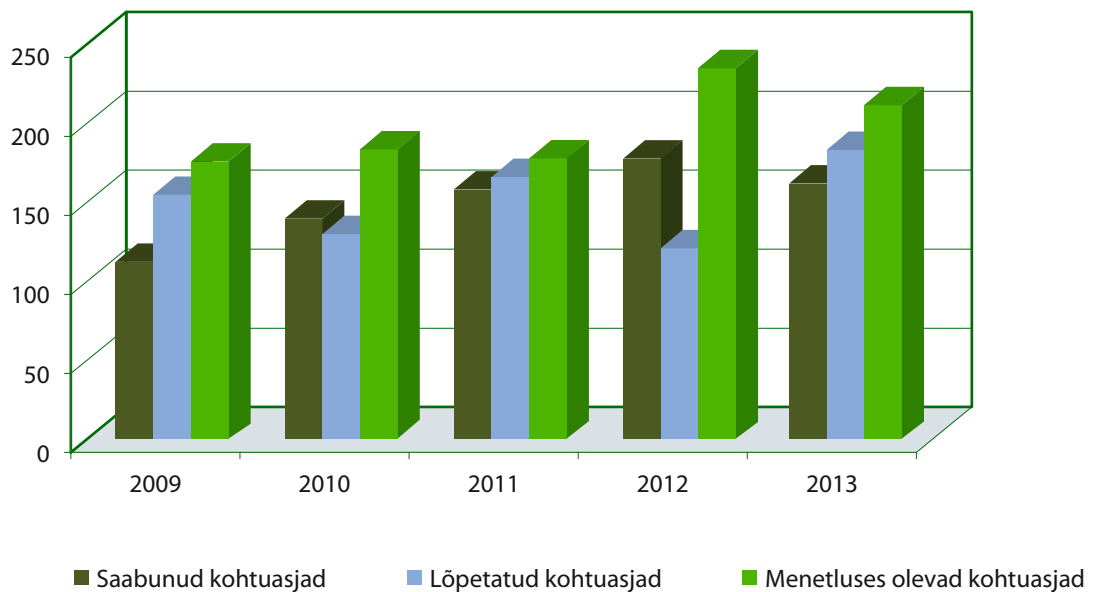
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

8. Kohtukoosseis (2009–2013)
9. Hagejate arv

Muu

10. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2009–2013)
11. Üldkohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2009–2013)

1. **Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus.** **Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad** **(2009–2013)**

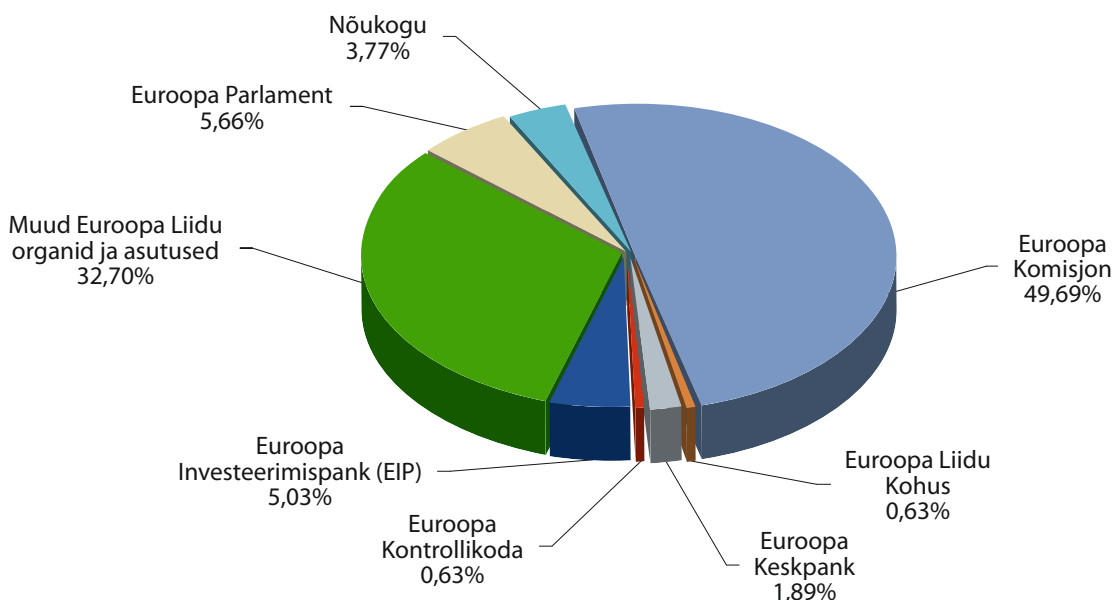
	2009	2010	2011	2012	2013
Saabunud kohtuasjad	113	139	159	178	160
Lõpetatud kohtuasjad	155	129	166	121	184
Menetluses olevad kohtuasjad	175	185	178	235	211 ¹

Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

¹ Millest 26 kohtuasja menetlus on peatatud.

2. Saabunud kohtuasjad. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2009–2013)

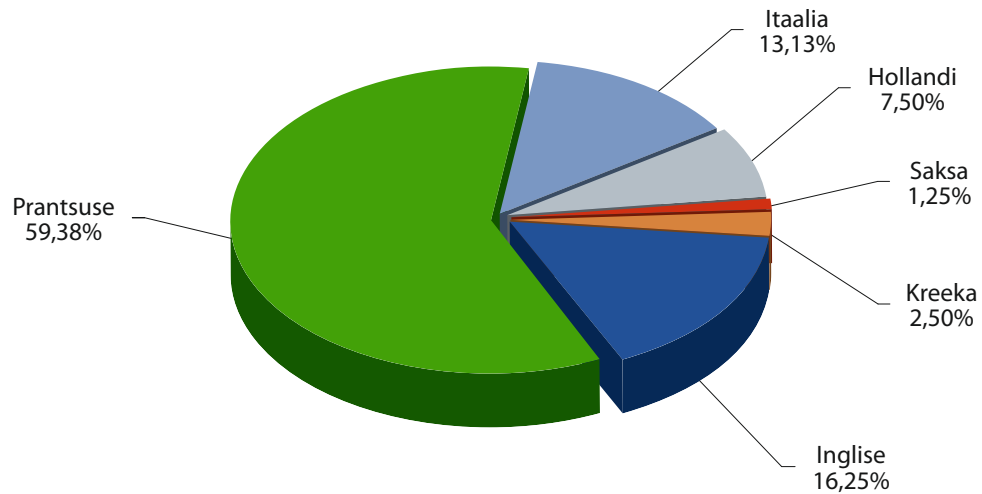
2013. aastal saabunud kohtuasjade arvu protsent

	2009	2010	2011	2012	2013
Euroopa Parlament	8,85%	9,35%	6,29%	6,11%	5,66%
Nõukogu	11,50%	6,47%	6,92%	3,89%	3,77%
Euroopa Komisjon	47,79%	58,99%	66,67%	58,33%	49,69%
Euroopa Liidu Kohus	2,65%	5,04%	1,26%		0,63%
Euroopa Keskpank	4,42%	2,88%	2,52%	1,11%	1,89%
Euroopa Kontrollikoda	0,88%		0,63%	2,22%	0,63%
Euroopa Investeeringuspank (EIP)	0,88%	5,76%	4,32%	4,44%	5,03%
Muud Euroopa Liidu organid ja asutused	23,01%	11,51%	11,40%	23,89%	32,70%
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%

3. Saabunud kohtuasjad. Kohtumenetluse keel (2009–2013)

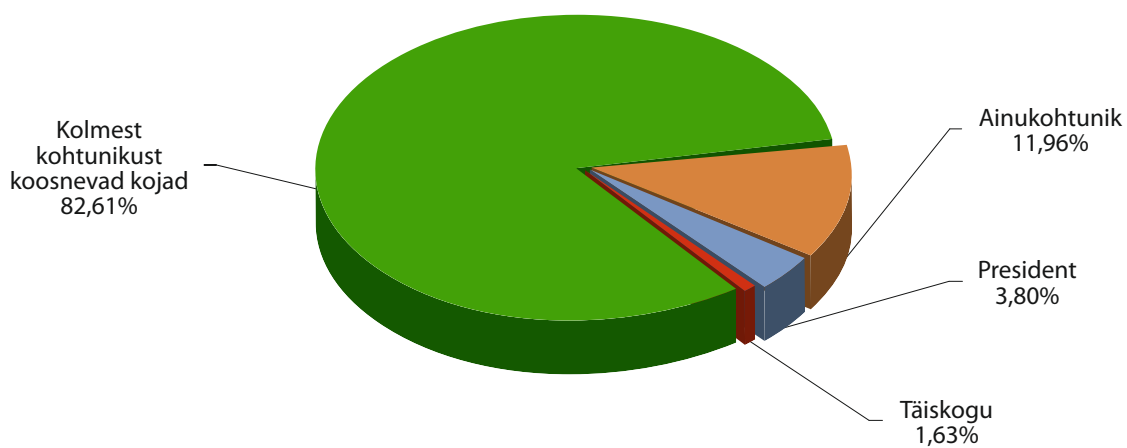
Jaotus 2013. aastal

Kohtumenetluse keel	2009	2010	2011	2012	2013
Bulgaaria				2	
Hispaania	1	2	2	3	
Tšehhi	1				
Saksa	9	6	10	5	2
Kreeka	3	2	4	1	4
Inglise	8	9	23	14	26
Prantsuse	63	105	87	108	95
Itaalia	13	13	29	35	21
Ungari			1		
Hollandi	15	2	1	6	12
Poola			1	2	
Rumeenia				2	
Slovaki			1		
Kokku	113	139	159	178	160

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

4. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2013)

	Kohtuotsused	Registrist kustutamise määrused pärast vaidluse lahendamist kompromissiga ¹	Muud menetlust lõpetavad kohtumäärused	Kokku
Täiskogu	2	1		3
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	89	8	55	152
Ainukohtunik	1		21	22
President			7	7
Kokku	92	9	83	184

¹ 2013. aastal püüti veel 18 korral vaidlus Avaliku Teenistuse Kohtu algatusel kompromissiga lahendada, kuid ebaõnnestunult.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtulahendi sisu (2013)

	Kohtuotsused		Kohtumäärused				Kokku
	Tervikuna või osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid, otsuse tegemise vajaduse äralangemine	[[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast kohtukoosseisu sekumist	Registrist kustutamine muudel alustel, otsuse tegemise vajaduse äralangemine või uueks arutamiseks saatmine	Tervikuna või osaliselt rahuldatud taotlused (erimenetlused)	
Ametisse nimetamine / üleviimine	1				1		2
Distsiplinaarmenetlused		4	1				5
Hindamine/edutamine	2	7	5	5	2		21
Konkursid	6	11	2	1	2		22
Pensionid ja invaliidsustoetused	2	4	6	1			13
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus/õnnetused	4			1	1		6
Teenistuja lepingu ülesõtlemine või pikendamata jätmine	9	8	1				18
Töölevõtmine / ametisse nimetamine / palgaastme määramine	6	5	4		1		16
Töötasu ja hüvitised	3	6	10		2		21
Töötingimused/puhkused			1				1
Muu	8	6	25	1	2	17	59
Kokku	41	51	55	9	11	17	184

6. Lõpetatud kohtuasjad. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009–2013)

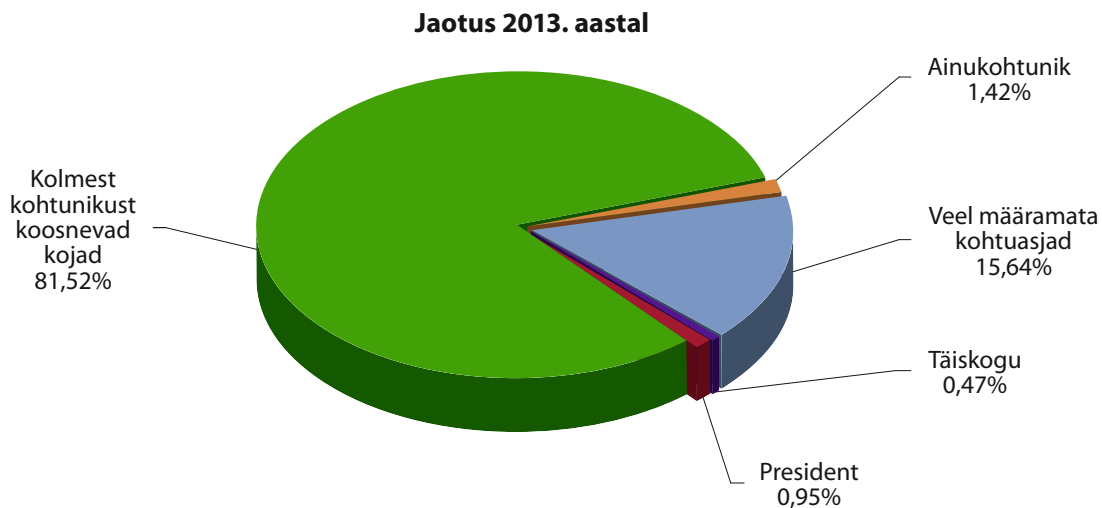
Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused		Kohtulahendi sisu		
		Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine	Registrist kustutamine
2009	1	1		
2010	6		4	2
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
Kokku	28	1	21	6

7. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse kestus kuudes (2013)

Lõpetatud kohtuasjad		Keskmise menetlusaeg	
		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
Kohtuotsused	92	18,6	18,1
Kohtumäärused	92	13,3	11,3
Kokku	184	16,0	14,7

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

8. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2009–2012)

	2009	2010	2011	2012	2013
Täiskogu	6	1		1	1
President	1	1	1		2
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	160	179	156	205	172
Ainukohtunik			2	8	3
Veel määramata kohtuasjad	8	4	19	21	33
Kokku	175	185	178	235	211

9. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagejate arv

Aastal 2013 menetluses olevad kohtuasjad, milles on suurim hagejate arv

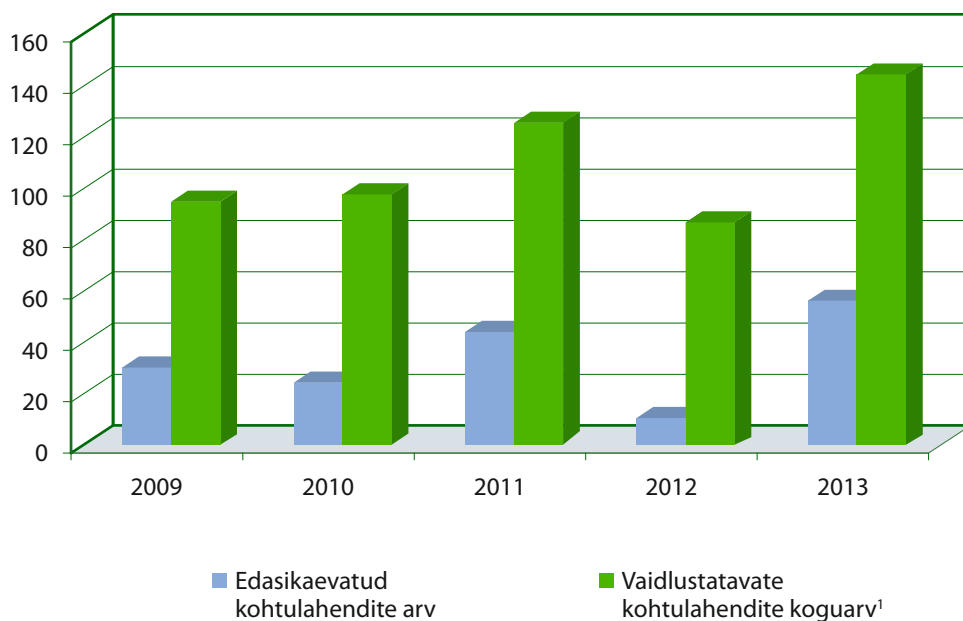
Hagejate arv	Valdkonnad
492 (2 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Töötasu – EIP töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
486	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
451	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötulemustel põhinev uus süsteem – Lisatasude määramine
35	Personalieeskirjad – Tagasisaatmine pärast Üldkohtu otsuse uuesti läbivaatamist – EIP – Pensionid – 2008. aasta reform
33	Personalieeskirjad – EIP – Pensionid – Pensionireform
30	Personalieeskirjad – Euroopa Investeeringufond (EIF) – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
29	Personalieeskirjad – Euroopa Investeeringufond (EIF) – Töötasu – EIF töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
26 (2 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Töötasu – Kolmandates riikides töötavad ametnikud – Elamistingimuste eest makstav toetus – Elamistingimuste eest makstava toetuse uuesti läbivaatamine ja kohandamine – Euroopa Liidus tavaliste elamistingimustega samaväärsed elamistingimused – Elamistingimuste eest makstava toetuse maksmise lõpetamine
25	Personalieeskirjad – Edutamine – 2010. ja 2011. aasta edutamised – Edutamiskünnise määramine
18 (18 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Menetlus – Kohtukulude kindlaksmääramine

Mõiste „personalieeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta (2009–2013)

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2009	461	175
2010	812	185
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211

10. Muu. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2009–2013)

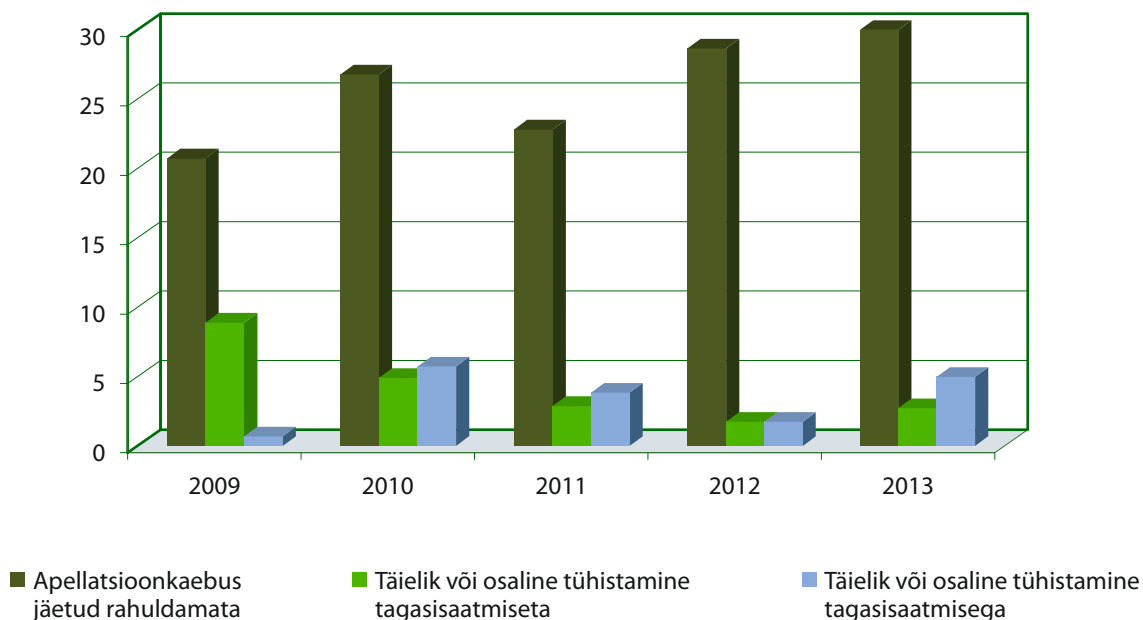

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent ²
2009	30	95	31,58%
2010	24	99	24,24%
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%

¹ Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselt vastuvõetamatuks või ilmselt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused otsuse tegemise vajaduse äralangemise või menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

² See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

11. Muu. Üldkohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	21	27	23	29	30
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	9	4	3	2	3
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	1	6	4	2	5
Kokku	31	37	30	33	38

KUST SAAB ELi VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/europedirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt ELis helistades tasuta) (*).

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused:

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-829-1694-0

9 789282 916940
doi:10.2862/53443

